

การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

นางลภัสรดา เวียงคำ

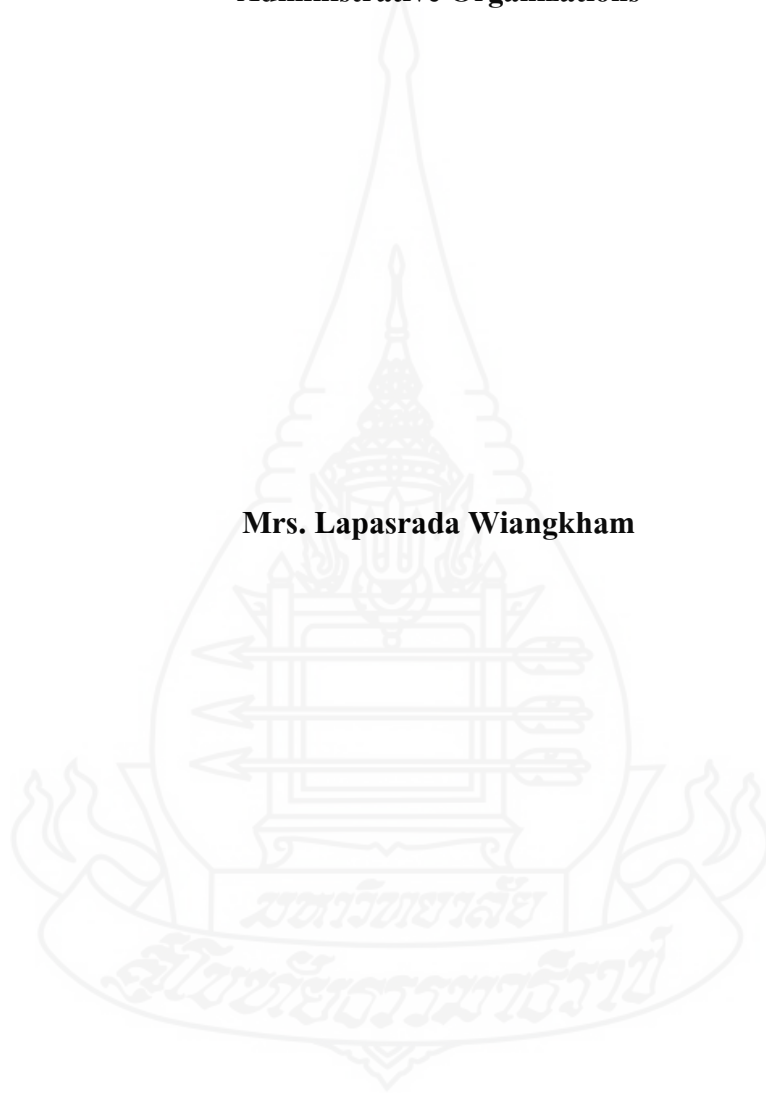

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2563

**The Public Service in Elderly Education of Phang-nga Province's Local
Administrative Organizations**

Mrs. Lapasrada Wiangkham

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

ชื่อและนามสกุล   นางลภัสรดา เวียงคำ

แขนงวิชา   บริหารรัฐกิจ

สาขาวิชา   วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา   1. รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.เสนห์ จุ้ยโต

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2564

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.จีระ ประทีป)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสนห์ จุ้ยโต)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร พุทธาพิทักษ์ผล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดพังงา

ผู้วิจัย นางลภัสรดา เวียงคำ รหัสนักศึกษา 2613001441 **ปริญญา** รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย (2) รองศาสตราจารย์เสน่ห์ จุ้ยโต
ปีการศึกษา 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา (2) การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่ส่งผลต่อความเสมอภาคทางการศึกษา และ (3) แนวทางการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่จะช่วยเพิ่มความเสมอภาคทางการศึกษาผู้สูงอายุ

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบผสมวิธี เก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 375 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม ได้แก่ ผู้อำนวยการกองที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุ เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 36 คน ที่ได้จากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ด้วยการประชุมกลุ่มผู้อำนวยการกองที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุ และการสัมภาษณ์เชิงลึกนายกเทศมนตรี และผู้สูงอายุ

ผลการวิจัย พบว่า (1) การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ ในด้านความต้องการของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุมากที่สุด (2) การศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า แนวทางการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาที่จะช่วยเพิ่มความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุทำได้โดยจัดทำนโยบายและแผนการจัดการศึกษาผู้สูงอายุให้ชัดเจน (3) มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุและเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทุกคนเข้าร่วมอย่างทั่วถึง ด้วยการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาให้กับผู้สูงอายุในชุมชนรวมทั้งเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาผู้สูงอายุให้มากขึ้น ทั้งนี้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาควรจัดทำแผนการพัฒนานุเคราะห์ทางด้านการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ ทั้งทางด้านปริมาณบุคลากรที่ต้องเพียงพอต่อการดำเนินงาน และทางด้านคุณภาพของบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ

คำสำคัญ: การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพังงา

Thesis title: The Public Service in Elderly Education of Phang-nga Province's Local Administrative Organizations

Researcher: Mrs. Lapasrada Wiangkham **ID:** 2613001441;

Degree: Master of Public Administration; **Thesis advisors:** (1) Dr. Kittipong Keatwatcharachai; Associate Professor; (2) Dr. Saneh Juito, Associate Professor;

Academic year: 2020

Abstract

The objectives of this study were to study (1) the provision of educational public services for the elderly of the local administrative organizations in Phang-Nga province (2) organization of public service education for the elderly of the local administrative organization in Phang-Nga province affecting educational equity and (3) the guidelines for the provision of educational public services of the local administrative organizations in Phang-Nga province that will increase the equality of education for the elderly.

This research was used a mixed method. Quantitative data were collected with questionnaires from the 375 samples consisted of the directors of the division related to the provision of educational public services for the elderly and the elderlies that obtained by cluster sampling. Qualitative data were collected by using group discussion techniques from the 36 samples consisted of the directors of the division related to the provision of educational public services for the elderly and in-depth interviews with the mayors and the elderlies that obtained by purposive sampling.

The results of the quantitative study showed that (1) the public service provision of education to the elderly of the local administrative organizations in Phang-Nga province was at a moderate level. The provision of public services in education for the elderly in terms of the needs of the elderlies, it was most closely related to the equality. (2) according to the results of the qualitative study, it was found that the guidelines for the provision of educational public services that would increase the equality of education for the elderly could be done by clearly formulating policies and plans for the management of education for the elderly. (3) it is necessary to understand the needs of the elderly and provide opportunities for all seniors to participate thoroughly by providing educational public services for the elderly in the community as well as providing opportunities for various sectors to take part in the management of the education of the elderly. In this regard, the administrators should formulate a human resource development plan for the provision of educational public services for the elderly that include both in terms of the personnel amount that must be sufficient for operations and the quality of personnel to have sufficient knowledge and understanding in the management of the education of the elderly.

Keywords: Public service in elderly education, Elderly, Phang-Nga province's local administrative organizations

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย อาจารย์ที่ปรึกษาหลักเป็นอย่างยิ่งที่กรุณารับดูแลวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เสน่ห์ จุ้ยโต ที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมให้กับวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ในทันทีที่ผู้วิจัยติดต่อขอความกรุณา รวมทั้งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตาของ รองศาสตราจารย์ ดร.จีระ ประทีป ที่กรุณาได้รับเป็นประธานในการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทั้งสามท่านเป็นอย่างสูง

ผู้ศึกษารู้สึกขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรวัดน์ เมธาสุทธีรัตน์ ที่ข้อชี้แนะของท่านได้จุดประกายให้ผู้วิจัยทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้

อีกทั้ง ผู้ศึกษาต้องขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์ รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัยทิพย์ เจียวิวรรธน์กุล และอาจารย์ ดร.จิตรสุดา ลิ้มเกรียงไกร ที่ให้ความกรุณาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัยอย่างเต็มที่ จนทำให้ผู้วิจัยสามารถสำเร็จการศึกษาด้วยผลการเรียนเฉลี่ยสะสม 4.00 ซึ่งถือเป็นความภาคภูมิใจในฐานะนักศึกษาเป็นอย่างมาก

ผู้ศึกษาขอขอบคุณ อาจารย์ธวัชชัย จิตวารินทร์ ครู วิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ และรองผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยชุมชนพังงา ที่ให้การสนับสนุน และส่งเสริมผู้ศึกษาทางการศึกษาเป็นอย่างดีเสมอมา

สุดท้ายนี้ ขออุทิศคุณความดีของวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ทั้งหมดให้แก่ผู้สูงอายุที่มีพระคุณและเป็นแบบอย่างในชีวิตของผู้วิจัยเสมอมา ทั้งบิดา มารดา คุณป้าธีราภรณ์ แก้วบุญปิ่น คุณลุงมานพและคุณป้าเสงี่ยม เวียงคำ รวมถึงผู้สูงอายุไทยที่เป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญของสังคมไทยมาจนถึงทุกวันนี้

ลภัสรดา เวียงคำ

พฤษภาคม 2564

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์	6
กรอบแนวคิดการวิจัย	8
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดและทฤษฎี	11
ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดพังงา	94
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	97
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	108
ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย	108
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	109
เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	110
การวิเคราะห์ข้อมูล	113
การพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมวิจัย	114
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	115

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	117
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง.....	118
ตอนที่ 2 การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา.....	122
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่ส่งผลต่อความเสมอภาค ทางการศึกษา.....	140
ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาเพื่อเพิ่มความเสมอภาค ทางการศึกษาผู้สูงอายุ.....	147
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	167
สรุปผลการวิจัย.....	167
อภิปรายผล.....	183
ข้อเสนอแนะ.....	190
บรรณานุกรม.....	191
ภาคผนวก.....	202
ก หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย.....	203
ข เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	207
ค ค่าดัชนีความสอดคล้อง และค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	223
ประวัติผู้ศึกษา.....	248

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	เปรียบเทียบรัฐประศาสนศาสตร์แนวใหม่ (New Public Administration: NPA) กับบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) 19
ตารางที่ 2.2	เปรียบเทียบการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) กับบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS)..... 23
ตารางที่ 2.3	อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในการจัดบริการสาธารณะ ด้านการศึกษา..... 49
ตารางที่ 4.1	ข้อมูลส่วนบุคคลของนายกเทศมนตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง..... 118
ตารางที่ 4.2	ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อำนวยการกองการศึกษาหรือผู้อำนวยการ กองสวัสดิการสังคมหรือผู้อำนวยการกองสาธารณสุขหรือปลัดเทศบาล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง..... 119
ตารางที่ 4.3	ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง..... 121
ตารางที่ 4.4	ค่าความถี่ และค่าร้อยละของระดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการ กองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา 122
ตารางที่ 4.5	ค่าความถี่ และค่าร้อยละของระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุเกี่ยวกับ การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา 124
ตารางที่ 4.6	ระดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษาผู้อำนวยการกองสวัสดิการ สังคมผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะ ด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา..... 125
ตารางที่ 4.7	ระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษา แก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา..... 128
ตารางที่ 4.8	สรุประดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการ กองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลเกี่ยวกับ การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพังงา..... 51

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.9	สรุประดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะ ด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา.....	131
ตารางที่ 4.10	ระดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการ สังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลเกี่ยวกับความเสมอภาค ในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา.....	131
ตารางที่ 4.11	ระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุเกี่ยวกับความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะ ด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา	133
ตารางที่ 4.12	ระดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการ สังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข ปลัดเทศบาล และผู้สูงอายุเกี่ยวกับความเสมอ ภาคในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นจังหวัดพังงา	134
ตารางที่ 4.13	ผลการเปรียบเทียบระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุตามความเห็น ของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกอง สาธารณสุข และปลัดเทศบาลเกี่ยวกับความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณสุข ด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ที่มีช่วงอายุ 31-40 ปี 41-50 ปี และ 50 ปีขึ้นไป.....	135
ตารางที่ 4.14	ผลการเปรียบเทียบระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุตามความเห็น ของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกอง สาธารณสุข เกี่ยวกับความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษา แก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ที่มีระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี และปริญญาโท.....	136

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.15 ผลการเปรียบเทียบระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุตาม ความเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลเกี่ยวกับความเสมอภาค ในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นจังหวัดพังงา ที่มีระยะเวลาในการทำงานด้านการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี 4-6 ปี 7-9 ปี และ 10 ปีขึ้นไป.....	136
ตารางที่ 4.16 ผลการเปรียบเทียบระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุเพศชาย และเพศหญิง	137
ตารางที่ 4.17 ผลการเปรียบเทียบระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุ ในช่วงอายุ 60-74 ปี 75-90 ปี และ 90 ปีขึ้นไป	138
ตารางที่ 4.18 ผลการเปรียบเทียบระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุ ที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษา อนุปริญญา และปริญญาตรี	138
ตารางที่ 4.19 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของ ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษา อนุปริญญา และปริญญาตรี	139
ตารางที่ 4.20 ผลการเปรียบเทียบระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุที่มีสุขภาพ แข็งแรงมีโรคประจำตัว และพิการ	139
ตารางที่ 4.21 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ ผู้สูงอายุและความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ ผู้สูงอายุของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลเกี่ยวกับความเสมอภาค ในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา.....	140
ตารางที่ 4.22 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษา แก่ผู้สูงอายุและความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษา แก่ผู้สูงอายุ ของผู้สูงอายุ.....	141

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.23	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความสัมพันธ์พหุคูณระหว่างการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ กับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาล.....	142
ตารางที่ 4.24	ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์พหุคูณระหว่างการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ กับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาล.....	143
ตารางที่ 4.25	ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยด้านการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุที่มีต่อความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาล.....	144
ตารางที่ 4.26	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความสัมพันธ์พหุคูณระหว่างการจัด บริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ กับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ.....	145
ตารางที่ 4.27	ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์พหุคูณระหว่างการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ กับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ	146
ตารางที่ 4.28	ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยด้านการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุที่มีต่อความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ.....	147

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 ความเป็นเมืองกับบทบาทของผู้สูงอายุ.....	61
ภาพที่ 2.2 กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดย สุภาวดี วาทิกทินกร (2552).....	68
ภาพที่ 2.3 รูปแบบการศึกษาตลอดชีวิตของ The European Commission (2001).....	69
ภาพที่ 2.4 รูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตแบบองค์รวม โดย Canadian Council on Learning (2007).....	70

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมที่สำคัญที่สุดในศตวรรษที่ 21 ก็คือ การเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ (สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน), 2562) โดยนิยามคำว่า “ผู้สูงอายุ” นั้น ในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ได้ระบุเอาไว้ว่า หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งหากพิจารณาจากจำนวนผู้สูงอายุของประเทศไทยก็ถือได้ว่า ประเทศไทยเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ (Ageing Society) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์สากล คือ มีจำนวนประชากรสูงอายุตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไป (ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์, 2563) จากผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ 3 ครั้งล่าสุดที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า จำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุของประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว โดยจำนวนผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2559 คิดเป็นร้อยละ 14.87 ของประชากรทั้งประเทศ ในปี พ.ศ. 2560 จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15.45 และผลสำรวจครั้งล่าสุดปี พ.ศ. 2561 พบว่าจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 16.06 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) และคาดว่าในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Complete Aged Society) ก็จะมีประชากรสูงอายुर้อยละ 20 และจากนั้นจะกลายเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super Aged Society) ภายในปี พ.ศ. 2578 ซึ่งประมาณการว่าจะมีประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 30 ของจำนวนประชากรทั้งหมด (ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์, 2563) โดยการเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็วของประเทศไทย ก่อให้เกิดความกังวลว่า ผู้สูงอายุจะกลายเป็นภาระทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (เฉลิมพล แจ่มจันทร์, 2553) ทั้งนี้ ประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุมากเป็นอันดับที่ 3 ของทวีปเอเชีย (สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน), 2562)

ประเทศไทยมีการขยายตัวของความเป็นเมืองมาตั้งแต่ พ.ศ. 2503 อีกทั้งทั่วโลกก็มีการขยายตัวของความเป็นเมืองตลอดศตวรรษที่ 20 (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน), 2553) โดยองค์การสหประชาชาติคาดการณ์ว่า ประชากรสูงอายุที่อาศัยในเขตเมืองจะเพิ่มจากร้อยละ 51 ในปี พ.ศ. 2543 เป็นร้อยละ 62 ในปี พ.ศ. 2568 (United Nations, 1993) อีกทั้งประชากรสูงอายุมิแนวโน้มย้ายเข้าสู่เขตเทศบาลมากขึ้นด้วย ทั้งนี้ แต่เดิมสังคมไทยเป็นครอบครัว

ขยายที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งไม่มีการเกษียณอายุที่แน่นอน ผู้สูงอายุในสังคมเกษตรจึงยังหารายได้เลี้ยงตนเองได้ โดยไม่ต้องเปลี่ยนบทบาททางสังคมและอาชีพมากนัก อีกทั้งเคยเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุจากคนรุ่นก่อน จึงรับรู้และเข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ค่อนข้างง่าย รวมทั้งยังมีบุตรหลานคอยดูแล และยังคงได้รับการยอมรับนับถือจากทั้งครอบครัวและสังคมรอบข้าง จึงทำให้ผู้สูงอายุในสังคมเกษตรสามารถปรับตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไปได้ และไม่ต้องเผชิญกับภาวะเครียดมากนัก (สมศักดิ์ หุณห์ศรี, 2552) แต่ในปัจจุบัน ผู้สูงอายุจำนวนสูงถึงร้อยละ 41.17 อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลซึ่งถือเป็นเขตเมือง อีกทั้งผู้สูงอายุถึงร้อยละ 31.0 อาศัยอยู่ในครอบครัวเดี่ยวขนาดเล็กของสังคมเมืองที่เป็นสังคมอุตสาหกรรมและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560) จึงทำให้ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมากกว่าผู้สูงอายุในครอบครัวใหญ่ของสังคมเกษตรกรรม ไม่ว่าจะเป็นบทบาททางสังคม และเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับอาชีพที่มีการทำงานอยู่ในองค์กรอย่างเป็นระบบ ทำให้ต้องมีการเกษียณอายุอย่างเป็นทางการ ประกอบกับมีกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวน้อย ขาดบุตรหลานคอยดูแล อีกทั้งสภาวะทางร่างกายและจิตใจที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้สูงอายุ และสภาพความเป็นเมืองไม่เอื้อให้เกิดการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ จึงทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง ซึมเศร้า และเครียด ผู้สูงอายุในเขตเมืองจะต้องเผชิญกับภาวะวิกฤต ที่เกิดจากการที่วัฒนธรรมในสังคมเมืองสมัยใหม่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งกิจกรรมการใช้ชีวิตประจำวัน การแต่งกาย การพักผ่อน ค่านิยม และเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าไปจากสมัยก่อนอย่างมาก เป็นสาเหตุให้ผู้สูงอายุที่ยังคงมีวิถีการใช้ชีวิตแบบเดิม มีความเชื่อแบบเดิม ไม่อาจตามกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัตอย่างรวดเร็วได้ทัน จึงเกิดความรู้สึกแปลกแยกจากสังคม (สมศักดิ์ หุณห์ศรี, 2552) อีกทั้งสังคมเองก็สร้างกรอบที่เป็นข้อจำกัดให้กับผู้สูงอายุหลายประการเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นข้อจำกัดด้านอายุ สภาพร่างกายต่อโอกาสการทำงาน หรือโอกาสในการศึกษาเรียนรู้

ทั้งนี้ ผู้สูงอายุในประเทศไทยมีปัญหารายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต โดยผู้สูงอายุร้อยละ 27 มีรายได้พอใช้บ้างไม่พอใช้บ้าง และผู้สูงอายุอีกร้อยละ 23 มีรายได้ไม่พอใช้ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2551) อีกทั้งผลการสำรวจพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังต้องการทำงาน เพราะเห็นว่าตนเองมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะทำงาน และไม่ต้องการเป็นภาระของบุตรหลาน (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2561) จากการประมาณการณ์ คาดว่ามีผู้สูงอายุร้อยละ 30 ที่ต้องการทำงาน และยังพยายามหางานทำอยู่ (ลัดดา คำภิรัตน์, 2553) ดังนั้น การเพิ่มความรู้และพัฒนาทักษะให้กับผู้สูงอายุ จึงถือว่ามีคามจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะช่วยให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาศักยภาพแล้ว ยังช่วยเพิ่มระยะเวลาการออมสำหรับใช้ในยามชราภาพ รวมทั้งลดช่วงเวลาการเป็นภาระของรัฐและประชากรวัยทำงานลงได้ อีกทั้ง การศึกษายังมีบทบาทอย่างมากในการให้

ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างศักยภาพของผู้สูงอายุซึ่งถือเป็นกลุ่มประชากรที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี สามารถดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาการช่วยเหลือจากผู้อื่น รวมทั้งสามารถประกอบอาชีพ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัวหรือชุมชนได้ โดยไม่เป็นภาระต่อสังคม (สุธีรา บัวทอง สุทธิพงษ์ สถาพอัตถ์ และศิริณา จิตต์จรัส, 2558: 6)

จากปัจจัยหลายประการดังได้อธิบายไว้ข้างต้นต่างเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุจำเป็นต้องพัฒนาและปรับตัวให้รู้เท่าทันบริบทสังคมเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อที่จะได้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมเมืองที่มีความเป็นพลวัตได้อย่างปกติสุขด้วยความมีศักดิ์ศรี และมีคุณค่า โดยหลายประเทศที่เป็นสังคมอุตสาหกรรม เช่น ประเทศนิวซีแลนด์ กลุ่มประเทศแถบสแกนดิเนเวีย รวมทั้งประเทศออสเตรเลียต่างก็ประสบปัญหาการปรับตัวของผู้สูงอายุเช่นกัน และต่างก็ตระหนักว่า ผู้สูงอายุควรมีโอกาสได้เรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อให้สามารถปรับตัวได้เท่าทันกับความเป็นสังคมเมืองสมัยใหม่ (Stone, W., 2003; Turner, J. et.al., 2008; Dalziel, H.L. 2011)

โดยสำหรับประเทศไทยนั้น ภาครัฐเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาให้กับผู้สูงอายุดังรายละเอียดในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 รวมทั้งได้กระจายอำนาจในการจัดการศึกษาให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องด้วย ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 ทำให้ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาให้กับผู้สูงอายุมากขึ้น ตามอำนาจในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ที่ได้กำหนดบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญไว้ในมาตรา 80(4) ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพ การศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และมาตรา 289 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

จังหวัดพังงามีผู้สูงอายุจำนวน 44,316 คน คิดเป็นร้อยละ 16.49 ของประชากรทั้งจังหวัด (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562) ซึ่งถือว่าสูงที่สุดในภาคใต้ฝั่งอันดามัน อีกทั้งผู้สูงอายุในจังหวัดพังงาจำนวนสูงถึงร้อยละ 30.88 ยังคงต้องทำงานหารายได้เพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว (สำนักงานสถิติจังหวัดพังงา, 2559)

แม้ว่าจังหวัดพังงาได้วางแผนเพื่อเตรียมรับกับสถานการณ์ของสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดพังงา ด้วยการจัดเตรียมแผนพัฒนาจังหวัดพังงา ตามยุทธศาสตร์ที่ 4 ยกระดับคุณภาพชีวิตที่

ดี สร้างสังคมมั่นคงน่าอยู่ มีการส่งเสริมการให้ประชาชนเข้าถึงสวัสดิการและบริการภาครัฐ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม แผนของทางจังหวัดยังเป็นแผนในภาพรวมที่พุ่งเอาการดำเนินการด้านผู้สูงอายุเข้าไปอยู่ในแผนของผู้ด้อยโอกาส ทำให้ผู้สูงอายุยังได้รับโอกาสการพัฒนาได้ไม่ทั่วถึง และยังเป็นแผนทางด้านการสงเคราะห์ทางสังคมเป็นหลัก จึงไม่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาตนเองทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของผู้สูงอายุ จึงเป็นเหตุให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพังงาซึ่งถือเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการดูแลประชาชนในท้องถิ่น และมีความใกล้ชิดกับผู้สูงอายุในท้องถิ่นจึงควรส่งเสริมผู้สูงอายุในท้องถิ่นให้ได้รับการพัฒนาด้วยการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาตามความต้องการของผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง เพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตได้ ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และใช้ชีวิตท่ามกลางสังคมแห่งความเป็นพลวัตได้อย่างปกติสุข

อย่างไรก็ตาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพังงาที่มีบทบาทในการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุในท้องถิ่นอาจยังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาแก่ผู้สูงอายุที่จะตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในท้องถิ่น จึงเป็นที่มาของการศึกษาเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาครั้งนี้ เพื่อจะได้เพิ่มพูนองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดพังงาซึ่งจะช่วยเพิ่มโอกาสในการพัฒนาของผู้สูงอายุต่อไป

2. คำถามการวิจัย

2.1 การจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาเป็นอย่างไร

2.2 การจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาส่งผลต่อความเสมอภาคทางการศึกษาหรือไม่

2.3 แนวทางการพัฒนาการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่จะช่วยเพิ่มความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุควรเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

3.2 เพื่อศึกษาการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่ส่งผลต่อความเสมอภาคทางการศึกษา

3.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่จะช่วยเพิ่มความเสมอภาคทางการศึกษาผู้สูงอายุ

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา มีขอบเขตดังนี้

ด้านเนื้อหาการวิจัย ทำการศึกษาปัจจัย และผลการดำเนินการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาในระดับเทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล ทั้งการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งแนวทางในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุที่ช่วยเพิ่มความเสมอภาคทางการศึกษา

ด้านประชากรการวิจัย ได้แก่ นายกเทศมนตรี จำนวน 14 คน ผู้อำนวยการกองการศึกษา หรือผู้อำนวยการกองการสาธารณสุข หรือผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม หรือปลัดเทศบาลจำนวน 15 คน และผู้สูงอายุในเขตเทศบาล จำนวน 12,488 คน

พื้นที่การวิจัย ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดพื้นที่วิจัยไว้ในเขตเทศบาลของจังหวัดพังงา

ระยะเวลาการวิจัย ตั้งแต่ มิถุนายน 2563-สิงหาคม 2564

5. นิยามศัพท์

5.1 การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ หมายถึง กิจกรรมซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ ได้แก่ การศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา การจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาของผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้สูงอายุของภาคส่วนต่างๆ ที่เทศบาลดำเนินการขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการจัดการเรียนการสอน นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยให้แก่ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

5.2 ผู้สูงอายุ หมายถึง ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปที่พักอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลของจังหวัดพังงา

5.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หมายถึง เทศบาลเมือง (ทม.) และเทศบาลตำบล (ตด.) ในเขตพื้นที่จังหวัดพังงา

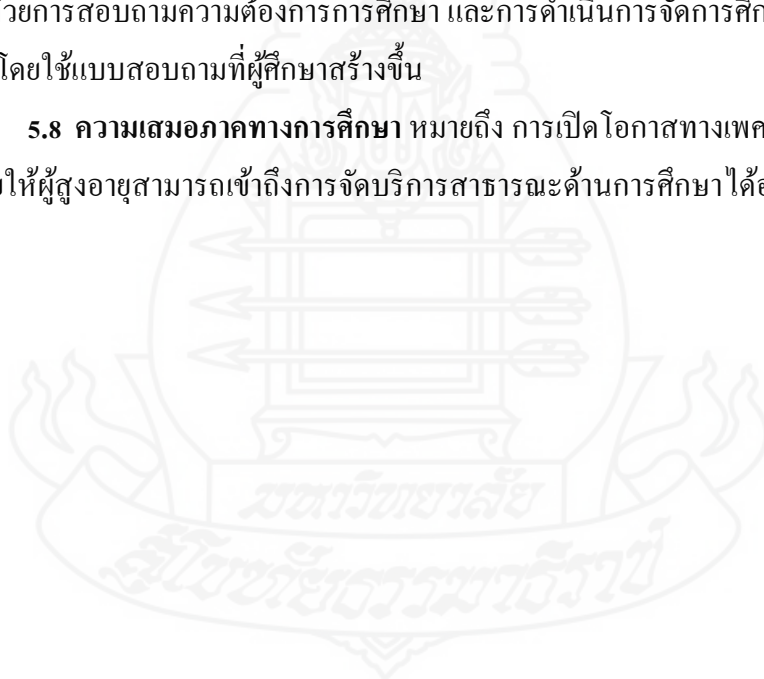
5.4 การศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ หมายถึง ระดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข ปลัดเทศบาล และผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพังงา ในประเด็นเนื้อหาเรื่องที่ยากเรียน รูปแบบที่ยากเรียน วิธีที่ใช้ในการเรียน สถานที่ที่สะดวกต่อการเรียน และเวลาที่สะดวกเรียน ซึ่งได้มาจากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น

5.5 การจัดทำนโยบายสาธารณะและแผนการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ หมายถึง ระดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลเกี่ยวกับการจัดทำนโยบายสาธารณะและแผนการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุในจังหวัดพังงา ในประเด็นการมีนโยบายการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ การทำแผนการศึกษาผู้สูงอายุระยะยาว การจัดทำแผนการศึกษาผู้สูงอายุโดยใช้ข้อมูลที่ได้มาจากการสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุ นโยบายและแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประเด็นยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุที่ชัดเจน และการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุที่เพียงพอ ซึ่งได้มาจากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น

5.6 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแก่ผู้สูงอายุของภาคส่วนต่างๆ หมายถึง ระดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแก่ผู้สูงอายุของภาคส่วนต่างๆ ในประเด็นการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ ภาคประชาชนเข้ามาช่วยจัดการศึกษาผู้สูงอายุหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานเอกชนให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ และเครือข่ายการจัดการศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ ซึ่งได้มาจากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น

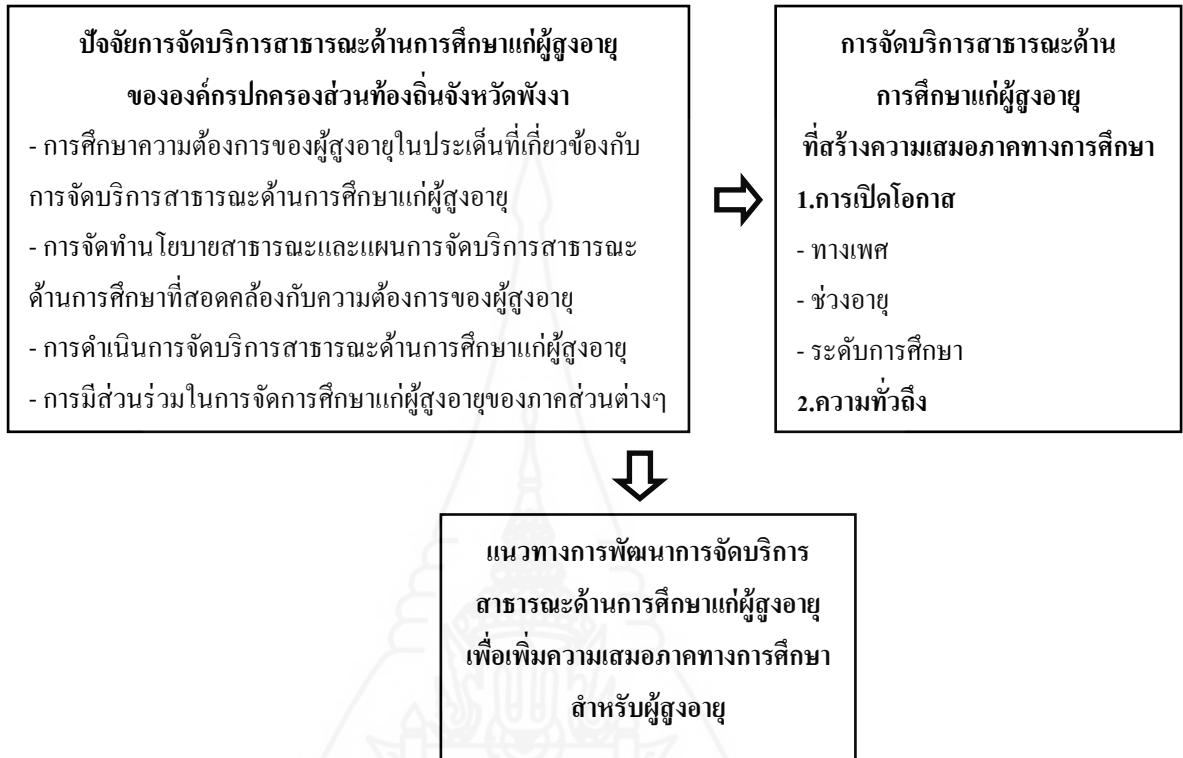
5.7 การดำเนินการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ หมายถึง ระดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลในการดำเนินการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบด้วย การสอบถามความต้องการของผู้สูงอายุ การจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาผู้สูงอายุ และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ หรือระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล ซึ่งประกอบด้วย การสอบถามความต้องการการศึกษา และการดำเนินการจัดการศึกษา ซึ่งได้มาจากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น

5.8 ความเสมอภาคทางการศึกษา หมายถึง การเปิดโอกาสทางเพศ ช่วงอายุ ฐานะ และพื้นที่อาศัยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาได้อย่างทั่วถึงด้วยความเท่าเทียม

6. กรอบแนวคิดการวิจัย

7. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

7.1 ประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่

7.1.1 เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบนำความรู้ไปพัฒนาการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดพังงาให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

7.1.2 เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบสามารถเพิ่ม โอกาสทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดพังงาได้มากขึ้น

7.2 ประโยชน์ต่อผู้บริหาร

7.2.1 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาสามารถให้การสนับสนุนการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7.2.2 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาสามารถวางแผนและนโยบายการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับบริบทและสภาพแวดล้อมได้

7.3 ประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ

7.3.1 ผู้สูงอายุจังหวัดพังงามีโอกาสเพิ่มขึ้นที่จะได้รับบริการสาธารณะทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

7.4 ประโยชน์ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

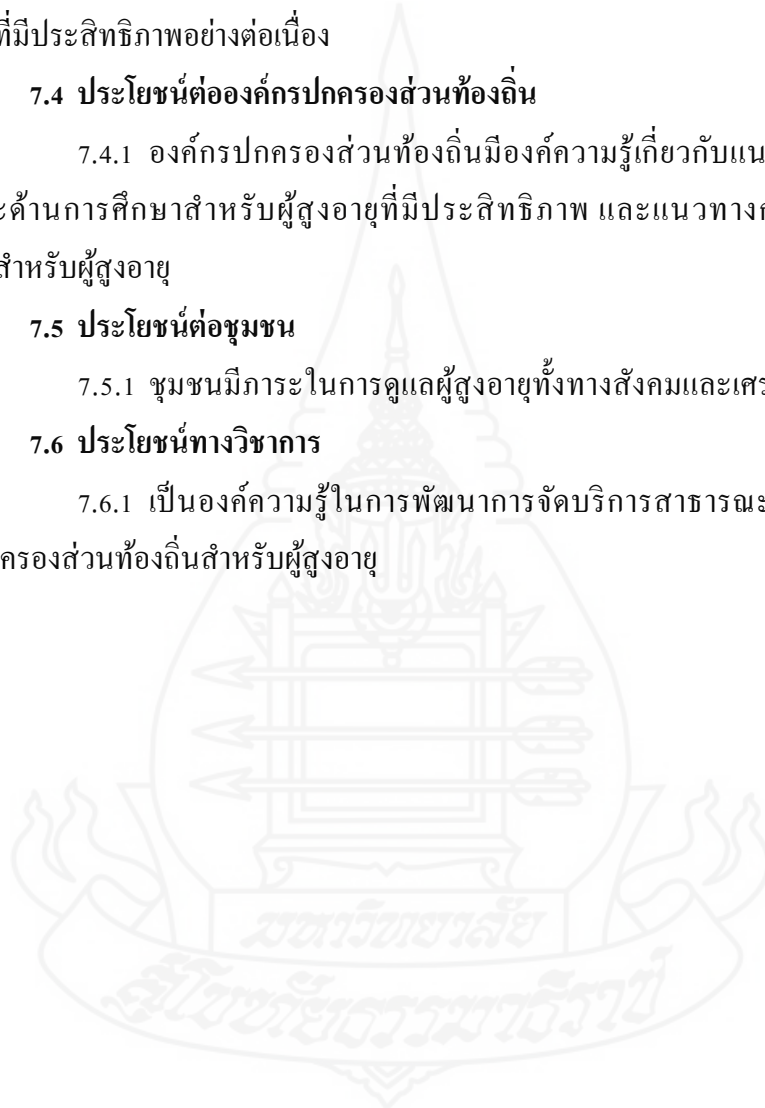
7.4.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพ และแนวทางการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

7.5 ประโยชน์ต่อชุมชน

7.5.1 ชุมชนมีภาระในการดูแลผู้สูงอายุทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจลดลง

7.6 ประโยชน์ทางวิชาการ

7.6.1 เป็นองค์ความรู้ในการพัฒนาการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับผู้สูงอายุ

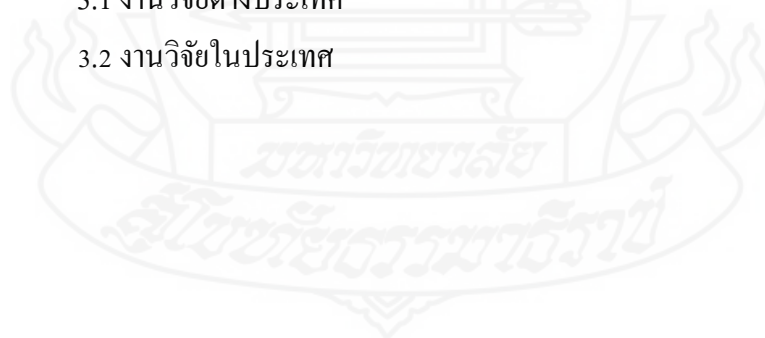

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องของการวิจัยเรื่อง การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพังงา โดยจำแนกตามหัวข้อ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎี
  - 1.1 แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่
  - 1.2 แนวคิดการปกครองสาธารณะแนวใหม่
  - 1.3 แนวคิดการกระจายอำนาจ
  - 1.4 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
  - 1.5 แนวคิดความเสมอภาคทางการศึกษา
  - 1.6 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
  - 1.7 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ
2. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดพังงา
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 3.1 งานวิจัยต่างประเทศ
  - 3.2 งานวิจัยในประเทศ

1. แนวคิดและทฤษฎี

1.1 แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่

1.1.1 ความเป็นมา

สืบเนื่องจากการที่ภาครัฐนำแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการของภาคเอกชนมาประยุกต์ใช้ในการบริหารภาครัฐ ซึ่งส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการบริหารภาครัฐในรูปแบบภาคเอกชนอย่างกว้างขวาง ทั้งการลดขนาดองค์กร การลดค่าใช้จ่าย รวมไปถึงการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Denhardt, R.B. and Denhardt, V.J., 2000: 549) เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น โดยแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ยึดแนวทางของการบริหารธุรกิจที่ให้บริการประชาชนในฐานะเป็นลูกค้า ทั้งที่ภาครัฐควรให้บริการประชาชนในฐานะพลเมืองของรัฐ จึงส่งผลให้ภาครัฐละเลยสิทธิตามกฎหมายของความเป็นพลเมืองซึ่งต้องได้รับการบริการสาธารณะด้วยความเท่าเทียม และเสมอภาคกัน ยกตัวอย่างเช่น การเก็บภาษี หากภาครัฐยึดแนวทางของภาคธุรกิจก็ต้องเรียกเก็บภาษีซึ่งถือเป็นค่าบริการจากลูกค้าทุกคน รวมไปถึงเด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสทางสังคม โดยหากลูกค้าไม่จ่ายค่าบริการก็จะส่งผลให้ได้ไม่ได้รับการบริการจากทางภาครัฐ ซึ่งในความเป็นจริง ประชาชนกลุ่มนี้ไม่มีความสามารถในการจ่ายภาษีให้กับทางภาครัฐได้ (สัญญา เคนาภูมิ, 2561: 182) ทั้งนี้ Robinson, M. (2015: 4) ระบุว่า แม้การจัดการภาครัฐตามแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในศตวรรษที่ 21 จะส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ก็พบปัญหาหลายประการที่เกิดจากนโยบายของทางภาครัฐซึ่งไม่ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาของประชาชนอย่างแท้จริง ดังนี้แล้ว แม้การบริหารจัดการภาครัฐจะต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล แต่ภาครัฐก็ควรคำนึงถึงความเป็นธรรม ความเสมอภาค และความรับผิดชอบที่มีต่อประชาชนในฐานะพลเมือง รวมทั้งประชาชนก็ต้องสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการบริการสาธารณะให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนได้ด้วยเช่นกัน อีกทั้งเจ้าพนักงานภาครัฐก็ไม่ได้มีฐานะเป็นผู้ประกอบการ โดยมีหน้าที่ปฏิบัติงานในความรับผิดชอบ คือ การจัดการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนเท่านั้น และที่สำคัญการจัดการบริการสาธารณะของภาครัฐ นอกจากเป็นการจัดหาสินค้าหรือบริการให้แก่พลเมืองแล้วยังควรเป็นการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยให้แก่พลเมืองด้วย ดังนี้ เป็นเหตุให้นักวิชาการทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์เสนอแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) ขึ้น (Denhardt, R.B. and Denhardt, V.J., 2000: 549-552) ซึ่งเป็นการปฏิรูปแนวทางในการจัดหาสินค้าและบริการให้เหมาะสมกับบริบทของประชาชนในแต่ละพื้นที่ที่มีปัญหาและความต้องการแตกต่างกันไป เพื่อให้

การจัดบริการสาธารณะเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนในฐานะพลเมืองของประเทศอย่างแท้จริง ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดบริการสาธารณะแนวใหม่ (Robinson, M., 2015: 4)

1.1.2 นิยามการบริการสาธารณะแนวใหม่

การบริการสาธารณะ หมายถึง การบริหารและดำเนินการใช้ทรัพยากรต่างๆ โดยมีหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการทำหน้าที่อำนวยความสะดวก และแก้ไขปัญหาเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน (นราธิป ศรีธรรม, 2557: 1-5) ด้วยการจัดบริการหรือกิจกรรมที่รัฐจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อตอบสนองความต้องการของส่วนรวม โดยเป็นกิจการที่อยู่ในความอำนาจการหรืออยู่ในความควบคุมของฝ่ายปกครองที่จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชนอันเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชนและสร้างการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาประเทศชาติในภาพรวม โดยมีหลักการที่เป็นประเด็นสำคัญในการจัดบริการสาธารณะคือ การจัดบริการสาธารณะต้องดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม สามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น มีความเสมอภาค ความต่อเนื่อง และความโปร่งใสในการให้บริการ (สันต์ชัย รัตนะขวัญ, 2560)

การบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) เป็นแนวทางในการจัดหาสินค้าและบริการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตให้แก่ประชาชน ด้วยการให้ความสำคัญกับความต้องการของประชาชน โดยเปิดโอกาส และกระตุ้นให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งทางภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดบริการสาธารณะ โดยภาครัฐเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้แสดงความคิดเห็น เจรจา พุดคุยตามหลักประชาธิปไตย โดยภาครัฐจะเป็นคนกลางที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยให้ได้ข้อยุติที่เห็นชอบร่วมกัน ซึ่งถือเป็นการบริหารภาครัฐแบบประชาชนเป็นหุ้นส่วน (สัญญา เคนาภูมิ, 2561: 182)

การบริการสาธารณะแนวใหม่อยู่บนพื้นฐานของค่านิยมประชาธิปไตย (value of democracy) ความเป็นพลเมือง (citizenship) และประโยชน์สาธารณะ (public interest) โดยมีหัวใจสำคัญ คือ การบริการเพื่อประโยชน์สาธารณะ ทั้งนี้ ต้องทำการปรับวิธีการคิดของผู้ให้บริการทางด้านโครงสร้างและกระบวนการในองค์กร ซึ่งต้องเปิดกว้างให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้บริการของทางภาครัฐเพิ่มขึ้น แม้การบริการสาธารณะแนวใหม่จะไม่สามารถวัดผลได้ (immeasurable) แต่ก็ช่วยให้ภาครัฐสามารถให้บริการที่ดีขึ้นกว่าที่ผ่านมาได้ (นราธิป ศรีธรรม กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย และชลัช ชาญญชัย, 2556: 36-37)

1.1.3 **ฐานคิดของการบริการสาธารณะแนวใหม่**

การบริการสาธารณะแนวใหม่มีฐานคิดมาจาก 3 แนวคิดประกอบกัน โดย Denhardt, R.B. and Denhardt, J.V. (2000: 552-553) ได้อธิบายไว้ ดังนี้

1) **ทฤษฎีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย** (*theories of democratic citizenship*) โดยได้อธิบายเอาไว้ว่า จิตสำนึกความเป็นพลเมือง และความเป็นประชาธิปไตยมีความสำคัญซึ่งส่งผลต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยในปัจจุบันจะเห็นได้ว่ามีทฤษฎีทางการเมืองและสังคมที่กระตุ้นให้ประชาชนมีความเข้มแข็ง ตื่นตัว และมีส่วนร่วมในการเป็นพลเมืองมากขึ้น โดยรัฐจะต้องเปิดโอกาสที่สามารถรับประกันได้ว่าประชาชนมีสิทธิ และสามารถเลือกสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองได้ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และการบริการสาธารณะแนวใหม่ ทั้งนี้ การเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้น จะต้องมีความตื่นตัวเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลให้มากขึ้น ซึ่งจะต้องยึดหลักคุณธรรมจริยธรรมเป็นสำคัญ และประชาชนจะต้องให้ความสำคัญกับประโยชน์สาธารณะมากกว่าประโยชน์ส่วนตน รวมทั้งต้องคำนึงถึงภาพรวมของประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับกิจการสาธารณะ และความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมในการบริการสาธารณะด้วย

ดังนั้น การบริหารภาครัฐจึงควรมองประชาชนในฐานะพลเมืองมากกว่าที่จะเป็นผู้มีสิทธิออกเสียง ผู้รับบริการ หรือลูกค้า โดยภาครัฐควรลดการควบคุม ด้วยการให้อำนาจประชาชน และควรเชื่อในประสิทธิภาพของความร่วมมือ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความรับผิดชอบ และความเป็นพลเมืองเพิ่มขึ้น ซึ่งทั้งหมดนี้ถือเป็นแนวทางของการจัดบริการสาธารณะแนวใหม่

2) **รูปแบบความเป็นชุมชนและภาคประชาสังคม** (*models of community and civil society*) “ความเป็นชุมชน” เป็นแนวทางที่จะช่วยสร้างความสามัคคี และความร่วมมือร่วมใจ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาความแตกต่างหลากหลายในสังคมที่เพิ่มขึ้น การสร้างความเป็นชุมชนถือเป็นภารกิจของทางภาครัฐ โดยภาครัฐจะต้องช่วยสร้าง และสนับสนุนความเป็นชุมชนให้เกิดขึ้น ทั้งนี้ ความพยายามในการสร้างความเป็นชุมชนขึ้นอยู่กับความเข้มแข็ง และการมีบทบาทของสถาบันที่เป็นสื่อกลาง (*mediating institutions*) ที่จะพร้อมใจกันให้ความสำคัญกับความต้องการและประโยชน์ของประชาชน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีประสบการณ์ในการเตรียมตัวที่จะเป็นพลเมืองที่มีความพร้อมสำหรับระบบการเมืองระดับชาติ อีกทั้งวัฒนธรรมประชาธิปไตยยังขึ้นอยู่กับสำนึกความเป็นพลเมือง ความตื่นตัวในทุกกลุ่ม ทุกสมาคม และทุกหน่วยงานราชการ โดยกลุ่มเล็กๆ เหล่านี้ถือเป็น “ภาคประชาสังคม” ซึ่งเป็นกลุ่มของประชาชนที่ต้องการผลักดันให้ประโยชน์ของแต่ละบุคคลกลายเป็นประโยชน์สาธารณะที่คำนึงถึงความเป็นชุมชน โดยทั้งหมดนี้จะช่วยสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองของประชาชน ทั้งจากการสนทนาและการไตร่ตรอง ซึ่งจำเป็น

ต่อการสร้างความเป็นชุมชนและความเป็นประชาธิปไตยด้วยรูปแบบความเป็นชุมชนและภาคประชาสังคมเอง ทั้งนี้ ภาครัฐควรมีบทบาทสำคัญในฐานะร่วมสร้าง อำนวยความสะดวก และสนับสนุนการติดต่อประสานงานระหว่างประชาชนและชุมชน

3) ทฤษฎีองค์การที่เน้นมนุษยนิยมและทฤษฎีวาทกรรม (*organizational humanism and discourse theory*) ในยุคทศวรรษ 1960 ถึงต้นทศวรรษ 1970 นักวิชาการทางรัฐประศาสนศาสตร์ได้นำแนวคิดของหลายศาสตร์ ซึ่งมักเป็นแนวทางการจัดลำดับชั้นแบบประเพณีนิยมมาใช้ในการบริหารจัดการทางสังคม และการจัดระเบียบทางสังคม ทำให้ประสบปัญหาทางด้านการบริหารจัดการแบบระบบราชการเหมือนกัน จึงส่งผลให้ต้องหาแนวทางอื่นมาใช้ในการบริหารจัดการองค์การ ซึ่งรวมไปถึงทฤษฎีการตีความ (*interpretive theory*) ทฤษฎีการวิพากษ์ (*critical theory*) และแนวคิดหลังยุคสมัยนิยม (*postmodernism*) โดยรวม แนวทางเหล่านี้ต้องการหาแนวทางใหม่ในการดำเนินงานองค์กรสาธารณะที่ไม่เน้นการใช้อำนาจและการควบคุม รวมทั้งให้ความสนใจกับความต้องการของพนักงานขององค์กรสาธารณะไปพร้อมกับความต้องการของผู้รับบริการและประชาชนจากภายนอกองค์กร โดยแนวโน้มเหล่านี้หลายเป็นส่วนสำคัญในการตีความและการวิพากษ์ระบบราชการและสังคม รวมทั้งการใช้ทฤษฎีวาทกรรมเพื่อทำความเข้าใจการดำเนินงานองค์กรสาธารณะ ทั้งนี้ แม้นักวิชาการหลังยุคสมัยนิยมจะมีแนวคิดที่หลากหลาย แต่ได้ข้อสรุปที่คล้ายกัน เนื่องจากแต่ละแนวคิดต่างใช้แนวคิดอื่นมาพิจารณาช่วย นอกจากนี้ การกำกับดูแลต้องอยู่บนพื้นฐานของความจริงใจและการเจรจาอย่างเปิดเผยของทุกฝ่าย ทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่ โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมซึ่งเป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งจะก่อให้เกิดระบบราชการสาธารณะ และจะก่อให้เกิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ขึ้นนั่นเอง

1.1.4 ลักษณะของการบริการสาธารณะแนวใหม่

Denhardt, R.B. and Denhardt, J.V. (2000: 553-557) ได้อธิบายลักษณะของการบริการสาธารณะแนวใหม่ไว้ 7 ประการ ดังรายละเอียด

1) การบริการสาธารณะเป็นการให้บริการมากกว่าการบังคับทิศทางของสังคม โดยรัฐจะต้องให้ความสำคัญกับบทบาทในการเป็นผู้ให้บริการพลเมืองมากขึ้น เนื่องจากจะช่วยให้พลเมืองได้รับบริการที่ตรงกับความต้องการมากขึ้น

2) ประโยชน์สาธารณะถือเป็นวัตถุประสงค์หลักของการบริการสาธารณะ ไม่ใช่แค่ผลพลอยได้ ทั้งนี้ การจัดบริการสาธารณะต้องมาจากความต้องการของพลเมืองส่วนใหญ่เป็นหลัก ไม่ใช่แค่ประโยชน์ของคนใดคนหนึ่ง โดยต้องได้ประโยชน์ร่วมกัน และรับผิดชอบร่วมกัน

3) การบริการสาธารณะจะต้องคิดอย่างมียุทธศาสตร์ และปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย การดำเนินนโยบายและโครงการให้สอดคล้องกับความต้องการของพลเมืองจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จได้ย่อมเป็นผลมาจากความพยายามและความร่วมมือร่วมใจกันของภาคประชาชนและภาครัฐ

4) การบริการสาธารณะเป็นการให้บริการประชาชนในฐานะพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า เนื่องจากประโยชน์สาธารณะเป็นผลมาจากประชาชนได้แสดงออกถึงความต้องการของส่วนรวม ไม่ใช่เพียงแต่ความต้องการส่วนบุคคลเท่านั้น ดังนั้น ผู้ให้บริการจึงไม่สามารถตอบสนองเฉพาะความต้องการของลูกค้าได้ แต่ต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีทั้งการสร้างความสำเร็จและการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับพลเมืองให้เกิดขึ้น

5) ผู้ให้บริการสาธารณะควรมีสำนึกความรับผิดชอบ โดยต้องใส่ใจศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องและรัฐธรรมนูญ คำนึงถึงคุณค่าของชุมชน บรรทัดฐานทางการเมือง มาตรฐานความเป็นมืออาชีพ และประโยชน์สาธารณะ

6) การดำเนินงานขององค์กรสาธารณะและเครือข่ายความร่วมมือจะประสบความสำเร็จได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจและการเป็นผู้นำร่วมกันบนพื้นฐานของความเคารพต่อประชาชน

7) การดำเนินงานจะต้องให้ความสำคัญกับคุณค่าความเป็นพลเมืองและการบริการสาธารณะเป็นหลัก โดยประโยชน์สาธารณะเป็นการทำงานร่วมกันของผู้ให้บริการสาธารณะและประชาชนที่มุ่งสร้างประโยชน์ต่อสังคม โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์อย่างผู้ประกอบการทั่วไป

1.1.5 ลักษณะของการบริการสาธารณะแนวใหม่กับความสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย

วัฒนธรรม (culture) หมายถึง แบบอย่างพฤติกรรมที่ได้มาจากสังคม และได้รับการถ่ายทอดกันมาโดยอาศัยสัญลักษณ์ โดยแบบอย่างพฤติกรรมเหล่านี้ ส่งผลให้แต่ละกลุ่มมีลักษณะแตกต่างจากกลุ่มอื่น ทั้งในด้านสิ่งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ (ดิน ปรัชญาพุทธ, 2539: 465 อ้างถึงในสรัญพัทธ์ เอื้อวเจริญ และกุลสกาวิ์ เลาสถิต, 2562: 227) ทั้งนี้ ตามหลักของมานุษยวิทยาวัฒนธรรม องค์ประกอบของวัฒนธรรม มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ทักษะ ค่านิยม ความเชื่อ และสิ่งประดิษฐ์คิดค้น

- ทักษะ (attitude) หมายถึง แนวโน้มทางความคิดที่บุคคลได้รับมา หรือเรียนรู้มา และกลายเป็นแบบอย่างในการแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งใดๆ ทั้งการสนับสนุน โต้ตอบ หรือคัดค้าน

- ค่านิยม (value) หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่ายึดถือเป็นเครื่องมือที่จะช่วยในการตัดสินใจและกำหนดการกระทำของตนเอง

- ความเชื่อ (belief) หมายถึง การยอมรับข้อมูลใดข้อมูลหนึ่งว่าเป็นความจริง โดยความเชื่ออาจมาจากข้อเท็จจริงที่เชื่อได้ ความรังเกียจเดียดฉันท์ การนี้กรู้เอาเอง หรือจากลักษณะที่ทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนก็ได้

- การประดิษฐ์คิดค้นทางสังคม (artifact) หมายถึง ความคิด สิ่งปลูกสร้าง รวมถึงบริษัท กลุ่มผลประโยชน์ โครงการความช่วยเหลือระหว่างประเทศ โดยบริษัทเป็นการประดิษฐ์คิดค้นทางสังคมที่มีผลกระทบต่อการบริหารงานภาครัฐเช่นเดียวกันกับสภาวะแวดล้อมทางการบริหารอื่น อีกทั้งยังเป็นคู่แข่ง รวมทั้งให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการแสวงหาทรัพยากรทางการบริหารมาใช้ ทั้งนี้ กลุ่มผลประโยชน์ที่สำคัญที่สุด ได้แก่ กลุ่มข้าราชการประจำ ทั้งข้าราชการพลเรือน ทหาร และตำรวจ กลุ่มพ่อค้า กลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการบางแห่ง และกลุ่มที่ประชาชนจัดตั้งขึ้นเอง โดยทั้งหมดนี้ล้วนเป็นการประดิษฐ์คิดค้นทางสังคมที่มีผลกระทบต่อการบริหารภาครัฐทั้งสิ้น

เมื่อพิจารณาลักษณะสำคัญ 7 ประการของการบริการสาธารณะแนวใหม่กับองค์ประกอบ 4 ประการ ของวัฒนธรรม ก็สามารถอธิบายความสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย และความเหมาะสมในการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่มาประยุกต์ใช้ในสังคมไทยได้ (สรัญพัทธ์ เอี้ยวเจริญ และกุลสกาวิ์ เลาสหิต, 2562: 225-230) ดังนี้

1) ให้บริการประชาชนในฐานะพลเมือง ไม่ใช่ในฐานะลูกค้า โดยมองผลประโยชน์ส่วนรวมในระยะยาวมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัวในระยะสั้น และการกระตุ้นให้พลเมืองเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งหากมองถึงองค์ประกอบของวัฒนธรรมด้านทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และสิ่งประดิษฐ์คิดค้นนั้น อาจกล่าวได้ว่าหลักการนี้ถือเป็นขั้นแรกของการพยายามสร้างวัฒนธรรมให้เกิดขึ้น ประการแรก คือ การสร้างทัศนคติที่ดีให้เกิดขึ้นกับพลเมืองด้วยการโน้มน้าวสนับสนุนให้เข้ามามีส่วนร่วม และตอบสนองด้วยผลประโยชน์อันเป็นที่ต้องการในระยะยาว ประการที่สอง คือ การสร้างค่านิยมร่วมกันผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม เนื่องจากภาครัฐต้องรับฟังความคิดเห็นของพลเมือง ประการที่สาม คือ การสร้างความเชื่อ ซึ่งจะประสบความสำเร็จได้ ก็ต่อเมื่อกระบวนการมีส่วนร่วมประสบความสำเร็จ และภาครัฐยอมรับความคิดเห็นและข้อเรียกร้องของพลเมือง ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่าทั้งสองฝ่ายเกิดความเชื่อถือระหว่างกัน และประการสุดท้าย คือ สิ่งประดิษฐ์คิดค้นที่ได้จากการกระทำหรือพฤติกรรมการแสดงในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งแล้วประสบความสำเร็จจากกระบวนการมีส่วนร่วม ที่สามารถสร้างความเชื่อ ก่อให้เกิดค่านิยม และ

ทัศนคติที่ดี สิ่งประดิษฐ์คิดค้นที่อาจจะเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ตาม ก็คือกลุ่มผลประโยชน์ที่รวมตัวกันนั่นเอง

2) ค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ กล่าวได้อีกนัยหนึ่งคือ การมุ่งสร้างผลประโยชน์ที่เป็นที่ต้องการร่วมกัน ซึ่งหากเรื่องใดมาจากความต้องการที่เป็นข้อเรียกร้องของพลเมืองที่ได้มาจากการถกเถียง การปรึกษาหารือ หรือการกำหนดร่วมกันแล้ว รัฐบาลจะต้องรีบดำเนินการตามข้อเรียกร้องของพลเมืองนั้น

3) ให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ ผลประโยชน์สาธารณะต้องก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม และผลประโยชน์สาธารณะจะต้องถูกดำเนินการโดยข้าราชการและพลเมืองที่เสียสละ มิใช่นักธุรกิจหรือผู้ประกอบการที่มุ่งหวังผลกำไร หากพิจารณาจากองค์ประกอบของวัฒนธรรมอาจกล่าวได้ว่า การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการเป็นกระบวนการในการสร้างทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และสิ่งประดิษฐ์คิดค้น รวมถึงการปรับปรุง แก้ไข เสริมสร้าง และส่งต่อในสิ่งที่ดิ่งงามต่อไป เมื่อพิจารณาในแง่นี้ ผลประโยชน์สาธารณะ จึงหมายถึง การทำให้คนจำนวนมากที่สุดได้รับ ประโยชน์ หรือความสุขสูงสุด

4) ทิศอย่างมียุทธศาสตร์ ปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย อาจกล่าวได้ว่าเป็นขั้นตอนของการนำไปสู่การสร้างสิ่งประดิษฐ์คิดค้น หรือการกำหนดข้อตกลงร่วมกันที่มีความสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน โดยสิ่งที่จะได้รับ เช่น เกิดนโยบาย หลักการบริหาร หรือการเกิดขึ้นของหน่วยงาน เป็นต้น

5) ตระหนักว่าการรับผิดชอบไม่ใช่เรื่องง่าย เนื่องจากการรับผิดชอบต่อสังคมยังไม่เพียงพอ แต่ต้องขยายผลในวงกว้างถึงความพร้อมรับผิดชอบตามกฎหมาย ค่านิยมของชุมชน ปทัสถานทางการเมือง มาตรฐานทางวิชาชีพ และผลประโยชน์ของพลเมือง จึงอาจกล่าวได้ว่าเมื่อองค์ประกอบวัฒนธรรมเกิดขึ้นแล้วทั้ง 4 ประการ ได้แก่ ทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และสิ่งประดิษฐ์คิดค้น ก็ควรมีการปลูกฝัง ส่งเสริม พัฒนา ส่งต่อ หรือปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในการนำไปใช้

6) ให้บริการมากกว่ากำกับทิศทาง ข้าราชการมีบทบาทสำคัญ คือ การให้บริการ โดยปัจจุบันการให้บริการเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ เนื่องจากต้องมีการเจรจาต่อรอง พุดคุยสนทนา ปรึกษาหารือกับกลุ่มต่างๆ ดังนั้น ข้าราชการจึงควรพัฒนาทักษะภาวะผู้นำและผู้ตาม ทักษะการจัดการความขัดแย้ง การเจรจาต่อรอง การประนีประนอม และระงับข้อพิพาท รวมทั้งเพิ่มบทบาทในการอำนวยความสะดวก เป็นผู้ไกล่เกลี่ย ประนีประนอม ช่วยเหลือ แก้ไข เป็นต้น ซึ่งถือเป็นการสร้างค่านิยมที่ดี และเป็นค่านิยมใหม่ให้เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน

7) ให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ การปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ ประสบความสำเร็จได้เป็นผลมาจากความร่วมมือของหลายกลุ่มและหลายองค์กร ดังนั้น ภาครัฐจึงต้องให้ความสำคัญกับการสร้างคน การพัฒนาคน เสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้แก่ข้าราชการ มากกว่าการมองแค่ผลผลิตของงาน ซึ่งก็ถือเป็นการสร้างวัฒนธรรมใหม่ให้แก่หน่วยงานภาครัฐ เพื่อสร้างค่านิยมร่วม และผลประโยชน์ร่วมต่อองค์การ

1.1.6 ข้อดีของการบริการสาธารณะแนวใหม่

จากการค้นคว้าทำให้พอจะสรุปได้ว่า การบริการสาธารณะแนวใหม่มีข้อดีหลายประการ ดังนี้

ข้อดีสำหรับประชาชน

- 1) ประชาชนมีโอกาสและมีช่องทางหลากหลายในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการการบริการสาธารณะให้หน่วยงานภาครัฐได้รับรู้
- 2) ประชาชนตื่นตัวและตระหนักรู้ถึงสิทธิของตนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะ
- 3) ประชาชนได้รับความเสมอภาค ความเป็นธรรม และความเท่าเทียมมากขึ้น
- 4) ประชาชนมีสำนึกความเป็นพลเมือง และการเอาธุระแก่ส่วนรวมเพิ่มขึ้น
- 5) ประชาชนได้รับการบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการมากขึ้น

ข้อดีสำหรับภาครัฐ

- 1) ภาครัฐสามารถจัดบริการสาธารณะได้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน
- 2) การจัดบริการสาธารณะของภาครัฐได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากภาคประชาชน
- 3) ภาครัฐมีเครือข่ายความร่วมมือในการจัดบริการสาธารณะจากภาคประชาชนเพิ่มขึ้น
- 4) งบประมาณไม่สูญเปล่า เนื่องจากนำไปใช้ในการจัดบริการสาธารณะที่ตรงกับความต้องการของประชาชน
- 5) การทุจริตเป็นไปได้ยากขึ้น เนื่องจากประชาชนสามารถตรวจสอบการปฏิบัติงานของภาครัฐได้ตลอดเวลา

1.1.7 แนวคิดรัฐประศาสนศาสตร์แนวใหม่ และแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ กับการบริการสาธารณะแนวใหม่

แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่มีความสอดคล้องกับแนวคิดรัฐประศาสนศาสตร์แนวใหม่หลายประการ ทั้งการให้ความสำคัญกับพลเมือง การมีส่วนร่วม ความเสมอภาค และการสร้างความเป็นธรรมทางสังคม เนื่องจากแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่มีพื้นฐานส่วนหนึ่งมาจากรัฐประศาสนศาสตร์แนวใหม่ ขณะเดียวกันการบริการสาธารณะแนวใหม่ก็มีองค์ความรู้ และแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างไปจากรัฐประศาสนศาสตร์แนวใหม่เช่นกัน (ชมพูนุช หุ่นนาค, 2560: 133) ดังรายละเอียดที่ได้ทำการเปรียบเทียบไว้ในตารางที่ 2.1 ทั้งนี้ ชมพูนุช หุ่นนาค (2560: 135) ระบุว่า แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่มีความแตกต่างจากแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) อย่างชัดเจน เนื่องจากการจัดการภาครัฐแนวใหม่ได้นำแนวคิดของภาคเอกชนมาใช้ โดยเน้นการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารภาครัฐ ทั้งในเชิงค่านิยมและการปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นการให้ภาคเอกชนดำเนินการแทน การปรับขนาดภาครัฐให้เล็กลง เป็นต้น ทั้งนี้ ได้ทำการเปรียบเทียบรายละเอียดไว้ในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบรัฐประศาสนศาสตร์แนวใหม่ (New Public Administration: NPA) กับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) (นราธิป ศรีราม กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย และชลัช ทรัพย์ชัย, 2556: 52-55)

ประเด็น	รัฐประศาสนศาสตร์แนวใหม่	การบริการสาธารณะแนวใหม่
มุมมองต่อประชาชน	ประชาชนเป็นพลเมือง (Citizen) ที่ภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและ บริการสาธารณะ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมเพื่อ ก่อให้เกิดความเสมอภาค หรือความเป็นธรรมในสังคม (Social Equity)	ให้คุณค่าแก่ความเป็นพลเมือง โดยมองว่าพลเมืองมีฐานะเป็น เจ้าของรัฐบาล ทั้งนี้รัฐ นักการเมือง ตลอดจนนักบริหารงาน ภาครัฐจะกำหนดนโยบาย หรือผลประ โยชน์สาธารณะไม่ได้ หากไม่มีการปรึกษาหารือหรือตกลงร่วมกับพลเมือง
คุณค่าของคน	เน้นการให้คุณค่ากับการบริการสาธารณะ ตระหนักถึง ค่านิยมเรื่องความหลากหลายในสังคม และปัญหาความ เสมอภาคในสังคม ดังนั้น จึงเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้า มามีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ และการ ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายใต้กรอบของกฎหมาย ทั้งใน รูปแบบประชาธิปไตยทางตรง และทางอ้อม	เน้นการให้คุณค่ากับการบริการสาธารณะ ตระหนักถึง ค่านิยมเรื่องความหลากหลายในสังคม และปัญหาความ เสมอภาคในสังคม ดังนั้น จึงเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้า มามีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ และการ ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายใต้กรอบของกฎหมาย ทั้งใน รูปแบบประชาธิปไตยทางตรง และทางอ้อม
ประโยชน์สาธารณะ	ผลประโยชน์สาธารณะเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องอาศัยการ ดีความและค้นหา โดยกระบวนการมีส่วนร่วมจาก ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พลเมืองที่ตื่นตัว ตื่นรู้ (Active Citizen) ในปัญหาของตนเอง ชุมชน สังคม และ ประเทศชาติโดยรวม	เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะพลเมืองในทุกมิติ โดยเสนอว่าภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้พลเมืองได้ เชื่อมโยงกับผลประโยชน์สาธารณะ และในทางกลับกัน ความเห็นและผลประโยชน์ร่วมกันของพลเมืองมีส่วนช่วย ชี้นำ พฤติกรรมและการตัดสินใจของภาครัฐเช่นกัน

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ประเด็น	รัฐประศาสนศาสตร์แนวใหม่	การบริการสาธารณะแนวใหม่
คุณค่าความเป็นพลเมือง และบทบาทของภาครัฐ	มองบทบาทของข้าราชการในฐานะเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง คอยกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความเป็นพลเมืองที่ตื่นตัว ตื่นรู้	เชื่อว่าทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้ ร่วม ปฏิบัติ และร่วมรับผลบนพื้นฐานของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย (Democratic Citizenship) บทบาทของภาครัฐจึงไม่ใช่ ฝ่ายที่ดำเนินการทุกอย่างแต่เพียงผู้เดียว หรือเป็นผู้ประกอบการนโยบายอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เป็นผู้สนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร และดำเนินการต่างๆ
ความรับผิดชอบได้	เน้นให้ภาครัฐจัดบริการสาธารณะที่คำนึงถึงพลเมืองอย่างเสมอภาค เพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำ เน้นค่านิยมในการบริหารแบบ ประชาธิปไตย และความรับผิดชอบได้ ตลอดจนจริยธรรมทางการบริหาร ทั้งนี้ประชาชนสามารถตรวจสอบนักการเมือง และระบบ ราชการได้ในวิถีทางแบบประชาธิปไตย	ภาครัฐควรรีความสนใจในเรื่องความรับผิดชอบได้ มากกว่าแนวคิดเรื่องของการตลาด ไม่ว่าจะเป็นความรับผิดชอบต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ ค่านิยมของชุมชน บรรทัดฐาน ค่านิยมทางการเมือง มาตรฐานวิชาชีพ และผลประโยชน์ของพลเมือง

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ประเด็น	รัฐประศาสนศาสตร์แนวใหม่	การบริการสาธารณะแนวใหม่
การนำนโยบายไปปฏิบัติ	ข้าราชการและหน่วยงานของรัฐเป็นผู้มีบทบาทหลักในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ด้วยการแปลงนโยบายเป็นแผน และโครงการ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าว	ข้าราชการและหน่วยงานของรัฐมีบทบาทในการนำนโยบายไปปฏิบัติ แต่เน้นการปฏิบัติแบบเครือข่าย หลากหลายภาคส่วนมากขึ้น
การจัดบริการสาธารณะ	เน้นการจัดบริการสาธารณะอย่างเท่าเทียม สร้างการมีส่วนร่วม จากภาคพลเมือง และการกระจายอำนาจ	เน้นการจัดบริการสาธารณะอย่างเท่าเทียม สร้างการมีส่วนร่วมจากภาคพลเมือง และการกระจายอำนาจ

ตารางที่ 2.2 เปรียบเทียบการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) กับบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) (Denhardt, R.B. and Denhardt, V.J., 2011: 549)

ประเด็น	การจัดการภาครัฐแนวใหม่	การบริการสาธารณะแนวใหม่
จุดเน้น	ให้ความสำคัญกับตลาด	ให้ความสำคัญกับชุมชน
การดำเนินการ	เน้นการแข่งขันการให้บริการ	เน้นปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความผูกพันของภาครัฐและพลเมือง
การทำงานของรัฐและพลเมือง	การจัดการภาครัฐแนวใหม่มองการทำงานของภาครัฐและพลเมืองแบบแยกส่วน	การบริการสาธารณะแนวใหม่มองการทำงานของภาครัฐและพลเมืองแบบองค์รวม เน้นความร่วมมือ ความสามัคคี ความผูกพัน และการทำงานร่วมกันได้
ฐานะของผู้รับบริการ	พลเมืองรับบริการสาธารณะในฐานะผู้บริโภค	พลเมืองรับบริการสาธารณะในฐานะสมาชิกของชุมชน
บทบาทของพลเมือง	พลเมืองมีบทบาทในฐานะผู้สร้างอุปสงค์ ผู้บริโภค และผู้ประเมิน	พลเมืองมีบทบาทในฐานะคนที่ไว้เนื้อเชื่อใจกัน เป็นผู้ให้ความร่วมมือ รับผิดชอบร่วมกัน และมีส่วนร่วมในนโยบาย
การเรียนรู้	รัฐกับพลเมืองไม่ได้เรียนรู้ระหว่างกัน	รัฐกับพลเมืองต่างก็เรียนรู้ระหว่างกัน โดยพลเมืองเรียนรู้จากรัฐ และรัฐเรียนรู้จากพลเมือง
ความสำเร็จของการให้บริการ	พิจารณาความสำเร็จในการให้บริการจากความพึงพอใจของพลเมืองที่มีต่อสินค้า ผลประกอบการ และดัชนีผลิตภาพ	พิจารณาความสำเร็จในการให้บริการจากความเชื่อมั่น ความศรัทธาของพลเมืองที่มีต่อรัฐ และความเห็นด้วยระหว่างกันที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ
เป้าหมาย	การจัดการภาครัฐแนวใหม่จะช่วยสร้างลูกค้าที่ฉลาดขึ้น	การบริการสาธารณะแนวใหม่จะช่วยสร้างพลเมืองที่ดีขึ้น

1.1.8 แนวทางการเตรียมความพร้อมในการจัดบริการสาธารณะแนวใหม่

ชมภูนุช หุ่นนาค (2560: 137-139) ได้อธิบายแนวทางการเตรียมความพร้อมในการจัดการบริการสาธารณะแนวใหม่เพื่อรับใช้พลเมืองเอาไว้ ดังนี้

1) ปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจ โดยเฉพาะการปกครองแบบรวมศูนย์ อำนาจถือเป็นต้นตอของปัญหาทาง การเมือง ปัญหาคอร์รัปชัน และระบบราชการ อ่อนแอ ใช้ อำนาจมากกว่าปัญญา เป็นต้น ฉะนั้น จึงควรกระจายอำนาจในการจัดบริการสาธารณะให้หลายภาค ส่วนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อ จัดบริการได้ตรงกับปัญหาและความต้องการของแต่ละพื้นที่ ขณะเดียวกันต้องมีการปรับเปลี่ยน โครงสร้างสังคมด้วย โดยประเวศ วะสี (2556: 8-13 อ้างถึงในชมภูนุช หุ่นนาค, 2560: 137) อธิบาย ไว้ว่า เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมกำหนดคุณสมบัติของสังคม สังคมที่มีโครงสร้างทางตั้ง (vertical society) ความสัมพันธ์แบบบนลงล่าง นำมาซึ่งผลในแง่ลบ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง และศีลธรรม ขาดการรวมตัวร่วมคิด ร่วมทำ ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับสังคมแนวราบ (horizontal society) ที่ผู้คนมีความเสมอภาค มีการรวมตัว ร่วมคิดร่วมทำ จนเป็น สังคมที่เข้มแข็ง มีความสามารถในการร่วมจัดบริการสาธารณะ และร่วมตรวจสอบ ประเมินผล

2) ปรับเปลี่ยนบทบาทของข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนี้

2.1) ต้องเป็นผู้ประกอบการที่มีศีลธรรม (moral entrepreneur) หมายถึง เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมสาธารณะโดยอาศัยความไว้เนื้อเชื่อใจมากกว่าการบังคับ ควบคุม สั่ง การ และความเล่ห์เหลี่ยมที่เกื้อหนุนมักเกี่ยวข้องกับศีลธรรมมากกว่าประเด็นทางเศรษฐกิจ

2.2) เป็นผู้ให้ความรู้ด้านหน้าที่พลเมือง (civic educator) กล่าวคือ หน้าที่หลักของข้าราชการต้องเป็นผู้ให้การศึกษา เช่น สร้างความรู้ ความเข้าใจให้พลเมืองตระหนัก ถึงผลประโยชน์ของสาธารณะมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการธรรมาภิบาล เป็นต้น

2.3) เป็นผู้รับฟังเสียงพลเมือง (citizen's voice listener) เนื่องจาก เมื่อใดก็ตามที่รัฐรับฟังเสียงของพลเมือง ย่อมนำไปสู่การดำเนินการที่ตอบสนองตรงความต้องการ ของพลเมือง ทั้งนี้ Denhardt, R.B. and Denhardt, V.J., (2011: 96) อธิบายเอาไว้ว่า การที่ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐรับฟังเสียงของพลเมือง และสร้างการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ จะช่วยให้ความคาดหวัง ปัญหา และความต้องการของพลเมืองได้รับการ ตอบสนอง การกำหนดนโยบายสาธารณะมีคุณภาพมากขึ้น มีนวัตกรรมใหม่ๆ เกิดขึ้น การมีส่วนร่วม ของพลเมืองในการนำนโยบายไปปฏิบัติทำให้พลเมืองรู้สึกว่าคุณภาพที่ออกมา โดยหากพลเมืองมีส่วนร่วมมากขึ้น ยิ่งส่งผลให้ภาพลักษณ์ของภาครัฐมีความโปร่งใส และ

ตรวจสอบได้มากขึ้นตามไปด้วย รวมทั้ง ทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อภาครัฐมากขึ้น ยิ่งพลเมืองมีส่วนร่วมมากขึ้น ยิ่งทำให้รัฐสามารถปรับตัวต่อความท้าทายของสังคมข้อมูลข่าวสารได้มากขึ้น อีกทั้งทำให้รัฐมีพันธมิตรมากขึ้น นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมส่งผลให้พลเมืองมีข้อมูลที่ดีขึ้น และในสังคมประชาธิปไตยนั้น การมีส่วนร่วมถือเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม

3) สร้างและจัดการเครือข่ายอย่างเป็นระบบ โดยประกอบไปด้วย รัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น ภาคอาสาสมัครและภาคเอกชนที่มีการพึ่งพาอาศัยกัน ทั้งทางด้านความรู้ ข้อมูลข่าวสาร โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อน และมีความหลากหลาย

4) สร้างสรรค์นวัตกรรม การบริการสาธารณะแนวใหม่ เน้นการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ มีการปรับปรุง พัฒนาการบริการสาธารณะอยู่เสมอ เพื่อให้การจัดบริการสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนโดยรวม และเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงแนวโน้มในอนาคต ตลอดจนสามารถรับมือกับ โอกาสและภัยคุกคามใหม่ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ทัน

5) สร้างแรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง เพื่อรองรับการเติบโตของการบริการสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการบริหารจัดการ เทคโนโลยี การสร้างและพัฒนาสินค้าเชิงนวัตกรรมในด้านต่างๆ ได้แก่ เทคโนโลยีการเกษตรและอาหาร สาธารณสุข สุขภาพ เทคโนโลยีทางการแพทย์ เครื่องมือ อุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ ระบบเครื่องกล ที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม และกลุ่มดิจิทัล รวมทั้งเทคโนโลยีการท่องเที่ยว เป็นต้น

1.2 แนวคิดการปกครองสาธารณะแนวใหม่

1.2.1 นิยามการปกครองสาธารณะแนวใหม่

การปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance: NPG) เป็นความสัมพันธ์ของการปกครองระหว่างรัฐกับสังคมในรูปแบบใหม่ในการจัดบริการสาธารณะ จากเดิมที่บทบาทในการบริหารเพื่อจัดบริการสาธารณะเป็นของรัฐเพียงฝ่ายเดียว เปลี่ยนเป็นการบริหารการจัดบริการสาธารณะที่มาจากปฏิสัมพันธ์ของหลายภาคส่วนซึ่งคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ สนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะ (Kennett, P., 2010: 19)

ทั้งนี้ การปกครองสาธารณะแนวใหม่เป็นการเปลี่ยนแปลงมุมมองจากการบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิม โดยมองว่า การบริหารภาครัฐแบบเดิมเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองสาธารณะแนวใหม่เท่านั้น เนื่องจากการมี หลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารภาครัฐ ทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติและการส่งมอบบริการสาธารณะ

1.2.2 รูปแบบการปกครองสาธารณะแนวใหม่ แบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ (Osborne, S.P., 2010: 6-7) ดังนี้

1) การปกครองเชิงสังคมการเมือง (*socio-political governance*) รูปแบบการปกครองแบบนี้จะพิจารณาความสัมพันธ์ของภาครัฐกับภาคส่วนในสังคม โดยมองว่า การกำหนดนโยบายสาธารณะและการส่งมอบบริการสาธารณะไม่ได้มาจากบทบาทของภาครัฐหรือฝ่ายการเมืองแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ยังมีหลายภาคส่วนที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง โดยกระบวนการนโยบายมักขึ้นอยู่กับผู้ที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนทางสังคม (*social actors*) หลายภาคส่วน ทั้งนี้ การพิจารณาแบบองค์รวมช่วยให้เข้าใจกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ และการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อภาครัฐและภาคส่วนในสังคมมีความเห็นพ้องไปในทิศทางเดียวกัน

2) การปกครองเชิงนโยบายสาธารณะ (*public policy governance*) รูปแบบนี้จะพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นนำที่มีอิทธิพลต่อนโยบายกับเครือข่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ (*policy elites and networks interact*) เกี่ยวกับการริเริ่มและควมมีอิทธิพลในกระบวนการนโยบายสาธารณะ การปกครองในรูปแบบนี้มองว่า การกำหนดและการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติไม่ได้มาจากทางภาครัฐเพียงฝ่ายเดียวอีกต่อไป แต่เกิดมาจากการทำงานร่วมกันของหลายภาคส่วน ทั้งชุมชนและเครือข่ายต่างๆ ที่ได้รับผลประโยชน์แตกต่างกันไป ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดการบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิม (*Public Administration: PA*) ที่ภาครัฐมีบทบาทหลักเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ โดยที่กลุ่มนักการเมืองเป็นผู้กำหนดนโยบาย และข้าราชการประจำเป็นผู้ดำเนินนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการแยกการบริหารออกจากการเมืองของ Woodrow Willson

3) การปกครองเชิงการบริหาร (*administrative governance*) รูปแบบนี้จะมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้การบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิมในการบริหารงานสาธารณะภาครัฐในสภาพปัจจุบัน อีกทั้งเสนอให้ปรับปรุงแนวทางปฏิบัติของการบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิมใหม่ให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการภาครัฐในปัจจุบันที่มีความซับซ้อนมากขึ้น แต่ยังมีหลักการบริหารงานภาครัฐแบบดั้งเดิมอยู่ โดยทำการศึกษาแนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติ แนวทางการส่งมอบบริการสาธารณะ และการพัฒนากรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนไป ทั้งสถานะทางการเมือง เศรษฐกิจ โดยการที่ภาครัฐได้ให้ทั้งองค์กรไม่แสวงหากำไรและองค์กรเอกชนเข้ามาจัดบริการสาธารณะที่อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐเป็นจำนวนมาก จนส่งผลให้ภาครัฐกลายเป็นรัฐกลวง (*hollow state*) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ภาครัฐไม่มีความสามารถในการจัดบริการสาธารณะเพียงลำพังได้อีกต่อไป รวมทั้งในการบริหารงานภาครัฐนั้น ภาครัฐก็ไม่ใช่อำนาจกลางในการตัดสินใจ เนื่องจากภาครัฐไม่ได้มีฐานะเหนือกว่าภาคส่วนอื่นๆ ในสังคม

4) การปกครองในรูปแบบของการทำสัญญา (contract governance)

รูปแบบนี้ นำแนวคิดการจัดการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Management: NPM) มาใช้ในการพิจารณาการบริหารงานสาธารณะ โดยนำการสร้างความสัมพันธ์เชิงพันธสัญญา (contractual relationships) มาใช้ในการส่งมอบบริการสาธารณะของภาครัฐ และเปิดให้บริษัทเอกชนเข้ามาทำหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน โดยภาครัฐต้องทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน กำกับ ติดตามการดำเนินงานของบริษัทเอกชนให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ทั้งนี้ ภาครัฐสมัยใหม่จะต้องรับผิดชอบต่อการให้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ จึงเป็นผลให้ต้องใช้ระบบการทำสัญญาแทนระบบราชการแบบดั้งเดิม

5) การปกครองแบบเครือข่าย (network governance) ทำการวิเคราะห์

วิธีการทำงานของเครือข่ายที่มีการประสานงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายองค์กรจัดการตนเอง (self-organizing of inter-organizational networks) ซึ่งทำหน้าที่ให้บริการสาธารณะ โดยภาครัฐจะเป็นหุ้นส่วนของเครือข่ายดังกล่าวหรือไม่ก็ได้ แนวคิดนี้คล้ายคลึงกับแนวคิดการปกครองเชิงนโยบายสาธารณะ แต่แนวคิดการปกครองเชิงนโยบายสาธารณะ ให้ความสนใจต่อบทบาทของชนชั้นนำที่มีอิทธิพลต่อนโยบายในการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่ายในการริเริ่มและกำหนดนโยบายสาธารณะ ทั้งนี้แนวคิดการปกครองแบบเครือข่ายให้ความสนใจบทบาทของเครือข่ายทุกภาคส่วนที่มีส่วนร่วมในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ และกระบวนการนโยบายสาธารณะของภาครัฐ

1.2.3 ลักษณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวคิดการปกครองสาธารณะ

แนวใหม่

จากการนำคำว่า Governance มาใช้แทนคำว่า Government จึงส่งผลให้สามารถกำหนดลักษณะของการปกครองท้องถิ่นตามคำนิยามของ Rhodes (1997) อ้างถึงใน ไพฑูริย์ มาลา (2560: 190) ได้ดังนี้

1) การปรับขนาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทุกรูปแบบให้เล็กลง และมีขนาดกะทัดรัด เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างสะดวกและคล่องตัว อีกทั้งควรจัดโครงสร้างภายในองค์กรให้สอดคล้องกับลักษณะองค์กร รวมทั้งต้องนำกลไกตลาดและกึ่งตลาดมาใช้ในการส่งมอบบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นด้วย

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องหาเครือข่าย เพื่อตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีความรับผิดชอบต่อ เปิดเผยข้อมูล และมีความซื่อสัตย์ในการบริหารงาน

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเป็นไปตามแนวคิดการจัดการสาธารณะแนวใหม่ โดยเน้นการจัดการนิยม และเศรษฐศาสตร์เชิงสถาบันแนวใหม่ ซึ่งเป็นการนำ

หลักการของเอกชนมาประยุกต์ใช้ในการปกครองท้องถิ่น โดยการจัดบริการสาธารณะของท้องถิ่น จะต้องตอบสนองความต้องการของประชาชนเสมือนเป็นลูกค้ามากกว่าเป็นผู้ถูกปกครอง นอกจากนี้ ต้องสร้างการแข่งขันในการให้บริการสาธารณะด้วยการจ้างเหมา และใช้กลไกกึ่งตลาด เพื่อเพิ่มทางเลือกให้กับผู้มารับบริการ

4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี (good governance) เพื่อส่งเสริมให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ มีความโปร่งใส เน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ภาคประชาสังคม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และภาคส่วนอื่นๆ

5) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีระบบเชื่อมโยงทางสังคม (socio-cybernetic system) ทางด้านนโยบายสาธารณะ โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจไปร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องถิ่นจึงมีหน้าที่กระตุ้นให้ทุกภาคส่วนมาร่วมตัวกัน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา และร่วมกันกำหนดเงื่อนไขและกติกาในการดำเนินการด้วย

6) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีเครือข่ายที่สามารถบริหารจัดการตนเองได้ (self-organizing network) และเป็นอิสระ ซึ่งทำงานในลักษณะเครือข่ายที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เป็นการเปิดโอกาสให้หลากหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งมอบบริการสาธารณะ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ซึ่งต้องดำเนินการบนพื้นฐานของความไว้วางใจ (trust) และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

1.2.4 การประยุกต์ใช้แนวคิดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ในการปกครองส่วน

ท้องถิ่น

Cheema, G.S. (2005) และ Loffler, E. (2005) อ้างถึงใน ไททัศน์ มาลา (2560: 191-192) เสนอให้ การปกครองท้องถิ่น (local government) ที่มีรูปแบบการบริหารงานแบบดั้งเดิมเปลี่ยนเป็นการจัดการปกครองท้องถิ่น (local governance) โดยอธิบายการนำแนวคิดการปกครองสาธารณะแนวใหม่มาประยุกต์ใช้ในการปกครองส่วนท้องถิ่นว่า เป็นการส่งเสริมให้ท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง และกระบวนการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะเป็พื้นฐานในการจัดการภาครัฐทั้งในระดับภูมิภาค และระดับประเทศต่อไป ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องใช้แนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

ระดับโครงสร้าง

1) ในระดับรัฐ จะต้องมีการปรับเปลี่ยนการบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิมที่เน้นสายการบังคับบัญชาซึ่งก่อให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน ไปเป็นการทำงานเป็นทีมมากขึ้น อีก

ทั้งรัฐจะต้องกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น เพื่อให้เกิดความเป็นอิสระในการตัดสินใจ

2) ปรับเปลี่ยนบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากผู้ให้บริการโดยตรง เป็นผู้กำกับดูแล เป็นผู้กระตุ้น และกำกับทิศทาง โดยมุ่งเน้นระบบตลาดมากขึ้น รวมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และการส่งมอบบริการสาธารณะของท้องถิ่นด้วย เช่น การเปิดโอกาสให้เอกชน หรือภาคส่วนอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะ ไม่ว่าจะเป็น การจัดการขยะ การจัดการศึกษา การดูแลผู้สูงอายุและคนพิการ

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการปฏิรูปกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค และก่อให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน ไปสู่การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับชุมชนและภาคส่วนต่างๆ เช่น การแก้ไขกฎระเบียบให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาท้องถิ่นได้

4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงาน จาก การให้ความสำคัญต่อบัจฉัยนำเข้า ไปสู่การมุ่งเน้นผลการดำเนินงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานท้องถิ่นมีความยืดหยุ่นมากขึ้น เช่น การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5) รัฐบาลกลางจะต้องกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การออกแบบโครงการ รวมทั้งการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยต้องเชื่อว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตย รวมทั้งเปิดโอกาสในการตรวจสอบ และเสริมพลังให้แก่ภาคประชาสังคม เช่น การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณ

6) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเปลี่ยนรูปแบบการตัดสินใจที่มักกระทำแบบปิด ไปสู่การตัดสินใจแบบเปิดเผย เพื่อรองรับการตรวจสอบทางการบริหาร ทางการเงิน และทางการเมือง ซึ่งจะสนับสนุนการดำเนินงานของภาครัฐที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ เช่น การให้ประชาชนหรือภาคส่วนอื่นๆ ได้เข้ามาเป็นคณะกรรมการการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น

7) การบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเปลี่ยนบทบาทที่เคยเป็นพ่อขุนอุปถัมภ์ตามแบบฉบับของข้าราชการ ไปสู่การเสริมพลังให้แก่ชุมชน และเปิดโอกาสให้องค์กรภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วม โดยเชื่อว่า ภาคประชาสังคมที่เข้มแข็งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ สังคม และประชาธิปไตย เช่น การจัดเวทีสาธารณะ หรือเวทีสภาเมือง เพื่อให้ประชาชนได้นำเสนอปัญหาและความต้องการของตน เพื่อนำไปกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะ เป็นต้น

ระดับองค์กร

1) เสริมสร้างภาวะผู้นำขององค์กรให้สามารถเป็นผู้นำแบบเครือข่ายที่มุ่งพัฒนาชุมชน ด้วยการประสานให้แต่ละเครือข่ายในท้องถิ่นมีนโยบายที่เชื่อมโยง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องรักษาความสมดุลทางการเมืองระหว่างเครือข่ายต่างๆ โดยวางแผนชุมชน และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

3) จะต้องพัฒนาความสามารถของเครือข่ายที่มาร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้ในทุกด้าน ให้ความสำคัญต่อผลลัพธ์ของบริการที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้เครือข่ายทุกภาคส่วนใช้ความสามารถได้อย่างเต็มความสามารถ ซึ่งช่วยสร้างแรงจูงใจในการดำเนินงานให้แก่เครือข่ายทุกภาคส่วนได้

4) การจัดการปกครองท้องถิ่นจะต้องดำเนินการจัดการความรู้ การเตรียมทรัพยากร งบประมาณท้องถิ่นด้วยการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในการพิจารณาต้นทุนทางการเงิน และเวลาในการดำเนินกิจกรรมขององค์กรและภาคส่วนต่างๆ เพื่อแสดงความคุ้มค่าของเงินที่ใช้ดำเนินกิจกรรมสาธารณะ รวมทั้งต้องมีการสื่อสารให้ทุกภาคส่วนทราบถึงความโปร่งใสทางการคลังด้วย

1.2.5 ข้อพึงระวังในการประยุกต์ใช้แนวคิดการปกครองสาธารณะแนวใหม่

การนำแนวคิดการปกครองสาธารณะแนวใหม่มาปรับใช้ในการบริหารจัดการภาครัฐมีผลในเชิงบวก หลายประการ แต่ก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะมีปัญหาซึ่งเป็นผลในเชิงลบตามมา อย่างน้อย 4 ประการ (Peter, 2010 อ้างถึงใน ไททัศน์ มาลา, 2561: 192) ดังนี้

1) การตัดสินใจของเครือข่ายที่อาจไม่สามารถหาฉันทามติเพื่อให้ข้อถกเถียงนั้นยุติลงได้โดยง่าย

2) ปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้อยู่นอกเครือข่าย

3) ปัญหาการประสานงาน

4) ปัญหาความรับผิดชอบ

โดย Peter เสนอให้นำกลไกที่เรียกว่า Meta governance มาใช้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งเป็นกลไกที่ภาครัฐจะต้องกำกับและควบคุมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาชนให้ดำเนินงานไปในทิศทางที่ต้องการ ซึ่ง Peter เรียกว่า The Governance of Governance และอธิบายว่าสามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ ดังนี้

- 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องรักษาความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมกับการให้อิสระในการดำเนินงานแก่หน่วยงานย่อย ภาคประชาสังคม และกลุ่มเครือข่ายต่างๆ โดยทำการควบคุมสภาพแวดล้อมของการดำเนินงานมากกว่าที่จะควบคุมการดำเนินงานโดยตรง
- 2) เครื่องมือสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องนำมาใช้ คือ การจัดการที่เน้นผลการปฏิบัติงาน (performance management) โดยการระบุวัตถุประสงค์ของการจัดบริการสาธารณะของท้องถิ่น และสร้างเครื่องมือวัดปัจจัยนำออก (output) และผลลัพธ์ (outcome) ที่สอดคล้องกัน
- 3) การจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องใช้การจัดการเชิงกลยุทธ์ โดยมุ่งประสานงานเชิงนโยบายกับหน่วยงานระดับย่อย
- 4) จะต้องลดการใช้กฎระเบียบที่เป็นทางการในการควบคุม โดยเปลี่ยนเป็นการประนีประนอมและ การเจรจาต่อรอง การสร้างความไว้วางใจ และการสร้างค่านิยมร่วม ซึ่งในที่สุดสิ่งเหล่านี้จะกลายเป็นทุนทางสังคมที่สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่นได้

1.3 แนวคิดการกระจายอำนาจ

1.3.1 นียามการกระจายอำนาจ นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจเอาไว้ในทิศทางเดียวกัน ดังนี้

การกระจายอำนาจ (decentralization) หมายถึง การที่รัฐมอบอำนาจหรือคืนอำนาจบางประการให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นซึ่งจะจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นเพื่อบริหารท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยจัดบริการสาธารณะเพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลัก (รศคณธ์ รัตนเสริมพงศ์, 2554: 1-30) โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอำนาจอิสระ (autonomy) สำหรับการดำเนินงานในหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างเพียงพอ (ประหยัด หงส์ทองคำ, 2523: 4) และมีอำนาจในการตัดสินใจที่จะทำกิจกรรมใดๆ (จรัส สุวรรณมาลา, 2541: 12-13) ถือเป็น การจัดสรรอำนาจในการตัดสินใจ ของรัฐบาลไปยังองค์กรอื่นๆ (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์และคณะ, 2547: 9) โดยสรุปแล้วการกระจายอำนาจนั้นเป็นการยอมรับสิทธิในการปกครองตนเองของท้องถิ่นซึ่งอยู่ภายใต้อธิปไตยของชาติ โดยเป็นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ มิใช่การแบ่งอำนาจอธิปไตยของชาติ (จรัส สุวรรณมาลา, 2541: 12-13)

ระดับการกระจายอำนาจให้แก่หน่วยงานต่างๆ มีความแตกต่างกัน โดยระดับของการกระจายอำนาจในระดับสูงจะเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ภครัฐ ส่วนระดับการกระจายอำนาจในระดับต่ำจะเป็นการกระจายอำนาจในการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สมคิด เลิศไพฑูรย์และมรุต วันทนนากร, 2547: 19)

1.3.2 ลักษณะของการกระจายอำนาจ การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นวิธีการหนึ่งในการจัดการปกครองประเทศที่รัฐมอบอำนาจการปกครองบางส่วนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อจัดทำบริการ สาธารณะบางอย่าง ซึ่งการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ประกอบด้วยลักษณะสำคัญ (วศิน โกมุต, 2559: 13) ดังนี้

1) มีการจัดตั้งองค์กรเพิ่มจากส่วนกลางเป็นนิติบุคคล เรียกว่า หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีหน้าที่ ทรัพย์สิน รายได้ และงบประมาณเป็นของตนเอง โดยหน่วยงานบริหารราชการส่วนกลางทำหน้าที่เพียงควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น

2) มีการจัดตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นเองทั้งหมด หรือบางส่วน ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างใกล้ชิด โดยการเลือกตั้งคณะผู้ปกครองท้องถิ่นถือเป็นการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3) มีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองได้ตามสมควร ตามที่ได้รับมอบหมาย โดยมีอำนาจวินิจฉัยและดำเนินการได้ด้วยงบประมาณ และบุคลากรของตนเอง

4) มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของท้องถิ่นเอง โดยจะต้องมีเจ้าหน้าที่เป็นของตนเองทั้งหมดหรือเป็นส่วนใหญ่

อาจสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วยลักษณะสำคัญ ดังนี้ การตั้งหน่วยงานเป็นองค์กรนิติบุคคล มีอิสระในการปกครองตนเอง มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น และมีบุคลากร ทรัพย์สิน งบประมาณ และรายได้เป็นของตนเอง

1.3.3 ประเภทการกระจายอำนาจ (Manor, J., 1999: 8; นครินทร์ ไตรเมฆรัตน์, 2552: 18 - 21) จำแนกประเภทการกระจายอำนาจตามมิติของการกระจายอำนาจ ด้วยการพิจารณา ลักษณะการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังองค์กรต่างๆ และความกว้างขวางของอำนาจที่กระจายให้ โดยสามารถจำแนกการกระจายอำนาจได้ 5 ประเภท ดังนี้

1) การกระจายอำนาจโดยความจำเป็น (decentralization by default) เป็นการกระจายอำนาจที่รัฐบาลกลางไม่ได้ตั้งใจให้เกิดขึ้น มีสาเหตุมาจากความล้มเหลวในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่สถาบันหรือองค์กรของรัฐบาลไม่สามารถใช้อำนาจในดินแดนที่ปกครองอยู่ได้ รวมทั้งประชาชนส่วนใหญ่รู้สึกไม่ไว้วางใจในรัฐบาล จึงส่งผลให้ภาคประชาสังคม เช่น อาสาสมัคร สมาคม และองค์กรพัฒนาเอกชน มีความตื่นตัวและเข้มแข็งในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อชุมชนของตนได้ด้วยตนเอง เช่น การจัดให้มีโรงเรียน การจัดระบบสหกรณ์ หรือธนาคารชุมชน และการจัดทำโครงการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น

2) การแปรรูปกิจการของภาครัฐ (privatization) เป็นการโอนย้ายการดำเนินงานกิจการบางอย่างที่หน่วยงานภาครัฐเคยเป็นผู้ดำเนินการจัดทำไปให้ภาคเอกชนเป็นผู้จัดทำแทน โดยมาจากฐานความเชื่อที่ว่า เอกชนสามารถจัดทำกิจการบางกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพและให้บริการต่อสังคมโดยรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพผลดีกว่าภาครัฐ โดยให้กลไกทางการตลาด (market mechanism) เข้ามามีบทบาทมากกว่าการผูกขาด โดยรัฐ ซึ่งมักเป็นไปอย่างไร้ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ยกตัวอย่างเช่น กิจการขนส่งมวลชน กิจการโทรคมนาคม การไฟฟ้า และการประปา เป็นต้น

3) การกระจายอำนาจภายใต้หลักการแบ่งอำนาจ (deconcentration) เป็นการแบ่งอำนาจของรัฐบาลกลางให้แก่องค์กรระดับรองที่ต้องปฏิบัติงานในพื้นที่นอกศูนย์กลาง โดยที่องค์กรที่อยู่ภายใต้หลักการแบ่งอำนาจจะมีอิสระตามสมควรในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ภายในพื้นที่ ความดูแล อย่างไรก็ตามอำนาจการตัดสินใจส่วนใหญ่ และการกำหนดนโยบายต่างๆ ยังคงอยู่ที่ส่วนกลาง เพราะตัวองค์กรและบุคลากรตามหลักการแบ่งอำนาจยังถือว่าเป็นของส่วนกลาง ซึ่งการกระจายอำนาจในลักษณะนี้มักเกิดขึ้นภายในระบบราชการ โดยการแบ่งเอาภารกิจและอำนาจหน้าที่ออกไปยังองค์กรที่ทำงานในแต่ละพื้นที่ เพื่อจัดทำบริการและปกครองพื้นที่นั้นๆ อย่างมีเอกภาพ ภายใต้โครงสร้างเดียว บางครั้งจึงเรียกรวมการกระจายอำนาจในลักษณะนี้ว่า การกระจายอำนาจทางการบริหาร (administrative decentralization)

4) การกระจายอำนาจภายใต้หลักการมอบอำนาจ (delegation) การกระจายอำนาจภายใต้หลักการมอบอำนาจจะมีระดับของการกระจายอำนาจที่ให้อิสระสูงกว่าการแบ่งอำนาจ โดยการมอบอำนาจเป็นการกระจายอำนาจที่รัฐส่วนกลางอาจมอบอำนาจให้กับองค์กรกึ่งอิสระ องค์กรมหาชน หรือองค์กรที่จัดทำโครงการเฉพาะกิจต่างๆ ที่รัฐบาลได้จัดตั้งขึ้น โดยมีกำหนดภารกิจเฉพาะที่ชัดเจนให้องค์กรเหล่านั้นสามารถตัดสินใจและใช้อำนาจหน้าที่ภายในขอบเขตของตนได้โดยอิสระ แต่รัฐส่วนกลางก็ยังคงมีอำนาจอยู่เหนือองค์กรเหล่านี้ โดยอาศัยมาตรการทางกฎหมายเป็นกรอบในการกำกับและควบคุมดูแลองค์กรภายใต้หลักการมอบอำนาจเหล่านี้ รวมถึงรัฐส่วนกลางยังมีอำนาจในการจัดตั้งและยุบเลิกองค์กรภายใต้หลักการมอบอำนาจด้วย

5) การกระจายอำนาจภายใต้หลักการโอนอำนาจ (devolution) เป็นการกระจายอำนาจที่มีระดับของการกระจายอำนาจมากที่สุด เนื่องจากรัฐส่วนกลางถ่ายโอนหรือยกอำนาจการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ไปยังองค์กรที่เป็นตัวแทนของพื้นที่ ชุมชน หรือท้องถิ่นต่างๆ อย่างกว้างขวาง โดยองค์กรที่ได้รับการโอนอำนาจนี้จะมีตัวแทนที่มาจาก การเลือกของประชาชนภายในพื้นที่นั้นๆ เข้ามามีอำนาจที่ตัดสินใจและกำหนดนโยบายต่างๆ ได้เอง รวมไปถึงอำนาจในการ

ออกกฎหมายและระเบียบต่างๆ เพื่อบังคับใช้ภายในพื้นที่หรือชุมชนของตนได้อย่างอิสระ โดยรัฐส่วนกลางจะไม่มีบทบาทหรือเข้าไปแทรกแซงการทำงานขององค์กรภายใต้หลักการโอนอำนาจเหล่านี้ หรือหากมีการแทรกแซงก็ต้องเป็นไปอย่างจำกัดมาก ซึ่งโดยมากมักเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของประเทศเท่านั้น จึงมีการเรียกการกระจายอำนาจในลักษณะนี้ว่า การกระจายอำนาจทางการเมือง หรือการกระจายอำนาจที่เน้นความเป็นประชาธิปไตย (political or democratic decentralization) โดยการกระจายอำนาจภายใต้หลักการโอนอำนาจแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่

ระดับที่หนึ่ง การโอนอำนาจทางการปกครอง (administrative devolution) การโอนอำนาจในลักษณะนี้สอดคล้องกับรูปแบบการปกครองท้องถิ่นตามหลักการปกครองตนเอง (local-self government) โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นของท้องถิ่น โดยท้องถิ่น และเพื่อท้องถิ่น ซึ่งจะมีอิสระสูงในการดูแลชีวิตความเป็นอยู่ และสามารถจัดบริการต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นของท้องถิ่นตนได้อย่างกว้างขวาง รวมทั้งมีความเป็นอิสระทั้งทางการคลังและบุคลากรด้วย นั่นคือ มีทรัพยากรเป็นของตนเองในการจัดทำกิจการต่างๆ ได้อย่างอิสระ

ระดับที่สอง การโอนอำนาจทางนิติบัญญัติ (legislative devolution) การโอนอำนาจลักษณะนี้ถือว่าเป็นการกระจายอำนาจขั้นสูงที่สุดที่เป็นไปได้ภายใต้การปกครองในระบบรัฐเดี่ยว (unitary system) จนมีลักษณะเข้าใกล้กับระบบสหพันธรัฐ (federal system) โดยเป็นการถ่ายโอนอำนาจจากส่วนกลางไปยังพื้นที่หรือท้องถิ่นหนึ่งๆ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนที่ได้รับการโอนอำนาจสามารถดำเนินการทางการเมืองได้ด้วยตนเอง (home rule) ด้วยการจัดตั้งสภามunicipal ในรูปแบบสภา (assembly) ของตนเอง เพื่อทำหน้าที่ออกกฎหมาย และกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อบังคับใช้ภายในพื้นที่ของตน อย่างไรก็ตาม สภาที่ได้รับการโอนอำนาจนี้ยังคงเป็นส่วนหนึ่งของรัฐ และไม่มีสิทธิในการใช้อำนาจอธิปไตยร่วมกับรัฐบาลกลางเหมือนในระบบสหพันธรัฐ

จากรูปแบบการกระจายอำนาจทั้ง 5 ลักษณะ เมื่อนำมาใช้ภายใต้บริบทของการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่น การกระจายอำนาจจึงควรครอบคลุมเฉพาะรูปแบบที่สามถึงรูปแบบที่ห้าเท่านั้น ขณะที่สองรูปแบบแรกควรจะจัดแยกออกไป เนื่องจากว่า การกระจายอำนาจในรูปแบบแรกหรือการกระจายอำนาจโดยจำเป็นหรือโดยปริยายนั้น เป็นการเกิดขึ้นเองในภาคประชาชน มิใช่เป็นผลจากการดำเนินการจัดสรรหรือแบ่งปันอำนาจจากรัฐบาลส่วนกลาง ขณะที่การกระจายอำนาจในลักษณะของการแปรรูปกิจการภาครัฐนั้น ท้ายที่สุดแล้วมิได้นำไปสู่สถานะของการกระจายอำนาจที่เป็นจริง เพราะจากบทเรียนที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ การ

ดำเนินการแปรรูปนั้นเป็นแต่เพียงการโยกย้ายอำนาจและทรัพยากรซึ่งรวมศูนย์อยู่ที่ส่วนกลาง ไปสู่บริษัทเอกชนขนาดใหญ่ซึ่งก็มีลักษณะรวมศูนย์เช่นกัน (วสิน โคมุท, 2559: 11)

ทั้งนี้ วสิน โคมุท (2559: 11) อธิบายไว้ว่า แม้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเกิดขึ้นมาจากหลักการกระจายอำนาจ แต่การกระจายอำนาจมีหลายระดับ จึงส่งผลให้ระบบการปกครองท้องถิ่นแต่ละประเทศมีอำนาจและระดับความเป็นอิสระแตกต่างกัน อีกทั้งการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักมีการผสมผสานแนวคิดการกระจายอำนาจหลายลักษณะ อาทิ เช่น ด้านของอำนาจหน้าที่อาจใช้หลักการโอนอำนาจ ส่วนด้านการคลังก็อาจใช้หลักการอื่นก็ได้

1.3.4 ผลของการกระจายอำนาจ การกระจายอำนาจมีทั้งผลดี และผลเสียที่เกิดขึ้น (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552: 22-23) ดังนี้

ผลดี การกระจายอำนาจมีผลดี 4 ประการ ได้แก่

1) สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ทั้งด้านการตัดสินใจทางการเมือง การกำหนดทิศทางการจัดบริการสาธารณะ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชุมชนของตนซึ่งเป็นไปตามหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย

2) ช่วยให้หน่วยงานระดับพื้นที่สามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากใกล้ชิดและรับทราบความต้องการในพื้นที่ จึงสร้างความเข้มแข็งให้กับหลักความรับผิดชอบตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งส่งผลให้การบริหารงานระดับพื้นที่สามารถขับเคลื่อนนโยบายและแก้ไขปัญหาตามนโยบายของรัฐบาล ในระดับชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3) การกระจายอำนาจการตัดสินใจและการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในกระบวนการจัดบริการสาธารณะระดับพื้นที่ส่งผลให้เกิดความชอบธรรมในการใช้อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะการกระจายอำนาจการตัดสินใจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งผลให้ประชาชนมีโอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการต่างๆ ทำให้ประชาชนให้การยอมรับการทำงานของภาครัฐได้มากขึ้น โดยเฉพาะ โครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่จะเกิดในพื้นที่

4) การกระจายอำนาจเป็นเงื่อนไขของการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งก่อให้เกิดการสร้างโครงข่ายของการตรวจสอบและถ่วงดุลซึ่งกันและกันในระบบบริหารจัดการสาธารณะ ทั้งการเปิดเผยแลกเปลี่ยนข้อมูล การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนภารกิจระหว่างหน่วยงาน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการป้องกันการใช้อำนาจหน้าที่ในการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ได้

ผลเสีย การกระจายอำนาจมีผลเสีย 3 ประการ ได้แก่

- 1) ด้านการเมือง การกระจายอำนาจอาจจะนำไปสู่ความไร้เอกภาพ และเสถียรภาพในทางการเมืองได้ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่ความเป็นเอกภาพทางการเมืองต่ำ อาทิเช่น มีกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มทางศาสนาที่มีความแตกต่างและขัดแย้งกันในประเทศ
- 2) ด้านการคลัง การกระจายอำนาจที่มากเกินไป อาจนำไปสู่ความไร้เสถียรภาพในทางการคลังของประเทศได้ เนื่องจากเมื่อสัดส่วนทางการคลังสาธารณะส่วนใหญ่อยู่ในท้องถิ่นทำให้รัฐบาลกลางกำหนดทิศทางและควบคุมระบบการคลังของประเทศโดยรวมได้ยาก อีกทั้งหากท้องถิ่นไม่รักษาวินัยทางการคลังในการใช้จ่าย โดยใช้จ่ายเกินตัว แต่ความสามารถทางการคลังต่ำ ก็จะสร้างปัญหาให้ภาพรวมของระบบการคลังของประเทศในระยะยาวได้
- 3) ด้านความเสมอภาค การกระจายอำนาจระดับที่สูงเกินไปอาจนำไปสู่ความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ การคลัง คุณภาพชีวิต ตลอดจนบริการสาธารณะระหว่างพื้นที่หรือท้องถิ่นต่างๆ ได้ โดยเฉพาะหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรับผิดชอบในการหารายได้เอง เนื่องจากในความเป็นจริง แต่ละพื้นที่อาจมีศักยภาพในการหารายได้ไม่เท่ากัน และเมื่อขาดการอุดหนุนทรัพยากรจากส่วนกลาง จึงเป็นไปได้ว่าระดับคุณภาพของบริการสาธารณะที่ประชาชนในบางพื้นที่ได้รับจะแตกต่าง และไม่เท่าเทียมกับพื้นที่อื่น

1.3.5 ข้อพึงระวังของการกระจายอำนาจ การกระจายอำนาจมีข้อพึงระวังที่สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2552: 22-23) ระบุเอาไว้ 4 ประการ ดังนี้

- 1) เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพในการกระจายทรัพยากรของการกระจายอำนาจตามทฤษฎีการคลังสหพันธรัฐ (Fiscal federalism) จะเห็นว่ายังไม่ปรากฏข้อดีอย่างชัดเจน เนื่องจากสมมติฐานของทฤษฎีดังกล่าวยังไม่เข้มแข็งนัก
- 2) การกระจายอำนาจขัดกับหลักความเท่าเทียมที่ต้องการกระจายทรัพยากรให้เกิดความเท่าเทียม (redistribution) และการรักษาเสถียรภาพ (stabilization) ของรัฐ
- 3) การกระจายอำนาจทำให้เห็น โฆษณาการกระจายทรัพยากรเพื่อสร้างความเท่าเทียมเกิดความยุ่งยาก ทั้งในระดับระหว่างบุคคล และระหว่างเขตอำนาจของหน่วยงาน
- 4) การกระจายอำนาจส่งผลให้การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจระดับมหภาคเกิดความยุ่งยากในทางปฏิบัติ เนื่องจากมีความไม่สอดคล้องกันระหว่างนโยบายด้านงบประมาณระดับชาติกับนโยบายด้านงบประมาณของหน่วยงานในระดับท้องถิ่นหรือภูมิภาค ซึ่งประเด็นเหล่านี้เป็นข้อพึงระวังที่จะต้องพิจารณาเพื่อกำหนดแผนการกระจายอำนาจ รวมทั้งการ

ตัดสินใจเลือกจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็อาจไม่ได้ตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

1.3.6 การกระจายอำนาจทางการศึกษา

รัฐบาลมีนโยบายในการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80(4) บัญญัติให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 289 บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิที่จะจัดการศึกษา อบรม และฝึกอาชีพตามความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ จึงส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาในปัจจุบัน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดให้มีการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น รวมทั้งให้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประสานส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมไปถึงให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วย

พระราชบัญญัติกำหนดแผนขึ้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบ ซึ่งประกอบไปด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา มีอำนาจในการจัดการศึกษา และให้ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจการจัดบริการสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีความครอบคลุมถึงการถ่ายโอนภารกิจการศึกษา (ประภาพรรณ ไชยวงษ์, 2551: 22)

1.3.7 สาเหตุของการกระจายอำนาจทางการศึกษา การกระจายอำนาจทางการศึกษามีเหตุผล (UNESCO, 1985: 9-11) ดังนี้

1) การจัดการศึกษาในหลายประเทศไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร เนื่องจากอำนาจการตัดสินใจเป็นของส่วนกลางและเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ จึงขาดความยืดหยุ่น ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น

2) การกระจายอำนาจทางการศึกษาช่วยตอบสนองความแตกต่างทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นได้ และสามารถระดมทรัพยากรทั้งทรัพยากรคน

และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในพื้นที่ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษา อีกทั้งยังเป็นการกระจายการลงทุนทางด้านการศึกษาอีกทางหนึ่ง

3) การกระจายอำนาจทางการศึกษาถือเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตย เนื่องจากเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ของตนเอง โดยเฉพาะการวางแผนการจัดการศึกษาและการประเมินผลคุณภาพการศึกษาในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

4) การกระจายอำนาจทางการศึกษาเป็นการลดช่องว่างทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรมระหว่างท้องถิ่น หรือภูมิภาคในประเทศนั้นๆ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเท่าเทียมกันมากขึ้น

5) การกระจายอำนาจทางการศึกษาเป็นการตอบสนองความต้องการและความจำเป็นเร่งด่วนของแต่ละท้องถิ่นที่มีความซับซ้อนมากขึ้น อีกทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นยังส่งเสริมให้ประชาชนพึ่งพาตนเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาตนเองที่ยั่งยืนต่อไป

6) ประชาชนมีโอกาสในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยตรง จึงทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การให้อำนาจประชาชนในการตัดสินใจอย่างเต็มที่ จึงเป็นสิ่งที่รัฐบาลควรส่งเสริมอย่างยิ่ง

7) การกระจายอำนาจทางการศึกษาเป็นการสร้างความสามารถให้แก่ท้องถิ่น ทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสามารถในกำหนดชีวิต ความเป็นอยู่ และเป้าหมายชีวิตของตนเอง และชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

8) การกระจายอำนาจส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอัน ซึ่งช่วยส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตย โดยช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีระบบและโครงสร้างที่ใกล้ชิดประชาชนมากขึ้น มีความโปร่งใส ประชาชนสามารถร่วมตรวจสอบได้มากกว่า การรวมศูนย์อำนาจ

1.3.8 ประโยชน์ของการกระจายอำนาจทางการศึกษา Husen, T. and Posrthevaite, Y.N.. (1985: 1318) ระบุไว้ดังนี้

- 1) ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมซึ่งจะเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตย
- 2) การตัดสินใจจะเป็นผลมาจากการมีส่วนร่วม
- 3) การตัดสินใจจะเป็นไปโดยคำนึงถึงปัญหา และความต้องการที่แท้จริง
- 4) ผู้ปฏิบัติงานจะมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์การ

เพิ่มขึ้น

5) เกิดความสามัคคี ซึ่งช่วยส่งเสริมการประสานงาน และการติดต่อสื่อสาร ภายในองค์กรให้เป็นไปอย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพ จึงทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

6) การบริหารการใช้จ่ายทางด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3.9 รูปแบบของการกระจายอำนาจทางการศึกษา เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2541: 21) ระบุว่า รูปแบบของการกระจายอำนาจทางการศึกษา มีดังนี้

1) การกระจายอำนาจในองค์กร (organizational decentralization) การกระจาย อำนาจในองค์กรเป็นการให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถตัดสินใจในเรื่องสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ถือเป็น การกระจายอำนาจตามแนวตั้ง (vertical decentralization) ให้แก่สถานศึกษามากกว่าจะเป็นการกระจายอำนาจตามแนวนอน (horizontal decentralization) ให้เขตการศึกษา โดยการกระจายอำนาจในองค์กรมีลักษณะคล้ายกับประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน (representative democracy) ซึ่งมีกฎระเบียบในการมอบหน้าที่การตัดสินใจให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา

2) การกระจายอำนาจทางการเมือง (political decentralization) เป็นการให้ผู้ปกครองในสถานศึกษาของรัฐตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในสถานศึกษาที่บุตรหลานของตนศึกษาอยู่ สำหรับการกระจายอำนาจทางการเมืองนั้น สถานศึกษาแต่ละแห่งจะต้องมีคณะกรรมการสถานศึกษา (board of governor) ซึ่งมีบทบาทและอำนาจหน้าที่โดยตรงในการกำหนดนโยบายของสถานศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการแต่งตั้งครูใหญ่ คณะกรรมการสถานศึกษา ประกอบด้วย ตัวแทนของครู และตัวแทนของบุคคลที่จะได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจของคณะกรรมการสถานศึกษา การดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษามีลักษณะคล้ายกับแนวคิดของลักษณะประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (participative democracy)

3) การกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจ (economic decentralization) เป็นการให้ผู้ปกครองมีสิทธิ์ในการเลือกสถานศึกษาให้แก่บุตรหลานของตน จากนั้นงบประมาณการศึกษาจะถูกจัดสรรไปให้สถานศึกษานั้นๆ การกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจจำเป็นต้องมีคณะกรรมการสถานศึกษา และภาษีการศึกษา (school revenues) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับจำนวนผู้เรียนในแต่ละสถานศึกษา การกระจายอำนาจการศึกษาทางเศรษฐกิจจะถือว่า ผู้ปกครอง คือผู้บริโภค ส่วนสถานศึกษา คือ ผู้จำหน่ายหรือผู้จัดบริการทางการศึกษา

1.3.10 สภาพแวดล้อมของการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกในการกระจายอำนาจทางการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่ามีรายละเอียด (ประภาพรรณ ไชยวงษ์, 2551: 24) ดังนี้

1) จุดแข็ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งมีทรัพยากรเพียงพอที่จะสนับสนุนการจัดบริการสาธารณะทางด้านการศึกษาในท้องถิ่นได้ ประกอบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีพื้นที่ขนาดเล็ก และมีโรงเรียนที่อยู่ในความดูแลไม่มาก จึงสามารถสนับสนุนการศึกษาได้อย่างเต็มที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลาย และวิถีชีวิตของท้องถิ่นได้ดีกว่า เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดบริการสาธารณะทางด้านการศึกษาให้มีจุดเน้นด้านการศึกษาที่เฉพาะเจาะจงได้ทั้งในเชิงกลุ่มเป้าหมายและในเชิงเนื้อหา รวมทั้งจุดเน้นในเชิงรูปแบบการจัดการศึกษาซึ่งสามารถกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมกับเนื้อหาและกลุ่มเป้าหมายได้ชัดเจน สามารถสร้างเอกลักษณ์และริเริ่มนวัตกรรมทางการศึกษาได้ นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีพันธะกับประชาชนสูงทั้งพันธะทางสังคมและการเมือง

2) จุดอ่อน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น และบุคลากรท้องถิ่นส่วนหนึ่งยังไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา และไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะทางด้านการศึกษา และนโยบายการจัดบริการสาธารณะทางด้านการศึกษามักจะขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนหนึ่งที่รับถ่ายโอนภารกิจในการจัดการศึกษายังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการจัดบริการสาธารณะทางด้านการศึกษา รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนหนึ่งมีปัญหาขาดแคลนศึกษานิเทศก์ และขาดการนิเทศอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ การจัดบริการสาธารณะทางด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาไม่ทัดเทียมกัน เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพและความพร้อมแตกต่างกัน ซึ่งส่วนใหญ่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทรัพยากรในการจัดบริการสาธารณะทางด้านการศึกษาจำกัด

3) โอกาส นโยบายกระจายอำนาจการจัดการศึกษา ซึ่งได้กำหนดไว้ในกฎหมายสำคัญหลายฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และพระราชบัญญัติการศึกษา กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการ

สาธารณะทางการศึกษา รวมทั้งได้รับการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรเพื่อการจัดบริการ สาธารณะทางการศึกษาเพิ่มเติมด้วย

4) *อุปสรรค* กฎหมาย กฎ ระเบียบที่เป็นอุปสรรคทำให้การจัดบริการ สาธารณะทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความคล่องตัว การแทรกแซงการ จัดบริการสาธารณะทางการศึกษาโดยการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการบริหารหรือระบบจัดซื้อ จัดจ้าง รวมทั้งการหาประโยชน์จากการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษา อีกทั้งประชาชนส่วนใหญ่ ขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ด้านการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น และบทบาทของประชาชนต่อการจัดการศึกษา รวมไปถึงสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่มีบทบาทเท่าที่ควร ในการประสานส่งเสริมการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ดังนั้น การกระจายอำนาจทางการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะ ประสบผลสำเร็จได้จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความพร้อม ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษา และการรับถ่าย โอนสถานศึกษา เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดบริการสาธารณะทางการศึกษา เพิ่มมากขึ้นได้ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามความ พร้อมและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้เด็กเยาวชนและประชาชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ อย่างทั่วถึง สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายและวิถีชีวิตของท้องถิ่น โดยหน่วยงานที่มี หน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันได้แก่ กรม ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งสำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ต้องปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนและอุปสรรค โดยใช้จุดแข็งและโอกาสที่มีอยู่เพื่อการผลักดันให้ การกระจายอำนาจทางการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ที่ กำหนดไว้ในกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ซึ่งจะเกิดประโยชน์แก่ประชาชนและประเทศชาติอย่างยั่งยืน (ประภาพรณ ไชยวงษ์, 2551: 25)

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น (Local Government) เป็นลักษณะการปกครองที่ถือเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ โดยรัฐบาลกลางกระจายอำนาจให้ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นสามารถดูแลปกครองตนเองได้ และสามารถจัดหาบริการสาธารณะที่เป็นไปตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นของตนได้ โดยรายละเอียดของแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น มีดังนี้

1.4.1 นิยามการปกครองท้องถิ่น

Wit, D. (1967: 101-103) อธิบายความหมายของการปกครองท้องถิ่นเอาไว้ว่าเป็นการปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจให้แก่หน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจในการปกครองท้องถิ่น โดยประชาชนอาจมีอำนาจในการปกครองทั้งหมด หรือมีอำนาจในการปกครองเพียงบางส่วนก็ได้

Clarke, J.J. (1957: 87-89) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองที่ทำหน้าที่ให้บริการประชาชนในบริเวณเขตใดเขตหนึ่งในพื้นที่จำกัด โดยรัฐบาลกลางทำการจัดตั้งและดูแลหน่วยการปกครองนี้

Robson, W.A. (1954) อ้างถึงในปธาน สุวรรณมงคล (ม.ป.ป.: 7) อธิบายว่าการปกครองท้องถิ่นถือเป็นการปกครองแบบหนึ่งของประเทศ โดยมีอำนาจอิสระ (autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร ซึ่งอำนาจอิสระจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ อีกทั้งมีสิทธิตามกฎหมาย (legal rights) และจะต้องมีองค์กรที่จำเป็น (necessary Organization) ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Holloway, W.V. (1951) อ้างถึงในปธาน สุวรรณมงคล (ม.ป.ป.: 7) ระบุว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีอาณาเขตแน่นอน มีอำนาจในการปกครองตนเอง รวมทั้งสามารถบริหารการคลังได้ด้วยตนเอง มีสภาท้องถิ่นซึ่งประกอบไปด้วยสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน โดยจำนวนประชากรในการปกครองเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดเอาไว้

ทั้งนี้ พอจะสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น เป็นองค์กรที่รัฐบาลกลางจัดตั้งขึ้น จึงมีสิทธิในการปกครองตนเองตามกฎหมาย โดยมีหน้าที่รับผิดชอบในการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่จำกัด โดยรัฐบาลกลางได้มอบอำนาจหรือกระจายอำนาจในการปกครองให้แก่องค์กรในการดำเนินการปกครองตนเองและบริหารงานได้อย่างอิสระ อย่างไรก็ตามยังคงอยู่ภายใต้การดูแลของรัฐบาลกลาง

1.4.2 วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นมีจุดมุ่งหมาย (ชวงค์ ฉายะบุตร, 2539: 27-28, อ้างถึงใน โกวิทท์ พวงงาม, 2550: 14) ดังต่อไปนี้

1) เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาลทางการเงิน บุคลากร ตลอดจนระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการบริการประชาชนในชุมชน

2) เพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน การรอรับบริการจากรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียวอาจไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริง และมีความล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนเป็นผู้บริหารย่อมจะสามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างแท้จริง

3) เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของ ประชาชนก็ย่อมแตกต่างกันไปด้วย การจัดตั้งหน่วยปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงมีความจำเป็น โดยให้อำนาจ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น จึงช่วยให้รัฐบาลกลางประหยัดเงินงบประมาณที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศ เนื่องจากหน่วยการปกครองท้องถิ่น สามารถหารายได้จากท้องถิ่นของตนเองได้ จึงมีเงินงบประมาณเป็นของตนเอง จึงประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาลที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่น โดยแม้รัฐบาลกลางจะมีการจัดสรรเงินงบประมาณให้บ้าง แต่ก็ยังเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ

4) เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษารอบคอบ ประชาธิปไตยแก่ประชาชน โดยการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ทั้งในบทบาทของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ การปฏิบัติหน้าที่หลากหลายบทบาท มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยระดับชาติได้เป็นอย่างดี

1.4.3 องค์ประกอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังนี้

1) เป็นนิติบุคคล คือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยอำนาจของกฎหมาย การเป็นนิติบุคคลจึงเป็นการแสดงถึงฐานะทางกฎหมาย โดยการปกครองท้องถิ่นถือเป็นนิติบุคคลในกฎหมายมหาชน โดยมีกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นมาทำหน้าที่ตามที่ระบุไว้ในกฎหมายนั้นๆ เพื่อให้สามารถดำเนินการด้านต่างๆ ได้อย่างอิสระพอสมควร (ปธาน สุวรรณมงคล, 2547: 4-5; สมชาย น้อยน้ำ, 2556: 4)

2) มีอำนาจหน้าที่เฉพาะ คือ มีการดำเนินกิจการตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบนั้นๆ หรืออาจจะระบุหน้าที่ไว้โดยชัดเจน (ปธาน สุวรรณมงคล, 2547: 4-5)

3) ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้ง คือ สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นจะมาจากการเลือกตั้งจากประชาชน โดยสมาชิกสภาท้องถิ่นจะมาจากการ

เลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ส่วนผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นอาจมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน หรืออาจมาจากการเลือกตั้งทางอ้อม โดยสภาเป็นผู้เลือกผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นก็ได้ตามที่กฎหมายกำหนด (ปธาน สุวรรณมงคล, 2547: 4-5)

4) *ประชาชนมีส่วนร่วมและมีสิทธิในการปกครองตนเอง* การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นเรื่องที่สำคัญ การดำเนินกิจกรรมของการปกครองท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่มีใช้กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยสิ้นเชิง แต่เป็นกระบวนการทางการเมืองที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสมัครรับเลือกตั้ง ท้องถิ่นใดที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเข้มแข็งจะทำให้การบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมมากขึ้นและมีความโปร่งใสในการทำงาน (ปธาน สุวรรณมงคล, 2547: 4-5; สมชาย น้อยน้ำ, 2556: 4)

5) *มีความเป็นอิสระในการบริหารงานอย่างเพียงพอ* คือ ความเป็นอิสระในการบริหารงานอย่างเพียงพอเพื่อให้สามารถดำเนินงานในขอบเขตหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนด โดยการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นประชาชนมีอำนาจอิสระในการบริหารกิจกรรมภายในกรอบกิจกรรมและในขอบเขตพื้นที่รับผิดชอบ หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องได้รับมอบอำนาจดำเนินการอย่างเป็นอิสระได้พอสมควร โดยไม่จำเป็นต้องรับฟังคำสั่งจากรัฐบาลกลาง หรือหน่วยราชการจากส่วนกลาง โดยที่รัฐบาลกลางควรมีหน้าที่เพียงสนับสนุนส่งเสริม และกำกับ ดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่าการควบคุมอย่างใกล้ชิด (ปธาน สุวรรณมงคล, 2547: 4-5; สมชาย น้อยน้ำ, 2556: 4)

6) *มีอำนาจในการจัดหารายได้ และใช้จ่ายรายได้* อย่างอิสระตามสมควร การปกครองท้องถิ่นที่จะบังเกิดผลดีต่อท้องถิ่นโดยส่วนรวมต้องมีอำนาจในการจัดหารายได้ภายในท้องถิ่นของตนอย่างเพียงพอต่อการบริหารงาน โดยมีแหล่งรายได้ของตนเอง เช่น การได้สนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล หรือสามารถจัดเก็บภาษีบางประเภทได้ รวมทั้งสามารถจัดหารายได้อื่นๆ ได้เองตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด เพื่อแก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น (ปธาน สุวรรณมงคล, 2547: 4-5; สมชาย น้อยน้ำ, 2556: 4)

7) *มีการกำกับดูแลจากรัฐ* คือ การปกครองท้องถิ่นถือเป็นส่วนย่อยส่วนหนึ่งของรัฐและจัดตั้งโดยรัฐ มีกฎหมายรองรับมิใช่องค์กรที่เป็นอิสระเด็ดขาดจากรัฐ การกำกับดูแลจึงเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จำเป็นเพื่อให้การใช้อำนาจของคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น และประเทศชาติโดยรวมอย่างแท้จริง (ปธาน สุวรรณมงคล, 2547: 4-5)

1.4.4 วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น โกวิทช์ พวงงาม (2555: 27) และชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539: 27-28) ได้ระบุวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นไว้ในทิศทางเดียวกัน ดังนี้

1) การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในด้านการเงิน บุคลากรตลอดจนระยะเวลาที่ใช้ดำเนินการให้บริการชุมชนและทำให้เกิดความประหยัด

2) การปกครองท้องถิ่นเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เพราะความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับบริการจากรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียวอาจไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงและมักมีความล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนเป็นผู้บริหารย่อมจะสามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างแท้จริง

3) เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษากการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน การปกครองท้องถิ่นได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง และเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยระดับชาติได้อย่างดี

1.4.5 ภารกิจหลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งออกได้เป็น 4 ด้าน (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2550: 350-354)

1) **การบริการสาธารณะ (Service Public)** ซึ่งเกี่ยวข้องกับกำกับการส่งเสริมสวัสดิภาพของประชาชนทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อช่วยทำให้เกิดความยุติธรรมในสังคม เช่น การให้บริการสาธารณะทางการศึกษา การรักษาพยาบาล การกีฬา การคมนาคมขนส่ง การพักผ่อนหย่อนใจ การส่งเสริมและรักษาศิลปวัฒนธรรม

2) **การออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ (Regulation)** เพื่อสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสงบสุขในสังคม ไม่ว่าจะเป็นการออกข้อบัญญัติของท้องถิ่น การออกใบอนุญาต การกำกับ ตรวจสอบ ดูแล การออกใบประกาศนียบัตรรับรอง

3) **การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning)** องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรับผิดชอบการวางแผนเชิงกลยุทธ์ในการดำเนินงานระยะยาว เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานภายในองค์กร รวมไปถึงหน่วยงานภายนอกที่ต้องปฏิบัติงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการสาธารณะด้านต่างๆ

4) **การส่งเสริมและสนับสนุน (Promotion and Advocacy)** องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องให้การส่งเสริม สนับสนุน เชิญชวน และหาความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก

หรือองค์กรของภาคเอกชนในการดำเนินการกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยอาจให้ทุนสนับสนุนแก่หน่วยงานหรือองค์กรเอกชนเหล่านั้น เป็นต้น

1.4.6 หน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองท้องถิ่น ประเด็นสำคัญที่ใช้ในการพิจารณากำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองท้องถิ่น มีรายละเอียดดังนี้

1) เป็นงานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น และงานที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน เช่น พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น โบราณสถานในท้องถิ่น ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรอื่นๆ การจัดทำถนน สะพาน สวนหย่อม สวนสาธารณะ การกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น (โกวิทย์ พวงงาม, 2555: 27-28; สมชาย น้อยน้ำ, 2556: 5)

2) เป็นงานที่เกี่ยวกับป้องกันภัย หรือรักษาความปลอดภัย เช่น งานดับเพลิง งานบรรเทาสาธารณภัย (โกวิทย์ พวงงาม, 2555: 27-28; สมชาย น้อยน้ำ, 2556: 5)

3) เป็นงานที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม งานด้านนี้มีความสำคัญต่อประชาชนในท้องถิ่นมาก จึงเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นที่จะต้องจัดให้มีขึ้นหรือต้องรับผิดชอบร่วมมือกับรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา เช่น การจัดให้มีหน่วยบริการสาธารณสุขในท้องถิ่น สถานสงเคราะห์เด็ก คนชรา คนพิการ รวมทั้งงานที่ให้ความบันเทิงกับประชาชนในชุมชน (โกวิทย์ พวงงาม, 2555: 27-28; สมชาย น้อยน้ำ, 2556: 5)

4) เป็นงานที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ของท้องถิ่น เช่น การจัดตั้งสถานชานาบาล การจัดการตลาด การจัดบริการเดินรถ เป็นต้น งานประเภทนี้ถือเป็นกิจกรรมที่ให้บริการแก่ประชาชน หากปล่อยให้เอกชนเข้าดำเนินการอาจไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควร องค์กรปกครองท้องถิ่นจึงต้องดำเนินการเอง และยังช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นได้ เนื่องจากสามารถเรียกเก็บค่าบริการเหล่านี้จากประชาชนได้ (โกวิทย์ พวงงาม, 2555: 27-28)

5) เป็นงานที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในฐานะที่การปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันการเมืองสถาบันหนึ่งในระบอบประชาธิปไตย จึงมีหน้าที่ในการให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง การใช้อำนาจให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง เช่น การจราจร การรักษาความสะอาด (ชาญชัย แสงศักดิ์, 2543: 73-74 อ้างถึงใน ปธาน สุวรรณมงคล, 2547: 11)

โดยสรุป หน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเกี่ยวข้องกับการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น และการอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตประจำวันให้แก่ประชาชน ทั้งทางด้านสภาพแวดล้อม การป้องกันและรักษาความปลอดภัย สวัสดิการสังคม การพาณิชย์ของท้องถิ่น และทางด้านการเมืองการปกครอง

1.4.7 เกณฑ์การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดยทั่วไปในการพิจารณาจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้ (โกวิทย์ พวงงาม, 2550: 21)

1) จำนวนประชากร โดยทั่วไปแต่ละประเทศจะกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำของจำนวนประชากรในท้องถิ่นที่จะจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบขึ้นมา โดยยึดหลักว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบที่จะจัดตั้งขึ้นมา นั้น ควรมีสักยภาพในการให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ได้ทั่วถึง และมีมาตรฐาน

2) ลักษณะพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในชุมชนเมืองซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจ มีประชากรจำนวนมากอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น มักจะมีโครงสร้างองค์กรแบบ 2 ชั้น เช่น ในเขตนครหลวงมักมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่เข้ามารับผิดชอบในภาพรวม และมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับรองทำหน้าที่รับผิดชอบเขตพื้นที่ย่อยๆ ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ชนบทที่มีประชาชนอาศัยอยู่อย่างกระจัดกระจาย มักจะมีโครงสร้างแบบชั้นเดียว

3) รายได้ ถือเป็นเกณฑ์ที่มีความสำคัญ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง และความสามารถในการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ความรับผิดชอบ โดยรายได้ของท้องถิ่นที่จัดเก็บเองควรเป็นรายได้หลักของท้องถิ่น และเพียงพอที่จะใช้ในการบริหารงานท้องถิ่น โดยพึ่งพิงเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลางให้น้อยที่สุด

4) เจตนาธรรม และความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งเป็นปัจจัยที่บ่งบอกความพร้อมของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น โดยการจัดตั้งหรือการเปลี่ยนแปลงฐานะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรได้รับความเห็นชอบจากประชาชนในท้องถิ่นด้วย ซึ่งเป็นไปตามหลักความเป็นอิสระในการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น

1.4.8 รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย

ปัจจุบัน กฎหมายได้กำหนดให้การปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยมี 2 รูปแบบ (กลุ่มงานคณะกรรมการการปกครอง, 2557: 7) ได้แก่

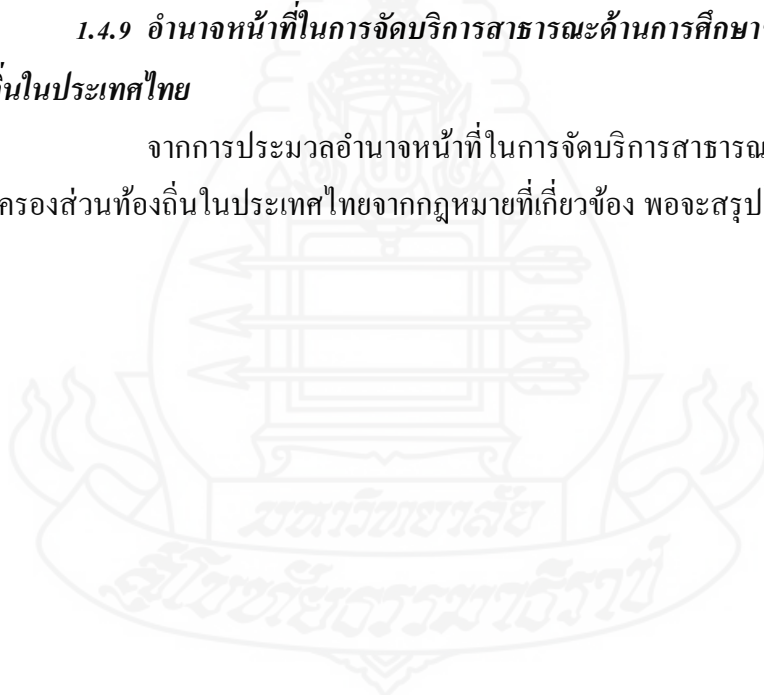
1) รูปแบบทั่วไป มี 3 ประเภท ประกอบไปด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล โดยตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้บัญญัติให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่ ที่มีพื้นที่ครอบคลุม เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด

ประสานงาน ให้ความร่วมมือและสนับสนุนหน่วยการปกครองท้องถิ่น ขนาดเล็ก ตลอดทั้ง ดำเนินการในกิจการที่หน่วยงานการปกครองท้องถิ่น ขนาดเล็กไม่สามารถทำได้เพราะกิจการ ดังกล่าวเป็นกิจการที่ครอบคลุม พื้นที่กว้าง เป็นกิจการที่ต้องการความเป็นเอกภาพ และเป็นเรื่อง ที่เกินขีดความสามารถของหน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กจะกระทำได้ ในส่วนของเทศบาลและ องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กจะมีอำนาจหน้าที่ในการ ให้บริการสาธารณะต่างๆ ภายในพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง

2) รูปแบบพิเศษ มี 2 แห่ง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ซึ่งตาม พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้บัญญัติให้กรุงเทพมหานครมีฐานะเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่มี อำนาจหน้าที่เทียบเท่ากับองค์การบริหารส่วนจังหวัดรวมกับเทศบาล ในขณะที่เมืองพัทยามีฐานะ เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กที่มีพื้นที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด อำนาจ หน้าที่ของเมืองพัทยาจึงเทียบเท่ากับเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล

1.4.9 อำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

จากการประมวลอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยจากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พอจะสรุปได้ดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษา

ประเภท อปท.	กฎหมาย	รายละเอียด
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	พระราชบัญญัติกำหนดการกระจายอำนาจ และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542	มาตรา 17 - การจัดการศึกษา - การส่งเสริมการศึกษา จารีตประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น - การจัดให้มีพิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุ
	ประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง กำหนดอำนาจ และหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ลงวันที่ 13 สิงหาคม 2546	ข้อ 2 - การจัดการศึกษา สาธารณสุข การสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนในระดับจังหวัด และไม่เป็นการซ้ำซ้อนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในจังหวัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขยายศักยภาพและมุ่งต่อผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาการศึกษา สาธารณสุข การสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในจังหวัด - การส่งเสริมจารีต ประเพณี วัฒนธรรม การท่องเที่ยว การส่งเสริมการลงทุน และพาณิชย์กรรมของจังหวัด

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ประเภท อปท.	กฎหมาย	รายละเอียด
	ประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง หลักเกณฑ์ในการสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลในการให้บริการสาธารณะ ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2552	ข้อ 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล อาจสนับสนุนงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ส่วนราชการ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐในจังหวัด ในภารกิจด้านการศึกษาหรือด้านสาธารณสุขได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้
	พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2552	มาตรา 45 บำรุงรักษาศิลปประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
เทศบาลนคร	พระราชบัญญัติกำหนดการกระจายอำนาจ และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542	มาตรา 16 - การจัดการศึกษา - การบำรุงรักษาศิลปประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ประเภท อปท.	กฎหมาย	รายละเอียด
	ประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง หลักเกณฑ์ในการสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลในการให้บริการสาธารณะ ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2552 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2562	ข้อ 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล อาจสนับสนุนงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ส่วนราชการ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐในจังหวัด ในภารกิจด้านการศึกษาหรือด้านสาธารณสุขได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ มาตรา 20 จัดการ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ศาสนา และการฝึกอบรม ให้แก่ ประชาชน รวมทั้งการจัดการหรือสนับสนุนการดูแลและพัฒนาเด็กเล็ก
เทศบาลเมือง	พระราชบัญญัติกำหนดการกระจายอำนาจ และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542	มาตรา 16 - การจัดการศึกษา - การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ประเภท อปท.	กฎหมาย	รายละเอียด
	<p>ประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง หลักเกณฑ์ในการสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลในการให้บริการสาธารณะ ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2552</p> <p>พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2562</p>	<p>ประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง หลักเกณฑ์ในการสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลในการให้บริการสาธารณะ ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2552</p> <p>มาตรา 20 จัดการ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ศาสนา และการฝึกอบรม ให้แก่ ประชาชน รวมทั้งการจัดการหรือสนับสนุนการดูแลและพัฒนาเด็กเล็ก</p> <p>มาตรา 50</p> <ul style="list-style-type: none"> - ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม - บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น <p>มาตรา 54</p>

จากตารางที่ 2.3 จะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทย
ทุกรูปแบบต่างมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นของตนทั้งสิ้น

1.4.10 สภาพปัจจุบันของการจัดบริการสาธารณะทางด้านการศึกษาขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น

จากข้อมูลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ณ วันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ.
2562 รายงานว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยมีจำนวนทั้งหมดมากถึง 7,852 แห่ง ทั้ง
ยังแบ่งออกเป็นหลายรูปแบบ ได้แก่ เทศบาล จำนวน 2,442 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน
5,332 แห่ง องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 76 แห่ง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ
จำนวน 2 แห่ง ซึ่งได้แก่ กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2562)

โดยส่วนใหญ่แม้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่ได้จัดการศึกษา
ในระบบ แต่ก็มีจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การจัดการศึกษาใน
รูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตใน
รูปแบบต่างๆ เช่น ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ ศูนย์กีฬาและนันทนาการ การใช้ความรู้และการ
ฝึกอบรมอาชีพในสาขาต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและสังคม รวมทั้งการจัด
อบรมและกิจกรรมให้ความรู้ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันและการพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตด้านต่างๆ เช่น สุขอนามัย ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ศิลปวัฒนธรรมและการกีฬา (ประภาพรณ ไชยวงษ์, 2551: 23)

โดยมากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักจัดบริการสาธารณะทางด้าน
การศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ทั้งนี้ องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นเกือบทั้งหมดจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ส่วนองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นที่จัดบริการสาธารณะทางด้านการศึกษาในระดับมัศึกษามีแค่ 3 แห่ง คือ องค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดชลบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย และเทศบาลนครภูเก็ต ทั้งนี้ องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดบริการสาธารณะทางด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษามีเพียง 2 แห่งเท่านั้น
ได้แก่ กรุงเทพมหานครซึ่งมีสถานศึกษาในความดูแลทั้งวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และวิทยาลัย
พยาบาลเกื้อการุณย์ซึ่งเป็นสถานศึกษาในระดับปริญญาตรี และเทศบาลนครนครปฐมซึ่งจัดบริการ
สาธารณะทางด้านการศึกษาจนถึงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ที่วิทยาลัยเทคนิค
นครปฐม

เมื่อพิจารณาด้านคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและ
ประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบแรก (พ.ศ.2544-2548) พบว่า สถานศึกษาสังกัดองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นมีคุณภาพระดับดีสูงกว่าในภาพรวมทั้งประเทศ และสูงกว่าสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเกือบทุกมาตรฐาน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนอกจากจะมีบทบาทในการจัดบริการสาธารณะทางด้านการศึกษาดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีบทบาทในกรณีมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของรัฐในด้านต่างๆ เช่น ด้านงบประมาณและทรัพย์สิน ด้านวิชาการ เช่น การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน การระดมผู้รู้ในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมเป็นกรรมการสถานศึกษา กรรมการเขตพื้นที่การศึกษา กรรมการที่ปรึกษาหรือกรรมการอื่นๆ (ประภาพรรณ ไชยวงษ์, 2551: 23)

1.4.10 ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดบริการสาธารณะทางด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เมืองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยที่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น จนเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญคือ ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้มีวิสัยทัศน์และเห็นความสำคัญของการศึกษา มีการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง และมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางการศึกษา อย่างไรก็ตามก็ยังพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนหนึ่งยังมีปัญหาการจัดบริการสาธารณะทางด้านการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษา เช่น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความรู้ความเข้าใจด้านการศึกษา ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา บุคลากรด้านการศึกษาไม่เพียงพอ ขาดการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการศึกษา ขาดความชัดเจนในเรื่องความก้าวหน้าทางวิชาชีพของบุคลากรในสำนักงานหรือกองการศึกษา และขาดความคล่องตัวในการบริหารงบประมาณ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีปัญหาในการถ่ายโอนสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความล่าช้าในการถ่ายโอนซึ่งมีสาเหตุมาจากการถ่ายโอนมีขั้นตอนมากและซับซ้อน แนวนโยบายการถ่ายโอนไม่ชัดเจน ขาดการเตรียมความพร้อมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขาดการประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อม อีกทั้งบุคลากรทางการศึกษา กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการถ่ายโอน รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนหนึ่งยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในการจัดบริการสาธารณะทางด้านการศึกษา (ประภาพรรณ ไชยวงษ์, 2551: 23)

1.5 แนวคิดความเสมอภาคทางการศึกษา

1.5.1 นิยามความเสมอภาคทางการศึกษา

ความเสมอภาคทางการศึกษา หมายถึง การมีหลักประกันให้แก่บุคคลทุกคนว่าจะได้รับการศึกษาตามความสามารถและสติปัญญาของตน และบุคคลได้รับการถ่ายทอดและพัฒนาความรู้ และทักษะขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคม (Gordon, E.W., 1972: 423 - 434) โดยทุกคนแม้จะมีความแตกต่างทางชนชั้น ชาติพันธุ์ ลัทธิ ความเชื่อ หรือสถานะทางเศรษฐกิจ จะต้องได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน อีกทั้ง ความเสมอภาคยังรวมถึงความเสมอภาคทางด้านทรัพยากรการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยนำเข้า และความเสมอภาคในผลิตผลทางการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยนำออกด้วย (Cohn, E., 1982: 696)

ทั้งนี้ หากแต่ละบุคคลมีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเหมือนกัน ก็จะมีโอกาสพัฒนาทักษะและความสามารถที่มีอยู่เดิมของตนเอง และสามารถเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะเท่าที่จะเป็นไปได้ให้ได้มากที่สุด (Gordon, E.W., 1972: 423 - 434)

1.5.2 ประเด็นทางด้านความเสมอภาคทางการศึกษา Uekawa, K. (2000: 6) ได้ อธิบายเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษาไว้ดังนี้

1) ความเสมอภาคทางการศึกษานั้นความเสมอภาคของ โอกาสและ ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้น โดยความเสมอภาคทางการศึกษามาจากการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่ง ประกอบไปด้วย คุณภาพของสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานศึกษา จำนวนหนังสือในห้องสมุด คุณภาพผู้สอน เวลาสอน และ โอกาสที่เกิดจากผลของการศึกษา โดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ศิลธรรม และการพัฒนาสังคมเป็นตัวชี้วัดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

2) ความเสมอภาคและความไม่เสมอภาคเกิดขึ้นได้ทุกที่ ยกตัวอย่างเช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ต่างกันสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในกลุ่มผู้เรียนในชั้นเรียนเดียวกัน สถานศึกษาเดียวกัน กลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน และความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่เกิดจากความแตกต่างทางด้านสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้เรียนที่ต่างกัน

3) ความเสมอภาคไม่ได้ขึ้นอยู่กับคุณภาพการศึกษาที่ดี เช่น แม้คุณภาพ การศึกษาจะดีแต่ผู้เรียนก็อาจมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาลดลงได้จากหลายปัจจัย ดังอธิบายไว้ในข้อ ก่อนหน้า

1.5.3 องค์ประกอบของความเสมอภาคทางการศึกษา องค์ประกอบของความเสมอภาคทางการศึกษามี 4 ประการ (Coleman, J.S., 1966: 47) ดังนี้

- 1) การจัดการศึกษาแบบให้เปล่าเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้
- 2) การจัดหลักสูตรการศึกษาสำหรับทุกคนโดยไม่จำกัดพื้นฐานความรู้
- 3) ผู้เรียนทุกคนที่แม้จะมีภูมิหลังต่างกันสามารถเข้าเรียนในสถานศึกษาเดียวกันได้

- 4) แต่ละชุมชนมีความเสมอภาคกันทางการศึกษา

1.5.4 ลักษณะของความเสมอภาคทางการศึกษา จากการค้นคว้าพบว่า ความเสมอภาคทางการศึกษามีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

- 1) โอกาสในการเข้าถึงบริการสาธารณะทางการศึกษา ซึ่งรวมถึงโอกาสการเข้าศึกษาในระดับต่างๆ และการเปิดโอกาสให้บุคคลได้รับการศึกษาตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2532: 95) โดยผู้เรียนที่มีความสามารถเหมือนกันควรมีโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกัน (ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2534: 194-195)

- 2) กระจายโอกาสให้แก่บุคคลที่เป็นผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ซึ่งควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษทั้งบุคคลในท้องถิ่น ผู้ยากไร้ และผู้พิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2532: 95; ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2534: 194-195)

- 3) คุณภาพการศึกษาที่ไม่แตกต่างกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2532: 95) โดยคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ซึ่งได้แก่ความสามารถ และความรู้พื้นฐานของนักเรียน ทรัพยากรของสถานศึกษา เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ช่วงเวลาในการจัดการศึกษา และความเชื่อมโยงของเนื้อหาและหลักสูตรกับความต้องการทางสังคม 2) กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย วิธีการสอน ขนาดชั้นเรียน การแนะนำให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน และการทำวิจัย เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน 3) ผลผลิต (Output) พิจารณาจากผลผลิตของผู้เรียน การบริการชุมชน และผลการวิจัยของผู้เรียน (UNESCO, 1985: 6-7)

- 4) ความเสมอภาคในการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งรวมถึง การจัดสรรทรัพยากรของรัฐ การระดมทรัพยากรจากภาคเอกชน และการรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2532: 95) การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาสะท้อนความเสมอภาคในการได้รับการจัดสรรทรัพยากรด้วย (UNESCO, 1985: 6-7) ทั้งนี้ ผู้เรียนทุกคนควรมีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างใด (ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2534: 194-195)

1.5.5 ลักษณะของความไม่เสมอภาคทางการศึกษา ความไม่เสมอภาคทางการศึกษามี 4 ประการ (Farrell, J.P., 1994) ดังนี้

1) ความไม่เสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษา (inequality of access) หมายถึง สภาวะการณ์ที่บุคคลทุกคนจากกลุ่มสังคมต่างๆ ไม่มีโอกาสในการเข้าสู่ระบบการศึกษา

2) ความไม่เสมอภาคในการสำเร็จการศึกษา (inequality of survival) หมายถึง สภาวะการณ์ที่ผู้เรียนไม่สามารถเรียนจนถึงระดับสุดท้ายของระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรืออุดมศึกษา โดยต้องออกกลางคัน

3) ความไม่เสมอภาคในผลผลิต (inequality of output) หมายถึง สภาวะการณ์ที่เด็กไม่ได้เรียนในสิ่งเดียวกันในระดับการศึกษาเดียวกันตามที่กำหนดไว้

4) ความไม่เสมอภาคในผลลัพธ์ (inequality of outcome) หมายถึง สภาวะการณ์ที่เด็กไม่ได้เข้าโรงเรียนเหมือนกัน ไม่ได้เรียนในสิ่งเดียวกัน

1.5.6 ประเด็นที่ต้องคำนึงถึงเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษา จากการค้นคว้า พบว่า การสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาต้องคำนึงถึงประเด็นดังต่อไปนี้

1) ความเท่าเทียมทางเพศในโอกาสทางการศึกษาระหว่างชายและหญิง (สุมาลี ปิตยานนท์, 2539: 105-106)

2) ความเท่าเทียมทางพื้นที่ในโอกาสทางการศึกษาระหว่างเมืองกับชนบท (สุมาลี ปิตยานนท์, 2539: 105-106)

3) ความเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษาระหว่างภาคต่างๆ (สุมาลี ปิตยานนท์, 2539: 105-106)

4) การเพิ่มอุปทานทางการศึกษาและการฝึกอบรมให้แก่กลุ่มผู้หญิง และชนกลุ่มน้อย เนื่องจากมักเป็นผู้เสียเปรียบและเข้าถึงการศึกษาได้ยาก ดังนั้น จึงต้องให้โอกาสแก่ประชาชนกลุ่มนี้ในการเข้าถึงการศึกษาและการฝึกอบรม ได้มากขึ้น (McGinty, J. and Fish, J., 1993: 44) รวมทั้งกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากผู้สูงอายุถูกลดบทบาททางสังคมลง (lower status) จึงทำให้โอกาสการเข้าถึงทรัพยากรทางสังคมต่างๆ รวมทั้งสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ลดลงด้วย (Weeks, J.R., 1998: 194)

5) ความเสมอภาค หรือความเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับความเท่าเทียมกันในสังคมของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย 4 ประการ ได้แก่ (1) ความเท่าเทียมกันของการเข้าถึงและการจัดให้มีการศึกษามีความสัมพันธ์กับความเข้าใจในเรื่องของความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา โดยคำนึงถึงประเด็นที่ขวางกั้นการเข้าถึงและการมีส่วนร่วมทางการศึกษา เช่น ข้อจำกัดทางด้านเพศ หรือเชื้อชาติ (2) ความเท่าเทียมกันทาง

สภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับความไม่เท่าเทียมกันของสภาพแวดล้อมซึ่งเกิดจากความไม่เท่าเทียมกันในทางปฏิบัติ เช่น ผู้เรียนไม่ได้รับการสนับสนุนทางการเงิน การจัดการศึกษาไม่เพียงพอ กับความต้องการ เป็นต้น (3) ความเท่าเทียมกันของการมีส่วนร่วมในการร่วมมือกันจัดการศึกษา และ (4) ความเท่าเทียมกันของผลลัพธ์ในการจัดการศึกษาจะลดลง หากไม่ปรับพื้นฐานให้แก่ ผู้เรียนกลุ่มที่มีความแตกต่าง ไม่ว่าจะเป็นทัศนคติของผู้เรียน หรือทางด้านทรัพยากรทางกายภาพ ทรัพยากรทางการเงิน และทรัพยากรเวลา รวมทั้งต้องดำเนินการเพื่อลดอัตราการออกกลางคันลง (Gillborn, D. and Youdell, D., 2000: 2-3)

1.5.7 ทรัพยากรที่จำเป็นในการสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษา (Ahmed, M., 1975: 19-20) อธิบายเอาไว้ว่า ทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษาให้เท่าเทียมแบ่งได้เป็น 3 ส่วน ดังนี้

- 1) ทรัพยากรทางการเงิน เป็นทรัพยากรที่ใช้จัดหาทรัพยากรทางกายภาพ เพื่อดำเนินการจัดการศึกษา
- 2) ทรัพยากรทางกายภาพ ได้แก่ อาคาร อุปกรณ์การเรียน หนังสือ กระจาดย ปากกา ดินสอ ลวดหนีบกระจาดย และวัสดุอื่นๆ ที่ใช้ในกระบวนการจัดการศึกษา
- 3) เวลา เป็นทรัพยากรทางการศึกษาซึ่งผู้สอนใช้ในการสอน การบริหาร การวางแผน และผู้เรียนใช้ในกระบวนการศึกษา

1.5.8 ลักษณะของความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา มีลักษณะเฉพาะ 2 ประการ (จรินทร์ เทศวานิช, 2536: 46) ได้แก่

- 1) จัดสรร แบ่งปัน ให้ความช่วยเหลือด้วยความเท่าเทียมกันแก่ สถาบันการศึกษาหรือนักศึกษาที่มีความเท่าเทียมกันอยู่แล้ว
- 2) ต้องจัดสรร แบ่งปัน หรือให้ความช่วยเหลือด้วยความไม่เท่าเทียมกัน ให้แก่สถาบันการศึกษาหรือนักศึกษาที่ยังไม่ได้รับความเท่าเทียมกัน คือ ให้หรือช่วยเหลือด้วย สิ่งของที่ไม่เท่ากันแก่บุคคลที่ไม่เท่ากัน เพื่อทำให้เกิดความเท่าเทียมกันมากขึ้น โดยหากพิจารณา ทางด้านการลงทุนทางการศึกษา ก็ควรจัดสรรงบประมาณให้แก่สถาบันการศึกษาที่ยากจนมากกว่า ที่จะจัดสรรงบประมาณให้แก่สถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมทางการเงิน จึงจะเรียกได้ว่า มีความเสมอภาคในการลงทุนทางการศึกษา

ทั้งนี้ การพิจารณาความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา ควรคำนึงถึงกฎเกณฑ์ประสิทธิภาพและความเสมอภาคควบคู่กัน (Psacharopoulos, G. and Woodhall, M., 1991: 244)

1.5.9 ความเสมอภาคทางการศึกษาของประเทศไทย จากรายงานการพัฒนาคนของประเทศไทย ของสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ซึ่งทำการเปรียบเทียบความเสมอภาคทางการศึกษาของแต่ละจังหวัด ทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพการศึกษา โดยตั้งแต่ปี 2557 ใช้ดัชนีชี้วัดทางการศึกษา 4 ประการ 1) จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย 2) อัตราการเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา 3) ระดับเขาวนปัญญาของเด็กอายุ 6-15 ปี และ 4) คะแนนเฉลี่ยของการทดสอบ O-Net ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย, 2559: 126) ซึ่งทำการพิจารณาเฉพาะผู้เรียนที่ศึกษาจากการศึกษาในระบบเพียงระดับมัธยมศึกษาเท่านั้น จึงไม่ครอบคลุมกลุ่มประชากรทั้งหมดที่ต้องการเข้ารับการศึกษา ซึ่งรวมถึงผู้สูงอายุด้วย ทั้งนี้ เมื่อพิจารณารายละเอียดของแผนงานบูรณาการสร้างเสมอภาคเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุก็ไม่ปรากฏโครงการทางด้านความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562 ก.)

1.6 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

1.6.1 นิยามผู้สูงอายุ

สำหรับประเทศไทยนั้นได้กำหนดนิยามผู้สูงอายุไว้อย่างเป็นทางการตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2546 คือ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ, 2546)

ทั้งนี้ ประเทศไทยได้ใช้นิยามนี้ในการกำหนดอายุเริ่มต้นของการได้รับสิทธิต่างๆ จากทางราชการด้วย เช่น อายุเกษียณของข้าราชการ หรืออายุที่เริ่มได้รับเบี้ยยังชีพ อย่างไรก็ตาม ในแต่ละประเทศใช้เกณฑ์การกำหนดอายุผู้สูงอายุต่างกันไป (รศรินทร์ เกรย์ (บรรณาธิการ), 2556)

1.6.2 ประเภทผู้สูงอายุ

จากการค้นคว้าพบเกณฑ์การแบ่งประเภทผู้สูงอายุ ดังนี้

- แบ่งตามเกณฑ์อายุ องค์การอนามัยโลก ได้แบ่งผู้สูงอายุตามเกณฑ์อายุที่เพิ่มขึ้น ดังนี้

- 1) ผู้สูงอายุ (elderly) อายุระหว่าง 60-74 ปี
- 2) คนชรา (old) อายุระหว่าง 75-90 ปี
- 3) คนชรามาก (very old) อายุตั้งแต่ 90 ปีขึ้นไป

- แบ่งตามเกณฑ์ความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง นักวิชาการบางท่านแบ่งผู้สูงอายุออกเป็น 3 กลุ่ม ตามความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง (สุทธิพงษ์ บุญผดุง, 2554) ดังนี้

- 1) กลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองได้ดี
- 2) กลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองได้บ้าง
- 3) กลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้

1.6.3 ทฤษฎีการสูงอายุ

การสูงอายุ (Ageing, Geriatric, Gerontology) เป็นศาสตร์ที่ทำการศึกษเกี่ยวกับความชราของมนุษย์

โดยการสูงอายุมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ดังนั้น จึงต้องใช้หลายทฤษฎีประกอบกันในการอธิบาย ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 3 ทฤษฎี (ภาณุ อดคกลิ่น, 2553) ดังนี้

1) ทฤษฎีทางชีววิทยา ซึ่งใช้ในการอธิบายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของร่างกายมนุษย์ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ทฤษฎีด้านพันธุกรรม ทฤษฎีอวัยวะ ทฤษฎีสรีรวิทยา ซึ่งใช้อธิบายกระบวนการทางสรีรวิทยา การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของอวัยวะต่างๆ การสูญเสียความสามารถในการต้านทานโรค โดยพบว่า ทุกระดับของชีววิทยาดังแต่เซลล์ เนื้อเยื่อ อวัยวะ ระบบอวัยวะจะต้องมีการเสื่อม และมีการตายเกิดขึ้น

2) ทฤษฎีทางจิตวิทยา ใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพและพฤติกรรมของผู้สูงอายุ ซึ่งเกี่ยวข้องกับพัฒนา และการปรับตัวทางด้านสติปัญญา ความคิด ความจำ การรับรู้ แรงจูงใจ และการปรับตัวทางด้านสังคม โดยประสบการณ์การผ่านช่วงวิกฤตในชีวิตที่ผ่านมา จะส่งผลให้แต่ละบุคคลมีบุคลิกแตกต่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพเมื่อเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุด้วย

3) ทฤษฎีทางสังคมวิทยา อธิบายสาเหตุที่เป็นผลให้ผู้สูงอายุมีสถานะทางสังคมเปลี่ยนไป โดยเชื่อว่า มนุษย์ต้องปรับตัวอยู่เสมอ โดยสิ่งแวดล้อมมีผลต่อการปรับตัว ทั้งนี้ หากสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วก็จะส่งผลให้สถานะของผู้สูงอายุเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามไปด้วย

1.6.4 การเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุ

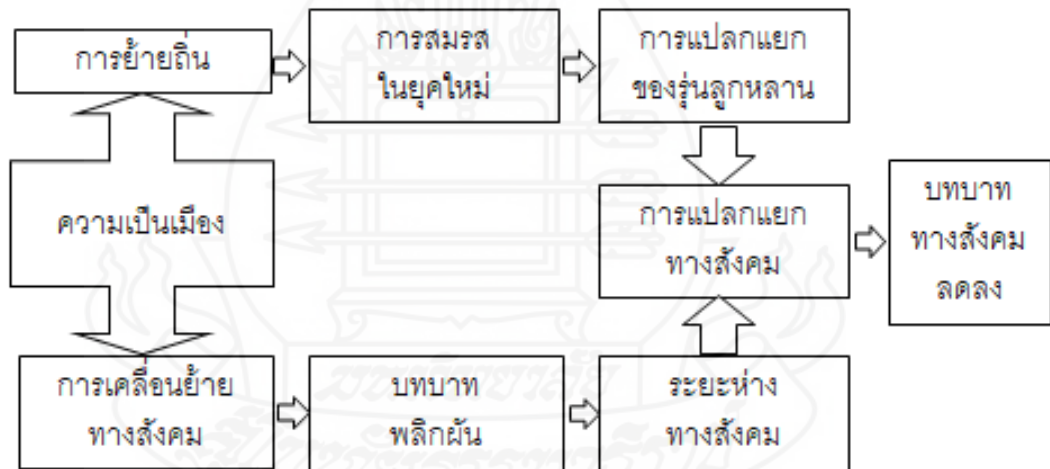
ผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน โดยตามทฤษฎีการสูงอายุพอจะอธิบายได้ดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและหน้าที่ของทุกระบบในร่างกายตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นไปตามวัย ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางพันธุกรรม โภชนาการ การพักผ่อน การออกกำลังกาย และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุจะเป็นไปในทางเสื่อม ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงของระบบผิวหนัง ระบบประสาท ระบบการหายใจ

ระบบทางเดินอาหาร ระบบการไหลเวียนโลหิต รวมถึงระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ (สุทธิพงษ์ บุญผดุง, 2554)

2) การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม มักเกิดจากการเกษียณ ซึ่งทำให้อำนาจและบทบาทหน้าที่ที่เคยมีแต่เดิมหายไป จึงส่งผลทำให้เครียด ทำให้อุปนิสัยและอารมณ์ของผู้สูงอายุเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็น สนใจตนเองมากเป็นพิเศษ ใจน้อย ทิฐิ มีความรู้สึกไวต่อคำพูด และเหตุการณ์ต่างๆ แต่แสดงออกโดยการไม่พูด เงียบเฉย ทุกคนจะต้องเอาใจ นึกถึงเหตุการณ์ในอดีต วิตกกังวล ทุกข์ร้อน ว้าเหว่ กลัวถูกทอดทิ้ง ห่วงใยบุตรหลานและครอบครัวมาก (สุทธิพงษ์ บุญผดุง, 2554)

ทั้งนี้ โดย Weeks, J.R. (1998) อ้างถึงในลภัสรดา เวียงคำ (2559: 1006) อธิบายไว้ว่า ผู้สูงอายุถูกลดบทบาททางสังคมลง (lower status) ไม่ว่าจะเป็นโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรทางสังคมต่างๆ พลังในการกระตุ้นให้เกิดการสร้างนโยบายสำหรับผู้สูงอายุ หรือแม้กระทั่งความสัมพันธ์ทางสังคม อีกทั้ง Donald Cowgill ได้อธิบายว่าความเป็นเมืองเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งซึ่งทำให้ผู้สูงอายุถูกลดสถานะทางสังคมลง ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 ความเป็นเมืองกับบทบาทของผู้สูงอายุ

ที่มา: แปลจากส่วนหนึ่งของ Cowgill, D.'s framework (1979) อ้างถึงใน Weeks, J.R. (1998)

จากภาพที่ 1 ลภัสรดา เวียงคำ (2559: 1006) ได้อธิบายไว้ว่า ภาวะความเป็นเมืองมีผลทำให้บทบาทของผู้สูงอายุลดลงได้ 2 แนวทางด้วยกัน โดยแนวทางแรก ความเป็นเมืองได้ดึงดูดประชากรรุ่นลูกให้เกิดการย้ายถิ่นเข้าเมืองเพื่อทำงาน แล้วมีการแต่งงานระหว่างรุ่นลูกผู้ย้าย

ถึนกับคนคั้งเดิมขึ้น ทำให้เกิดการแยกกันอยู่ของลูกหลานและผู้สูงอายุ นำไปสู่การแบ่งแยกทางสังคมของคนต่างวัย ซึ่งก็ยั้งทำให้ผู้สูงอายุมีบทบาทในชีวิตของลูกหลานน้อยลง จนทำให้บทบาททางสังคมของผู้สูงอายุลดลง แนวทางที่ 2 คือ ความเป็นเมืองได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อันเกิดจากการที่ลูกหลานทำงานในเมืองทำให้มีรายได้มากกว่าผู้สูงอายุ จึงส่งผลให้บทบาททางสังคมเกิดการพลิกผัน ซึ่งมาจากกระแสนิยมที่ให้ความสำคัญกับรายได้เป็นหลัก โดยรายได้เป็นตัวแทนของสถานะทางสังคม นั่นคือ คนที่มีรายได้มากกว่าก็จะมีสถานะทางสังคมที่สูงกว่า จึงทำให้เกิดช่องว่างทางสังคมของลูกหลานกับผู้สูงอายุ และทำให้บทบาททางสังคมของผู้สูงอายุลดลง

3) การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและสังคม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายมักก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพ รวมทั้งเมื่ออายุเพิ่มขึ้นก็ส่งผลให้ระบบประสาทส่วนกลางเกิดการเปลี่ยนแปลง จึงทำให้หลงลืมและสับสนได้ง่าย ซึ่งทำให้พฤติกรรมของผู้สูงอายุจะเปลี่ยนแปลงไป จึงอาจทำให้เครียด อีกทั้ง วัยสูงอายุก็ต้องพบกับการสูญเสียคู่ชีวิต ซึ่งเป็นการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ จึงส่งผลให้ผู้สูงอายุได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจ เกิดความรู้สึกหดหู่และเพื่อนในวัยเดียวกันก็มักเสียชีวิตไป หรือขาดการติดต่อ เนื่องมาจากปัญหาทางสุขภาพ จึงทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกโดดเดี่ยวและเหงา จึงมักท้อแท้ สิ้นหวัง โกรธง่าย และอารมณ์ฉุนเฉียว จึงอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของระบบต่างๆ ในร่างกายได้ (สุทธิพงษ์ บุญผดุง, 2554)

1.7 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ

1.7.1 นโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาท้องถิ่น

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน ในท้องถิ่นได้เรียนรู้ทุกช่วงวัยอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และร่วมมือกับรัฐในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องส่งเสริม สนับสนุน และร่วมมือกับรัฐ จัดการศึกษาตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง” ที่มุ่งพัฒนาให้คนไทยมีความสุข และสนองตอบต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง เป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้างความสุข ของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม สามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งมีกรอบแนวทางการพัฒนาและเสริมสร้าง

ศักยภาพคนไว้ 5 แนวทาง ดังนี้ (1) พัฒนาศักยภาพคน ตลอดช่วงชีวิต (2) การยกระดับการศึกษา และการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง (3) ปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ที่พึงประสงค์ (4) การสร้างเสริมให้คน มีสุขภาพที่ดี (5) การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัว ไทย

การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้อง สร้างความเชื่อมโยงระหว่างแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศไทย 4.0 และ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาค ทางการศึกษา การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ตลอดจนการศึกษาเพื่อการมีงานทำ และ สร้างงาน มุ่งเน้นการพัฒนาด้วยการขับเคลื่อนนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ภายใต้สังคมแห่ง การเรียนรู้ (Learning Society) เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่น สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิต (Life Long Learning) อันจะส่งผลให้ประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มี รายได้ปานกลางไปสู่ประเทศ ที่พัฒนาแล้ว

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2563) ได้ระบุวิสัยทัศน์ของ แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น พ.ศ. 2561 – 2565 มีดังนี้ “ประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยพลังประชารัฐบนพื้นฐานความเป็นไทย ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีทักษะใน ศตวรรษที่ 21 ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและยั่งยืน” โดยมีแนวทางการพัฒนา 6 ข้อ ดังนี้

1. จัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัยให้เด็ก เยาวชน และประชาชนในท้องถิ่นให้เรียนรู้ทุกช่วงวัยอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
2. ส่งเสริมพัฒนาให้เด็ก เยาวชน และประชาชนมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นใน ศตวรรษที่ ๒๑
3. ขับเคลื่อนพลังประชารัฐให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น
4. ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการในการจัด การศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
6. พัฒนาคุณภาพการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัด ชายแดนใต้

ซึ่งจากแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น พ.ศ. 2561-2564 จะสังเกตได้ว่า การ จัดการศึกษา หรือการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุนั้น จะมีแนวทางการบูรณา

การเพื่อการพัฒนาและจัดบริการการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุได้ตามแนวทางในข้อที่ 1 และข้อที่ 3-5 แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาผู้สูงอายุนั้นได้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก คือ กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งได้ระดมมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมผู้สูงอายุ 2 มาตรการหลัก ดังนี้ มาตรการหลักที่ 1 การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนทุกวัย และมาตรการหลักที่ 2 การยกระดับขีดความสามารถ การบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 ทั้งนี้มี 6 หน่วยงานหลักเป็นเจ้าภาพดำเนินการ ได้แก่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

นอกจากนี้กรมกิจการผู้สูงอายุ, (2562ค.) ระบุไว้ว่าแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 พ.ศ. 25527 แผนผู้สูงอายุแห่งชาติถือเป็นแผนยุทธศาสตร์หลักในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ในช่วง พ.ศ. 2545 - 2564 ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2553 โดยแผนดังกล่าวได้ให้ความสำคัญต่อ “วงจรชีวิต” โดยมีวิสัยทัศน์ “ผู้สูงวัยเป็นหลักชัยของสังคม” ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 5 ยุทธศาสตร์ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย 3 มาตรการ คือ (1) หลักประกันด้านรายได้เพื่อวัยสูงอายุ (2) การให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (3) การปลูกจิตสำนึก ให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 6 มาตรการ คือ (1) ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันการเจ็บป่วย และดูแลตนเองเบื้องต้น (2) ส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ (3) ส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ (4) สนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ (5) ส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ (6) ส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 มาตรการ คือ (1) คุ้มครอง ด้านรายได้ (2) หลักประกันด้านสุขภาพ (3) ด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง (4) ระบบบริการและเครือข่าย การเกื้อหนุน ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติ และการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 2 มาตรการ คือ (1) การบริหารจัดการเพื่อพัฒนางาน ด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติ (2) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ด้านการประมวล พัฒนา และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ และการติดตาม ประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ประกอบด้วย 3 มาตรการ คือ (1) สนับสนุนและส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุสำหรับการ

กำหนดนโยบายและการพัฒนาการบริการ หรือการดำเนินการที่เป็นประโยชน์ แก่ผู้สูงอายุ (2) ดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง (3) พัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้ถูกต้องและทันสมัย โดยมีระบบฐานข้อมูลที่สำคัญด้านผู้สูงอายุที่ง่ายต่อการ เข้าถึงและสืบค้น นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2553 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 25608 เหตุผลความจำเป็นในการตรากฎหมายฉบับนี้ เพื่อให้การดำเนินงานเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และ การสนับสนุน ต่อสิทธิและประโยชน์ของผู้สูงอายุเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือ จากรัฐ โดยสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ สิทธิผู้สูงอายุ (มาตรา 11) ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุน (1) การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้ โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ (2) การศึกษา การศาสนา และข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต (3) การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม (4) การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน (5) การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือการบริการ สาธารณะอื่น (6) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม (7) การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ (8) การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกรังแก การข่มขู่หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง (9) การให้คำแนะนำ บริการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดีหรือในทางการแก้ไขปัญหาครอบครัว (10) การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง (11) การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นราย เดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม (12) การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี (13) การอื่นตามที่ คณะกรรมการประกาศกำหนด

จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุในประเทศไทยจะเป็นนโยบาย ในการพัฒนาผู้สูงอายุในประเทศไทย ซึ่งปรากฏอยู่ในนโยบายสำคัญในการพัฒนาประเทศ เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ทั้งนี้ กระทรวงมหาดไทยจะเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาผู้สูงอายุดังกล่าวด้วย

1.7.2 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิต

สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ (สพร.) (2556) ได้นิยาม ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) เอาไว้ว่า หมายถึง การจัดการกระบวนการ ทางการศึกษา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบของการศึกษาใน ระบบโรงเรียน (Formal Education) การศึกษานอกระบบ โรงเรียน (Non - Formal Education) และ การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) โดยมุ่งให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง

(Self - directed Learning) มุ่งพัฒนาบุคคลให้สามารถพัฒนาตนเอง และปรับตนเองให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมการเมืองและเศรษฐกิจของโลก

โดยการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นเป็นการมองในแง่ของตัวผู้เรียนเอง จากความเชื่อหรือสมมุติฐานที่ว่า บุคคลคือผู้ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้จึงเป็นกิจกรรมของผู้เรียน ซึ่งการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในทุกช่วงชีวิตตลอดชีวิตของบุคคลอยู่แล้ว แต่การเรียนรู้เหล่านั้นจะเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม มีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาผู้เรียนได้ สิ่งสำคัญคือ การศึกษา ซึ่งการศึกษาคือ การสร้างโอกาส การส่งเสริมให้บุคคลได้เกิดการเรียนรู้ อันเป็นการเรียนรู้ที่ไปในทิศทางที่เหมาะสม เรียนรู้ในสิ่งที่เกิดประโยชน์ที่จะช่วยพัฒนาตัวผู้เรียน ทำให้นักการศึกษาใช้ทั้งการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาตลอดชีวิตแทนกันหรือความหมายเดียวกันในภาพรวม (Sungsri, S., 2009)

ส่วนการศึกษาตามอัธยาศัยนั้น ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ได้นิยามความหมายไว้ว่า เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคล ซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

โดยในการศึกษานี้ จะทำการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ โรงเรียน การศึกษานอกระบบ โรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยประกอบกันด้วย ทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษาทุกรูปแบบสามารถส่งผลให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต ที่จะทำให้ผู้สูงอายุเกิดเรียนรู้ตลอดชีวิตได้นั่นเอง

จากการประชุมระหว่างประเทศที่ดำเนินการจัดการประชุมโดยยูเนสโก ในด้านการศึกษาผู้ใหญ่ (World Conference on Adult Education) ที่กรุงมอนตรียัล ประเทศแคนาดา ค.ศ.1960 ที่กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ค.ศ.1972 และที่กรุงไนโรบี ประเทศเคนยา ค.ศ.1986 โดยที่ประชุม ได้ร่วมกันพัฒนาแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตเอาไว้ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. มนุษย์แสวงหาความรู้ และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เพราะมนุษย์เราเรียนรู้จากธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสังคมทุกขณะ เช่น จากการทำมาหากิน การเล่น การพักผ่อน การเข้าร่วมพิธีกรรม และการสมาคม เป็นต้น

2. การศึกษาที่แท้จริงไม่ได้จำกัดแต่เพียงใน โรงเรียนแต่ยังครอบคลุมถึงการศึกษานอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยด้วย การศึกษาเกิดได้ในโอกาสต่างๆ จึงไม่มีวันสิ้นสุด

3. การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการเปิดโอกาสให้คนทั่วไปได้รับการศึกษา เพราะสามารถเลือกเรียนตามรูปแบบที่ตนต้องการ ยืดหยุ่นได้ตามโอกาส ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้จากทุก

แห่งตามที่โอกาสจะอำนวย ฉะนั้น มนุษย์จึงมีโอกาที่จะพัฒนาชีวิตให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยการศึกษาอย่างไม่มีสิ้นสุดไปตลอดชีวิต

หลักการสำคัญในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต (ชูเกียรติ ลิขิตธรรม, 2552)

1. มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตกับการดำรงชีวิต และมีความต่อเนื่อง
2. เป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นโดยไม่มีขีดจำกัดด้านเวลา หรือช่วงวัยของบุคคล
3. เป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์การดำรงชีวิตที่หลากหลาย และเกิดขึ้นได้

ทุกหนแห่ง

4. บุคคลต้องสามารถพึ่งตนเองทางการศึกษาได้ในระยะยาว การเข้าร่วมในกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตจึงต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ

5. เพื่อให้แน่ใจว่าบุคคลจะได้รับการศึกษาโดยไม่เลือกเวลาและโอกาส ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายจึงต้องมีความต้องการการเรียนรู้ด้วยตนเอง

6. การศึกษาตลอดชีวิตเป็นข้อเรียกร้องเพื่อการมีชีวิตที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

แนวปฏิบัติเพื่อให้ประชาชนได้รับการศึกษาตลอดชีวิต มีดังนี้ (สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้, 2556)

1. การศึกษาในระบบโรงเรียนจะต้องไม่สิ้นสุดเพียงเมื่ออยู่ในโรงเรียน แต่จะต้องจัดให้บุคคลเมื่อจบการศึกษาจากโรงเรียนไปแล้วสามารถเข้ามาเรียนได้อีกกล่าวคือ โรงเรียนจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้เตรียมความพร้อมด้านความรู้ความสามารถ และปลูกฝังแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถมีทัศนคติ แรงจูงใจที่จะใฝ่รู้ และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองหลังจากจบการศึกษาจากโรงเรียนแล้ว

2. ทุกหน่วยงานในสังคมมีบทบาทในการจัดการศึกษา อาทิ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ สโมสร ศาลาประชาคม วัด ที่ทำงาน เป็นต้น อันเป็นการจัดการเครือข่ายการเรียนรู้ของสถาบันการศึกษา องค์กรภาครัฐ และเอกชน เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เช่น บริการข่าวสาร ข้อมูล ต่างๆ เพื่อเป็นแหล่งความรู้ให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง

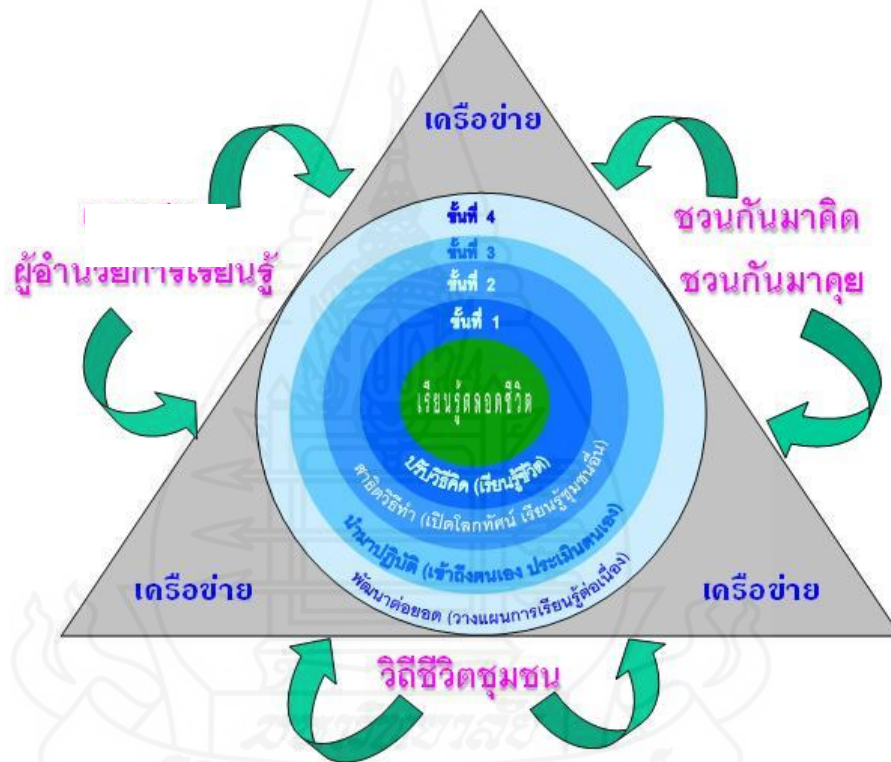
3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน ควรจะจัดหลักสูตรในลักษณะของการบูรณาการ สอดคล้องกับวิถีชีวิตและประสบการณ์ของผู้เรียน เพื่อเสริมทักษะ ความรู้ และพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โดยให้ถือการทำงานหรือชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้

4. หลักสูตรการศึกษาตลอดชีวิตจะต้องครอบคลุมบทบาทของมนุษย์ ตั้งแต่เกิดจนตายตั้งแต่ชีวิตส่วนบุคคล ครอบครัว การงาน การพักผ่อน สังคม การเมือง เศรษฐกิจ ฉะนั้นจะต้องพัฒนาให้มีเครื่องมือที่จะเรียนรู้ สามารถใช้แหล่งวิทยาการ มีแรงจูงใจที่จะคิดศึกษาค้นคว้าความรู้ไปตลอดชีวิต

5. การศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยจะต้องเกื้อกูลกัน สังคมจะต้องส่งเสริมให้มีแหล่งวิชาที่ทุกคนมีโอกาสใช้สื่อทุกประเภท และศึกษาหาความรู้จากแหล่งต่างๆ อาทิ ห้องสมุด วิทยุ โทรทัศน์ พิพิธภัณฑฯ ฯลฯ

แนวทางการศึกษาตลอดชีวิตได้นำไปใช้โดยจัดการศึกษาตลอดช่วงอายุของบุคคลในรูปแบบต่างๆ ทั้งในระบบโรงเรียน นอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้จะต้องปรับโครงสร้างขององค์กรที่จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายหลักการศึกษาตลอดชีวิตโดยยึดการบูรณาการความเสมอภาค ความเป็นประชาธิปไตย และความสอดคล้องกับวิถีชีวิต

1.7.3 กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ภาพที่ 2.2 กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดย สุภาวดี วาทิกทินกร (2552)

สุภาวดีได้อธิบายรายละเอียดของกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีความเหมาะสมกับการใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตว่าประกอบด้วย

1. ขั้นตอนการเรียนรู้ 4 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 ปรับวิถีคิด (เรียนรู้ชีวิต) ขั้นที่ 2 สาธิตวิธีทำ (เปิดโลกทัศน์ เรียนรู้ชุมชนอื่น) ขั้นที่ 3 นำมาปฏิบัติ (เข้าถึงตนเอง ประเมินตนเอง) และขั้นที่ 4 พัฒนาต่อยอด (วางแผนการเรียนรู้ต่อเนื่อง)

2. เนื้อหาการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้เรื่องชีวิต โดยการเรียนรู้การปรับกระบวนการคิด 2) การเปิดโลกทัศน์ โดยการเรียนรู้จากการศึกษาข้อมูลชุมชนอื่น 3) การเข้าถึงตนเอง เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้คนรู้จักตนเอง เรียนรู้ทางเลือกเพื่อนำไปสู่การเลือกทางเลือกที่เหมาะสมกับศักยภาพและทุนของตนเอง และ 4) การวางแผนการเรียนรู้ต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความรู้ที่สามารถแก้ไขปัญหาชีวิตหรือพัฒนาต่อยอดได้

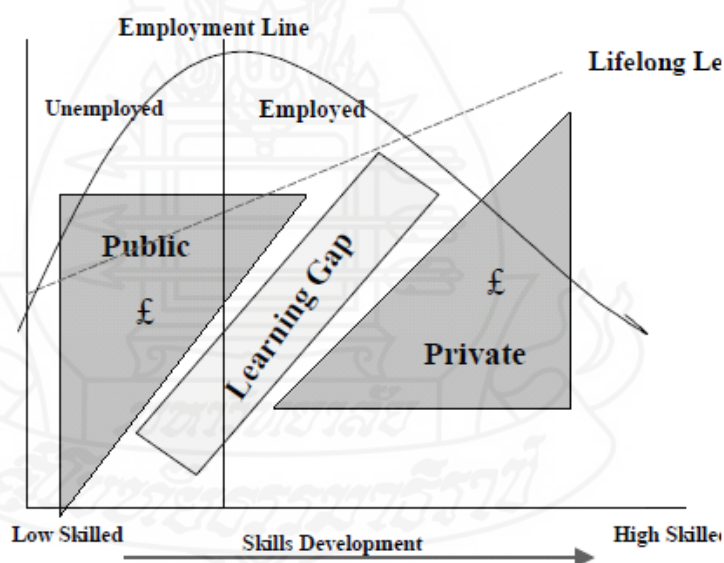
3. วิธีการจัดการเรียนรู้ มีรูปแบบการเรียนรู้เป็นไปตามอักษย ชวนกันมาคิด ชวนกันมาคุย ชวนกันมาค้นหาความรู้เดิมและสร้างความรู้ใหม่ มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีการเรียนแบบชั้นเรียนบ้างเป็นบางครั้ง มีผู้อำนวยการเรียนรู้เป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้

4. เรียนรู้บนฐานวิถีชีวิตของชุมชน โดยผู้เรียน คือ คนทุกคนในชุมชน

5. มีเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาต่อยอดความรู้ให้เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่อง

1.7.4 รูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

1. รูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของ *The European Commission*

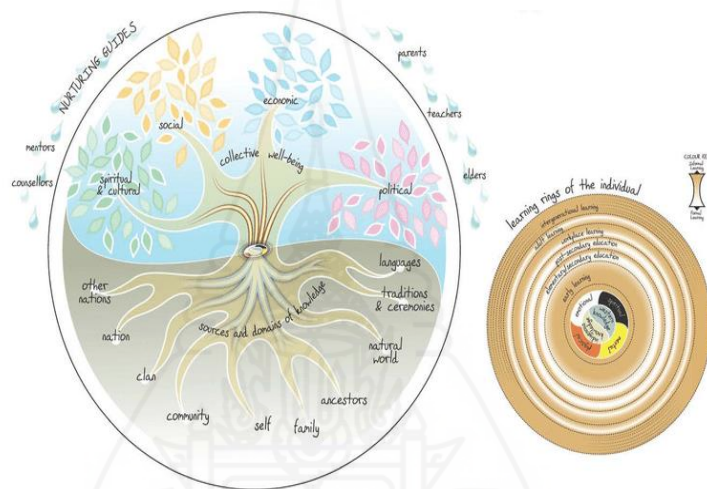
ภาพที่ 2.3 รูปแบบการศึกษาตลอดชีวิตของ *The European Commission* (2001)

รูปแบบการศึกษาตลอดชีวิตตามรายละเอียดภาพที่ 2 *European Commission* ได้พัฒนาขึ้นเพื่อใช้เป็นแบบอย่างแก่ประเทศต่างๆ ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยใช้ฐานคิดทางเศรษฐกิจเป็นหลัก คือ พยายามจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อเพิ่มความรู้ และพัฒนาทักษะให้กับประชาชน ซึ่งจะได้นำไปใช้ในการทำงานหารายได้เลี้ยงชีวิตต่อไป โดยจะเห็นได้ว่าประชาชน

ได้รับการศึกษาตลอดชีวิตจากการดำเนินการโดย 2 ภาคส่วน คือ ภาครัฐ และภาคเอกชน (ในรูป 3 เหลี่ยม) แต่ก็ยังเหลือช่องว่างของประชาชนที่ยังคงไม่ได้รับการศึกษาตามอักษาศึกอีก ดังนั้นจึงต้องคิดค้น หรือจัดหาวิธีการใหม่ๆ ที่จะมาช่วยปิดช่องว่างของการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในส่วนนี้ จะสังเกตได้ว่าภาครัฐจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทักษะของผู้ว่างงานและมีทักษะต่ำเป็นส่วนใหญ่ ส่วนภาคเอกชนจะจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้กับลูกจ้างของตนเองเท่านั้น

2. รูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตแบบองค์รวมของ Canadian Council on Learning

ภาพที่ 2.4 รูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตแบบองค์รวม โดย Canadian Council on Learning (2007)

การจัดการศึกษาตลอดชีวิตแบบองค์รวมทำการจัดการศึกษาตลอดชีวิตโดยใช้ฐานคิดทางด้านสังคมเป็นหลัก คือ จะคำนึงถึงบริบทจริงที่เกิดขึ้น ทั้งเชื่อว่าเมื่อคนมีความรู้แล้วจะสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตให้เกิดความอยู่ดีมีสุขได้ รูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในแบบนี้ แบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบหลัก คือ

1. แหล่งและขอบเขตของความรู้ ได้แก่ ในประเทศ ต่างประเทศ กลุ่มคนที่สนใจในเรื่องเดียวกัน ชุมชน ตนเอง ครอบครัว บรรพบุรุษ ธรรมชาติ วัฒนธรรมประเพณี และภาษา
2. องค์ประกอบของการอยู่ดีมีสุข ได้แก่ ศาสนาและวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง

1.7.5 การจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในเขตเมือง

จากการสำรวจด้านการศึกษาของผู้สูงอายุ โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2550) พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ร้อยละ 68.9 จบชั้นประถมศึกษา อีกร้อยละ 21.6 ไม่เคยเรียนหนังสือ หรือจบต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา มีเพียงร้อยละ 9.5 ที่เรียนจบสูงกว่าระดับประถมศึกษา กลุ่มสถิติแรงงาน (2556) ระบุว่า เมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาของผู้สูงอายุที่ทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่ จบการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษามากถึงร้อยละ 80.5 รองลงมาเป็น ไม่มีการศึกษาร้อยละ 7.0 ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 4.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 3.3 ระดับอุดมศึกษาร้อยละ 2.8 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 1.9 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าการศึกษาซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่มีแต่เดิมนั้นมีน้อย แต่อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุ 3 ใน 4 คน หรือร้อยละ 76.1 สามารถอ่านออกเขียนได้ ถือเป็นปัจจัยบวกที่จะทำให้ผู้สูงอายุสามารถศึกษาเพิ่มเติมตามความต้องการได้ง่ายขึ้น

รุ่งทิพย์ เมนะเสวด (ม.ป.ป.) กล่าวว่า ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาวิชาสูงอายุศึกษาวิทยา (Education Gerontology) ทำให้ทราบถึงความต้องการทางด้านต่างๆ ของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการทางการศึกษา ซึ่งทำให้ทราบว่าผู้สูงอายุนั้นยังสามารถเรียนรู้ได้ และยังมีความต้องการในการศึกษาอยู่ โดยต้องการการศึกษาในหลายรูปแบบ ทั้งแบบชั้นเรียนแบบเรียนด้วยตนเอง และ แบบชั้นเรียนระยะสั้น อีกทั้งต้องการรายวิชาที่มีรูปแบบหลากหลาย รุ่งทิพย์ยังระบุอีกว่า หลักการสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ คือ ผู้จัดต้องมีความเข้าใจในแนวคิดของการศึกษาตลอดชีวิต ทั้งต้องมีความเชื่อว่า คนทุกกลุ่มอายุสามารถพัฒนาตนเองได้ และการพัฒนาผู้สูงอายุนั้น ควรเป็นการให้การศึกษาตลอดชีวิต

สำหรับวิธีการในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุนั้น หากพิจารณาจาก Learning Pyramid ของ NTL Institute แสดงให้เห็นว่าการสอนผู้อื่น หรือการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ปฏิบัติในทันทีจะทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาได้ถึง 90% โดยผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่จะเข้าใจเนื้อหาได้ดีกว่าเมื่อได้สอนคนอื่น (Education Corner, 2021) รวมทั้ง ผลการวิจัยเพื่อหากระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสุภาวดี วาทิกทินกร (2552) พบว่า หนึ่งในขั้นตอนการเรียนรู้ก็คือ ต้องนำความรู้มาปฏิบัติจริงเช่นกัน จึงน่าจะนำวิธีการให้ลงมือปฏิบัติจริงมาใช้ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ

ในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุมิได้กำหนดรายละเอียดการจัดบริการทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุไว้แต่รายละเอียดต่างๆ สามารถพิจารณาได้จากกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งได้กำหนดหลักการในการศึกษาให้ผู้สูงอายุ

สามารถศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนได้หลายทาง (สุขภาวะผู้สูงอายุ, ม.ป.ป.) ที่สำคัญได้แก่

1. การศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นการหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ การทำงาน จากบุคคลและจากสถานที่ต่างๆ ได้ตลอดเวลา
2. การเรียนรู้จากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่จัดการศึกษาถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์
3. การเรียนรู้จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งเป็นองค์กรที่ดำเนินการจัดการศึกษาให้กลุ่มเป้าหมายพิเศษต่างๆ รวมทั้งผู้สูงอายุด้วย

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้กำหนดวิธีการให้บริการด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุในลักษณะต่างๆ รายละเอียดตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการคุ้มครอง การส่งเสริม การสนับสนุนผู้สูงอายุในการศึกษา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต เมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2547 ดังนี้

1. การจัดบริการข้อมูลข่าวสารให้ครอบคลุมการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งการทำฐานข้อมูลทางการศึกษา การฝึกอบรมผู้สูงอายุ
2. การจัดบริการการศึกษาอย่างต่อเนื่องทั้งในรูปแบบของการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยให้แก่ผู้สูงอายุ
3. การสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการสำหรับผู้สูงอายุ
4. การส่งเสริมให้หน่วยงาน สถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ
5. การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนแก่ผู้สูงอายุ
6. การคุ้มครองการผลิตสื่อความรู้และอิเล็กทรอนิกส์ให้แก่ผู้สูงอายุ
7. การจัดทำหลักสูตรเกี่ยวกับผู้สูงอายุในขั้นพื้นฐานถึงอุดมศึกษา
8. การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตงานวิจัยเพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ

1.7.6 การดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

ในประเทศไทยมีการดำเนินการจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุอยู่บ้าง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุให้ได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ

พิทักษ์สิทธิ และใช้ศักยภาพอย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน เพื่อศักดิ์ศรีและความมั่นคงในการดำรงชีวิต โดยเครือข่ายทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ได้จัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุเพื่อสนับสนุนแผนงานและโครงการในการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุทั้งทางด้านการศึกษา สังคม ศาสนา ข้อมูลข่าวสาร อาชีพ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การส่งเสริมบทบาทอาสาสมัคร การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายชุมชน มีการดำเนินการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ ดังนี้

- งานมหกรรมสัปดาห์ผู้สูงอายุแห่งชาติ เพื่อให้มีการบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนในสังคมในการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมต่างๆ กระตุ้นเตือนให้ประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของผู้สูงอายุ อีกทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แสดงศักยภาพ มีส่วนร่วมในสังคม ทั้งนี้ผู้สูงอายุจะได้รับความรู้ และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์สำหรับการดำรงชีวิตด้วย

- โครงการคลังปัญญาผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุดำรงศักยภาพเป็นทุนทางสังคมในระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้ยาวนานที่สุด และเสริมสร้างโอกาสในการพัฒนาตนเองของผู้สูงอายุ พัฒนาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และพัฒนาการรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน รวมถึงเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติให้สังคมตระหนักในคุณค่าความสำคัญของผู้สูงอายุ ผู้เป็นภูมิปัญญาของแผ่นดิน

- โครงการสัมมนาเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการ เพื่อให้บุคลากรภาครัฐมีการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุในด้านต่างๆ ได้แก่ ความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ การเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพ การวางแผนเงินออม ตลอดจนการปรับตัวในการดำเนินชีวิตในครอบครัวและสังคมอย่างมีความสุข และเพื่อสร้างความตระหนักแก่ภาคส่วนต่าง ๆ ในการเตรียมความพร้อมประชากรเพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

- โครงการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อให้การบริการเข้าถึงผู้สูงอายุในชุมชน และให้ผู้สูงอายุได้ใช้ทักษะในการมีส่วนร่วมกับชุมชนและพิทักษ์สิทธิของตนเอง รวมถึงการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

สำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดบริการให้การศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. การศึกษาต่อเนื่อง เป็นการจัดการศึกษาที่มีลักษณะเป็นหลักสูตรระยะสั้น โดยเนื้อหาเป็นส่วนของการพัฒนาอาชีพ ศิลปวัฒนธรรม การออกกำลังกาย การรักษาสุขภาพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านอื่นๆ

3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการให้ความรู้ในด้านข่าวสาร ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม โดยมีกิจกรรมหลากหลาย เช่น รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ การส่งเสริมการอ่าน การเรียนรู้ผ่านสื่อและเทคโนโลยีต่างๆ เป็นต้น

รวมทั้งได้จัดสรรงบประมาณปี พ.ศ. 2553 เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ดำเนินการโดยศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ (ศกพ.) ได้วิธีการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุดังนี้

การศึกษาตามอัธยาศัย

- จัดเวทีเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- ทักษะศึกษาเพื่อการศึกษาดูงาน
- จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยภูมิปัญญาในท้องถิ่นที่เป็นผู้สูงอายุ

การศึกษาต่อเนื่อง

- จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผ่านชมรมผู้สูงอายุ
- จัดโครงการอบรม

การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตามอัธยาศัย

- จัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายในชุมชน

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน เปิดฝึกอบรมทักษะทางอาชีพต่างๆ ให้แก่ผู้สูงอายุที่สนใจ โดยได้ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนผู้สูงอายุในการประกอบอาชีพ และฝึกอาชีพที่เหมาะสม ดังนี้

1. ให้บริการผู้สูงอายุในการฝึกอาชีพร่วมในหลักสูตรปกติของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และจัดให้มีการฝึกเฉพาะกลุ่มให้กับผู้สูงอายุ

2. ส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่มีความรู้ ความสามารถให้เป็นวิทยากร หรือคณะอนุกรรมการมาตรฐานฝีมือแรงงานของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

3. ศึกษารูปแบบหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานให้กับ สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค (สพภ.) และศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด (สพจ.) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาตนเองของผู้สูงอายุ ซึ่งจะนำไปสู่การมีงานทำ และมีรายได้ ดังรายละเอียด

- พ.ศ. 2551 ศึกษาารูปแบบอาชีพพระยะสันสำหรับผู้สูงอายุ -

พ.ศ. 2552 ศึกษาารูปแบบการพัฒนาฝีมือแรงงานสำหรับผู้สูงอายุ

- พ.ศ. 2553 ศึกษาารูปแบบการพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อส่งเสริมอาชีพ
อิสระสำหรับผู้สูงอายุ

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข เป็นหน่วยงานที่พัฒนาส่งเสริมสุขภาพ
ให้ผู้สูงอายุดูแลตนเองได้ทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า และมีศักดิ์ศรี
โดยการเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งจัดการอบรม หรือสัมมนา เพื่อเฝ้าระวัง ป้องกัน รักษา
ฟื้นฟูสุขภาพอนามัยให้กับผู้สูงอายุและบุคคลที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งทำการศึกษาวิจัยเพื่อหารูปแบบการ
ดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุด้วย ตัวอย่างการจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้กับ
ผู้สูงอายุ เช่น

- โรงพยาบาลเจ้าห่ม จังหวัดลำปาง จัดโครงการสร้างเสริมสุขภาพช่องปาก
ในชมรมผู้สูงอายุ โดยกลุ่มผู้สูงอายุเป็นต้นคิดและกำหนดวิธีการเอง ส่วนทันตบุคลากรเป็นผู้
สนับสนุน ดำเนินการผ่านกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน เชิญวิทยากรมาให้ความรู้
ทางทันตสุขภาพเบื้องต้น และเผยแพร่ความรู้ทางเสียงตามสาย และวิทยุชุมชน

- จัดทำคัมภีร์ผู้สูงอายุแจกจ่ายให้กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั่ว
ประเทศ เพื่อให้ผู้สูงอายุใช้เป็นเครื่องมือตรวจหาความเสี่ยงโรค ซึ่งความรู้ที่ได้รับจากคัมภีร์
ผู้สูงอายุจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถควบคุมป้องกันการเกิดโรคได้ด้วยตนเอง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จัดอบรมให้ความรู้ใน
ด้านต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุ หรือจัดทัศนศึกษา ทั้งนี้แล้วแต่นโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
แต่ละแห่ง เช่น

- เทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการ
ออกกำลังกาย อบรมธรรมะคู่ใจสูงอายุมีค่า ทัศนศึกษาวัฒนธรรมวัดเพชรสมุทรวรวิหาร (วัดบ้าน
แหลม) ทัศนศึกษาวัฒนธรรมวัดบางกะพ้อม ทัศนศึกษาวัฒนธรรมวัดศรีทธาธรรม (วัดมอญ) ทัศน
ศึกษาวัฒนธรรมวัดแคน้อย และทัศนศึกษาวัฒนธรรมวัดบางกุ้ง

- เทศบาลตำบลนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร ได้จัดโครงการพัฒนาความรู้
และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความเสี่ยงเพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ

สถาบันเสริมศึกษาและทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้เปิด
โครงการ โรงเรียนผู้สูงอายุสำหรับผู้เรียนที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป โดยเรียนวิชาที่สอดคล้องกับวัย ทั้ง
ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ โภชนาการ การวางแผนทางการเงินหลังเกษียณ รวมไปถึงการทำพินัยกรรม
แบ่งมรดก เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความรู้พร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์

ทั้งนี้ สังเกตได้ว่าในประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบหลัก ในด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ การดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานขาดการบูรณาการ ส่วนใหญ่ยังไม่ได้ดำเนินการในด้านนี้อย่างต่อเนื่องและจริงจัง

1.7.7 สรุปบทเรียนการดำเนินงาน

ฐานคิด

ลภัสรดา เวียงคำ (2559) ได้ทำการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุจากประเทศต่างๆ โดยสามารถแบ่งกลุ่มตามฐานคิดที่ใช้ได้ เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. การจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุโดยใช้ฐานคิดทางด้านเศรษฐกิจ ตัวอย่างประเทศที่ใช้แนวคิดนี้ คือ ประเทศในแถบสแกนดิเนเวียที่แต่ละประเทศมีจำนวนประชากรไม่มาก ยกตัวอย่างเช่น ประเทศสวีเดน มีจำนวนประชากรทั้งหมดของประเทศเพียง 9.3 ล้านคน คิดเป็นผู้สูงอายุถึงร้อยละ 18 ทั้งยังมีภาระพึ่งพิงวัยต่ำกว่า 15 ปี อีกร้อยละ 17 (Population Reference Bureau, 2009) จึงทำให้สวีเดนมีประชากรวัยแรงงานอยู่ร้อยละ 65 หรือจำนวน 6,045,000 คนเท่านั้น จากข้อมูลดังกล่าว จะทำให้เห็นว่าประเทศสวีเดนมีจำนวนแรงงานน้อยมาก เมื่อเทียบกับประเทศส่วนใหญ่ที่ใช้ฐานคิดทางด้านสังคมในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้กับผู้สูงอายุ จึงอาจเป็นเหตุผลที่สวีเดนเลือกใช้ฐานคิดทางเศรษฐกิจในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้กับผู้สูงอายุ เพื่อที่จะได้ดึงผู้สูงอายุให้อยู่ในระบบแรงงานต่อไป ทำให้จำนวนแรงงานที่แท้จริงในระบบมากขึ้น ช่วยให้ประเทศมีผลิตภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจของประเทศนั่นเอง

2. การจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุโดยใช้ฐานคิดทางด้านสังคม ดังในประเทศญี่ปุ่นที่เป็นประเทศที่มีจำนวนประชากรมากเป็นอันดับ 10 ของโลก คือ จำนวน 127.6 ล้านคน ทั้งยังมีผู้สูงอายุถึงร้อยละ 23 ได้เลือกฐานคิดทางสังคมมาใช้ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้กับผู้สูงอายุ ทั้งนี้อาจเพราะจำนวนผู้สูงอายุของญี่ปุ่นมีจำนวนมากกว่าสวีเดน จึงอาจเกิดปัญหาจากการปรับตัวของผู้สูงอายุได้มากกว่า ทำให้ญี่ปุ่นจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ โดยเลือกใช้ฐานคิดต่างจากสวีเดน จะเห็นว่าประเทศที่มีผู้สูงอายุจำนวนมาก อย่างเกาหลีใต้ หรือไต้หวัน ก็ใช้ฐานคิดเดียวกันกับญี่ปุ่นทั้งสิ้น และจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ส่วนใหญ่จะใช้ฐานคิดทางด้านสังคมในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเป็นหลัก ทั้งยังสังเกตได้อีกประการหนึ่งว่า ประเทศแถบเอเชีย คือ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และไต้หวัน เลือกใช้ฐานคิดทางสังคมในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้กับผู้สูงอายุ ซึ่งอาจจะมาจากเหตุผลทางการเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังที่ได้อธิบายไว้ก่อนหน้านี้แล้ว

3. การจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุโดยใช้ฐานคิดทางด้านเศรษฐกิจและสังคมผสมผสานกัน ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้เลือกเอาฐานคิดทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมมาใช้ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้กับผู้สูงอายุควบคู่กันไป ทั้งนี้ น่าจะมาจากสหรัฐอเมริกามีผู้สูงอายุในประเทศจำนวนมาก ทั้งรัฐต้องใช้จ่ายเงินงบประมาณจ่ายสวัสดิการเพื่อเลี้ยงดูประชากรสูงอายุเป็นจำนวนมาก รัฐจึงต้องการให้ผู้สูงอายุทำงานต่อเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐและสร้างผลิตภาพให้ประเทศ ไปพร้อมๆ กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วย

ปัจจัย เงื่อนไขในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ

ในแต่ละประเทศมีบริบท และเงื่อนไขทางสังคมที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การนำแนวคิด ทฤษฎีด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตไปใช้ในการปฏิบัติจริง โดยแบ่งได้ ดังนี้

ปัจจัยที่มาจากตัวของผู้สูงอายุเอง

1. ความต้องการในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุแต่ละคนมีทัศนคติ และความเชื่อต่างกัน จึงทำให้มีทั้งผู้สูงอายุที่ต้องการเรียนรู้เพิ่มเติม และไม่ต้องการเรียนรู้

2. ความสนใจของผู้สูงอายุ ส่งผลต่อเนื้อหาของการศึกษาตลอดชีวิตที่ต้อง มีความหลากหลาย เพราะผู้สูงอายุแต่ละคนมีความชอบแตกต่างกัน

3. ระดับการศึกษา และประสบการณ์ของผู้สูงอายุ ส่งผลให้ผู้สูงอายุแต่ละคนมีความรู้ ความเข้าใจที่แตกต่างกัน จึงมีผลต่อเนื้อหา และวิธีการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

4. สุขภาพของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่ร่างกายไม่แข็งแรงเป็นอุปสรรคต่อการ ศึกษาตลอดชีวิตในบางกิจกรรม หรืออาจส่งผลให้ไม่สามารถทำการเรียนรู้เพิ่มเติมได้ ในทางกลับกันผู้สูงอายุกลุ่มนี้ก็จะได้รับความรู้ในด้านการดูแล บำบัด รักษาสุขภาพของตน ซึ่งก็ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้เช่นกัน

5. รายได้ของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่มีฐานะเศรษฐกิจดี ส่วนใหญ่จะต้องการ การศึกษาตลอดชีวิตทางด้านสังคมที่เน้นการพักผ่อนหย่อนใจ เพราะไม่ต้องกังวลกับรายจ่ายของครอบครัว แต่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาหารายได้ ย่อมต้องการความรู้ทางด้านการประกอบอาชีพเป็นสำคัญ

ปัจจัยภายนอก

1. ความเท่าเทียมกันทางเพศ และเชื้อชาติ ในสังคมที่มีการกดขี่ทางเพศ จะส่งผลให้เพศหญิงไม่มีโอกาส หรือมีโอกาสนในการได้รับการศึกษาน้อยกว่าเพศชาย เช่นเดียวกันกับการแบ่งแยกเชื้อชาติ โดยเชื้อชาติที่ถูกมองว่าด้อยกว่าจะถูกกีดกันโอกาสทางการศึกษา

2. ผู้บริหารประเทศเล็งเห็นความสำคัญ ในประเทศที่การจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารประเทศจะทำให้มีนโยบาย และ

หน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงานอย่างชัดเจน รวมทั้งทำให้ได้รับงบประมาณในการดำเนินการที่เพียงพอด้วย ซึ่งจะทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

3. การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการ งบประมาณที่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในการดำเนินการเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุเป็นไปด้วยความราบรื่น และต่อเนื่อง

4. ปริมาณ และคุณภาพของบุคลากรด้านการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านอย่างเพียงพอ ถึงจะช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ เป็นไปตามเป้าหมายได้

5. การยอมรับของสังคม ในสังคมที่มีทัศนคติด้านลบต่อการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ เช่น อาจมองว่าผู้สูงอายุไม่จำเป็นที่จะต้องเรียนรู้อีก หรือไม่เชื่อในศักยภาพของผู้สูงอายุ จะเป็นเหตุให้ไม่ได้รับความร่วมมือในการดำเนินการเพราะไม่เห็นความสำคัญ

บทเรียนของการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ

เมื่อทำการทบทวนการดำเนินการด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุของต่างประเทศ พอจะสรุปได้ว่ามีบทเรียน และข้อเสนอแนะของการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ (ลภัสรดา เวียงคำ, 2559) ดังนี้

1. หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนต้องร่วมมือกันเพื่อจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุให้ทั่วถึง

2. เป้าหมายของการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุจะต้องไม่เพียงแค่เพื่อประโยชน์ในการทำงานเท่านั้น แต่จะต้องมุ่งให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วย

3. แม้ว่าจะมีการนำเอาอินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาตลอดชีวิตเป็นอย่างมาก แต่กลับพบว่าผู้สูงอายุส่วนมากยังคงพอใจที่จะเรียน ในแบบดั้งเดิม นั่นคือ เรียนแบบมีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง

4. การกำหนดนโยบาย หรือกฎหมายของประเทศ รวมทั้งองค์กรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุที่ชัดเจน เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการบรรลุผล

5. เราจำเป็นต้องปรับทัศนคติของผู้สูงอายุและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ เพราะถือเป็นปัจจัยแรกที่ส่งผลต่อการศึกษาริเรียนรู้โดยตรง

6. การดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุนั้น ควรกระจายอำนาจในการบริหารจัดการให้ท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน

1.7.8 การดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในต่างประเทศ

องค์กรระหว่างประเทศอย่างองค์การสหประชาชาติ และ UNESCO ต่างก็เป็นองค์กรที่สนับสนุนให้แต่ละประเทศดำเนินการให้มีการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับทุกกลุ่มอายุ รวมทั้งผู้สูงอายุด้วย (ลกัศรดา เวียงคำ, 2559)

โดย United Nations Economic Commission for Europe (2010) ได้แนะนำให้ใช้ยุทธศาสตร์ “มหาวิทยาลัยสำหรับช่วงอายุที่ 3 (Universities of the third age)” ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ ส่วนผลการศึกษาของ Toshio Ohsako (2001) Senior Research Specialist ของ UNESCO เสนอให้จัดตั้งมูลนิธิเพื่อส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการศึกษาตลอดชีวิตในผู้สูงอายุ

ในแต่ละประเทศจะมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อผู้สูงอายุ โดยหน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่จะดำเนินการโดยหน่วยงานทางการศึกษา ส่วนภาคเอกชนจะมีมูลนิธิด้านผู้สูงอายุเป็นผู้ดำเนินการ

สำหรับสถานการณ์ผู้สูงอายุในต่างประเทศนั้น พบว่า ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีสัดส่วนของประชากรสูงอายุที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป (ตามนิยามผู้สูงอายุของต่างประเทศ) สูงที่สุดในโลก คือ ร้อยละ 22 ของจำนวนประชากรรวมของประเทศในปี 2551 รองลงมา คือ อิตาลี ร้อยละ 20 เยอรมนี และกรีซ ร้อยละ 19 สวีเดน ร้อยละ 18 ฝรั่งเศส สเปน โปรตุเกส เบลเยียม ออสเตรเลีย และฟินแลนด์ ร้อยละ 17 (ไพโรจน์ วงศ์วุฒิวัฒน์, 2551) ผู้ศึกษาจึงได้ทำการค้นคว้าข้อมูลด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุจากข้อมูลของประเทศดังกล่าวข้างต้น และประเทศอื่นๆ ที่มีข้อมูล โดยพยายามสรุปการดำเนินการด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุจากหลายประเทศที่มีการดำเนินงานมาก่อนหน้านี้อย่างต่อเนื่อง และจริงจัง เพื่อจะได้นำมาปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทสังคมไทยต่อไป โดยได้นำเสนอรายละเอียดไว้ในตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 การดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุในประเทศต่างๆ

ที่	ประเทศ	ฐานคิด	แนวทางดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน
1.	ญี่ปุ่น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ม.ป.ป.)	เชิงสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยจะเน้นความร่วมมือของทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีโอกาสดำเนินชีวิตได้อย่างทั่วถึงกัน	- สร้างวิทยาลัยผู้สูงอายุ - โครงการช่วยผู้สูงอายุให้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุข - โครงการพัฒนากีฬาสำหรับผู้สูงอายุ - โครงการสนับสนุนการใช้ความเชี่ยวชาญและภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ	- ผู้สูงอายุมีโอกาสได้รับการศึกษาตลอดชีวิตอย่างทั่วถึงกัน - สามารถช่วยให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างปกติสุข
2.	ประเทศแถบสแกนดิเนเวีย ได้แก่ ประเทศนอร์เวย์ ฟินแลนด์ เดนมาร์ก และสวีเดน (Turner, J. et.al., 2008)	เชิงเศรษฐกิจ โดยเชื่อในแนวคิดที่ว่า ประเทศใดที่เป็นผู้นำทางด้าน การจัดการศึกษาตลอดชีวิต ย่อมจะเป็นผู้นำทางด้านเศรษฐกิจ	- ผูกอบรมทักษะในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การประกอบอาชีพ - เปิดโอกาสให้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น	- ผู้ใกล้เกษียณ และผู้สูงอายุได้รับการจ้างงานต่อเพิ่มจำนวนขึ้น - ยืดระยะเวลาการทำงานของผู้สูงอายุออกไปได้ - มีรายได้เลี้ยงตนเองเพียงพอเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

ที่	ประเทศ	ฐานคิด	แนวทางดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน
3	เกาหลีใต้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551; Choe, E.H., 1992;)	เชิงสังคม เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมให้สามารถหาความรู้เพิ่มเติมได้ตลอดชีวิต	-อบรมทักษะไอซีทีให้กับผู้สูงอายุ -เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้รับการศึกษาในชั้นสูง -ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน	ผู้สูงอายุรู้สึกว่ามีชีวิตที่มีคุณค่า ไม่อ้างว้าง โดดเดี่ยว
4.	ไต้หวัน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551; Wei, H.C & Shih, Y.Z., 2009; Lee, Y., 2015: 462)	เชิงสังคม เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ	ก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ ในมณฑลและชุมชนทั่วไต้หวัน คือ ศูนย์การเรียนรู้ตลอด และ ศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ (grey-haired learning centers)	สถาบันที่เปิดสอนและผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ได้ผ่านการอบรมเฉพาะทาง จึงทำให้ขาดความรู้เกี่ยวกับการสอนผู้สูงอายุ

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

ที่	ประเทศ	ฐานคิด	แนวทางดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน
5.	มอลดาร์ (Formosa, M., 2000)	เชิงสังคม เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ ให้สามารถรับมือกับสภาพสังคม ร่างกาย และจิตใจที่เปลี่ยนแปลงไปได้	จัดให้มี University of the Third Age (U3A) ซึ่งจะมีการสร้าง หลักสูตรที่ต้องอาศัยความรู้ทาง ธรรมชาติ และการศึกษาเกี่ยวกับ ผู้สูงอายุผสมผสานกันให้ได้ หลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ	การกำหนดหลักสูตรเป็นแบบ top to down จึงไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ
6.	สหรัฐอเมริกา (Turner, J. et.al., 2008)	เชิงเศรษฐกิจ และสังคมผสมผสาน กัน แต่เน้นไปในเชิงเศรษฐกิจ มากกว่า โดยเพิ่มทักษะให้กับ ผู้สูงอายุเพื่อนำไปใช้ในการทำงาน ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุมิรายได้เลี้ยง ตัวเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และ ยังช่วยลดภาระการเลี้ยงดูของรัฐอีกด้วย	ให้วิทยาลัยต่างๆ ทั่วประเทศ เปิด โอกาสให้ประชาชนที่เกษียณอายุ เข้าเรียนในหลักสูตรเฉพาะ สำหรับผู้สูงอายุ โดยเสียค่าใช้จ่าย น้อยหรือไม่เสียค่าใช้จ่ายเลย ทั้งมี ที่พักพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับผู้สูงอายุภายใน วิทยาลัยด้วย	- ผู้ใกล้เกษียณ และผู้สูงอายุได้รับ การจ้างงานต่อเพิ่มจำนวนขึ้น - ยืดระยะเวลาการทำงานของผู้สูงอายุออกไปได้ - มิรายได้เลี้ยงตนเองเพียงพอ เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

ที่	ประเทศ	ฐานคิด	แนวทางดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน
7.	นิวซีแลนด์ (Tobias, R., 2017: 449)	เชิงเศรษฐกิจ และสังคมผสมผสานกัน โดยเพิ่มทักษะให้แก่ผู้สูงอายุที่ยังทำงานอยู่ และเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่ใช้เวลาว่างในการให้ความรู้แก่ผู้อื่น หรือเป็นอาสาสมัคร	จัดการศึกษาและการฝึกอบรมโดยสถาบันของรัฐ และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	- ผู้สูงอายุมีรายได้เลี้ยงตนเอง - ผู้สูงอายุรู้สึกรักคุณค่าที่ทำ ประโยชน์ต่อสังคมได้
8.	รัสเซีย (Taziev, S.F., 2015: 138)	เชิงเศรษฐกิจ และสังคมผสมผสานกัน	จัดตั้ง Active Age Institute (AAI) เพื่อดำเนินงานจัดการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ โดยมีอาสาสมัครหลากหลายสาขาเป็นผู้ให้ความรู้	- การดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา
9.	แซมเบีย (Mapoma, C.C. & Masaiti, G., 2012: 110)	เชิงสังคม	โบสถ์ซึ่งเป็นสถาบันทางศาสนา ได้จัดให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพทางร่างกายและจิตใจ	- ไม่พบผลการดำเนินงาน

1.7.9 ประเด็นที่ควรพิจารณาในการรับมือกับสังคมสูงอายุ

ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์ (2563) ระบุว่า การรับมือกับสังคมสูงอายุอย่างเต็มรูปแบบของประเทศไทยในอนาคตอันใกล้ (Complete Aged Society) เป็นประเด็นท้าทายที่ทุกภาคส่วนของสังคมจะต้องให้ความสำคัญและร่วมมือกันขับเคลื่อนไปพร้อมกัน ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ รวมไปถึงการเตรียมความพร้อมในระดับบุคคล และการเตรียมความพร้อมเชิงระบบเพื่อรองรับสังคมสูงอายุ โดยมีประเด็นที่ควรพิจารณาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้สูงอายุ ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมระดับบุคคล

(1) การส่งเสริมผู้สูงอายุปัจจุบันและอนาคตให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ยาวนานที่สุด การพึ่งพาตนเองได้อย่างอิสระ (Independent Living) เป็นความปรารถนาที่สำคัญของผู้สูงอายุทุกคน แต่ต้องยอมรับว่า ปัจจุบันคนรุ่นใหม่มีแนวโน้มที่จะแต่งงานช้าลงหรือครองตัวเป็นโสดมากขึ้น รวมถึงการย้ายถิ่นไปทำงาน และการแยกครอบครัวจากพ่อแม่ ทำให้ผู้สูงอายุมีแนวโน้มอยู่ลำพังมากขึ้น ดังนั้น การส่งเสริมผู้สูงอายุยุคใหม่ให้ดูแลสุขภาพกายใจให้แข็งแรง ให้สามารถใช้ชีวิตลำพัง แต่สุขใจ เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ลำพังได้อย่างมีความสุขกับตนเองและชุมชนรอบตัวโดยสามารถสื่อสารกับคนในครอบครัวได้อย่างใกล้ชิด แม้ว่าอยู่ห่างไกลกัน ผ่านการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร (Social media) อาทิผ่านโทรศัพท์มือถือ (Smart phone) เครื่องคอมพิวเตอร์ เข้าอินเทอร์เน็ต สังคมออนไลน์ อาทิ Facebook Line Twitter เพื่อให้ผู้สูงอายุก้าวทันโลกสมัยใหม่ (Smart Older) เข้าสังคม และใกล้ชิดกับลูกหลานและเพื่อนฝูงได้มากขึ้นเทคโนโลยีเหล่านี้จะช่วยทำให้ผู้สูงอายุมีความสะดวกสบายในการสื่อสารระหว่างบุคคลกันได้อย่างต่อเนื่อง ทันเวลา และทำให้ผู้สูงอายุเป็นผู้สูงอายุในยุค Digital ได้อย่างกลมกลืนร่วมกับคนวัยอื่นๆ (Digital Ageing)

นอกจากนี้ผู้สูงอายุควรสร้างเสน่ห์ให้กับตนเองด้วยการมีทัศนคติเชิงบวกและมีพฤติกรรม สูงอายุเชิงสร้างสรรค์ เพื่อที่จะได้เป็นที่รักและดึงดูดลูกหลานให้อยากเข้ามาหาและอยู่ใกล้ชิด ในขณะที่ลูกหลานก็ควรมีความรัก ความกตัญญู รู้หน้าที่ มีความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ และให้การดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุ ขณะเดียวกันผู้สูงอายุยังสามารถเป็นผู้สูงอายุหัวใจวัยรุ่น (Young @ Heart) ด้วยการเปิดรับสิ่งใหม่ได้ตลอดเวลา และเป็นผู้สูงอายุที่เปี่ยมพลัง หรือพลุดพลัง (Active Aging) โดยดูแลสุขภาพตัวเองทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และมีความกระฉับกระเฉงอยู่เสมอ

(2) การส่งเสริมศักยภาพและพัฒนาผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุในปัจจุบันมีแนวโน้มอายุยืนมากขึ้น และผู้สูงอายุส่วนใหญ่หรือประมาณเกือบร้อยละ 80 เป็นผู้สูงอายุที่สุขภาพดี และยังสามารถพึ่งพาตนเองได้ หรือที่เรียกว่ากลุ่มผู้สูงอายุคิดสังคมซึ่งผู้สูงอายุเหล่านี้ส่วนใหญ่มีสุขภาพแข็งแรง แม้ว่าอาจมีโรคประจำตัว แต่ยังสามารถทำงานหรือประกอบอาชีพได้ รวมทั้งสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมได้

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 11 (3) ระบุว่าผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครองการส่งเสริมและสนับสนุนในด้านการประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม ซึ่งควรมีการนำข้อมูลผู้สูงอายุด้านความรู้ความสามารถและศักยภาพของผู้สูงอายุมาศึกษา วิเคราะห์ เพื่อวางแผนกำหนดลักษณะของงานที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ลักษณะงานต้องเป็นงานที่ไม่เหน็ดเหนื่อยเกินไป และเหมาะสมกับสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยมุ่งให้ผู้สูงอายุได้คลายเหงา ด้วยการมีกิจกรรมผ่านการทำงานและสร้างความภูมิใจและความสุขให้ผู้สูงอายุเป็นสำคัญ ในขณะเดียวกันผู้สูงอายุก็ได้ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของสังคม โดยผู้สูงอายุอาจจะมีค่าตอบแทนเป็นรายได้หรือสิ่งตอบแทนอื่นประกอบด้วย

แนวคิดการส่งเสริมและขยายโอกาสในการทำงานของผู้สูงอายุเป็นกระแสสากลทั่วโลกและกำลังได้รับความสนับสนุนในระดับนโยบายจากรัฐบาล แต่ยังคงจำเป็น ที่จะต้องได้รับความร่วมมือและความสนับสนุนจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะภาคธุรกิจและภาคบริการ เพื่อให้โอกาสกับผู้สูงอายุในการร่วมเป็นกำลังผลิตและร่วมขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

2) การเตรียมความพร้อมด้านมาตรการเชิงระบบ

(1) พัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุระยะยาว โดยจัดบริการที่ครอบคลุมบริการด้านการดูแลระยะกลาง ระยะยาว และระยะสุดท้ายภายใต้ระบบบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ที่เป็นบริการทั้งในสถานพยาบาล เชื่อมต่อถึงการให้บริการที่บ้านของผู้สูงอายุและการให้บริการในชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานในการดูแล สนับสนุนให้มีการเพิ่มขีดความสามารถในการดูแลโดยครอบครัว (Home Health Care) ทั้งในภาวะปกติ และภาวะฉุกเฉิน โดยให้ความสำคัญการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวทั้งในเขตเมือง และชนบท

(2) การพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ เพื่อรองรับการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนผู้สูงอายุ และการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมสูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ จึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาบุคลากรเพื่อทำหน้าที่ให้การดูแลผู้สูงอายุระยะยาว ทั้งบุคลากรสายอาชีพ กึ่งอาชีพและอาสาสมัคร โดยกำหนดให้มีหลักสูตรมาตรฐานในการฝึกอบรม ทั้งหลักสูตรระยะสั้น ที่เป็นการให้ความรู้และทักษะพื้นฐาน และหลักสูตรระยะยาวที่เน้นความเป็นมืออาชีพในการทำหน้าที่ให้การดูแล ขณะเดียวกันควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่สมาชิก

ครอบครัวของผู้สูงอายุด้วย เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวผู้สูงอายุมีความรู้และทักษะในการร่วมทำหน้าที่ยให้การดูแลผู้สูงอายุอย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมภาพลักษณ์และสร้างแรงจูงใจในการจ้างงานและประกอบอาชีพด้านผู้ดูแลรวมไปถึงการให้ทุนการศึกษาแก่คนในพื้นที่ เพื่อให้กลับมาทำงานในชุมชนของตนเองในอนาคต

(3) การจัดทำและรับรองมาตรฐานสถานดูแล และบุคลากรด้านผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดการคุ้มครอง ดูแลผู้สูงอายุที่ใช้บริการสถานดูแลผู้สูงอายุทั้งในเรื่องบริการที่ได้รับ บุคลากรที่ทำหน้าที่ให้การดูแล อาคาร สถานที่ ความปลอดภัย รวมทั้งระบบส่งต่อผู้สูงอายุในกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นที่ต้องไปใช้บริการที่โรงพยาบาล ตลอดจนการควบคุมด้านราคา ค่าบริการ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดระบบและกลไกภาครัฐในการควบคุมคุณภาพและกำกับดูแลบริการของสถานดูแลผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้รับการยอมรับและสร้างความน่าเชื่อถือทั้งในระดับชาติและระดับสากล

(4) การสร้างหลักประกันด้านรายได้เพื่อวัยสูงอายุ ผลการสำรวจประชากรสูงอายุในปี 2557 พบว่ามีผู้สูงอายุเพียงร้อยละ 4 เท่านั้นที่มีรายได้หลักในการดำรงชีพจากเงินออมดอกเบี้ย ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพิงเงินก้อนจากบุตรหรือญาติพี่น้องในการดำรงชีพ อีกทั้งจำนวนเบี้ยยังชีพที่รัฐบาลจ่ายให้กับผู้สูงอายุก็เป็นเพียงรายได้พื้นฐานที่ไม่เพียงพอเพื่อการยังชีพของผู้สูงอายุในแต่ละเดือน ดังนั้นการสร้างหลักประกันด้านรายได้เพื่อวัยสูงอายุ จึงควรรณรงค์ให้มีการเตรียมความพร้อมเรื่องการออมตั้งแต่อยู่ในวัยทำงาน เพื่อให้เงินออมเป็นแหล่งรายได้ที่ยั่งยืนในวัยสูงอายุ โดยเฉพาะแรงงานที่อยู่นอกระบบ เพื่อสร้างหลักประกันรายได้ในวัยสูงอายุ โดยเร่งระดมการเพิ่มจำนวนสมาชิก ที่อยู่ในวัยทำงานให้กับกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ด้วยการเร่งประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ ให้เข้าถึงทุกภาคีเครือข่าย เพื่อให้ประชาชนรับทราบ เข้าใจ โดยเน้นการสร้างความตระหนักในเรื่องของการออมเพื่อยามชราภาพผ่านกองทุนการออมแห่งชาติ ทั้งนี้ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ตลอดจนสถาบันการเงินและการลงทุนต่างๆ ควรมีการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมความรู้เรื่องการออมและการลงทุนที่เหมาะสมตามช่วงอายุ ให้แก่ประชาชนทุกช่วงวัยด้วย

(5) การขยายโอกาสการทำงานของผู้สูงอายุ คนไทยในปัจจุบันมีสุขภาพดี และทำให้อายุยืนกว่าในอดีตที่ผ่านมา แนวคิดที่จะขยายอายุการทำงานเพื่อช่วยเศรษฐกิจของประเทศกำลังเป็นประเด็นที่รัฐบาลได้มีมติคณะรัฐมนตรี สนับสนุนการจ้างงานผู้สูงอายุในสถานประกอบการ ตามมติกรมเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2559 อย่างไรก็ตาม การขยายอายุการทำงานเป็นทางเลือกหนึ่งในภาวะที่มีปัญหาขาดแคลนแรงงานรุนแรงมากขึ้น แต่อาจพิจารณาในบางอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพที่ใช้กำลังหรืออาศัยความแข็งแรงของร่างกายในการทำงาน การขยายอายุการทำงานของอาชีพเหล่านี้จะทำให้ประสิทธิภาพโดยรวมลดลง ซึ่งต่างจากผู้สูงอายุที่ทำงานวิชาการ

หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีความชำนาญเฉพาะด้าน ควรได้รับการพิจารณาให้ระยะเวลาเกษียณอายุแล้วแต่กรณีตามความเหมาะสม เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ยังเป็นทรัพยากรที่สำคัญและยังสามารถสร้างประโยชน์ให้กับเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้

(6) การจัดทำมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ และคนทุกวัย โดยส่งเสริมแรงจูงใจและสร้างมาตรการจูงใจให้มีการนำแนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) มาปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมอย่างครอบคลุมทั่วถึง โดยเฉพาะในพื้นที่สาธารณะซึ่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 11(5) ได้กำหนดว่าผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและสนับสนุนในด้านการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น โดยใช้การออกแบบสำหรับทุกคนในสังคมมาเป็นมาตรฐานในการออกแบบสิ่งก่อสร้างและจัดสภาพแวดล้อมในสังคม โดยเฉพาะบริการสาธารณะเพื่อให้ทุกคนเข้าถึงได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ทั้งเด็ก สตรีมีครรภ์ ผู้สูงอายุ คนพิการ ทั้งนี้ ให้ภาครัฐเป็นต้นแบบ เริ่มจากจัดทำมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคนในสถานที่ราชการและพื้นที่สาธารณะต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคเอกชนร่วมดำเนินการ โดยการสนับสนุนความรู้และแรงจูงใจความร่วมมือ การเป็นที่ปรึกษา ช่วยในการออกแบบ การมีมาตรการจูงใจทางภาษี การให้รางวัลยกย่องเชิดชู เป็นต้น โดยเฉพาะภาคเอกชนที่จัดบริการในพื้นที่สาธารณะ ได้แก่ ห้างสรรพสินค้า โรงพยาบาล โรงแรม ฯลฯ

(7) การใช้เศรษฐกิจกระตุ้น และสนับสนุนสังคมสูงอายุ (Silver Economy) ส่งเสริมให้มีการใช้เศรษฐกิจกระตุ้น และตอบสนองต่อสังคมสูงอายุ และสนับสนุนให้ภาคธุรกิจและการบริการ ร่วมกันพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ โดยเชื่อมโยงเรื่องผู้สูงอายุกับสินค้าและบริการ โดยการผลิตและคิดค้นออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อจะได้มีสินค้าหรือบริการใหม่ๆ ที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ เช่น อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันภายในบ้าน เฟอร์นิเจอร์ที่เหมาะสมและปลอดภัยกับผู้สูงอายุ ที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ โชนสำหรับผู้สูงอายุ ในภาคธุรกิจบริการต่างๆ บริการด้านศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ บริการทางการแพทย์สำหรับผู้สูงอายุ การท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น ซึ่งบริการเหล่านี้สามารถรองรับได้ทั้งผู้สูงอายุคนไทยและต่างชาติ

(8) การพัฒนาระบบข้อมูลผู้สูงอายุ ด้วยการจัดทำระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุที่ครอบคลุมและมีความละเอียดเป็นการเฉพาะ โดยมีการแยกแยะกลุ่มผู้สูงอายุ (Segmentation) ตามระดับอายุ หรือระดับการพึ่งพา (ติดสังคม ติดบ้าน ติดเตียง) เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนรองรับผู้สูงอายุแต่ละกลุ่ม อาทิ การแบ่งผู้สูงอายุตามระดับกลุ่มอายุ เพศ สถานะ การศึกษา สุขภาพ สภาพครอบครัว บุคลากรผู้ดูแล ศักยภาพและความรู้ ความสนใจ ฯลฯ เพื่อใช้

ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและการวางแผน สำหรับเสนอโครงการที่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงตามข้อมูลผู้สูงอายุ โดยให้มีการนำฐานข้อมูลผู้สูงอายุไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ พิจารณากำหนดแนวทาง มาตรการให้สอดคล้องเหมาะสมกับผู้สูงอายุแต่ละกลุ่ม ขณะเดียวกันควรมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการสืบค้นหาข้อมูล และจัดกลุ่มผู้สูงอายุตามเกณฑ์ที่ต้องการ เพื่อที่จะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการได้สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

(9) การเพิ่มขีดความสามารถและบทบาทขององค์กรบริหารท้องถิ่นในการดูแลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมความรู้ ทักษะในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุบนแนวคิดร่วมคิด ร่วมทำมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการกำหนดนโยบาย และแนวทางในการดำเนินงานเพื่อรองรับสังคมสูงอายุ ระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น โดยการเชื่อมโยงจุดพลังท้องถิ่น ท้องที่ องค์กรชุมชน และหน่วยงานของรัฐในชุมชนให้ร่วมกันขับเคลื่อนงานเพื่อดูแลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยสนับสนุนให้มีระเบียบปฏิบัติที่เอื้อต่อการดำเนินงานขององค์กรท้องถิ่นในการจัดสวัสดิการและดูแลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

(10) การสนับสนุนให้มีกฎหมายกัตัญญ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนค่านิยมในเรื่อง ความเอื้ออาทร และความกัตัญญ ด้วยการมีระเบียบ มติคณะรัฐมนตรี หรือ กฎหมายที่ช่วยกระตุ้นค่านิยม และสนับสนุนให้ลูกหลานได้มีวันลาเพื่อกลับมาเยี่ยมเยียนครอบครัวและผู้สูงอายุ โดยการสร้างความตระหนักและการสร้างแรงจูงใจ ด้วยการพัฒนาให้มีกฎหมายกัตัญญเพิ่มเติมเป็นการเฉพาะ หรือส่งเสริมให้มีมาตรการและสวัสดิการเพื่อให้ลูกหลานไปเยี่ยมครอบครัวหรือผู้สูงอายุ เช่น มาตรการทางภาษี/ให้สิทธิวันลา/ให้ส่วนลดค่าเดินทาง แก่ลูกหลานที่กลับไปเยี่ยมครอบครัวหรือผู้สูงอายุ การส่งเสริมให้ภาคเอกชนและสื่อมวลชนจัดรายการพิเศษสำหรับลูกหลานที่พาผู้สูงอายุมาซื้อสินค้าหรือใช้บริการ เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัยและความเอื้ออาทรของสมาชิกครอบครัวต่อผู้สูงอายุ (Intergenerational Solidarity)

(11) ส่งเสริมการวิจัยและการพัฒนาเพื่อรองรับสังคมสูงอายุ โดยการส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการใช้ประโยชน์จากความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการศึกษา วิจัย ค้นคว้า พัฒนาความรู้ และนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ทั้งในเรื่องสุขภาพอนามัย ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม การดำรงชีวิตประจำวัน รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุทั้งภายในและภายนอกบ้าน อาทิ หุ่นยนต์ช่วยดูแลผู้สูงอายุ อุปกรณ์ป้องกันการหกล้มในผู้สูงอายุ อุปกรณ์เพื่อการใช้สอยในชีวิตประจำวัน อาทิ ยานพาหนะสำหรับผู้สูงอายุ และสุขภาพันท์ อุปกรณ์ไฟฟ้าต่างๆ ตลอดจนผลิตภัณฑ์อาหารเครื่องดื่มน้ำที่ผสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น

กระแสการรับรู้สาธารณะต่อเรื่องสังคมสูงอายุของประเทศไทย กำลังขยายวงออกไปอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะสื่อสาธารณะได้ร่วมทำหน้าที่สร้างความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักให้คนไทยมีการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ หรือแม้แต่ผู้สูงอายุแล้วก็ต้องมีการดูแลตนเอง ให้คงความมีสุขภาพกาย ใจที่ดีให้ยาวนานที่สุด ขณะเดียวกัน มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2559 รัฐบาลได้เห็นชอบมาตรการรองรับสังคมผู้สูงอายุที่เสนอโดย กระทรวงการคลัง ซึ่งประกอบด้วย การจ้างงานผู้สูงอายุ การสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (Senior Complex) สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (Reverse Mortgage: RM) และการบูรณาการระบบบำนาญบำนาญ ซึ่งมาตรการรองรับสังคมสูงอายุดังกล่าวนี้ จะช่วยสนับสนุนให้ประชาชนมีรายได้ที่เพียงพอเพื่อการใช้จ่ายในวัยเกษียณ มีโอกาสได้ทำงานต่อ มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างหลักประกันชีวิตที่มั่นคงด้านสวัสดิการในยามวัยเกษียณอายุ

กระแสการขับเคลื่อนด้านนโยบายสานพลังประชารัฐของรัฐบาล ด้วยกลไกคณะทำงานประชารัฐเพื่อสังคมนี้ นับเป็น โอกาสสำคัญในการระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยมีภาครัฐเป็นศูนย์กลาง และเป็นแกนนำในการประสานการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน รวมทั้งสถาบันการศึกษา และภาคประชาสังคม เพื่อให้ภาคส่วนต่างๆ ได้เข้ามาจับมือร่วมให้การสนับสนุนและขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยจะเป็นการประสานองค์ความรู้ และประสบการณ์ที่เป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะของแต่ละหน่วยงาน รวมถึงบุคลากร งบประมาณ และทรัพยากรต่างๆ เพื่อรับมือกับสังคมสูงอายุของประเทศไทย โดยมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันเพื่อลดผลกระทบทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมอันเนื่องมาจากอัตราความเร็วที่ประเทศไทยกำลังจะเปลี่ยนผ่านเข้าสู่การเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Complete Aged Society) ในอนาคตอันใกล้ เพื่อร่วมกันสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับผู้สูงอายุ คู่ขนานไปกับการเตรียมความพร้อมผู้ที่อยู่วัยทำงาน วัยเด็ก และเยาวชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ และวัยสูงอายุในอนาคตได้อย่างมีหลักประกันที่มั่นคง ทั้งทางด้านรายได้การออม การมีสุขภาพที่ดี มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมปลอดภัย ตลอดจนมีระบบการดูแลระยะยาวเมื่อยามสูงอายุ

1.7.10 การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ

กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ (2559: 12) ได้อธิบายรายละเอียดการดำเนินงาน โรงเรียนผู้สูงอายุเอาไว้ ดังนี้ โรงเรียนผู้สูงอายุถือเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษา การพัฒนาทักษะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุจะเป็นเรื่องสำหรับผู้สูงอายุสนใจและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่จำเป็น โดยวิทยากรจิตอาสาหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขณะเดียวกันก็เป็น

พื้นที่ที่ผู้สูงอายุจะได้แสดงศักยภาพ โดยการถ่ายทอดภูมิความรู้ประสบการณ์ ที่สั่งสมแก่บุคคลอื่น เพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้คงคุณค่ากับชุมชน

โรงเรียนผู้สูงอายุหลายแห่งตั้งขึ้นโดยใช้อาคารเรียนเก่าของโรงเรียนที่เลิกกิจการหรือตั้งอยู่ในชมรมผู้สูงอายุ ภายในวัด บางแห่งใช้บ้านของผู้ริเริ่มก่อตั้งเป็นสถานที่ดำเนินการการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในระยะแรก อาจเป็นเพียงการรวมกลุ่มพบปะพูดคุยกัน แล้วจึงค่อยๆ มีรูปแบบชัดเจนขึ้น มีกิจกรรมที่หลากหลายตามความต้องการของผู้สูงอายุ หรืออาจเป็นการขยายกิจกรรมจากที่มีการดำเนินการอยู่แล้ว เช่น ศูนย์บริการทางสังคมแบบมีส่วนร่วม (ศาลาสร้างสุข) ศูนย์สามวัย ธนาคารความคิด เป็นต้น โรงเรียนผู้สูงอายุสามารถมีรูปแบบและกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่ ความต้องการของผู้สูงอายุ การจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ จะกำหนดตารางกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ไว้ชัดเจน ระยะเวลาเปิดเรียนอาจเป็นตลอดปีหรือเปิดเป็นช่วงเวลาตามหลักสูตรที่จัดอบรม ส่วนใหญ่จะจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 1 วัน

วัตถุประสงค์ของโรงเรียนผู้สูงอายุ มี 6 ประการ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ
  2. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาตนเอง การดูแล คุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ
  3. เพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจ
  4. เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม
  5. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพ คุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุให้เป็นที่ประจักษ์และยอมรับ
  6. เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงสืบทอดต่อไป
- ประโยชน์ของโรงเรียนผู้สูงอายุ มีหลายประการ ดังนี้
1. ประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ
    - 1.1 ด้านสุขภาพร่างกาย ทำให้มีสุขภาพแข็งแรง กระฉับกระเฉง ลดความเสี่ยงจากการเจ็บป่วย ลดระยะเวลาการพึ่งพาผู้อื่น อายุยืน
    - 1.2 ด้านจิตใจ ช่วยให้เกิดความเข้าใจใจกระชุ่มกระชวย สดชื่น รู้สึกภาคภูมิใจและตระหนักในคุณค่า ความสามารถของตนเอง มีมุมมองเชิงบวกต่อตนเอง
    - 1.3 ด้านสังคม มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนวัยเดียวกันและคนต่างวัย ได้รับการยอมรับในฐานะสมาชิกของกลุ่ม

1.4 ด้านจิตปัญญา รู้เท่าทันและเข้าใจสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น สามารถปรับตัว และดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมตามวัย

1.5 ด้านเศรษฐกิจ เรียนรู้ทักษะทางด้านอาชีพ สามารถนำไปประกอบ อาชีพสร้างงาน สร้างรายได้ ช่วยเหลือตนเองต่อไป

2. ประโยชน์ต่อชุมชน

2.1 โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นพื้นที่เรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้ดำรงสืบทอดเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

เวทีที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ต่อ ชุมชนและสังคม รวมทั้งอาจเป็นแรงผลักดันให้เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในชุมชน

แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ

- ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชุมประชาคมเพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือจาก

พื้นที่

2. คัดเลือก และแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงาน

โรงเรียนผู้สูงอายุ

3. จัดทำแผนขั้นตอนในการดำเนินงาน

4. จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ

5. ขับเคลื่อนการดำเนินงาน

6. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

- โครงสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุ

การขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพ

ควรมีองค์ประกอบดังนี้

1. ที่ปรึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ การตั้งที่ปรึกษาของโรงเรียน ผู้สูงอายุเป็นกลยุทธ์ในการสร้างการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้มีส่วนร่วมในการ รับรู้การดำเนินงานของโรงเรียน และเป็นใบเบิกทาง ให้แก่การดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่ง มีผลต่อการสร้างความน่าเชื่อถือในการทำงาน และถือเป็นการสร้างพันธมิตรในการทำงานชั้นเยี่ยม ที่ปรึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุ อาจเป็นฝ่ายสงฆ์ ฝ่ายฆราวาส เช่น นายอำเภอ ผู้บริหารขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการหรือข้าราชการเกษียณ เป็นต้น

2. ครูใหญ่ หรือ ประธาน หรือผู้อำนวยกาโรงเรียน ผู้สูงอายุ องค์ประกอบนี้ เป็นส่วนสำคัญมากและถือเป็หัวใจของการขับเคลื่อนงาน ผู้ที่จะทำ

หน้าที่เป็นครูใหญ่ หรือประธาน หรือผู้อำนวยการ โรงเรียนผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่เป็นแกนนำที่เป็นผู้ริเริ่มงานของโรงเรียนผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ที่ได้รับการยอมรับและศรัทธาจากกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกัน เป็นผู้มีความสำคัญในการประสานงานและรังสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

3. คณะกรรมการและแกนนำร่วมขับเคลื่อน ถือเป็นอีกหนึ่งเงื่อนไขของความสำเร็จ เพราะกลไกหลักในการเคลื่อนงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ การกำหนดจำนวนคณะกรรมการหรือแกนนำร่วมขับเคลื่อนขึ้นอยู่กับภาระหน้าที่ หรือแบ่งงานภายในโรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละแห่ง

4. ทิวทัศน์การจิตอาสา เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นประการหนึ่งของโรงเรียนผู้สูงอายุเพราะใช้ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีเป็นตัวตั้งขับเคลื่อน ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เช่น วิทยากรจากสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกัน ข้าราชการบำนาญ พระสงฆ์ รวมถึงการขอความอนุเคราะห์วิทยากรจิตอาสาจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ทั้งในลักษณะเครือข่ายทางสังคม เช่น การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) โรงพยาบาลสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในแต่ละจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

การบริหารจัดการ ใช้หลัก 5 ก ดังรายละเอียด

1. กลุ่ม ต้องสร้างการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุให้เกิดขึ้น ทั้งที่เป็นกลุ่มแกนนำคณะทำงาน และกลุ่มสมาชิก หรือกลุ่มนักเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นเป้าหมายของการทำงาน ในขั้นนี้อาจมีกลยุทธ์ในการสร้างความเป็นกลุ่มก้อนได้หลายวิธี เช่น การเปิดรับสมัครสมาชิกหรือนักเรียนผู้สูงอายุ การต่อยอดจากกลุ่มเดิมที่เคยมีอยู่ในชุมชน เช่น ชมรมผู้สูงอายุ การสร้างสัญลักษณ์ของความเป็นกลุ่มสมาชิก อาทิ มีสัญลักษณ์โรงเรียนผู้สูงอายุ มีเสื้อสัญลักษณ์ของนักเรียนผู้สูงอายุ เป็นต้น

2. กรรมการ ถือเป็นตัวแทนของสมาชิกกลุ่มที่จะทำหน้าที่ในการบริหารจัดการกลุ่มให้การทำงานประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ควรสร้างกระบวนการคัดเลือกผู้ที่จะทำหน้าที่ดังกล่าว แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ช่วยกันขับเคลื่อนการทำงานให้ประสบความสำเร็จ เป็นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุมีประสิทธิภาพ

3. กติกาหรือข้อตกลงร่วมกัน ต้องเกิดจากความเห็นพ้องต้องกันของสมาชิกในโรงเรียนผู้สูงอายุ เหมือนเป็นสัญญาใจที่มีต่อกันว่าจะร่วมกันยึดถือและปฏิบัติตาม ซึ่งจะเป็นแนวทางที่ทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุมีทิศทางการทำงานที่ชัดเจน แม้ว่าเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการ การชุดใหม่จะยังคงมีแนวทางการทำงานเดิมให้เห็นและพัฒนาต่อยอดได้

4. กิจกรรม ในระยะเริ่มแรกอาจเน้นไปที่การสร้างกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ไม่ซับซ้อน เช่น การจัดให้มาพบปะกันทุกเดือน มีกิจกรรมร้องเพลง กิจกรรมนันทนาการรูปแบบอื่นๆ กิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับเด็กและเยาวชนหรือการรวมกลุ่ม ออกกำลังกาย เมื่อมีประสบการณ์มากขึ้น จึงเคลื่อนไปสู่การทำกิจกรรมที่ตอบสนองปัญหาและความต้องการที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เช่น การบูรณาการโรงเรียนผู้สูงอายุเข้ากับการทำงานของธนาคารความดี

5. กองทุน การขับเคลื่อนงานของโรงเรียนผู้สูงอายุให้เป็นอย่างมั่นคงจำเป็นต้องเรียนรู้วิธีการหางบประมาณเพื่อการดำเนินงานด้วยตนเอง วิธีการหางบประมาณเข้ากองทุนของกลุ่ม อาจจำแนกได้เป็น การสร้างกองทุนของตนเองการเก็บค่าสมาชิก การขอรับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม การเขียนโครงการเพื่อเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงาน แหล่งทุนต่าง ๆ เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กองทุนผู้สูงอายุ กองทุนสุขภาพตำบล สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม งบประมาณไม่ใช่หัวใจของการขับเคลื่อนงานได้เท่ากับการมีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะที่จะสร้างสรรค์สวัสดิการทางสังคมในการดูแลผู้สูงอายุ

- ปัจจัยแห่งความสำเร็จ จากการดำเนินงาน โรงเรียนผู้สูงอายุ

พบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จประกอบไปด้วยปัจจัยดังนี้

1. มีผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ทุ่มเท เสียสละ และมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์กิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญของความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผู้สูงอายุ หรือผู้นำทางด้านจิตใจ เช่น พระภิกษุ เพราะมีผลโดยตรงต่อการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นทั้งแก่ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของโรงเรียน หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ซึ่งเป็นที่มาของความร่วมมือและการสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน

2. มีเป้าหมายชัดเจนและมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนถือเป็นการกำหนดทิศทางการทำงานที่สร้างความเข้าใจร่วมกันในหมู่คณะกรรมการหรือแกนนำ จะเป็นพลังที่เข้มแข็งในการทำงานร่วมกันและการจัดให้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ ถือเป็นกลไกในการเชื่อมร้อยความเป็นกลุ่ม และความเป็นชุมชนของผู้สูงอายุให้เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ในการขับเคลื่อนงานโรงเรียนผู้สูงอายุให้บรรลุผล

3. มีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน กลไกที่ทำให้สมาชิกมีส่วนร่วมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

เช่น การประชุมประจำเดือน การสร้างเวทีในการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การร่วมกันดำเนินงาน

4. มีเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง การสร้างเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง อาจพิจารณาได้ 2 ระดับ คือ การสร้างเครือข่ายทางสังคมภายในกลุ่มหรือในหมู่สมาชิกของโรงเรียนผู้สูงอายุด้วยกัน เช่น ในรูปแบบคณะกรรมการ หรือการมีตัวแทนในแต่ละหมู่บ้าน และการให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงาน องค์กรภายนอก เพื่อประสานพลังในการทำงานร่วมกัน

5. มีการเรียนรู้และพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยการทบทวนตนเองและสรุปบทเรียนในการทำงานเป็นระยะ เรียนรู้จุดแข็ง จุดอ่อน ข้อที่ควรพัฒนาให้ดีขึ้น และนำมาพัฒนากระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง

6. มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนุนเสริม การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น งบประมาณ บุคลากร สถานที่ การประสานเครือข่าย เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญที่จะผลักดันให้การเคลื่อนไหวงานของโรงเรียนผู้สูงอายุเกิดขึ้นได้ และดำเนินการไปอย่างราบรื่น

ทั้งนี้ หากประสงค์ที่จะขอรับการสนับสนุนงบประมาณ สามารถเขียนโครงการเพื่อเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงาน แหล่งทุนต่างๆ เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) กองทุนผู้สูงอายุ กองทุนสุขภาพตำบล และสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เป็นต้น

2. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดพังงา

จังหวัดพังงาตั้งอยู่ในภาคใต้ชายฝั่งทะเลด้านตะวันตก ถือเป็นจังหวัดทางภาคใต้ฝั่งอันดามัน มีพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ 4,170.885 ตารางกิโลเมตร คิดเป็น 2,606,803.125 ไร่ โดยจังหวัดพังงาแบ่งการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองพังงา อำเภอทับปุด อำเภอท้ายเหมือง อำเภอตะกั่วทุ่ง อำเภอตะกั่วป่า อำเภอกะปง อำเภอคุระบุรี อำเภอเกาะยาว โดยมีทั้งหมด 48 ตำบล 321 หมู่บ้าน (องค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงา, 2561)

จังหวัดพังงามีประชากรทั้งสิ้น 265,579 คนชาย 132,475 คน หญิง 133,104 คน จำนวนบ้าน 110,325 หลังคาเรือน มีประชากรเป็นอันดับที่ 71 ของประเทศ และอันดับที่ 13 ของภาคใต้ ความหนาแน่นของประชากรประมาณ 63.67 คนต่อตารางกิโลเมตร จำนวนประชากรเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 2.40 คน (องค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงา, 2561) โดยมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุ

มากเป็นอันดับที่ 1 ของจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน คิดเป็นร้อยละ 16.49 ของประชากรทั้งจังหวัด (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562)

โดยประชากรในจังหวัดพังงาส่วนใหญ่มีเชื้อชาติไทย รองลงมาเชื้อชาติจีน มีชนกลุ่มน้อยกลุ่มเดียว คือชาวไทยใหม่ (ชาวเลหรือชาวน้ำ) ส่วนใหญ่ประชากรในจังหวัดพังงานับถือศาสนาพุทธ ประมาณร้อยละ 76 ศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 23 ส่วนที่เหลือนับถือศาสนาอื่น เช่น ศาสนาคริสต์ (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, 2561)

ในด้านเศรษฐกิจนั้น ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดพังงา (Gross Provincial Product: GPP) ปี พ.ศ. 2561 มีมูลค่า 42,880 ล้านบาท มีมูลค่าภาคการเกษตรอยู่ที่ 14,408 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 33.6 และมูลค่านอกภาคการเกษตรอยู่ที่ 28,472 ล้านบาท ร้อยละ 66.4 ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (Per capita GPP: GRP) จำนวน 313,919 บาท ซึ่งมูลค่า GPP สูงเป็นลำดับที่ 4 ของภาคใต้และสูงเป็นลำดับที่ 11 ของประเทศ (กองบัญชีประชาชาติ, 2563) ทั้งนี้ โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดพังงา โดยทั่วไปขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรม ประมง และการค้าส่งค้าปลีกเป็นสำคัญ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และไม้ผล นอกจากนี้ยังมีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง การประมงชายฝั่ง และการประมงน้ำลึก อาชีพที่สำคัญ คือ การทำสวนยางพารา และการทำสวนผลไม้ รองลงมาคือ การประมง การค้าและการบริการ การผลิต และกรรมกร ตลอดจนการรับจ้างทั่วไป (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, 2561)

ณ วันที่ 20 เมษายน 2563 จังหวัดพังงามีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด 52 แห่ง โดยแบ่งเป็นองค์กรบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมือง 2 แห่ง เทศบาลตำบล 13 แห่ง และองค์กรบริหารส่วนตำบล 36 แห่ง (กองกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น, 2563) ดังนี้

1. องค์กรบริหารส่วนจังหวัดพังงา
2. เทศบาล
  - 2.1 เทศบาลเมือง
    - 2.1.1 เทศบาลเมืองพังงา
    - 2.1.2 เทศบาลเมืองตะกั่วป่า
  - 2.2 เทศบาลตำบล
    - 2.2.1 เทศบาลตำบลท้ายเหมือง
    - 2.2.2 เทศบาลตำบลลำแก่น
    - 2.2.3 เทศบาลตำบลทับปุด
    - 2.2.4 เทศบาลตำบลคุระบุรี
    - 2.2.5 เทศบาลตำบลคีรีภัก

- 2.2.6 เทศบาลตำบลบางนายสี
  - 2.2.7 เทศบาลตำบลโคกกลอย
  - 2.2.8 เทศบาลตำบลกระโสม
  - 2.2.9 เทศบาลตำบลท่านา
  - 2.2.10 เทศบาลตำบลพุน
  - 2.2.11 เทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่
  - 2.2.12 เทศบาลตำบลเกาะยาว
  - 2.2.13 เทศบาลตำบลบางเตย
- 2.3 องค์การบริหารส่วนตำบล
- 2.3.1 องค์การบริหารส่วนตำบลลำภี
  - 2.3.2 องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งมะพร้าว
  - 2.3.3 องค์การบริหารส่วนตำบลบางทอง
  - 2.3.4 องค์การบริหารส่วนตำบลนาเคย
  - 2.3.5 องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายเหมือง
  - 2.3.6 องค์การบริหารส่วนตำบลบางเหรียง
  - 2.3.7 องค์การบริหารส่วนตำบลโคกเจริญ
  - 2.3.8 องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแสน
  - 2.3.9 องค์การบริหารส่วนตำบลมะรุ่ย
  - 2.3.10 องค์การบริหารส่วนตำบลทับปุด
  - 2.3.11 องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะพระทอง
  - 2.3.12 องค์การบริหารส่วนตำบลแม่นางขาว
  - 2.3.13 องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะคอเขา
  - 2.3.14 องค์การบริหารส่วนตำบลบางวัน
  - 2.3.15 องค์การบริหารส่วนตำบลคูระ
  - 2.3.16 องค์การบริหารส่วนตำบลโคกเคียน
  - 2.3.17 องค์การบริหารส่วนตำบลบางม่วง
  - 2.3.18 องค์การบริหารส่วนตำบลบางไทร
  - 2.3.19 องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเคียน
  - 2.3.20 องค์การบริหารส่วนตำบลโคกกลอย
  - 2.3.21 องค์การบริหารส่วนตำบลหล่อสูง

- 2.3.22 องค์การบริหารส่วนตำบลท่าอยู่
- 2.3.23 องค์การบริหารส่วนตำบลกะไหล
- 2.3.24 องค์การบริหารส่วนตำบลกะโสม
- 2.3.25 องค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำ
- 2.3.26 องค์การบริหารส่วนตำบลลมนีย์
- 2.3.27 องค์การบริหารส่วนตำบลเหมาะ
- 2.3.28 องค์การบริหารส่วนตำบลเหล
- 2.3.29 องค์การบริหารส่วนตำบลท่านา
- 2.3.30 องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะขาน้อย
- 2.3.31 องค์การบริหารส่วนตำบลปากอ
- 2.3.32 องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะป็นหยี
- 2.3.33 องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคาโงก
- 2.3.34 องค์การบริหารส่วนตำบลตากแดด
- 2.3.35 องค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำน้ำผุด
- 2.3.36 องค์การบริหารส่วนตำบลนบปริง

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยต่างประเทศ

3.1.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

จากการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุจากหลายประเทศ พอจะสรุปเนื้อหาได้ดังนี้

1) แนวคิดในการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

ประเทศไต้หวัน และรัสเซีย นำแนวคิด “พฤตพลั่ง” หรือ “active ageing” มาใช้เป็นฐานคิดในการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ (Lee, Y., 2015: 465; Taziev, S.F., 2015: 136) โดยในนิวซีแลนด์ใช้แนวคิดคล้ายกันที่เรียกว่า “Positive Ageing” (Tobias, R., 2017: 440) ซึ่งทั้งสองแนวคิดนี้ต่างก็มุ่งให้การศึกษที่สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมที่สร้างความสุขในการดำรงชีวิต และสามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่าต่อสังคม และใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

2) รูปแบบในการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

สำหรับในไต้หวัน ได้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุ โดยการเข้าไปจัดการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน ทั้งในโรงเรียน วัด ศูนย์เรียนรู้ชุมชน และองค์กรไม่หวังผลกำไร รวมทั้งได้มีการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนตามสถาบันการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุด้วย (Lee, Y., 2015: 466) ซึ่งประเทศรัสเซียก็ได้จัดให้มีสถาบันการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะเช่นกัน อีกทั้งประเทศรัสเซียยังจัดให้มีการจัดการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุหลายรูปแบบ ทั้งหลักสูตรการเรียนระยะสั้น การศึกษาด้วยตนเอง การจัดการศึกษาทางไกล สโมสร การฝึกอบรม สมาคม และการพบปะหารือกัน (Taziev, S.F., 2015: 138) ส่วนในนิวซีแลนด์ส่งเสริมกิจกรรมสำหรับการศึกษาของผู้สูงอายุทางรายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ และการสัมมนา (Tobias, R., 2017: 444)

3) วิธีการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

วิธีที่ประเทศไต้หวันมักจัดการศึกษาให้ผู้สูงอายุ คือ การพาไปทัศนศึกษา จัดการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ต และจัดให้มีวิทยากรมาเป็นผู้สอนในชั้นเรียน (Lee, Y., 2015: 466) ส่วนประเทศรัสเซีย จัดให้มีวิทยากรที่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ มาให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ และยังเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเรียนรู้ด้วยตนเองตามความต้องการด้วย (Taziev, S.F., 2015: 139)

4) เนื้อหาในการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

ในไต้หวัน เนื้อหาในการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุมีทั้งการสอนภาษาคอมพิวเตอร์ และการดูแลสุขภาพ (Lee, Y., 2015: 462) โดยรัสเซียก็จัดให้มีกิจกรรมนันทนาการที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้ในเวลาว่าง รวมทั้งเนื้อหาทางด้านการดูแลสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุเช่นกัน (Taziev, S.F., 2015: 134) ซึ่งในประเทศแซมเบียก็ต้องจัดให้มีเนื้อหาในการดูแลสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจให้แก่ผู้สูงอายุ (Mapoma, C.C. & Masaiti, G., 2012: 110)

5) เครือข่ายการดำเนินงานจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

ทั้งองค์กรภาครัฐและองค์กรภาคเอกชนต่างก็มีบทบาทในการจัดการศึกษาให้กับผู้สูงอายุในไต้หวัน (Lee, Y., 2015: 462) เช่นเดียวกันกับในนิวซีแลนด์ ซึ่งมีทั้งสถาบันการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัย วิทยาลัยเทคนิค และโรงเรียน รวมทั้งองค์กรอาสาสมัคร และกลุ่มในชุมชนที่ดำเนินการจัดการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุ (Tobias, R., 2017: 442) ส่วนในแซมเบียนั้น องค์กรทางศาสนาถือเป็นองค์กรสำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุ (Mapoma, C.C. & Masaiti, G., 2012: 110)

6) อุปสรรคในการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

ปัญหาในทัศนคติแง่ลบของประชาชนที่มีต่อผู้สูงอายุยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุในแชนเบีย รวมทั้งยังขาดหน่วยงานรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุโดยตรง (Mapoma, C.C. & Masaiti, G., 2012: 112-113) ส่วนในรัสเซียพบว่า ยังขาดความเป็นระบบในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุ (Taziev, S.F., 2015: 137)

3.1.2 งานวิจัยเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุในต่างประเทศ

1) สภาพปัจจุบันของความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุใน

ต่างประเทศ

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุในไต้หวัน ผลปรากฏว่า พบความไม่เสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุอยู่หลายประการ โดยพบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่าจะมีโอกาสได้รับการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตมากกว่า และผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองจะมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตได้มากกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท (Hsu, H. et.al., 2019: 3005) อีกทั้งจากผลการวิจัยที่ทำการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับความเสมอภาคในด้านต่างๆ ของผู้สูงอายุในสหภาพยุโรป พบว่า สำหรับทางด้านความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุนั้น โดยทั่วไปผู้สูงอายุเพศหญิงจะมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตได้น้อยกว่าผู้สูงอายุเพศชาย (Corsi, M. et.al., 2010: 8) รวมทั้ง จากผลการศึกษาเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษาและการฝึกอบรมของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเรียนรู้ ทั้งทางด้านการศึกษาและการฝึกอบรมน้อยกว่าวัยอื่นด้วย (Taylor, P., 2010: 262) นอกจากนี้ ยังพบปัญหาความไม่เสมอภาคของการเข้าถึงการศึกษาในผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพและผู้สูงอายุที่พิการด้วย (Ward, N., 2015: 244)

2) ความต้องการทางด้านความเสมอภาคทางการศึกษา

ผู้สูงอายุต้องการที่จะเข้าถึงความรู้และทักษะใหม่ รวมทั้งต้องการที่จะเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อที่ความรู้และทักษะเหล่านั้นจะได้ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี (Boulton-Lewis, G.M., 2010: 215) โดยเฉพาะผู้สูงอายุเพศหญิงต้องการที่จะเข้าถึงการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานเพิ่มขึ้น เพื่อจะได้เพิ่มพูนความรู้ที่เกี่ยวข้องที่จะต้องใช้ในการทำงาน ซึ่งจะช่วยให้ได้รับโอกาสในการจ้างงานสูงขึ้น (Corsi, M. et.al., 2010: 8)

3.2 งานวิจัยในประเทศ

3.2.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พอจะสรุปเนื้อหาได้ดังนี้

1) ความพึงพอใจในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้ในระดับมาก โดยพึงพอใจในการจัดมุมหนังสือและข่าวสารความรู้ให้กับ ผู้สูงอายุ การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ และการฝึกอบรม ตามลำดับ (ชูศักดิ์ ตันวงศ์เลิศ, 2557: 68)

2) รูปแบบในการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักจัดการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุในรูปแบบของการจัดให้มีโรงเรียนผู้สูงอายุ (ชูศักดิ์ ตันวงศ์เลิศ, 2557: 72; เพ็ชรี รูปะวิเชตร และพลอยไพฑูริญ รูปะวิเชตร, 2561: 23)

3) เนื้อหาในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาให้ผู้สูงอายุ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการดูแลสุขภาพกาย ด้านการดูแลสุขภาพจิต ด้านปัญญา และด้านสิ่งแวดล้อม (พระครูวิริทธิ์ธรรม โชติ สมบูรณ์ บุญฤทธิ์ และพีระพล สงสาป, 2562: 1353-1354)

4) เครื่องข่ายการดำเนินงานจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบไปด้วยหลายภาคส่วน ดังนี้ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงเรียน จิตอาสา ประชาชนในชุมชน (พระครูวิริทธิ์ธรรม โชติ สมบูรณ์ บุญฤทธิ์ และพีระพล สงสาป, 2562: 1349)

3.2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

จากการค้นคว้างานวิจัยทางด้านความเสมอภาคทางการศึกษาของประเทศไทย พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุเพียงงานวิจัยเดียวเท่านั้น โดยได้ทำการสังเคราะห์ และนำเสนอเป็นหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

1) สภาพปัจจุบันของความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ จากปัญหาความเหลื่อมล้ำทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่สะสมอย่างต่อเนื่องยาวนาน ของสังคมไทย (สมชัย จิตสุชน, 2558: 1) ส่งผลต่อความเสมอภาคทางการศึกษาด้วย เนื่องจากทั้งปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาให้เกิดความเสมอภาค โดยสมจิต แคนสีแก้ว และคณะ (2559: 14) ระบุว่า ในปัจจุบันผู้สูงอายุพบกับสถานการณ์ความไม่เท่าเทียมกันใน

โอกาสทางการศึกษาอยู่ทั่วไป โดยพบปัญหาความไม่เสมอภาคในหลายประเด็น ทั้งระบบการจัดการศึกษาใน โรงเรียนนอกโรงเรียนและสถาบันระดับอุดมศึกษาที่ไม่เชื่อมต่อและไม่ประสานกับระบบชุมชน ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในการเรียน การเข้าไม่ถึงการศึกษา โดยอาจเนื่องมาจากบริบทของกลุ่ม พื้นที่อาศัย และสังคมแวดล้อม

2) ความต้องการทางด้านความเสมอภาคทางการศึกษา กลุ่มผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดสรรงบประมาณที่เป็นธรรม และผู้สอนที่จบตรงตามสาขาวิชาที่สามารถสอนให้ผู้เรียน การศึกษานอกโรงเรียนเก่งเท่าการเรียนในระบบปกติ อีกทั้ง กลุ่มผู้สูงอายุต้องการเชื่อมโยง การศึกษานอกระบบและในระบบให้เกื้อหนุนกันจนเกิดการรองรับหน่วยการเรียนรู้ต่อเนื่อง และได้วุฒิการศึกษาที่ดีขึ้นเพื่อจะได้มีโอกาสในการทำงาน มีรายได้ มีครอบครัวมั่นคง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และมีโอกาสเป็นผู้นำในด้านต่างๆ เช่น ผู้นำทางศาสนา นักการเมืองท้องถิ่น นักจัดการธุรกิจ ชุมชนพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมพื้นบ้าน เป็นต้น (สมจิต แคนสีแก้ว และคณะ, 2559: 10)

3.2.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

ลภัสรดา เวียงคำ (2559: 1008) ได้รวบรวมงานวิจัยทางการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุเอาไว้ โดยระบุว่า จากการทบทวนวรรณกรรมผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ ในประเทศไทย พบว่า มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวนหนึ่งแต่ยังไม่มากนัก และมักเป็นการศึกษาความต้องการการศึกษาเพื่อให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิตของผู้สูงอายุในเบื้องต้น โดยผู้ศึกษาได้นำผลการสังเคราะห์ของลภัสรดา เวียงคำ (2559: 1005-1112) มาใช้ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมเพิ่มเติม ซึ่งจะนำเสนอด้วยการสังเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัยเป็นหัวข้อตามลำดับดังนี้

ผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ มีรายละเอียด ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

พบว่า ผู้สูงอายุได้รับการศึกษาตามอัธยาศัยในระดับปานกลางเท่านั้น อีกทั้งยังมีปัญหาที่ไม่สามารถดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุให้บรรลุตามนโยบายได้ เนื่องจากขาดความเชื่อมโยงของนโยบาย ซึ่งส่งผลทำให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง ทั้งขาดการสนับสนุนทางกฎหมายงบประมาณ การประสานงาน และระบบข้อมูลที่จะใช้ในการวางแผน (ลภัสรดา เวียงคำ, 2559: 1008)

2. ผลการสำรวจความต้องการทางการศึกษาตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า

(1) ระดับความต้องการ ผู้สูงอายุต้องการได้รับการศึกษาในระดับมาก (ลภัสรดา เวียงคำ, 2559: 1008) โดยสมจิต แคนสีแก้ว และคณะ (2559: 10) ระบุว่า ผู้สูงอายุมีความหวังและมีความพอใจหากได้รับการตอบสนองให้สามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาความต้องการการศึกษาตลอดชีวิตตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

- เพศ จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ลภัสรดา เวียงคำ (2559: 1008) ระบุว่า เพศชายและเพศหญิงมีความต้องการได้รับการศึกษาที่ส่งเสริมให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิตไม่แตกต่างกัน แต่การศึกษาของอรอำไพ บุรานนท์ (2554: 101) กลับพบว่า ผู้สูงอายุเพศหญิงต้องการมากกว่าเพศชาย

- อายุ ผู้สูงอายุ 60-69 ปี ต้องการการศึกษาตลอดชีวิตมากกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไป (อรอำไพ บุรานนท์, 2554: 101)

- ระดับการศึกษา ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เรียนหนังสือและผู้สูงอายุที่จบการศึกษา ระดับประถมศึกษาต้องการการศึกษาตลอดชีวิตทางด้านสุขภาพจิตมากกว่าผู้สูงอายุที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) (อรอำไพ บุรานนท์, 2554: 101)

3. เนื้อหาที่ผู้สูงอายุต้องการศึกษา ผู้สูงอายุต้องการเนื้อหาทางการดูแลสุขภาพเป็นอันดับแรก (ลภัสรดา เวียงคำ, 2559: 1008; อรอำไพ บุรานนท์, 2554: 101) แต่งานวิจัยของเบญจวรรณ วงษาวดี (2550: 125) ระบุว่าผู้สูงอายุต้องการเนื้อหาทางด้านสังคม ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นอันดับแรก ส่วนด้านสุขภาพนั้น ผู้สูงอายุมีความต้องการเป็นลำดับถัดมา ทั้งนี้ อรอำไพ บุรานนท์ (2554: 101) ระบุว่า เนื้อหาที่ผู้สูงอายุต้องการประกอบด้วยเนื้อหาทางด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต เนื้อหาทางด้านสังคม และเนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจ ตามลำดับ โดยเบญจวรรณ วงษาวดี (2550: 125) ยังพบอีกว่า ผู้สูงอายุต้องการเนื้อหาในด้านสิทธิประโยชน์กฎหมายที่ใช้ในชีวิตประจำวันและข่าวเหตุการณ์บ้านเมืองอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับพิทักษ์ ทองสุข และคณะ (2560: 93) ที่พบว่า ผู้สูงอายุต้องการทราบเกี่ยวกับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุ ต้องการเรียนรู้วิธีการดูแลสุขภาพตนเองแบบการแพทย์ทางเลือก และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ

ทั้งนี้ พอจะกล่าวได้ว่า เนื้อหาที่ผู้สูงอายุต้องการในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุนั้น สามารถแยกได้เป็น 3 ประเภทหลัก คือ เนื้อหาทางด้านสังคม เนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจ และเนื้อหาด้านการดูแลสุขภาพ

4. วิธีการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ จากผลการศึกษา ระบุว่า ผู้สูงอายุต้องการให้มีผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้รู้ในด้านนั้นๆ มาเป็นวิทยากร (ลภัสรดา เวียงคำ, 2559: 1008; อาชญญา รัตนอุบล และคณะ, 2555; สุดารัตน์ จำภา ชยากานต์ เรื่องสุวรรณ และจำเนียร พล

หาญ, 2556: 90) ทั้งนี้ ผู้สูงอายุต้องการได้รับการศึกษาตลอดชีวิตจากการเข้ารับการฝึกอบรม (ลภัสรดา เวียงคำ, 2559: 1008; สุภารัตน์ จำภา ชยากานต์ เรื่องสุวรรณ และจำเนียร พลหาญ, 2556: 90) และผู้สูงอายุต้องการให้จัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในหลากหลายช่องทาง ได้แก่ สื่อ โทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ หอกระจายข่าว ห้องสมุดประชาชน และการทัศนศึกษา ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่ระบุว่าผู้สูงอายุนิยมรับชมสื่อทาง โทรทัศน์มากที่สุด ทั้งนี้ ระยะเวลาที่ผู้สูงอายุเห็นว่าเหมาะสมกับการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาแต่ละครั้ง คือ ประมาณ 30 - 60 นาที (ลภัสรดา เวียงคำ, 2559: 1008) ทั้งนี้ ผู้สูงอายุสะดวกเข้ารับการ ศึกษาช่วงเช้า เวลา 9.00-12.00 น. ในวันเสาร์และวันอาทิตย์ (สุภารัตน์ จำภา ชยากานต์ เรื่อง สุวรรณ และจำเนียร พลหาญ, 2556: 90)

5. แหล่งเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ประกอบไปด้วย 1) เรียนรู้จากการร่วม ปฏิบัติงานกับทีมบุคลากร ด้านสุขภาพ 2) เรียนรู้จากการเข้าร่วมประชุมหรืออบรม 3) เรียนรู้จาก การสอนของกลุ่มอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 4) เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติการดูแล ผู้ป่วย 5) เรียนรู้จากนวัตกรรมสื่อ ประชาสัมพันธ์ 6) เรียนรู้จากญาติ เพื่อนบ้าน หรือกลุ่มแม่บ้าน 7) เรียนรู้จากวัฒนธรรมพื้นบ้าน โดย ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและครอบครัว (พิทักษ์ ทองสุข และคณะ, 2560: 93)

6. ผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ การจัดการ ศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทยมีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญ 4 องค์กรหลัก ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น ชมรมผู้สูงอายุ และ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน (นภเรณู สัจจรักษ์ ชีระฐิติ, 2560: บทคัดย่อ)

7. รูปแบบการส่งเสริมการศึกษาของผู้สูงอายุ มี 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบ มหาวิทยาลัยวัยที่สาม 2) รูปแบบศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน 3) รูปแบบเมือง/ ชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ 4) รูปแบบชมรมผู้สูงอายุ/สโมสรผู้สูงอายุ และ 5) รูปแบบการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุตามอาชีพ (อาชญญา รัตนอุบล และคณะ, 2555: 22)

8. องค์ประกอบของการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ จากการสังเคราะห์ งานวิจัยของนวลฉวี ประเสริฐสุข อรุณีย์ เกิดในมงคล และกันยารัตน์ สอาดเย็น (2559: 55) และ งานวิจัยของนภเรณู สัจจรักษ์ ชีระฐิติ (2560: บทคัดย่อ) พบว่า มีองค์ประกอบ ดังนี้

1) ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย (1) ทรัพยากร ซึ่งได้แก่ แคนนำ ผู้เรียน ผู้สอน สารการการเรียนรู้ และเครือข่าย และ (2) ความต้องการของผู้เรียน

2) กระบวนการ ประกอบด้วย (1) การบริหารจัดการ และ (2) ระเบียบ ข้อบังคับ โดยควรมีลักษณะที่มีความเหมาะสมกับบริบทและสภาพแวดล้อมของชุมชน เน้นผู้เรียน

เป็นสำคัญ มีโครงสร้างการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เป็นการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผ่านการพูดคุย เป็นการเรียนรู้ตามวิถีชีวิต เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และเป็นการจัดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์

3) ปัจจัยนำออก ประกอบไปด้วย Learning to do และ Learning to know

4) ผลลัพธ์ ซึ่งเกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จะประกอบไปด้วย Learning to be และ Learning to live together ซึ่งได้แก่ ทักษะการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ด้านการดูแลสุขภาพจิตที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการดูแลสุขภาพกาย อาชีพ และวัฒนธรรม กิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ การมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมของเครือข่าย และความยั่งยืนของกิจกรรมการเรียนรู้

9. แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ (2555: 23) ระบุว่า ควรใช้แนวทางดังนี้

1) การกำหนดเนื้อหา/กิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นไปตามความต้องการของผู้สูงอายุ

2) การเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วนเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุ

3) การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้/สื่อการเรียนรู้ที่ สอดคล้องกับความต้องการ และเหมาะสมกับวัย

4) การวิจัยและพัฒนาสำหรับปรับปรุงการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

10. แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ (2555: 23) ได้ศึกษาจากกรณีศึกษาที่ดีของประเทศไทย พบว่า ในการจัดกิจกรรมจะให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ ครอบครัว และชุมชนโดยรวม โดยบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้และ กิจกรรมการเตรียมพร้อม เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ส่วนกรณีศึกษาของต่างประเทศนั้น จะดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นระบบ ทั้งศึกษาความต้องการ วางแผน จัดทำโครงการ ดำเนินการ และประเมินผล โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดกิจกรรม และการประเมินผล

11. ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ ลภัสตรา เวียงคำ (2559: 1110-1111) เสนอเอาไว้ว่า การจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย น่าจะนำเอาฐานคิดทางเศรษฐกิจและทางสังคมมาใช้ประกอบกัน คือควรให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุควบคู่กันไปทั้งเชิงสังคม ในด้านการดูแลสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ พร้อมกับให้ความรู้เชิงเศรษฐกิจ ในด้านการประกอบอาชีพ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข และ

รู้สึกมีคุณค่า โดยการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย นั้น จะต้องเร่งดำเนินการ ดังนี้

1) ต้องทำให้การศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุเป็นวาระแห่งชาติ เพราะภาครัฐจะต้องเตรียมพร้อมในด้านโครงสร้างทางการศึกษา และงบประมาณเพื่อรองรับนโยบายนี้

2) ต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุอย่างชัดเจน เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ดังนี้

- การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ให้สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการจัดการศึกษาให้กับผู้สูงอายุ ซึ่งได้ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

- การจัดการศึกษาในระดับอนุปริญญา รวมทั้งการจัดการฝึกอบรมในด้านต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุ ให้สำนักบริหารวิทยาลัยชุมชนเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ ทั้งนี้เพราะวิทยาลัยชุมชนสามารถเปิดทั้งหลักสูตรอนุปริญญา และหลักสูตรระยะสั้นได้ในระยะเวลาอันสั้น ซึ่งจะสามารถรองรับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้ทัน ทั้งยังเข้าไปจัดการศึกษาในพื้นที่ที่มีความต้องการได้ทุกแห่ง ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุได้มาก

- การจัดการศึกษาในระดับปริญญา และระดับบัณฑิตศึกษา ควรมอบหมายให้มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ทั้งนี้เพราะทางมหาวิทยาลัยมีแผนที่จะเพิ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักอยู่แล้ว ทั้งมีความพร้อมทางด้านระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งจะก่อให้เกิดความสะดวกในการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุด้วย

3) ต้องสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุเพื่อนำมาใช้ในการกำหนดหลักสูตร เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุ โดยหลักสูตรสำหรับการศึกษาดูตลอดชีวิตของผู้สูงอายุควรมีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้สูงอายุแต่ละคน และบริบทสังคมที่หลากหลายได้

4) ควรให้หน่วยงานด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในแต่ละพื้นที่เป็นผู้กำหนดหลักสูตร และแนวทางการดำเนินการ เพราะประเทศไทยมีวัฒนธรรมทางสังคมที่หลากหลาย และแตกต่างกันไป บุคลากรในพื้นที่จึงน่าจะทราบถึงวิธีดำเนินการที่เหมาะสมกับบริบทสังคมได้มากกว่าส่วนกลาง

5) ต้องเร่งพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความเชี่ยวชาญในด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ นั้น ต้องคำนึงถึงปัจจัยภายในของผู้สูงอายุแต่ละคน ทั้งด้านสุขภาพ ระดับการศึกษา รายได้ และความต้องการของผู้สูงอายุเองด้วย

6) สร้างความเข้าใจกับสังคมให้มีทัศนคติที่ดี และเล็งเห็นความจำเป็นที่ผู้สูงอายุต้องการได้รับจากศึกษาตลอดชีวิตเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อให้เกิดรายได้

7) ควรต้องมีการประเมินผลการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุเป็นระยะ เพื่อการปรับเปลี่ยนหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

8) สำหรับวิธีการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุของประเทศไทยนั้น ควรเป็นดังนี้

- การจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุโดยรวม

(1) การจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุเพื่อให้ความรู้ทางด้านการดูแลสุขภาพ สุขภาพ ศาสนา วัฒนธรรม หรือการแนะนำความรู้ในการประกอบอาชีพเบื้องต้นสำหรับผู้สูงอายุ ควรจัดเป็นรายการโทรทัศน์ โดยมีวิทยากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ มาให้ความรู้

(2) การพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการทำงาน หรือการฝึกอาชีพ ควรใช้วิธีการจัดการฝึกอบรม และให้ผู้สูงอายุลงมือปฏิบัติจริงจะเหมาะสมที่สุด

(3) เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผ่านทางชมรมผู้สูงอายุ รายการโทรทัศน์ การฝึกอบรม และช่องทางอื่นๆ ซึ่งถือเป็นโอกาสอันดีที่ผู้สูงอายุจะได้รับความรู้ที่หลากหลายจากผู้สูงอายุด้วยกันเอง ซึ่งด้วยประสบการณ์ ความรู้ และความชำนาญที่สั่งสมมาย่อมถือได้ว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญได้เช่นกัน

- การจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในเมือง

(1) ต้องจัดการศึกษาดังวิธีที่ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยอาจจัดทำสื่อมัลติมีเดียแจกจ่ายให้กับผู้สูงอายุตามความสนใจ

(2) สนับสนุนให้ผู้สูงอายุในเมืองมีการเรียนรู้เป็นกลุ่ม โดยจัดกิจกรรมตามความสนใจของผู้สูงอายุในพื้นที่นั้นๆ เช่น ศึกษารามวงจีน เรียนภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

(3) สร้างห้องสมุดสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ โดยสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ อาทิเช่น หนังสือที่ตัวหนังสือใหญ่เป็นพิเศษ โปรแกรมที่สามารถอ่านหนังสือแบบอ่านออกเสียงให้ผู้สูงอายุฟังได้ เป็นต้น

- การจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามฐานะทางเศรษฐกิจ และ

สังคม

สำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมไม่ดีนัก ควรดำเนินการดังนี้

(1) จัดให้มีทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบสำหรับผู้สูงอายุที่ขาดโอกาส และพลาดโอกาสทางการศึกษาในวัยเรียน ให้สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อเพิ่มวุฒิ การศึกษา ซึ่งจะช่วยเติมเต็มความภาคภูมิใจให้กับผู้สูงอายุได้

(2) จัดฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นให้ความรู้ทางด้านการประกอบอาชีพ สำหรับผู้สูงอายุที่ยังต้องการหารายได้เพื่อเลี้ยงตนเอง และครอบครัว ตามศักยภาพ ความถนัด และ ความสนใจ

ส่วนผู้สูงอายุที่พร้อมทั้งฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ก็ควรดำเนินการให้มี การจัดการศึกษาตลอดชีวิตเช่นกัน

(1) โดยจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตทั้งทางด้านวิชาการ และทางด้าน นันทนาการ เพื่อรองรับความต้องการในการศึกษาตามความสนใจของผู้สูงอายุกลุ่มนี้ โดยเฉพาะ เนื่องจากผู้สูงอายุกลุ่มนี้อาจต้องการศึกษาเพิ่มเติมในด้านอื่นๆ ที่ตนสนใจ แต่ก่อนหน้านี้ไม่สามารถ ทำได้ เนื่องจากมีภาระการทำงาน และการดูแลครอบครัว

(2) จัดการศึกษาตลอดชีวิตโดยใช้ e-learning เป็นสื่อกลาง ทั้งนี้เพื่อให้ ผู้สูงอายุสามารถเรียนจากที่บ้าน ได้ตามความสนใจ และเพื่อรองรับผู้สูงอายุสมัยใหม่ที่มี ความสามารถด้านเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสาธารณะด้าน การศึกษาแก่ผู้สูงอายุที่จะช่วยส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา พอจะประมวลได้ว่า การศึกษา ความต้องการทางการศึกษาของผู้สูงอายุเป็นปัจจัยสำคัญขั้นแรกที่จะก่อให้เกิดความเสมอภาคทาง การศึกษา เนื่องจากช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับการศึกษาที่ตรงตามความต้องการ โดยองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นต้องนำเอาความต้องการทางการศึกษาของผู้สูงอายุไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการ จัดทำนโยบายและแผนทางด้านการจัดการศึกษาผู้สูงอายุเพื่อให้การจัดบริการสาธารณะด้าน การศึกษาสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุได้ต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method)

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ผู้ศึกษาทำการศึกษาค้นคว้า และวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ทำการเก็บข้อมูลจากเว็บไซต์ (Website) แบบสอบถาม (Questionnaire) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมกลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ศึกษาใช้แนวคำถามแบบมีโครงสร้างปลายเปิดในการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถพูดคุยเรื่องต่างๆ ได้อย่างอิสระ เนื่องจากคำถามมีความยืดหยุ่นสูง ทั้งนี้ ผู้ศึกษาลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเอง

โดยการวิจัยในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษา และผลการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาสำหรับผู้สูงอายุ ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดพังงา ขั้นตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่จะช่วยสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งจะอธิบายรายละเอียดไว้ในขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการทำการศึกษาวิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้ศึกษาทำการรวบรวมข้อมูลด้วยการค้นคว้าเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย ข้อมูลทางสถิติ รายงาน รวมทั้งเว็บไซต์จากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรการวิจัย ประชากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่

2.1.1 ผู้ให้ข้อมูลภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี จำนวน 14 คน ผู้อำนวยการกองการศึกษา หรือผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม หรือผู้อำนวยการกองสาธารณสุข หรือปลัดเทศบาล จำนวน 15 คน รวมจำนวน 29 คน

2.1.2 ผู้ให้ข้อมูลภายนอกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่เทศบาลในจังหวัดพังงา จำนวน 12,488 คน

รวมประชากรการวิจัยทั้งสิ้น 12,517 คน

2.2 การสุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล เพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.3 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

2.3.1 *กรณีเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม* แบ่งออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

1) กลุ่มตัวอย่างฝ่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม หรือผู้อำนวยการกองสาธารณสุข หรือปลัดเทศบาล ทำการเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด 15 คน

2) กลุ่มตัวอย่างฝ่ายผู้สูงอายุ ทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยการเปิดตารางการสุ่มเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 608) ได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 375 คน จากนั้นคัดเลือกด้วยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยเลือกจากอำเภอ เทศบาล และหมู่บ้าน ตามลำดับ

2.4 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.4.1 *กรณีเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)* ซึ่งจะทำการสัมภาษณ์เชิงลึกนายกเทศมนตรี จำนวน 10 คน และผู้สูงอายุ จำนวน 15 คน โดยจะทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีรายละเอียดเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการบริการสาธารณะ ด้านการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งเต็มใจและมีเวลาที่จะให้ข้อมูลแก่ผู้ศึกษาอย่างเต็มที่

2.4.2 กรณีเก็บข้อมูลด้วยการประชุมกลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งจะทำ การประชุมกลุ่มผู้อำนวยการกองการศึกษา หรือผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม หรือผู้อำนวยการ กองสาธารณสุข หรือปลัดเทศบาล จำนวน 11 คน โดยจะทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ เฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีรายละเอียดเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ จะต้อง เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษา สำหรับผู้สูงอายุ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งเต็มใจและมีเวลา ที่จะให้ข้อมูลแก่ผู้ศึกษาอย่างเต็มที่

3. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วยแบบสอบถาม แนวคำถามในการ สัมภาษณ์ที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้น

3.1 การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

3.1.1 การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ซึ่ง ประกอบด้วยแบบสอบถาม แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก และแนวคำถามในการประชุมกลุ่มมี ขึ้นตอนการสร้างเหมือนกัน ดังนี้

- 1) ผู้ศึกษาทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูล พื้นฐานของการวิจัย รวมทั้งศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแต่ละประเภท
- 2) พิจารณาขอบเขตของเนื้อหาที่ศึกษา วัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดการ วิจัยเพื่อระบุประเด็นที่ต้องการเก็บข้อมูลในแต่ละเครื่องมือ
- 3) สร้างข้อคำถามตามประเด็นที่ต้องการข้อมูล

3.2 การตรวจสอบเครื่องมือ

3.2.1 การตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม

- 1) ตรวจสอบเครื่องมือขั้นต้น ผู้ศึกษาทำการตรวจสอบภาษาที่ใช้ทั้ง ทางด้านความถูกต้องของการสะกด ความถูกต้องตามหลักวิชาการ และความสละสลวยของภาษา ความเหมาะสมกับผู้ใช้ และนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาช่วยพิจารณาตรวจสอบ และทำการ ปรับปรุงแก้ไข

2) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

(1) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ให้พิจารณา มีรายละเอียดดังนี้

- แบบสอบถามผู้อำนวยการกองการศึกษา ตรวจสอบความชัดเจน ความถูกต้องในการใช้ภาษา ความสมบูรณ์ ความสอดคล้อง และความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) เพื่อหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (index of item-objective congruence : IOC) แล้วปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม โดยเครื่องมือเชิงปริมาณทุกชุดมีค่า IOC มากกว่า 0.80 และค่า IOC รายข้อก็มากกว่า 0.5 ทุกข้อ จึงถือได้ว่าเครื่องมือเชิงปริมาณแต่ละชุดมีเนื้อหาของข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ผู้ศึกษาต้องการทราบ หรือผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม หรือผู้อำนวยการกองสาธารณสุข หรือปลัดเทศบาล เรื่อง การดำเนินการจัดบริการ สาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาสำหรับผู้สูงอายุ มีค่า IOC เท่ากับ 0.88

- แบบสอบถามผู้สูงอายุ เรื่อง ความเสมอภาคทางการศึกษาของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาสำหรับผู้สูงอายุ มีค่า IOC เท่ากับ 0.84

(2) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนายกเทศมนตรี ผู้อำนวยการกองการศึกษา หรือผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม หรือผู้อำนวยการกองสาธารณสุข หรือปลัดเทศบาล และผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต จังหวัดระนอง และจังหวัดกระบี่ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล แบบสอบถามละ 30 คน

(3) แบบสอบถามที่ใช้มาตรประมาณค่า (Rating Scale) จะต้องนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของ ครอนบาค จากนั้นทำการปรับปรุงข้อคำถาม แล้วนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

- แบบสอบถามการดำเนินการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา มีค่าความเชื่อมั่น 0.985

- แบบสอบถามความเสมอภาคทางการศึกษาของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา มีค่าความเชื่อมั่น 0.993

3.2.2 การตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

1) ตรวจสอบเครื่องมือขั้นต้น ผู้ศึกษาทำการตรวจสอบภาษาที่ใช้ทั้งทางด้านความถูกต้องของการสะกด ความถูกต้องตามหลักวิชาการ และความสละสลวยของภาษา และนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยพิจารณาตรวจสอบ และทำการปรับปรุงแก้ไข

2) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ซึ่งได้แก่ แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก และแนวคำถามในการประชุมกลุ่ม ทำการตรวจสอบด้วยการหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ทำการพิจารณาภาพรวม โดยตรวจสอบความชัดเจน ความถูกต้องในการใช้ภาษา ความสมบูรณ์ ความสอดคล้อง และความครอบคลุมของเนื้อหา เพื่อหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (index of item-objective congruence: IOC) โดยเครื่องมือเชิงคุณภาพทุกชุดมีค่า IOC เท่ากับ 1 จึงถือได้ว่าเครื่องมือเชิงคุณภาพแต่ละชุดมีเนื้อหาของข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ผู้ศึกษาต้องการทราบ ดังรายละเอียด

- แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกนายกเทศมนตรี และผู้สูงอายุ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่จะช่วยสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ มีค่า IOC เท่ากับ 1

- แนวคำถามในการประชุมกลุ่มผู้อำนวยการกองการศึกษา หรือผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม หรือผู้อำนวยการกองสาธารณสุข หรือปลัดเทศบาล เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่จะช่วยสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ มีค่า IOC เท่ากับ 1

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ

4.1.1 ตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นในด้านความเรียบร้อย และความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับ

4.1.2 ใช้สถิติแบบพรรณนาข้อมูล (descriptive statistic) ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล โดยแสดงเป็นค่าร้อยละ แจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.1.3 วิเคราะห์ระดับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาสำหรับผู้สูงอายุ และระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุโดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พร้อมทั้งตัดสินระดับในแต่ละด้าน โดยการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์การจัดระดับค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักเฉลี่ยตามการคำนวณค่าเฉลี่ยเลขคณิต ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

4.1.4 ใช้สถิติเชิงอนุมาน ในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) ระหว่างระดับปัจจัยการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาสำหรับผู้สูงอายุ และระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุ

4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

4.2.1 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1) จัดระเบียบข้อมูล โดยถอดเทปการสัมภาษณ์ทันทีอย่างละเอียด แล้วพิมพ์บทสัมภาษณ์ หรือบทสนทนาออกมา

2) ให้อ่าน โดยอ่านบทสัมภาษณ์ หรือบทสนทนาหลายๆ รอบ เพื่อหาข้อความที่เข้าข่ายกับกรอบแนวคิดการวิจัย และเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์เพื่อตอบโจทย์การวิจัยได้เท่านั้น จากนั้นให้รหัสแก่ข้อความที่เลือกมานั้น โดยข้อความที่มีความหมายเดียวกันจะถูกให้รหัสเหมือนกัน

3) การแสดงผล เชื่อมโยงข้อความที่ให้รหัสไว้เข้าด้วยกันเป็นกลุ่มๆ ตามความหมายให้เป็นประเด็นเดียวกัน จากนั้นทำการวิเคราะห์เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อความในแต่ละกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับคำถามการวิจัย ก็จะทำได้ผลที่สามารถตอบคำถามการวิจัยได้

4) อภิปรายผล และสรุปผล นำเอาข้อมูลที่ค้นพบจากการวิเคราะห์มาอภิปรายแบบวิพากษ์ทีละเรื่อง โดยให้แต่ละเรื่องเชื่อมโยงเป็นภาพรวมเดียวกัน

4.2.2 ทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงคุณภาพ ทั้งความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบจากภายใน ผู้ศึกษาทำการพิจารณาคุณภาพใน 2 ประเด็น คือ

1.1 ข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

(1) ทำการเก็บข้อมูลในเรื่องเดียวกันจากนายกเทศมนตรี และผู้อำนวยการกองการศึกษา หรือผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม หรือผู้อำนวยการกองสาธารณสุข หรือปลัดเทศบาล

(2) เก็บข้อมูลจากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์

1.2 กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล จะพิจารณาถึงความละเอียดในการจัดระเบียบข้อมูล ความถูกต้องในการตีความข้อมูล และความถูกต้อง ตรงประเด็นในการนำข้อมูลที่ตีความได้มาตอบคำถามการวิจัย

2. ตรวจสอบจากภายนอก ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการรับฟังเสียงสะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลที่เข้าร่วมวิจัย (Playback method)

5. การพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ รายละเอียดการวิจัย กระบวนการวิจัย และประโยชน์ของการวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทราบ โดยละเอียด รวมทั้งแจ้งให้ทราบถึงสิทธิที่จะได้รับการรักษาความลับในข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้เข้าร่วมวิจัยด้วย อีกทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมวิจัยได้ซักถามในส่วนที่ยังสงสัยโดยละเอียด และให้โอกาสผู้เข้าร่วมวิจัยทำการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมการวิจัย โดยปราศจากการบังคับ หรือกดดันใดๆ ทั้งสิ้น โดยเมื่อเข้าร่วมวิจัยแล้ว หากผู้เข้าร่วมวิจัยรู้สึกอึดอัดไม่สบายใจที่จะเข้าร่วมวิจัยต่อ ก็สามารถถอนตัวออกจากกรเข้าร่วมวิจัยได้ตลอดเวลา และจะไม่มีผลใดๆ ต่อผู้เข้าร่วมวิจัยทั้งสิ้น ทั้งนี้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะไม่มีกระบวนการขออนุญาต หรือรหัสใดๆ ที่จะเชื่อมโยงถึงกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถแสดงความคิดเห็นได้ตามความเป็นจริง หากมีคำถามใดที่ผู้เข้าร่วมวิจัยรู้สึกลำบากใจ ไม่ต้องการตอบ ก็สามารถ

ทำได้ สำหรับข้อมูลที่ได้มานั้น ผู้ศึกษาทำการเก็บรักษาไว้เป็นความลับ ส่วนการวิเคราะห์และรายงานผลการวิจัย ผู้ศึกษาได้ทำการนำเสนอเป็นภาพรวม โดยจะไม่สามารถเชื่อมโยงถึงตัวบุคคลใดได้

6. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษา และผลการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งทำการศึกษาดูด้วยการสำรวจ และการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ทราบข้อมูลการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

เครื่องมือในการวิจัย

แบบสอบถามเรื่อง การดำเนินการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

- ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการกองการศึกษา หรือผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม หรือผู้อำนวยการกองสาธารณสุข หรือปลัดเทศบาล

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดพังงา ซึ่งทำการศึกษาดูด้วยการสำรวจ

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ทราบระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุจังหวัดพังงา

เครื่องมือในการวิจัย

แบบสอบถามเรื่อง ความเสมอภาคทางการศึกษาของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

- ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้สูงอายุ

ขั้นตอนที่ 3 แนวทางการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่จะช่วยสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาปรับปรุงแนวทางการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาสำหรับผู้สูงอายุ

เครื่องมือในการวิจัย

แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

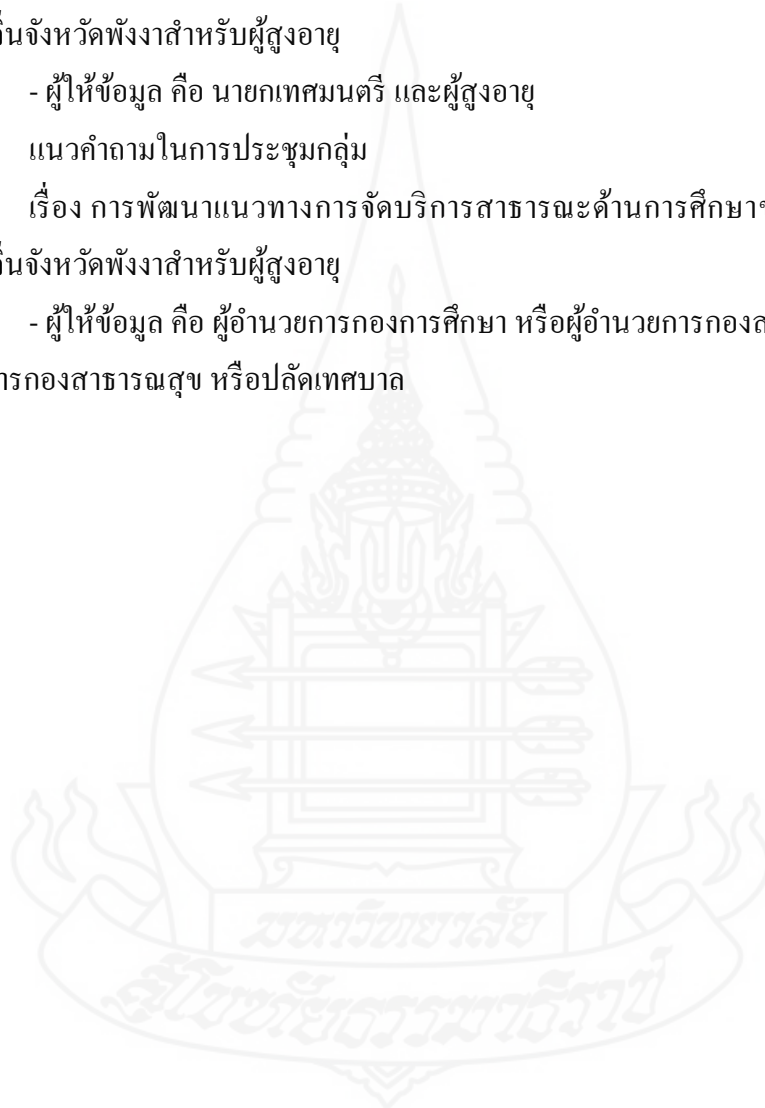
เรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาสำหรับผู้สูงอายุ

- ผู้ให้ข้อมูล คือ นายกเทศมนตรี และผู้สูงอายุ

แนวคำถามในการประชุมกลุ่ม

เรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาสำหรับผู้สูงอายุ

- ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการกองการศึกษา หรือผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม หรือ
ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข หรือปลัดเทศบาล

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา 2) ศึกษาการจัดการบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่ส่งผลต่อความเสมอภาคทางการศึกษา และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่จะช่วยเพิ่มความเสมอภาคทางการศึกษาผู้สูงอายุ โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ นายกเทศมนตรี จำนวน 14 คน ผู้อำนวยการกองการศึกษา หรือผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม หรือผู้อำนวยการกองสาธารณสุข หรือปลัดเทศบาล จำนวน 15 คน และผู้สูงอายุ จำนวน 375 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 404 คน โดยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 การจัดการบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การจัดการบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่ส่งผลต่อความเสมอภาคทางการศึกษา

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการจัดการบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาเพื่อเพิ่มความเสมอภาคทางการศึกษาผู้สูงอายุ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นายกเทศมนตรี ผู้อำนวยการกองการศึกษา หรือผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม หรือผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และผู้สูงอายุ ด้วยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ แสดงในตารางที่ 4.1-4.3 ตามลำดับ ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนายกเทศมนตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (n=14)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	14	100.0
หญิง	0	0
รวม	14	100.0
อายุ		
21-30 ปี	0	0
31-40 ปี	0	0
41-50 ปี	2	14.29
51 ปีขึ้นไป	12	85.71
รวม	14	100.00
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	10	71.42
ปริญญาโท	4	28.58
ปริญญาเอก	0	0
รวม	14	100.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประสบการณ์การจัดการศึกษาผู้สูงอายุ		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี	0	0.00
4-6 ปี	11	78.57
7-9 ปี	3	21.43
ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป	0	0
รวม	14	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายทั้งหมด จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00
2. กลุ่มตัวอย่างมีอายุอยู่ในช่วง 51 ปีขึ้นไป มากที่สุด จำนวน 12 คน นอกนั้นเป็นผู้มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 85.71 และ 14.29 ตามลำดับ
3. กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 10 คน นอกนั้นระดับการศึกษาในระดับปริญญาโท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 71.42 และ 28.58 ตามลำดับ
4. กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์การจัดการศึกษาผู้สูงอายุมากที่สุด 4-6 ปี จำนวน 11 คน นอกนั้น มีประสบการณ์การจัดการศึกษาผู้สูงอายุ 7-9 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 78.58 และ 21.43 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อำนวยการกองการศึกษาหรือผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม หรือผู้อำนวยการกองสาธารณสุขหรือปลัดเทศบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (n=15)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	15	100.00
หญิง	0	0
รวม	15	100.00

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
31-40 ปี	10	66.67
41-50 ปี	3	20.00
51-60 ปี	2	13.33
รวม	15	100.00
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	8	53.33
ปริญญาโท	7	46.67
รวม	15	100.00
ประสบการณ์การจัดการศึกษาผู้สูงอายุ		
น้อยกว่า 4 ปี	2	13.33
4-6 ปี	9	60.01
7-9 ปี	2	13.33
ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป	2	13.33
รวม	15	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00
2. กลุ่มตัวอย่างมีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี มากที่สุด จำนวน 10 คน รองลงมาเป็นผู้มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 3 คน และอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67, 20.00 และ 13.33 ตามลำดับ
3. กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 8 คน ระดับปริญญาโท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 และ 46.67 ตามลำดับ
4. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์การจัดการศึกษาผู้สูงอายุ 4-6 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60.01 ส่วนที่เหลือ คือ มีประสบการณ์การจัดการศึกษาผู้สูงอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี จำนวน 2 คน ประสบการณ์การจัดการศึกษาผู้สูงอายุ 7-9 ปี จำนวน 2 คน และประสบการณ์การจัดการศึกษาผู้สูงอายุ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน ซึ่งคิดเป็นกรณีละร้อยละ 13.33

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (n=375)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	113	30.13
หญิง	262	69.87
รวม	375	100.00
ระดับอายุ		
60-74 ปี	326	86.93
75-90 ปี	42	11.20
91 ปีขึ้นไป	7	1.87
รวม	375	100.0
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	53	14.13
มัธยมศึกษา	104	27.73
อนุปริญญา	158	42.13
ปริญญาตรี	60	16.01
รวม	375	100.00
สุขภาพ		
แข็งแรง	291	77.60
มีโรคประจำตัว	78	20.80
ติดเตียง	6	1.60
รวม	375	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 30.13 เป็นเพศหญิง จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 69.87
2. กลุ่มตัวอย่างมีอายุอยู่ในช่วง 60-74 ปี มากที่สุด จำนวน 326 คน รองลงมาเป็นผู้มีอายุระหว่าง 75-90 ปี จำนวน 42 คน และอายุ 91ปีขึ้นไป จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 86.93, 11.20 และ 1.87 ตามลำดับ

3. กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 53 คน มัธยมศึกษา จำนวน 104 คน อนุปริญญา จำนวน 158 คน และปริญญาตรี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 14.13, 27.73, 42.13 และ 16.01 ตามลำดับ

4. กลุ่มตัวอย่างมีสุขภาพแข็งแรงมากที่สุด จำนวน 291 คน รองลงมา มีโรคประจำตัว จำนวน 78 คน และนอนติดเตียง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 77.60, 20.80 และ 1.60 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาทั้งจากเอกสาร เว็บไซต์ รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและจากการสัมภาษณ์ทำให้พบรายละเอียดว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุดังนี้

ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่ และค่าร้อยละของระดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข ปลัดเทศบาล และผู้สูงอายุเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา แสดงดัง ตารางที่ 4.4 และ 4.5 ดังนี้

ตารางที่ 4.4 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของระดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา (n = 15)

ประเด็น	ระดับ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การสอบถามความต้องการการศึกษา	มาก	1	6.67
	ปานกลาง	5	33.33
	น้อย	9	60.00
การจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาผู้สูงอายุ	ปานกลาง	3	20.00
	น้อย	11	73.33
	น้อยที่สุด	1	6.67

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การมีส่วนร่วมของภาคส่วน ต่างๆ	มาก	3	20.00
	ปานกลาง	10	66.67
	น้อย	2	13.33
ความเสมอภาคในการจัดบริการ	มาก	7	46.67
สาธารณะด้านการศึกษาของ ผู้สูงอายุ	ปานกลาง	7	46.67
	น้อย	1	6.67

จากตารางที่ 4.4 พบว่า

กลุ่มตัวอย่างให้คะแนนประเด็นการสอบถามความต้องการการศึกษา ในระดับน้อย จำนวน 9 คน ระดับปานกลาง จำนวน 5 คน และระดับมาก จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 33.33 และ 6.67 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างให้คะแนนประเด็นการจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาผู้สูงอายุ ในระดับน้อย จำนวน 11 คน ระดับปานกลาง จำนวน 3 คน และ ระดับน้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 20.00 และ 6.67 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างให้คะแนนประเด็นการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในระดับปานกลาง จำนวน 10 คน ระดับมาก จำนวน 3 คน และ ระดับน้อย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 20.00 และ 13.33 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างให้คะแนนประเด็นความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาของผู้สูงอายุในระดับมาก จำนวน 7 คน ระดับปานกลาง จำนวน 7 คน และระดับน้อย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 46.67 และ 6.67 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการจัดบริการ
 สาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา
 (n = 375)

ประเด็น	ระดับ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การสอบถามความต้องการ การศึกษา	มากที่สุด	3	0.80
	มาก	107	28.53
	ปานกลาง	232	61.86
	น้อย	33	8.80
การดำเนินการจัดการศึกษา	มากที่สุด	6	1.60
	มาก	177	47.20
	ปานกลาง	172	45.87
	น้อย	20	5.33
ความเสมอภาคในการจัดบริการ สาธารณะด้านการศึกษาของ ผู้สูงอายุ	มากที่สุด	3	0.80
	มาก	97	25.87
	ปานกลาง	212	56.53
	น้อย	58	15.46
	น้อยที่สุด	5	1.33

จากตารางที่ 4.5 พบว่า

กลุ่มตัวอย่างให้คะแนนประเด็นการสอบถามความต้องการการศึกษา ในระดับปานกลาง จำนวน 232 คน ระดับมาก จำนวน 107 คน ระดับน้อย จำนวน 33 คน และระดับมากที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 61.86 28.53 8.80 และ 0.80 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างให้คะแนนประเด็นการดำเนินการจัดการศึกษา ในระดับมาก จำนวน 177 คน ระดับปานกลาง จำนวน 172 คน ระดับน้อย จำนวน 20 คน และ ระดับมากที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 47.20 45.87 5.33 และ 1.60 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างให้คะแนนประเด็นความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาของผู้สูงอายุในระดับปานกลาง จำนวน 212 คน ระดับมาก จำนวน 97 คน ระดับน้อย จำนวน 58 คน ระดับน้อยที่สุด จำนวน 5 คน และระดับมากที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 56.53 25.87 15.46 1.33 และ 0.80 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ทั้งจากฝ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้จัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุ และจากผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้รับบริการสาธารณะในภาพรวม โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้ผลดังแสดงในตารางที่ 4.6 และ 4.7 ดังนี้

ตารางที่ 4.6 ระดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา (n=15)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		การแปลผลคะแนน
	$\bar{x}$	S.D.	
การสอบถามความต้องการของผู้สูงอายุ			
1. เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สอบถามผู้สูงอายุเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องที่ต้องการเรียน	2.47	1.13	น้อย
2. เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สอบถามผู้สูงอายุถึงรูปแบบที่อยากเรียน เช่น เข้ารับการอบรม ทักษะศึกษา	2.40	0.74	น้อย
3. เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สอบถามผู้สูงอายุถึงวิธีที่ใช้ในการเรียน เช่น เรียนแบบเผชิญหน้า เรียนออนไลน์	2.53	0.74	น้อย
4. เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สอบถามผู้สูงอายุเกี่ยวกับสถานที่ที่สะดวกต่อการเรียนของผู้สูงอายุ	2.40	0.74	น้อย
5. เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สอบถามผู้สูงอายุเกี่ยวกับเวลาที่สะดวกเรียน	3.67	0.98	มาก

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		การแปลผลคะแนน
	$\bar{x}$	S.D.	
การสอบถามความต้องการของผู้สูงอายุ			
ภาพรวมเฉลี่ย	2.69	0.87	ปานกลาง
การจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาผู้สูงอายุ			
1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีนโยบายการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ	2.40	0.91	น้อย
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนการศึกษาผู้สูงอายุระยะยาว	2.47	0.99	น้อย
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนการศึกษาผู้สูงอายุโดยใช้ข้อมูลที่ได้มาจากการสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุ	2.47	1.06	น้อย
4. นโยบายและแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประเด็นยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุที่ชัดเจน	2.33	1.18	น้อย
5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุที่เพียงพอ	2.33	0.98	น้อย
การจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาผู้สูงอายุ			
รวมเฉลี่ย	2.40	1.02	น้อย

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		การแปลผลคะแนน
	$\bar{x}$	S.D.	
การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ			
1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ	3.53	0.83	มาก
2. ภาคประชาชนเข้ามาช่วยจัดการศึกษาผู้สูงอายุ	2.47	0.99	น้อย
3. หน่วยงานภาครัฐให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ	3.53	1.06	มาก
4. หน่วยงานภาคเอกชนให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ	3.53	0.83	มาก
5. เครือข่ายการจัดการศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ	2.47	0.99	น้อย
การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ รวมเฉลี่ย	3.11	0.95	ปานกลาง
การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุภาพรวม	2.73	0.95	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 พบว่า

ค่าเฉลี่ยของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ในด้านความต้องการของผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ด้านการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนค่าเฉลี่ยของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ในการสอบถามความต้องการของผู้สูงอายุ พบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สอบถามผู้สูงอายุเกี่ยวกับเวลาที่สะดวกเรียน ส่วนข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2 ข้อ ได้แก่ 1. เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สอบถาม

ผู้สูงอายุถึงรูปแบบที่อยากเรียน เช่น เข้ารับการอบรม ทักษะศึกษา และ 2. เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สอบถามผู้สูงอายุเกี่ยวกับสถานที่ที่สะดวกต่อการเรียนของผู้สูงอายุ

ในการจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาผู้สูงอายุ พบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2 ข้อ ได้แก่ 1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนการศึกษาผู้สูงอายุระยะยาว และ 2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนการศึกษาผู้สูงอายุโดยใช้ข้อมูลที่ได้มาจากการสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุ ส่วนข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2 ข้อ ได้แก่ 1. นโยบายและแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประเด็นยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุที่ชัดเจน และ 2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุที่เพียงพอ

ในการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ พบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ข้อ ได้แก่ 1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ 2. หน่วยงานภาครัฐให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ และ 3. หน่วยงานภาคเอกชนให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ ส่วนข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2 ข้อ ได้แก่ 1. ภาคประชาชนเข้ามาช่วยจัดการศึกษาผู้สูงอายุ และ 2. เครือข่ายการจัดการศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ

ตารางที่ 4.7 ระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา (n=375)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		การแปลผลคะแนน
	$\bar{x}$	S.D.	
การสอบถามความต้องการการศึกษา			
1. เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มา เนื้อหาเรื่องที่ท่านอยากจะเรียน	3.54	0.95	มาก
2. เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มา สอบถามผู้สูงอายุถึงรูปแบบที่ท่านต้องการ เรียน เช่น เข้ารับการอบรม ทักษะศึกษา	3.06	1.02	ปานกลาง
3. เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มา สอบถามถึงวิธีที่ท่านต้องการใช้ในการเรียน เช่น เรียนแบบเผชิญหน้า เรียนออนไลน์	3.06	0.80	ปานกลาง

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		การแปลผลคะแนน
	$\bar{x}$	S.D.	
4. เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ สอบถามสถานที่ที่สะดวกต่อการเรียนของ ท่าน	3.02	0.79	ปานกลาง
5. เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มา สอบถามเกี่ยวกับเวลาที่ท่านสะดวกจะเรียน	3.74	0.69	มาก
การสอบถามความต้องการการศึกษาภาพรวม เฉลี่ย	3.28	0.85	ปานกลาง
การดำเนินการจัดการศึกษา		.	
1. เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัด การศึกษาตามเนื้อหาเรื่องที่ท่านอยากจะเรียน	3.54	1.00	มาก
2. เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัด การศึกษาตามรูปแบบที่ท่านต้องการเรียน เช่น เข้ารับการอบรม ทัศนศึกษา	3.57	0.96	มาก
3. เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัด การศึกษาตามวิธีที่ท่านต้องการเรียน เช่น สอนด้วยวิทยากร เรียนออนไลน์	3.71	0.82	มาก
4. เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัด การศึกษาตามสถานที่ที่สะดวกต่อการเรียน ของท่าน	2.66	0.99	ปานกลาง
5. เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัด การศึกษาตามเวลาที่ท่านสะดวกเรียน	3.84	0.91	มาก
การดำเนินการจัดการศึกษารวมเฉลี่ย	3.47	0.94	มาก
การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ ผู้สูงอายุภาพรวม	3.37	0.90	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 พบว่า

ค่าเฉลี่ยของผู้สูงอายุในด้านความต้องการการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการดำเนินการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนค่าเฉลี่ยของการจัดบริการสาธารณะ ด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ในการสอบถามความต้องการการศึกษา พบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มาสอบถามเกี่ยวกับเวลาที่ผู้สูงอายุสะดวกจะเรียน ส่วน ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้สอบถามสถานที่ที่ สะดวกต่อการเรียนของผู้สูงอายุ

ในการดำเนินการจัดการศึกษา พบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาตามเวลาที่ผู้สูงอายุสะดวกเรียน ส่วนข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุดคือเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาตามสถานที่ที่สะดวกต่อการเรียน ของผู้สูงอายุ

ผู้ศึกษาได้สรุปภาพรวมของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ โดย แสดงดังตารางที่ 4.8-4.9 ดังนี้

ตารางที่ 4.8 สรุประดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการ สังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะ ด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา (n=15)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		การแปลผลคะแนน
	$\bar{x}$	S.D.	
การสอบถามความต้องการของผู้สูงอายุ	2.69	0.87	ปานกลาง
การจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาผู้สูงอายุ	2.40	1.02	น้อย
การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ	3.11	0.95	ปานกลาง
ความคิดเห็นภาพรวม	2.73	0.95	ปานกลาง

ตารางที่ 4.9 สรุประดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา (n=375)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		การแปลผลคะแนน
	$\bar{x}$	S.D.	
การสอบถามความต้องการการศึกษา	3.28	0.85	ปานกลาง
การดำเนินการจัดการศึกษา	3.47	0.94	มาก
ความคิดเห็นภาพรวม	3.37	0.90	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 และ 4.9 พบว่า

ระดับความคิดเห็นภาพรวมของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ทั้งจากฝ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้จัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุ และจากผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้รับบริการสาธารณะในภาพรวม โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้ผลดังแสดงในตารางที่ 4.10 และ 4.11 ดังนี้

ตารางที่ 4.10 ระดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลเกี่ยวกับความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา (n=15)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		การแปลผลคะแนน
	$\bar{x}$	S.D.	
การสอบถามความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาของผู้สูงอายุ			
1. ความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษา	3.60	0.83	มาก

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		การแปลผลคะแนน
	$\bar{x}$	S.D.	
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทั้งเพศ ชายและหญิงเข้ารับการศึกษาร้อยเท่าเทียมกัน	3.60	0.91	มาก
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทุกช่วง อายุได้เข้ารับการศึกษาร้อยเท่าเทียมกัน	3.60	0.99	มาก
4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่สุขภาพ ดีและผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพเข้ารับการศึกษาร้อยเท่าเทียมกัน	2.73	1.33	ปานกลาง
5. ผู้สูงอายุในทุกพื้นที่ของเขตเทศบาลที่ต้องการเข้ารับการศึกษามีโอกาสเข้ารับการศึกษาร้อยเท่าเทียมกัน	3.67	0.82	มาก
ความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะ			
ด้านการศึกษาของผู้สูงอายุภาพรวมเฉลี่ย	3.44	0.98	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่า

ค่าเฉลี่ยความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาของผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งพบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้สูงอายุในทุกพื้นที่ของเขตเทศบาลที่ต้องการเข้ารับการศึกษามีโอกาสเข้ารับการศึกษาร้อยเท่าเทียมกัน ส่วนข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่สุขภาพ ดีและผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพเข้ารับการศึกษาร้อยเท่าเทียมกัน

ตารางที่ 4.11 ระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุเกี่ยวกับความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะ
ด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา (n=375)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		การแปลผลคะแนน
	$\bar{x}$	S.D.	
การสอบถามความเสมอภาคในการจัดบริการ			
สาธารณะด้านการศึกษาของผู้สูงอายุ			
1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาสัมพันธ์ให้ท่านเข้ารับ การศึกษาอบรม โดยแจ้งข่าวด้วยการติดป้ายประกาศ ใช้รถ กระจายเสียง แจ้งผ่านผู้นำชุมชน อสม. เป็นต้น	3.68	0.87	มาก
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิด โอกาสให้ ผู้สูงอายุทั้งเพศชาย และหญิงเข้ารับการศึกษา อย่างเท่าเทียมกัน	2.85	1.07	ปานกลาง
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิด โอกาสให้ ผู้สูงอายุทุกช่วงอายุได้ เข้ารับการศึกษาอย่าง เท่าเทียมกัน	2.71	1.11	ปานกลาง
4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิด โอกาสให้ ผู้สูงอายุที่สุขภาพดี และผู้สูงอายุที่มีปัญหา สุขภาพเข้ารับการศึกษาได้เหมือนกัน	2.96	0.95	ปานกลาง
5. ผู้สูงอายุในทุกพื้นที่ของเขตเทศบาลที่ ต้องการเข้ารับการศึกษา มีโอกาสเข้ารับ การศึกษาทุกคน	3.78	1.04	มาก
ความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะ ด้านการศึกษาของผู้สูงอายุภาพรวมเฉลี่ย	3.19	1.00	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.11 พบว่า

ค่าเฉลี่ยความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาของผู้สูงอายุของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปาน

กลาง ซึ่งพบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้สูงอายุในทุกพื้นที่ของเขตเทศบาลที่ต้องการ
เข้ารับการศึกษามีโอกาสเข้ารับการศึกษามาก ส่วนข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทุกช่วงอายุได้เข้ารับการศึกษาย่างเท่าเทียมกัน

ผู้ศึกษาได้สรุปภาพรวมของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ โดย
แสดงดังตารางที่ 4.12 ดังนี้

ตารางที่ 4.12 ระดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม
ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข ปลัดเทศบาล และผู้สูงอายุเกี่ยวกับความเสมอภาคใน
การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดพังงา

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		การแปลผลคะแนน
	$\bar{x}$	S.D.	
ความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะ ด้านการศึกษของผู้สูงอายุตามความคิดเห็น ของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการ กองสวัสดิการสังคม และผู้อำนวยการกอง สาธารณสุขภาพรวมเฉลี่ย (n=15)	3.44	0.98	มาก
ความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะ ด้านการศึกษของผู้สูงอายุตามความคิดเห็น ของผู้สูงอายุภาพรวมเฉลี่ย (n=375)	3.19	1.00	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.12 พบว่า

ระดับความคิดเห็นภาพรวมของความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้าน
การศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ตามความคิดเห็นของ
ผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และ
ปลัดเทศบาลอยู่ในระดับมาก ส่วนระดับความคิดเห็นภาพรวมของความเสมอภาคในการจัดบริการ
สาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ตามความคิดเห็น
ของผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง

ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุของ ผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และ ปลัดเทศบาลเกี่ยวกับความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุของ องค์รปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา (n=15) ตามคุณสมบัติที่แตกต่างกัน ได้แก่ อายุ ระดับ การศึกษา และประสบการณ์ โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความเสมอภาคทาง การศึกษา โดยใช้สถิติทดสอบ t (t-test) และ F (F-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ในการ วิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ซึ่งผลที่ได้ดังแสดงในตารางที่ 4.13-4.15 ดังนี้

ตารางที่ 4.13 ผลการเปรียบเทียบระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุตามความเห็น ของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกอง สาธารณสุข และปลัดเทศบาลเกี่ยวกับความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้าน การศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์รปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ที่มีช่วงอายุ 31-40 ปี 41-50 ปี และ 50 ปีขึ้นไป (n=15)

ความเสมอภาคทาง การศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระดับความเสมอภาคทาง การศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.305	2	0.153	0.123	0.357
	ภายในกลุ่ม	1.631	12	0.136		
ในภาพรวม	รวม	1.936	14			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.13 พบว่า

ค่าเฉลี่ยระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุตามความเห็นของผู้อำนวยการ กองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลที่มี ช่วงอายุ 31-40 ปี 41-50 ปี และ 50 ปีขึ้นไป เกี่ยวกับความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้าน การศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์รปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.14 ผลการเปรียบเทียบระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุตามความเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข เกี่ยวกับความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี และปริญญาโท (n=15)

ความเสมอภาคทางการศึกษา	N	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ปริญญาตรี	8	3.45	0.32	0.107	0.916
ปริญญาโท	7	3.43	0.45		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.14 พบว่า

ระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุตามความเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลเกี่ยวกับความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี และปริญญาโท ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.15 ผลการเปรียบเทียบระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุตามความเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลเกี่ยวกับความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ที่มีระยะเวลาในการทำงานด้านการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี 4-6 ปี 7-9 ปี และ 10 ปีขึ้นไป (n=15)

ความเสมอภาคทาง การศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระดับความเสมอภาคทาง การศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.156	3	0.052	0.321	0.810
	ภายในกลุ่ม	1.780	11	0.162		
ในภาพรวม	รวม	1.936	14			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.15 พบว่า

ค่าเฉลี่ยระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุตามความเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลที่มีระยะเวลาในการทำงานด้านการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี 4-6 ปี 7-9 ปี และ 10 ปีขึ้นไป เกี่ยวกับความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลระดับความเสมอภาคทางการศึกษาผู้สูงอายุตามลักษณะส่วนบุคคลที่ต่างกััน (n=375) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสุขภาพ โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความเสมอภาคทางการศึกษา โดยใช้สถิติทดสอบ t (t-test) และ F (F-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ในการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ซึ่งผลที่ได้ดังแสดงในตารางที่ 4.16-4.20 ดังนี้

ตารางที่ 4.16 ผลการเปรียบเทียบระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุเพศชาย และเพศหญิง (n=375)

ความเสมอภาคทางการศึกษา	N	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	262	3.23	0.51	2.24	0.25
หญิง	43	3.10	0.50		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.16 พบว่า

ระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุเพศชาย และเพศหญิง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.17 ผลการเปรียบเทียบระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุในช่วงอายุ 60-74 ปี 75-90 ปี และ 90 ปีขึ้นไป (n=375)

ความเสมอภาคทางการศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระดับความเสมอภาคทางการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.609	2	0.304	1.185	0.307
	ภายในกลุ่ม	95.583	372	0.257		
ในภาพรวม	รวม	96.191	374			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.17 พบว่า

ค่าเฉลี่ยระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุในช่วงอายุ 60-74 ปี 75-90 ปี และ 90 ปีขึ้นไป ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.18 ผลการเปรียบเทียบระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อนุปริญญา และปริญญาตรี (n=375)

ความเสมอภาคทางการศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระดับความเสมอภาคทางการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	4.955	3	1.652	6.716	0.000*
	ภายในกลุ่ม	91.237	371	0.246		
ในภาพรวม	รวม	96.191	374			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.18 พบว่า

ค่าเฉลี่ยระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อนุปริญญา และปริญญาตรี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้น เพื่อทดสอบว่าค่าเฉลี่ยคู่ใดที่แตกต่างกัน ผู้ศึกษาจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้วิธีการทดสอบของแอลเอสดี (LSD's Method) ผลการทดสอบ ดังแสดงในตารางที่ 4.19 ดังนี้

ตารางที่ 4.19 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษา อนุปริญญา และปริญญาตรี (n=375)

ระดับการศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ประถมศึกษา (2.92)	มัธยมศึกษา (3.25)	อนุปริญญา (3.26)	ปริญญาตรี (3.20)
ประถมศึกษา	2.92		0.00*	0.00*	0.011*
มัธยมศึกษา	3.25			0.928	0.261
อนุปริญญา	3.26				0.202
ปริญญาตรี	3.20				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.19 พบว่า

ค่าเฉลี่ยระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุในระดับการศึกษาประถมศึกษา แตกต่างกับผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาที่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ระดับอนุปริญญา และระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนค่าเฉลี่ยคู่อื่นไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 4.20 ผลการเปรียบเทียบระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรงมีโรคประจำตัว และพิการ (n=375)

ความเสมอภาคทางการศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระดับความเสมอภาคทางการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.511	2	0.755	2.968	0.053
	ภายในกลุ่ม	94.681	372	0.255		
ในภาพรวม	รวม	96.191	374			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.20 พบว่า

ค่าเฉลี่ยระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรง ผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัว และผู้สูงอายุพิการ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่ส่งผลต่อความเสมอภาคทางการศึกษา

ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลข้างต้นมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบด้วย 1) ความต้องการของผู้สูงอายุ 2) การจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาผู้สูงอายุ และ 3) การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ และความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุและความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ โดยผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลเกี่ยวกับความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา จำนวน 15 คน ซึ่งผลที่ได้ดังแสดงในตารางที่ 4.21 ดังนี้

ตารางที่ 4.21 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุและความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลเกี่ยวกับความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา (n=15)

การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ	ความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ
ความต้องการของผู้สูงอายุ	0.587*
การจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาผู้สูงอายุ	0.183
การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ	-0.133

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.21 พบว่า

การจัดบริการสาธารณสุขด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ ในด้านความต้องการของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณสุขด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การจัดบริการสาธารณสุขด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ ในด้านความต้องการของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณสุขด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ มากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รองลงมา คือ ด้านการจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาผู้สูงอายุ และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ตามลำดับ

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดบริการสาธารณสุขด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบด้วย 1) ความต้องการการศึกษา และ 2) การดำเนินการจัดการศึกษา และความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณสุขด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการจัดบริการสาธารณสุขด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุและความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณสุขด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ โดยผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้สูงอายุ จำนวน 375 คน ซึ่งผลที่ได้ดังแสดงในตารางที่ 4.22 ดังนี้

ตารางที่ 4.22 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการจัดบริการสาธารณสุขด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ และความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณสุขด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ ของผู้สูงอายุ (n=375)

การจัดบริการสาธารณสุขด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ	ความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณสุขด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ
ความต้องการการศึกษา	0.142*
การดำเนินการจัดการศึกษา	0.102

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.22 พบว่า

การจัดบริการสาธารณสุขด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ ในด้านความต้องการของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณสุขด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ โดยการจัดบริการสาธารณสุขด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ ในด้านความต้องการของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับ

ความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากนั้นผู้ศึกษาวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความสัมพันธ์พหุคูณและวิเคราะห์ค่าสัมพัทธ์พหุคูณระหว่าง การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุกับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลซึ่งผลที่ได้ดังแสดงในตารางที่ 4.23 ดังนี้

ตารางที่ 4.23 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความสัมพันธ์พหุคูณระหว่างการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ กับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาล (n=15)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
Regression	0.666	1	0.666	6.821	0.022*
Residual	1.270	13	0.098		
Total	1.936	14			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.23 พบว่า

การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์เชิงทำนายกับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ผู้ศึกษาจึงทำการทดสอบต่อไปว่าตัวแปรอิสระใดบ้างที่มีความสัมพันธ์เชิงทำนายกับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ค่าสัมพัทธ์พหุคูณระหว่างการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ กับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้าน

การศึกษาแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาล ดังตารางที่ 4.24 ดังนี้

ตารางที่ 4.24 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์พหุคูณระหว่างการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษากับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษากับผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาล (n=15)

ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์พหุคูณ (R)	ค่าสัมประสิทธิ์ของการกำหนด (R Square)	ค่าสัมประสิทธิ์ของการกำหนดเมื่อมีการปรับตามจำนวนตัวแปรอิสระแล้ว (Adjusted R ²)	ความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่า (Std. Error of the Estimate)
0.587	0.344	0.294	0.3125

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.24 แสดงให้เห็นว่า

ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษากับผู้สูงอายุ กับตัวแปรความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษากับผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาล มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.587$ หรือคิดเป็นร้อยละ 58.7) ซึ่งหมายความว่า ถ้าค่าตัวแปรการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษากับผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ค่าตัวแปรด้านความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษากับผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลจะเพิ่มขึ้นในระดับปานกลางด้วย นอกจากนี้ค่าสัมประสิทธิ์ของการกำหนด (R Square) แสดงให้เห็นว่าตัวแปรต้น หรือการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษากับผู้สูงอายุมีความแม่นยำในการพยากรณ์ หรือมีอิทธิพลถึง ร้อยละ 34.4 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ 0.31 และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของการกำหนด เมื่อมีการปรับตามจำนวนตัวแปรอิสระแล้ว (Adjusted R²) พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.294 หมายความว่า ตัวแปรการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษากับผู้สูงอายุ สามารถกำหนดความแปรปรวนในค่าของตัวแปร

ความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลได้ประมาณ ร้อยละ 29.4

ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุที่มีต่อความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาล ผลที่ได้แสดงดังตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4.25 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยด้านการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุที่มีต่อความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาล (n=15)

ตัวแปรพยากรณ์	B	Std. Error of the Estimate	β	t	Sig
ความต้องการของผู้สูงอายุ (X_1)	0.663	0.259	0.645	2.557	0.027*
การจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ (X_2)	-0.052	0.247	-0.053	-0.212	0.836
การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ (X_3)	-0.209	0.204	-0.247	-1.024	0.328

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 constant = 2.429

จากตารางที่ 4.25 พบว่า การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ด้านความต้องการของผู้สูงอายุ (X_1) สามารถพยากรณ์ความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ(Y) ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y = 2.429 + 0.027X_1$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z_r = 0.645Z_1$

ในส่วนข้อมูลจากผู้สูงอายุผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความสัมพันธ์พหุคูณและวิเคราะห์หาค่าสัมพันธพหุคูณระหว่าง การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษากับผู้สูงอายุกับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษากับผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ซึ่งผลที่ได้ดังแสดงในตารางที่ 4.26 ดังนี้

ตารางที่ 4.26 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความสัมพันธ์พหุคูณระหว่างการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษากับผู้สูงอายุ กับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษากับผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ (n=375)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
Regression	3.049	2	1.525	6.089	0.002*
Residual	93.142	372	0.250		
Total	96.191	374			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.26 พบว่า

การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษากับผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์เชิงทำนายกับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษากับผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 จึงทำการทดสอบต่อไปว่าตัวแปรอิสระใดบ้างที่มีความสัมพันธ์เชิงทำนายกับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษากับผู้สูงอายุ ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ค่าสัมพันธพหุคูณระหว่างการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษากับผู้สูงอายุ กับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษากับผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุแสดงดังตารางที่ 4.27 ดังนี้

ตารางที่ 4.27 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์พหุคูณระหว่างการจัดบริการสาธารณะ ด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ กับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษา แก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ (n=375)

ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์พหุคูณ (R)	ค่าสัมประสิทธิ์ของการกำหนด (R Square)	ค่าสัมประสิทธิ์ของการกำหนดเมื่อมีการปรับตามจำนวนตัวแปรอิสระแล้ว (Adjusted R ²)	ความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่า (Std. Error of the Estimate)
0.178	0.032	0.026	0.5003

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.27 แสดงให้เห็นว่า

ค่าสัมสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ กับตัวแปรความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับต่ำ ($r = 0.178$ หรือคิดเป็นร้อยละ 17.8) ซึ่งหมายความว่า ถ้าค่าตัวแปรการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ค่าตัวแปรด้านความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุจะมีเพิ่มขึ้นในระดับต่ำด้วย นอกจากนี้ค่าสัมประสิทธิ์ของการกำหนด (R Square) แสดงให้เห็นว่าตัวแปรต้น หรือการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ มีความแม่นยำในการพยากรณ์ หรือมีอิทธิพล ร้อยละ 3.2 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ 0.50 และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของการกำหนด เมื่อมีการปรับตามจำนวนตัวแปรอิสระแล้ว (Adjusted R²) พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.026 หมายความว่า ตัวแปรการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ สามารถกำหนดความแปรปรวนในค่าของตัวแปรความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุได้ประมาณ ร้อยละ 2.6

ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ที่มีต่อความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ดังตารางที่ 4.28

ตารางที่ 4.28 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยด้านการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุที่มีต่อความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ (n=375)

ตัวแปรพยากรณ์	B	Std. Error of the Estimate	β	t	Sig
ความต้องการการศึกษา (X_1)	0.184	0.064	0.146	2.854	0.005*
การดำเนินการจัดการศึกษา (X_2)	0.124	0.059	0.107	2.104	0.036*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 constant = 2.161

จากตารางที่ 4.28 พบว่า

การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ด้านความต้องการของผู้สูงอายุ (X_1) และด้านการดำเนินการจัดการศึกษา (X_2) สามารถพยากรณ์ความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ (Y) ตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } Y = 2.161 + 0.184X_1 + 0.124X_2$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน } Z_r = 0.146Z_1 + 0.107Z_2$$

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาเพื่อเพิ่มความเสมอภาคทางการศึกษาผู้สูงอายุ

4.1 สถานการณ์การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทำให้ทราบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาแต่ละแห่งได้กำหนดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุของแต่ละ

ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มุ่งเน้นให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในประเด็นที่แตกต่างกันไป โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.1 ฐานคิดในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ จากการเก็บข้อมูลพอจะประมวลได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุ โดยมีฐานคิดทั้งทางด้านสังคม และเศรษฐกิจ โดยส่วนมากจะเน้นใช้ฐานคิดทางสังคมในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษา เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวและใช้ชีวิตในวัยสูงอายุได้อย่างปกติสุข โดยมักจัดให้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพใจในวัยสูงอายุ ส่วนฐานคิดทางด้านเศรษฐกิจนั้น จะจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุโดยการจัดอบรมการประดิษฐ์สิ่งของ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถนำไปจำหน่ายเป็นรายได้

4.1.2 นโยบายการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ จากการสัมภาษณ์นายกเทศมนตรี ผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลหรือผู้แทน พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาประมาณครึ่งหนึ่ง หรือร้อยละ 53.33 มีนโยบายในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุที่ชัดเจน โดยแม้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาอีกบางส่วนจะยังไม่มียุทธศาสตร์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ แต่ก็พบว่า มีการจัดกิจกรรมที่เข้าข่ายการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ ซึ่งช่วยสร้างการเรียนรู้ให้แก่ผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นการจัดอบรมให้ความรู้เพื่อการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ การจัดฝึกอบรมทำดอกไม้บายาง การจัดกิจกรรมวันผู้สูงอายุ การจัดทัศนศึกษา เป็นต้น

ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาผู้สูงอายุในระดับที่แตกต่างกันไปตามศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.1.3 หน่วยงานรับผิดชอบ จากการเก็บข้อมูล พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงามีหน่วยงานภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่ทำหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุอยู่ 4 หน่วยงานหลัก ได้แก่ กองการศึกษา กองสวัสดิการสังคม และกองสาธารณสุข สำนักปลัดเทศบาล โดยการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาบางครั้งนั้น มีหน่วยงานภายในหลายหน่วยงานร่วมกันดำเนินการ จึงทำให้การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความแตกต่างกันตามความถนัดของบุคลากรในหน่วยงาน

- **เครือข่ายการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ** องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงามักมีเครือข่ายการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุเป็นหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งก็คือ โรงพยาบาล สำนักงานสาธารณสุข การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

(กศน.) โดยจะให้ความร่วมมือทางด้านวิทยากรที่จะให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ ส่วนหน่วยงานภาคเอกชนมักจะให้ความร่วมมือด้วยการบริจาคทรัพยากรทางการศึกษา ได้แก่ เงิน และอุปกรณ์ในการเรียน เมื่อได้รับการร้องขอจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.1.4 รูปแบบการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาทั้งหมดจำนวน 15 แห่งดำเนินการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุในรูปแบบการจัดอบรมระยะสั้น และมีการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุในรูปแบบโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 2 แห่ง

4.1.5 วิธีการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุทั้งหมดโดยใช้วิธีการสอนในชั้นเรียน และจัดให้มีวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องต่างๆ มาให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในด้านต่างๆ ทั้งนี้ การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงามีทั้งการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และการจัดเป็นครั้งคราว โดยมีทั้งการจัดโดยบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง และการให้งบประมาณแก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านไปจัดโครงการให้แก่ผู้สูงอายุ รวมทั้งให้บุคลากรออกไปให้ความรู้ด้วยการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ หรือจัดกิจกรรมสนทนาการให้แก่ผู้สูงอายุเป็นครั้งคราว

4.1.6 เนื้อหาในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ โดยทั่วไปเนื้อหาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาจัดการศึกษาผู้สูงอายุแบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ด้านสาธารณสุข ทั้งการดูแลสุขภาพร่างกายและจิตใจ 2) ด้านสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับตัวของผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นปกติ รวมไปถึงการจัดกิจกรรมนันทนาการ และ 3) ด้านเศรษฐกิจ ทำการส่งเสริมอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุด้วยการจัดอบรมการทำผลิตภัณฑ์ที่ทำได้ง่าย เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถนำไปจำหน่ายได้

4.1.7 แบบอย่างที่ดีของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ สำหรับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงานั้น มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่ประสบความสำเร็จในส่งเสริมและสนับสนุนการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุระดับประเทศ นั่นคือ เทศบาลตำบลกระโสม โดยเทศบาลตำบลกระโสมสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุให้แก่ชมรมผู้สูงอายุวัดมาตุคุณาราม ตำบลกระโสม อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงามาอย่างต่อเนื่อง โดยชมรมผู้สูงอายุวัดมาตุคุณารามซึ่งได้ดำเนินการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลกระโสมได้รับคัดเลือกจากสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ให้เป็นจังหวัดต้นแบบในการดำเนินงานชมรม

ผู้สูงอายุ และได้คัดเลือกศูนย์บริการผู้สูงอายุวัดมาตุคุณาราม ซึ่งดำเนินงานโดยชมรมผู้สูงอายุวัดมาตุคุณารามเป็นชมรมต้นแบบ เพื่อพัฒนาชมรมผู้สูงอายุตาม โครงการพัฒนาศักยภาพชมรมผู้สูงอายุเข้มแข็งสู่ภาวะพลติพลัง

4.1.8 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ โดยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ประกอบไปด้วยหลายปัจจัยประกอบกัน ทั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ นโยบายของฝ่ายบริหาร งบประมาณสนับสนุน และบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยที่ช่วยขับเคลื่อนการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลกระโสม ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ให้สามารถดำเนินการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็เนื่องมาจากปัจจัยที่สำคัญ คือ ข้าราชการบำนาญกระทรวงสาธารณสุขที่เป็นผู้นำชมรมผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้และได้รับการยอมรับนับถือจากผู้สูงอายุและชุมชน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และมีจิตอาสาเข้ามาช่วยวางระบบการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นผู้ขับเคลื่อนการดำเนินงานทางด้านการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลกระโสมจนได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งยังเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น ใฝ่เรียนรู้ จึงริเริ่มพัฒนาการดำเนินการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง จนทำให้การดำเนินงานมีความโดดเด่นในระดับประเทศ อีกทั้งผู้บริหารเทศบาลตำบลกระโสมให้ความสำคัญกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ดังจะเห็นได้จากสนับสนุนกิจกรรมการดำเนินงานทางด้านการศึกษาผู้สูงอายุ ด้วยการจัดให้มีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานทางด้านการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุให้แก่ชมรมผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เทศบาลตำบลกระโสมให้อิสระแก่ชมรมผู้สูงอายุในการดำเนินงานจัดการศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ จึงส่งผลให้การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลกระโสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุสูง

4.1.9 ผลการดำเนินงานการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ จากการดำเนินการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา พบว่า มีผู้สูงอายุเข้าร่วมรับการศึกษาเป็นไปตามเป้าประสงค์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งยังมีผู้สูงอายุที่ต้องการเข้าร่วมรับการศึกษาสูงกว่าจำนวนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาวางแผนไว้

อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ผู้สูงอายุทุกคนที่ต้องการเข้าร่วมรับการศึกษาจะสามารถเข้าถึงการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาได้ อันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นสุขภาพร่างกายที่ไม่เอื้อต่อการเดินทาง สถานที่ที่ใช้ในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุมีระยะทางไกลจากที่พัก สถานที่จัดกิจกรรมไม่เอื้อต่อการเข้าร่วมของผู้สูงอายุ เช่น จัดในห้องประชุมชั้น 2 ของอาคาร การเดินทางไม่สะดวกต่อการเข้าร่วมกิจกรรม เวลาที่จัดกิจกรรมไม่สะดวกต่อการเข้าร่วมของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุบางส่วนไม่สนใจเข้าร่วมเนื่องจากยังต้องทำงานหาเลี้ยงชีพ และไม่เห็นความจำเป็น รวมทั้งเนื้อหาที่จัดให้ผู้สูงอายุยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ อีกทั้งผู้สูงอายุบางส่วนรู้สึกว่าจะไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้ เนื่องจากผู้ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมก็มักเป็นผู้สูงอายุกลุ่มเดิม ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า ในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงานั้น ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุเกือบทั้งหมดเป็นผู้สูงอายุเพศหญิง โดยแม้ผู้สูงอายุชายบางส่วนจะสนใจเข้าร่วมกิจกรรม แต่มักไม่มีโอกาส เนื่องจากยังต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัว และมีกิจกรรมอื่นที่ผู้สูงอายุชายให้ความสนใจมากกว่า เช่น การแข่งขันนกเขาเสียง การชนไก่ เป็นต้น

4.1.10 ปัญหาการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ภาพรวมการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาส่วนใหญ่ยังขาดความต่อเนื่อง อันเป็นผลมาจากงบประมาณไม่เพียงพอ ขาดองค์ความรู้ในการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ และขาดบุคลากรหลักในการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาบางแห่งที่นายกเทศมนตรีเห็นความสำคัญของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ รวมทั้งมีความพร้อมทางด้านงบประมาณ และบุคลากรก็สามารถจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุได้อย่างต่อเนื่อง

4.2 แนวทางการพัฒนาการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนายกเทศมนตรี การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้สูงอายุ และการประชุมกลุ่มผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาล พอนำมาประมวลตามประเด็นที่สนใจศึกษาได้ดังนี้

4.2.1 นโยบายสาธารณะและแผนการจัดการศึกษาผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาในอนาคต

สำหรับนโยบายและแผนการจัดการศึกษาผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคตจากการสัมภาษณ์นายกเทศมนตรี และผู้สูงอายุ รวมทั้งจากการประชุมกลุ่ม

ผู้รับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ มีรายละเอียดดังที่จะนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1) **นายกเทศมนตรี** ตามความคิดเห็นส่วนใหญ่ที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ของนายกเทศมนตรีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาส่วนใหญ่มีนโยบายและการวางแผนสำหรับการจัดบริการสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ แต่อาจไม่ได้แยกออกมาเป็นการเฉพาะเจาะจง มักรวมอยู่ในแผนของการดำเนินงานทางด้านสาธารณสุข หรือสวัสดิการสังคม ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาแต่ละแห่งมีแนวโน้มที่จะจัดทำนโยบายและแผนการจัดการศึกษาผู้สูงอายุต่อไป เนื่องจากเล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ โดยจะเน้นการดูแลสุขภาพและการดูแลทางด้านเศรษฐกิจเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตาม นายกเทศมนตรีที่ได้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะต้องหยุดการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากหมดวาระลงจากการได้รับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรี 2 สมัยติดต่อกันในเดือนมีนาคม พ.ศ.2564 หลังเสร็จสิ้นการเลือกตั้งนี้ จึงอาจทำให้นโยบายการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุในอนาคตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาส่วนใหญ่ยังขาดความแน่นอน ทั้งนี้มีบทสัมภาษณ์นายกเทศมนตรี ดังนี้

นายกเทศมนตรีท่านที่ 1 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ทางเทศบาลของเราได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ หรือแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ โดยในแต่ละปีจะต้องมีกิจกรรม โครงการต่างๆ ที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุ แต่ไม่ได้มีแผนเฉพาะให้สำหรับผู้สูงอายุนะ แต่มันจะบรรจุอยู่ในแผนประจำปีของเทศบาลเรา”

นายกเทศมนตรีท่านที่ 2 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “เทศบาลของเราให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุนะ เพราะถือว่าเขาเป็นผู้ที่มีคุณค่ากับท้องถิ่น เราจึงต้องให้ความสำคัญโดยการจัดกิจกรรม และโครงการเพื่อพัฒนา หรือมีกิจกรรมที่ให้ท้องถิ่น ชุมชนเราให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของผู้สูงอายุ กิจกรรมที่จัดให้ผู้สูงอายุจะบรรจุไว้ในแผนของเทศบาลเป็นประจำทุกปี”

นายกเทศมนตรีท่านที่ 4 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “การพัฒนาผู้สูงอายุของเทศบาลเรา ส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องการให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ เพราะวัยนี้จะมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพเสียเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นถ้าจัดการสอนให้เขามีความรู้ เขาก็จะสามารถดูแลตนเองได้บ้าง เพราะบางทีลูกหลาน ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ผู้เฒ่าผู้แก่ก็ต้องอยู่คนเดียวลำพัง การให้ความรู้จะทำให้เขาปลอดภัยมากขึ้นนะดังนั้นทางเทศบาลจะต้องมี ก็คือบังคับให้กองสาธารณสุข และกองการศึกษานี้แหละบรรจุลงในแผนประจำปี”

นายกเทศมนตรีท่านที่ 6 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ตอนนี้ก็ยังไม่มีการจัดการศึกษา หรือจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะนะครับ ส่วนใหญ่ที่ผ่านมาระยะนี้เราจะใส่ลงในแผนพัฒนา

ท้องถิ่น และแผนประจำปี อย่างที่เราจัดให้ผู้สูงวัยนี้ก็จะจะเป็นความรู้เกี่ยวกับการออม การเงิน เพราะกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่บางครั้งต้องมีการทำธุรกรรมการเงิน ลูกหลานไม่ได้ไปด้วย ก็จำเป็นต้องมีความรู้ในการออมเงิน การเก็บเงินนะ เพราะผู้สูงวัยเขามีเบี้ยผู้สูงอายุ เงินที่เขาได้ก็เก็บบ้าง ฝากบ้าง เราให้ความรู้เขาจะได้ไม่โดนโกง แต่ด้านสุขภาพเราก็มีนะ เช่น ให้ความรู้ในการกินอาหาร การดูแลร่างกาย เช่น บางคนเป็นเบาหวาน ความดัน ไชมัน เขาก็ไม่อยากไปโรงพยาบาล ทางเรานี่แหละ บางครั้งกองสาธารณสุขต้องเข้าไปช่วยให้ความรู้ เราก็ต้องอย่างต่อเนื่องแบบนี้ทุกปี”

นายกเทศมนตรีท่านที่ 8 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “เทศบาลเราก็มีแผนนะ เป็นแผนเกี่ยวกับการพัฒนาผู้สูงอายุ ตอนนี้ก็มีโรงเรียนผู้สูงอายุด้วยนะ รุ่นที่กำลังเรียนอยู่ตอนนี้รุ่น 2 มีนักเรียนประมาณ 20 คน ได้ ก็ให้เขาใช้เวลาว่างๆ มาคุยกัน พบปะกัน บางที่เขาเหงาอยู่บ้านเลขๆ มาโรงเรียนก็ได้พบเพื่อนวัยเดียวกันคุยกันรู้เรื่อง วิทยากรคนมาสอนก็เป็นคนในนี้แหละ ในพื้นที่มาสอนออกกำลังกาย รำกระบองมั่ง ไทเก๊กบ้าง แล้วก็มาจากรพ. สด. มาสอนเกี่ยวกับสุขภาพ การดูแลสุขภาพ ทางนี้ก็ให้กองการศึกษาแหละดูแลใส่ลงในแผนของเราทุกปี”

นายกเทศมนตรีท่านที่ 10 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ทางเทศบาลเราก็ส่งเสริมให้ความรู้ด้านสุขภาพด้านเบี้ยผู้สูงอายุ แต่ตอนนี้ยังไม่มีแผนเฉพาะสำหรับผู้สูงวัยนะ มีแต่แผนรวมในแผนประจำปี ดูแลโดยกองการศึกษา และกองสาธารณสุข ต้องจัดกิจกรรมให้เขา บางครั้งก็มีไปทัศนศึกษา ดูงานต่างจังหวัดนะ ได้เปิดหูเปิดตา เขาก็มีความรู้มีประสบการณ์ ถ้าได้เป็นนายกต่อก็จะส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้ มีกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุต่อไป ก็จะพยายามหากิจกรรมใหม่ใส่ลงในแผนประจำปี บางครั้งอาจจะต้องมีแผนพัฒนาผู้สูงอายุโดยเฉพาะก็ได้นะ”

2) *ผู้อำนวยการ* จากการประชุมกลุ่มผู้รับผิดชอบในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพังงา พอจะประมวลได้ว่า แม้นโยบายในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุจะขึ้นอยู่กับผู้บริหารสูงสุดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงามีแนวโน้มในการวางแผนการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุใน 3 ประเด็นหลักอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ แผนการจัดการศึกษาผู้สูงอายุทางด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งเป็นการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาตามความต้องการโดยทั่วไปของผู้สูงอายุ โดยจะขยายการดำเนินงานให้ครอบคลุมผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบมากขึ้น รวมทั้งเพิ่มกิจกรรมทางการศึกษาผู้สูงอายุให้หลากหลายมากขึ้น ทั้งนี้ คาดว่าระดับการดำเนินงานจะขึ้นอยู่กับนโยบายของนายกเทศมนตรีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาแต่ละแห่ง รวมทั้งขึ้นอยู่กับงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองด้วย ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งที่นายกเทศมนตรีให้ความสำคัญกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษา แม้จะไม่มีงบประมาณ

สนับสนุนจากทางภาครัฐมากพอ แต่นายกเทศมนตรีก็จะใช้เงินส่วนตัว รวมถึงพยายามจัดหางบประมาณมาใช้ในการดำเนินงานด้วยการระดมทุน อีกทั้งแนวโน้มการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาแต่ละแห่งยังขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของผู้รับผิดชอบหลักทางการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุด้วย โดยหากผู้รับผิดชอบหลักเป็นกองสาธารณสุข เนื้อหาและกิจกรรมการจัดการศึกษาผู้สูงอายุก็จะเน้นทางด้านการดูแลสุขภาพเป็นหลัก ส่วนกองการศึกษา มักจะเน้นทางด้านกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรม และเชิญผู้สูงอายุโดยเชิญเป็นวิทยากรในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับกองสวัสดิการสังคม จะเน้นการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ส่วนหากสำนักปลัดเทศบาลเป็นผู้รับผิดชอบหลัก การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุก็จะไม่มีจุดเน้นที่ชัดเจน ขึ้นอยู่กับนโยบายจากผู้บริหารเป็นหลัก ทั้งนี้มีบทสัมภาษณ์ผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข ดังนี้

ผู้อำนวยการกองการศึกษา ท่านที่ 1 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ ทางกองการศึกษาจะจัดกิจกรรมส่งเสริม ให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ผู้สูงวัย พาเขาไปทัศนศึกษา ดูงานต่างจังหวัดก็มีบ้าง ทำให้เขามีความสุข เพราะบางครั้งลูกหลานไม่ได้พาไปเที่ยวไหน แผนพัฒนาผู้สูงอายุโดยเฉพาะของเทศบาลยังไม่มี ก็ยังเป็นแผนของกองการศึกษา ซึ่งจะเป็นแผนรวมของเทศบาล เป็นแผนปฏิบัติงาน บางครั้งก็มีกิจกรรมฝึกอบรมอาชีพให้เขาอะ เช่น ทำเหรียญโปรยทาน พับเป็นดอกไม้ต่างๆ ทำให้เขาไม่เบื่อ ”

ผู้อำนวยการกองการศึกษา ท่านที่ 2 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ กองการศึกษาจะจัดกิจกรรมส่งเสริม ให้ความรู้ด้านสุขภาพ ด้านการออมเพื่ออนาคตแก่ผู้สูงวัย บางครั้งจัดอบรมให้เขา เราก็สอบถามว่าปีนี้อะกอบรมเรื่องไร บางปีอยากได้หลายหลักสูตรก็จัดให้ไม่ทันนะ เพราะงบประมาณของเทศบาลก็มีจำกัด แต่เดือนก็จะมีการประชุมผู้สูงอายุ เดือนละครั้ง ทำให้เขาได้มาพบปะ เราจะใช้วันที่เราแจกเบี้ยผู้สูงอายุในการให้ความรู้เสียเลย เพราะเขามากันพร้อมหน้าพร้อมตา มากันมาก งบประมาณจัดกิจกรรมให้ผู้สูงวัยโดยเฉพาะนี้ยังมีน้อย ทำให้ยับยั้งชั่งใจกิจกรรมได้ไม่เยอะเท่าไร บางครั้งทางผู้สูงอายุอยากจัดแต่ไม่มีงบ ทางนายกก็ต้องเอาเงินส่วนตัวมาช่วย”

ผู้อำนวยการกองการศึกษา ท่านที่ 3 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ กองการศึกษาจะจัดกิจกรรมส่งเสริม ให้ความรู้ฝึกอบรมตามความต้องการของผู้สูงอายุ ในแต่ละปีก็จะไม่เหมือนกัน อย่างมากอบรมปีละ 2 หลักสูตร เพราะงบประมาณไม่เอื้ออำนวย แต่เทศบาลเราก็เห็นคุณค่าของผู้สูงวัย มักจะเน้นทางด้านกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรม และเชิญผู้สูงอายุโดยเชิญเป็นวิทยากรในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”

ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ท่านที่ 1 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ทางกองสวัสดิการสังคมก็จะเป็นฝ่ายดูแลสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุของเทศบาลนี้ โดยจะให้ความรู้เรื่องสิทธิของผู้สูงอายุที่ควรจะได้รับ เช่น เบี้ยผู้สูงอายุ นอกจากนี้จะให้ความรู้เกี่ยวกับการฝึกอาชีพให้ด้วยนะ คือ ถ้าเขามีกิจกรรมจะได้ไม่เหงา สุขภาพจิตดี สุขภาพกายก็ดี ได้ขยับร่างกาย โรคก็ลดลงนะ ก็มีบางครั้งที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจครัวเรือนด้วยนะ สอนทำบัญชีครัวเรือน ก็มีวิทยากรที่เป็นครูเกษียณในกลุ่มนี้แหละเป็นวิทยากร เพราะเขามีความน่าเชื่อถือ”

ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข ท่านที่ 1 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “กองสาธารณสุขจะร่วมกับกองการศึกษาในการจัดกิจกรรมส่งเสริม ให้ความรู้ด้านสุขภาพ ร่วมกับการฝึกอบรมอาชีพ แต่งบประมาณบางปีของเทศบาลก็มีจำกัด บางครั้งต้องใช้เงินส่วนตัวของนายกในการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุ ยิ่งตอนนี้ยังมีข่าวโรคระบาดโควิดนี้ทางกองสาธารณสุขก็ยั้งต้องให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อให้เขามีความปลอดภัย และสามารถป้องกันโรคระบาดได้ ในส่วนแผนการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ ตอนนี่ยังไม่มีแยกออกมาโดยเฉพาะยังเป็นแผนเดียวกันกับแผนของกอง หรือแผนของเทศบาล เพราะบางครั้งการแยกทำแผนเฉพาะจะมีปัญหาเรื่องงบประมาณตามมานนะ เราก็ต้องทำแบบนี้ไปก่อน”

ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข ท่านที่ 2 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “กองสาธารณสุขจะร่วมกับกองการศึกษาในการจัดกิจกรรมส่งเสริม ให้ความรู้ด้านสุขภาพ เช่น การดูแลสุขภาพตนเอง การดูแลตนเองเกี่ยวกับโรค NCD บางครั้งก็ร่วมกับ รพ.สต. ที่มาให้ความรู้ บางครั้งนายกก็ต้องระดมทุนจากเครือข่ายของแกมาช่วยนะ อย่างวันที่มีกิจกรรมให้ความรู้ หรือฝึกอบรมงบประมาณเดือนอาหารกลางวันก็ไม่มี อาหารว่างก็ไม่มี นายกก็สงสารอีก คนเฒ่าคนแก่ทั้งนั้นจะให้กลับไปกินข้าวบ้านแล้วมาใหม่ก็ลำบาก แกก็ต้องช่วยหาเงิน ระดมทรัพยากรจากเพื่อนๆ คนรู้จัก บางทีก็ สท. มาช่วยในส่วนนี้กิจกรรมก็ราบรื่น”

ปลัดเทศบาล ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ของเราสำนักปลัดเทศบาล จะเป็นผู้ดูแลด้านการจัดการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ของเราไม่ได้วางแผนระยะยาว ไม่มีจุดเน้นที่ชัดเจน ขึ้นอยู่กับนายกนะว่าจะจัดการศึกษาให้ผู้สูงอายุในเรื่องใด เพราะบางครั้งนายก หรือ สมาชิกเทศบาลลงพื้นที่ก็จะรู้ถึงความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุ ทางสำนักปลัดก็จะใช้งบประมาณ อาจจะปรับกิจกรรมในโครงการเล็กน้อยเพื่อจัดอบรม หรือจัดกิจกรรมตามที่กลุ่มผู้สูงอายุต้องการ เพราะเราถือว่ากลุ่มนี้เป็นรากฐานของชุมชน เป็นคนเก่าแก่ในพื้นที่ต้องให้ความสำคัญ บางครั้งงบประมาณไม่เพียงพอ นายกและสท. ก็เสียสละกำลังทรัพย์ส่วนตัวนะ อย่างเช่น พาไปดูงาน หรือทัศนศึกษานอกที่ต้ง ท่านนายกก็ต้องเสียสละ เพราะอยากให้ผู้สูงอายุในพื้นที่มีความสุข ถือว่าคนกลุ่มนี้ไม่ค่อยได้

ไปไหน ถ้าเขาได้ไปที่จิตใจ สุขภาพจิตก็ดี บางคนป่วยเดินไม่ค่อยไหวแต่พอได้ไปทัศนศึกษาเดินได้ดีขึ้นเลยนะ”

3) ผู้สูงอายุ จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุแต่ละคนมีความต้องการบริการสาธารณะทางการศึกษาในอนาคตที่หลากหลายแตกต่างกันไป ตามความสนใจของแต่ละคน ไม่ได้แสดงความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน บางคนต้องการให้มีการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาดูด้วยการให้ความรู้ทางด้านสุขภาพ เพราะมีปัญหาสุขภาพ บางคนอยากให้จัดอบรมอาชีพด้วยการประดิษฐ์สินค้าพร้อมกับการหาตลาดในการขายให้ บางคนต้องการให้จัดศึกษาดูงานนอกสถานที่ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มีประเด็นที่ผู้สูงอายุต่างเห็นตรงกัน คือ การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุมีความสำคัญกับการเป็นผู้สูงอายุอย่างยิ่ง โดยต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง รวมทั้งต้องเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาโดยทั่วถึงกัน โดยเฉพาะผู้สูงอายุเพศชาย ทั้งนี้ ผู้สูงอายุที่ให้สัมภาษณ์เกือบทั้งหมด ระบุว่า ปัจจุบันการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุมักเป็นกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดมักเป็นผู้สูงอายุหญิง โดยมีผู้สูงอายุชายสนใจเข้าร่วมกิจกรรมในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาน้อยมาก ทั้งนี้ เนื่องมาจากการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษายังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุเพศชาย และผู้สูงอายุเพศชายบางส่วนยังต้องประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว จึงไม่สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษาต่างๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้ ทั้งนี้มีบทสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ ดังนี้

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 1 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “อยากให้เทศบาลเขาให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพอย่างนี้ไปตลอด เพราะโลกมันเปลี่ยนไป โรคก็เปลี่ยนไปด้วย ถ้าเรารู้ทันก็จะอยู่กับลูกหลานได้นานขึ้น”

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 2 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “อยากให้เขาให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพนะ อย่างป้าเองก็มีโรคความดัน และเบาหวาน ถ้าทางเทศบาลจัดให้เราก็จะรู้ว่าใครเป็นบ้าง เราได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนๆ ที่เป็นโรคเดียวกับเรา ช่วยกันควบคุมดูแลกัน”

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 4 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ป้าก็เป็นนักเรียนของโรงเรียนผู้สูงอายุนะ เทศบาลเขาทำได้ดี ทำให้เรามีเพื่อนในวัยเดียวกัน สนุก ไม่เหงา ได้เจอเพื่อนๆ อาทิตย์ละ ครั้งสองครั้ง เขาสอนไร ก็เรียนทั้งนั้น ดีกว่าอยู่บ้านเฉยๆ”

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 6 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “เทศบาลก็มีมาสอนเรื่องการทำงานให้แนะ แต่บางทีเราทำไม่ได้ไม่เยอะ เพราะแต่ละคนก็อายุเยอะทั้งนั้น เราทำให้ได้ความเพลิดเพลิน ให้ได้มีความรู้เท่านั้น”

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 9 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “เขามาสอนการสานประเป่าใบเล็ก ๆ จากใบจาก ใบเตย บางทีเราคิดว่าเราทำสวยก็อยากขายได้นะ ถ้าทางเทศบาลรับไปขายให้ หรือหาแหล่งตลาดขายให้ก็ดีนะ เราก็จะมีตั้งค้ไปเลี้ยงขนมหวานๆ เราบ้าง”

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 13 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “เขามาสอนการห่อเหรียญโปรยทานนะ ก็ได้ทำไคความรู้ไปช่วยงานบุญเขาบ้าง มันเพลินดี อยากให้เขาจัดแบบนี้ไปตลอด เราก็ไม่เบื่อ ได้มีกิจกรรม”

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 13 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “เขามาสอนการห่อเหรียญโปรยทานนะ ก็ได้ทำไคความรู้ไปช่วยงานบุญเขาบ้าง มันเพลินดี อยากให้เขาจัดแบบนี้ไปตลอด เราก็ไม่เบื่อ ได้มีกิจกรรม”

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 40 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ทางเทศบาลก็ให้ความสำคัญกับผู้สูงวัยนะ บางครั้งก็เชิญไปเป็นวิทยากรสอนนักเรียนในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณีในท้องถิ่น เช่น ประเพณีทานไฟ เดือนสิบ เราก็ดีใจนะที่เขาได้เห็นคุณค่าของเรา ก็อยากให้เชิญไปเรื่อยๆ นะ ป้ายินดี”

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 45 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “เทศบาลก็มาให้ความรู้ด้านการออม การทำธุรกรรมการเงินนะ ป้าก็เข้าร่วมเพราะว่าตอนนี้ได้ยื่นข่าวเขาโกงคนแก่กันเยอะ ถ้าเรารู้ไว้บ้างจะได้ไม่โดนโกง”

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 70 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ป้าก็เข้าร่วมฝึกอาชีพฝึกรบรณะ ทางเทศบาล งานการศึกษาเขามาชวน ดีใจนะ บางครั้งก็สอนทำขนม อยากให้มีไปตลอด เราคลายเหงาได้ ได้เจอเพื่อนๆ”

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 74 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ทางเทศบาลจัดให้ผู้สูงอายุได้ไปทัศนศึกษา เห็นว่างบประมาณไม่พอหรือคนนะ แต่นายกเขาช่วย อยากให้พวกเรา สว. ได้ไปเปิดหูเปิดตา ได้มีความรู้ ทันยุคสมัย ป้าดีใจที่ทางเทศบาลเขาจัดโครงการให้คนแก่บ้าง อยากให้ไปทุกๆ ปี”

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 75 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “เขามาให้ความรู้นะตอนนี้ก็มาสอนทำที่ล้างมือ ใช้ล้างมือในยุคโรคระบาดนี้ เห็นว่าคนแก่ติดง่าย เขาก็มาติดตามมาตรวจสุขภาพ วัดความดัน ให้ความรู้เกี่ยวกับอาหาร บางครั้งฉันก็ไปร่วมงานที่เขาจัดนะ เช่น ประชุมประจำเดือน เทศบาลเขาจัดเราก็ไปร่วม เขาสอนทำขนม เดินลีลาศก็มีนะ”

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 80 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “เจ้าหน้าที่เทศบาลก็มาสอบถามนะว่าอยากเรียน อยากรู้ เรื่องอะไร อยากทำขนมไรเป็น บางครั้งก็ตั้งใจเราบ้าง บางครั้งก็ไม่ตั้งใจ แต่เราก็เข้าใจเพราะเสียงส่วนใหญ่เขาต้องการคนละอย่างกับเรา ถึงไม่ตั้งใจเราก็ไปเรียน

ไปร่วมกิจกรรมนะ เพราะได้ความรู้ ได้รู้สิ่งใหม่ๆ อยากให้เขามีกิจกรรมให้ผู้สูงอายุเยอะๆ แต่ก็เข้าใจว่างบไม่มี ”

ผู้สูงอายุเพศชายท่านที่ 2 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ก็อยากไปร่วมกิจกรรมนะ แต่ให้ป่าเขาไปร่วมแทนก็แล้วกัน เพราะลุงต้องดูแลสวน ดูแลหลาน เลยให้ป่าเขาไปร่วมแทน ”

ผู้สูงอายุเพศชายท่านที่ 4 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “มีเจ้าหน้าที่เทศบาลมาสอบถามว่าอยากเรียนอะไรอยากไปร่วมกิจกรรมนะ แต่เราต้องเข้าสวนหาเงินมาเลี้ยงหลานๆ เลยให้เมียเข้าร่วมกับเขาแทน ”

ผู้สูงอายุเพศชายท่านที่ 10 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ก็ได้ไปร่วมกิจกรรมที่เทศบาลจัดนะ ตอนนั้นน่าจะเป็นการออม หรือทำบัญชีครัวเรือนนะ เราก็ได้ความรู้กลับมาทำ ”

ผู้สูงอายุเพศชายท่านที่ 14 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ก็มีทางเทศบาลจัดอบรมหลักสูตร เกษตรปลอดสาร เกษตรอินทรีย์ ก็ได้เข้าร่วมนะ อยากมีความรู้ เขาพาไปดูงานทัศนศึกษาด้วย เราก็ได้ความรู้ ได้ไปทัศนศึกษากันสองคนตายาย ลูกๆ เขาโตกันหมด เราเลยมีเวลาว่างมาร่วมกิจกรรม ก็ดีนะ ได้มีเพื่อน ได้เปิดหูเปิดตา ได้ความรู้ใหม่ๆ อยากให้เขาจัดเรื่อยๆ ต่อไป ”

ผู้สูงอายุเพศชายท่านที่ 22 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ไม่มีเวลาเข้าร่วมหรือกบงทีนะจัดทั้งวัน เราต้องดูบ้าน ดูสวน หาเบี้ย เลี้ยงหลาน ”

ผู้สูงอายุเพศชายท่านที่ 32 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ชอบตรงได้ไปทัศนศึกษาดูงาน ได้ความรู้ดี อยากให้มีต่อไป ”

ผู้สูงอายุเพศชายท่านที่ 32 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ก็เป็นสมาชิกของโรงเรียนผู้สูงอายุนะ ได้เข้าร่วมกิจกรรม เราสองคนตายายก็เป็นนักเรียน โรงเรียนนี้ ได้เจอเพื่อนๆ เรียนอะไรก็ได้ ได้หมด อยากให้เขาจัดไปเรื่อยๆ ”

ผู้สูงอายุเพศชายท่านที่ 50 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ส่วนใหญ่หลักสูตรที่เขาจัดมันน่าจะเหมาะกับผู้หญิง อีกอย่างในที่นี้ผู้หญิงเยอะกว่าผู้ชาย เราก็ต้องฟังเสียงส่วนใหญ่ บางทีก็อยากเข้าร่วมแต่ก็เงินๆ เหมือนกัน เหมือนอบรมทำงานมพันนี้ เราไม่กล้าร่วม ใดแต่ส่งแรงเชียร์ให้แม่บ้านเข้าไปร่วมแทน ”

4.2.2 แนวทางพัฒนาการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ

จากการสัมภาษณ์นายกเทศมนตรี และผู้สูงอายุ รวมทั้งจากการประชุมกลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบหลักในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาต่างก็ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า แนวทางการพัฒนาการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ คือ จะต้องมีการสำรวจ หรือสอบถามความ

ต้องการของผู้สูงอายุก่อนที่จะจัดทำนโยบายหรือวางแผนการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ รวมทั้งต้องมีช่องทางให้ผู้สูงอายุได้แสดงความต้องการของตนเองทางด้านการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบ โดยในอนาคต หากมีการสอบถามความต้องการก่อนการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษา ก็อาจทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดกิจกรรมการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุเพศชายได้ด้วย อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเปิดโอกาส และให้อิสระแก่กลุ่มผู้สูงอายุเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมทางด้านบริการสาธารณะทางการศึกษาได้เอง หรือเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เข้ามาร่วมดำเนินการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้มีบทสัมภาษณ์นายกเทศมนตรี ดังนี้

นายกเทศมนตรี ท่านที่ 1 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ทางเราจะต้องพัฒนาแผนการจัดการศึกษาของผู้สูงอายุให้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุให้ได้มากที่สุด ซึ่งต้องมีการสอบถามสำรวจข้อมูลจากผู้สูงอายุในเขตเราให้ได้ข้อมูลมากที่สุด”

นายกเทศมนตรี ท่านที่ 3 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “การพัฒนาแผนการจัดการศึกษาของผู้สูงอายุนั้น เป็นพันธกิจที่สำคัญของเทศบาล เนื่องจากเราต้องดูแลและจัดสวัสดิการรวมทั้งจัดการศึกษาให้แก่กลุ่มผู้สูงอายุให้ตรงกับความต้องการ ทั้งนี้เราก็ต้องมีข้อมูลความต้องการของผู้สูงอายุเพื่อนำมาใช้กำหนดเป็นแผนดำเนินการประจำปี รวมทั้งเป็นแผนพัฒนาท้องถิ่นของเรา”

นายกเทศมนตรี ท่านที่ 7 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “การพัฒนาแผนการจัดการศึกษาของผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีช่องทาง หรือเครื่องมือให้ผู้สูงอายุได้แสดงถึงความต้องการในเรื่องการศึกษา หรือการพัฒนาตนเอง เพราะข้อมูลเหล่านั้นจำเป็นต่อการกำหนดแผนการจัดการศึกษาของผู้สูงวัย ถ้าไม่มีข้อมูลความต้องการ ก็เหมือนกับคนตาบอดคลำช้าง”

นายกเทศมนตรี ท่านที่ 12 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ที่ผ่านมามีการจัดการศึกษาหรือฝึกอบรมให้ผู้สูงอายุนั้น ส่วนใหญ่คนที่มาร่วมจะเป็นผู้หญิง ที่จริงก็อยากให้ผู้ชายมาร่วมมากๆ เช่นกันนะ แต่ผู้ชายส่วนใหญ่เขาก็ไม่แสดงความคิดเห็นว่าอยากเรียนเรื่องอะไร ส่วนใหญ่เขาจะสนใจเรื่องอาชีพที่เขาทำอยู่มากกว่า ทางเราก็มีความคิดนะว่าจะต้องสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุผู้ชายให้มากขึ้น เขาจะได้มีส่วนร่วมกับเรา เราต้องเปิดช่องให้เขาเข้ามาแสดงความคิดเห็น ความต้องการ แล้วนำความต้องการนั้นแหละมากำหนดเป็นแผนของเทศบาลในการจัดการศึกษาให้ผู้สูงอายุต่อไป ก็ตั้งใจว่าจะทำไปตลอดนะเรื่องการศึกษาผู้สูงอายุ เพราะเราเห็นว่าเขาสำคัญ เหมือนพ่อแม่เราทุกคน”

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 3 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “บางครั้งอยากให้เทศบาลมาสำรวจความต้องการของกลุ่มผู้สูงวัยนะ ว่าอยากได้อะไร อยากอบรมเรื่องอะไร จะได้จัดได้ตรงกับวัย สว. แต่ก็เข้าใจภารกิจเขามีเยอะ”

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 45 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “อยากให้เทศบาลมีช่องทางให้เราแสดงความคิดเห็น ว่าเราอยากเรียนรู้เรื่องอะไร จะให้เราไปแจ้งที่สำนักงานก็ลำบาก ”

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 66 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ไม่เคยแจ้งกับเทศบาลนะ เราก็ไปเรียน จัดอะไรก็ไปเรียนทั้งนั้นแหละจ้า ดึกว่าอยู่บ้านมันเหงา ”

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 70 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “อยากให้เทศบาลมาสอบถามประชาชน ว่าเคือคร้อนอะไร อยากเรียน อบรมอะไร จะได้มีคนไปร่วมอบรมเยอะๆ บางทีสามีอยากไปร่วมแต่พอเห็นว่ากิจกรรมเป็นแบบนี้เขาเลยไม่ไปร่วมเขาบอกว่าเป็นของผู้หญิง เลยให้ไปคนเดียว ”

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 75 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ก็เคยได้บอกกับเทศบาลนะ ว่าต้องการเรียน อบรมเรื่องอะไร แต่ก็เข้าใจเขาก็ต้องจัดตามความต้องการของคนหมู่มาก แต่ป้าก็เข้าร่วมนะแม้จะไม่ตรงกับที่ป้าเสนอไป พอเข้าใจได้ว่างบประมาณมีน้อย จัดให้ผู้สูงอายุได้จำกัด”

ผู้สูงอายุเพศชาย ท่านที่ 5 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “อยากให้ทางเทศบาลมีช่องทางติดต่อ สื่อสารให้ตาได้แสดงความคิดเห็นความต้องการฝึกอาชีพบ้าง เพราะไม่ค่อยมีช่องทางให้คนแก่แสดงความคิดเห็น จะให้เราไปเทศบาลก็ไปลำบาก”

ผู้สูงอายุเพศชาย ท่านที่ 88 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “เทศบาลอาจจะต้องเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้สูงอายุได้เป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมทางด้านการศึกษาได้เอง หรือให้โอกาสให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมดำเนินการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษากับเทศบาลบ้าง”

ผู้สูงอายุเพศชาย ท่านที่ 98 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “เทศบาลควรให้อิสระแก่กลุ่มผู้สูงอายุเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมทางด้านการบริการสาธารณะทางการศึกษาได้เอง โดยมีเทศบาลคอยสนับสนุนงบประมาณ”

4.2.3 แนวทางเพิ่มการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

สำหรับแนวทางที่จะเพิ่มการมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ เพื่อจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุนั้น จากการสัมภาษณ์นายกเทศมนตรี และจากการประชุมกลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบหลักในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษา พอจะกล่าวได้ว่า ในอนาคตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น โดยเฉพาะในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องอาศัยความรู้หลายแขนง การจัด

ฝึกอบรม การจัดกิจกรรมทางการศึกษาต่างๆ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรเอกชนในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ รวมทั้งยังต้องการให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามาให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุด้วย โดยแนวทางในการเพิ่มการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ก็อาจดำเนินการโดยทำบันทึกความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐอื่นเพื่อร่วมกันจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุ และทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังภาคเอกชนในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ทั้งนี้มีบทสัมภาษณ์นายกเทศมนตรี ดังนี้

นายกเทศมนตรี ท่านที่ 1 ให้สัมภาษณ์ ดังนี้ “สำหรับในอนาคตเทศบาลจะต้องให้ภาคส่วนต่างๆ องค์กรต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วม และบูรณาการมากขึ้น โดยเฉพาะในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องอาศัยความรู้หลายแขนง การจัดฝึกอบรม การจัดกิจกรรมทางการศึกษาต่างๆ

นายกเทศมนตรี ท่านที่ 2 ให้สัมภาษณ์ ดังนี้ “ในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุนั้นต้องยอมรับว่าทางเรามีงบประมาณที่ค่อนข้างจำกัด ทำให้จัดบริการ จัดการศึกษา หรือฝึกอบรมให้แก่กลุ่มผู้สูงวัยนั้นยังทำได้น้อย แต่ทางเราก็พยายามหาทางแก้ไข โดยสร้างเครือข่ายพันธมิตรกับองค์กรในภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน โดยอาจจะใช้งบประมาณเพื่อดำเนินการร่วมกันครับ”

นายกเทศมนตรี ท่านที่ 4 ให้สัมภาษณ์ ดังนี้ “ทางเทศบาลก็ได้ทำ MOU กับหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา เช่น วิทยาลัยชุมชนพังงา กศน. พังงา ให้เข้ามาช่วยจัดการศึกษา บางครั้งก็บูรณาการการทำงานร่วมกัน เพราะหน่วยงานการศึกษาเหล่านี้จะมีงบประมาณในการจัดฝึกอบรม ฝึกอบรมให้แก่ประชาชนทุกวัย ซึ่งหน่วยงานเขาก็ได้ผลงาน ทางเทศบาลก็ได้บริการประชาชน ได้บริการกลุ่มผู้สูงอายุ อย่างเช่น วันก่อนทางวิทยาลัยชุมชนก็มาสอนให้ผู้สูงวัยในชมรมผู้สูงวัยได้เรียนรู้การทำดอกไม้ดินญี่ปุ่นนะ ก็ win-win ด้วยกันทั้งสองหน่วยงาน”

นายกเทศมนตรี ท่านที่ 8 ให้สัมภาษณ์ ดังนี้ “ในการจัดการศึกษา ฝึกอบรม ให้ผู้สูงวัยนะครับบางครั้งต้องใช้ความรู้หลากหลาย เพราะถ้าจัดแบบเดิมซ้ำๆ กลุ่มผู้สูงวัยก็จะเบื่อ ดังนั้นครับการจัดฝึกอบรม การจัดกิจกรรมทางการศึกษาต่างๆ เทศบาลเราก็ต้องการความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐด้วยกันด้วยครับ”

นายกเทศมนตรี ท่านที่ 10 ให้สัมภาษณ์ ดังนี้ “เทศบาลเราได้ทำ MOU กับวิทยาลัยชุมชนพังงาครับ คือ ทางวิทยาลัยก็จะส่งนักศึกษาอนุปริญาตมาฝึกงานในเทศบาลเรา ตรงนี้ทางเทศบาลก็จะช่วยสนับสนุนวิทยาลัยได้ ส่วนวิทยาลัยเองก็จะเข้ามาจัดฝึกอบรม ให้ความรู้ จัด

ฝึกอบรมให้กับประชาชนในพื้นที่ของเรา บางครั้งก็พัฒนาครูปทุมวัย บางครั้งก็ส่งเสริมอบรมอาชีพ ให้แก่ผู้สูงอายุ หรืออบรมให้เด็ก ๆ ก็มีนะครับ”

4.2.4 แนวทางเพิ่มการเข้าถึงการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ

จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในจังหวัดพังงา พบว่า ผู้สูงอายุบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาได้ด้วยเหตุผลหลายประการดังได้แสดงรายละเอียดไว้ก่อนหน้านี้ จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาต้องหาแนวทางในการเพิ่มระดับการเข้าถึงการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ โดยมีแนวทางดังนี้

1) แนวทางเพิ่มการเข้าถึงการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาของผู้สูงอายุ

เพศชาย

จากการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มต่างเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาจะต้องทำการสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุเพศชาย โดยจะต้องจัดเนื้อหาและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้สูงอายุเพศชาย รวมทั้งต้องคำนึงถึงเวลาในการจัดกิจกรรมซึ่งต้องเอื้อต่อผู้สูงอายุชายที่ยังต้องทำงาน เพื่อให้สะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุด้วย ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มเห็นว่า อาจเป็นไปได้ยากที่จะจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุชายที่ยังต้องทำงาน เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ และบุคลากร ทั้งนี้มีบทสัมภาษณ์ผู้สูงอายุดังนี้

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 3 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “บางครั้งอยากให้เทศบาลมาสำรวจความต้องการของกลุ่มผู้สูงวัยนะ ว่าอยากได้อะไร อยากอบรมเรื่องอะไร จะได้จัดได้ตรงใจกับวัย สว. แต่ก็เข้าใจภารกิจเขามีอะ”

ผู้สูงอายุเพศชาย ท่านที่ 5 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “อยากให้ทางเทศบาลมีช่องทางติดต่อ สื่อสารให้ตาได้แสดงความคิดเห็นความต้องการฝึกอาชีพบ้าง เพราะไม่ค่อยมีช่องทางให้คนแก่แสดงความคิดเห็น จะให้เราไปเทศบาลก็ไปลำบาก”

ผู้สูงอายุเพศชาย ท่านที่ 15 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “อยากให้เทศบาลจัดกิจกรรมในช่วงสาย หรือช่วงบ่าย เพราะบางครั้งช่วงเช้า ลุงต้องเข้าสวนหาเงินก่อน ถ้าเขาจัดช่วงบ่ายๆ หรือเปลี่ยนเวลา หรือสอบถามเราก่อนก็จะดีมาก จะได้ไปร่วมกับเขาบ้าง”

ผู้สูงอายุเพศชาย ท่านที่ 38 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ที่จัดอบรมเน้นเราผู้ชายก็มีนะ เหมือนกับหลักสูตรเกษตรปลอดสาร เกษตรอินทรีย์ แต่ว่าหลักสูตรมันใช้เวลาหลายวัน บางที 4-5 วัน ตาไม่ได้มีเวลาว่าง เพราะบางทีตอนเช้าต้องเข้าสวน บางทีต้องเลี้ยงหลาน เพราะยายเขาเสีย

แล้ว เลยต้องเลี้ยงหลานให้ลูก แต่ถ้าจัดช่วงปายๆ สักวันสองวันก็นำจำไปเรียนได้นะ พาหลานไปกัน”

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 70 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “อยากให้เทศบาลมาสอบถามประชาชน ว่าเคือคร้ออะไร อยากเรียน อบรมอะไร จะได้มีคนไปร่วมอบรมเยอะๆ บางทีสามีอยากไปร่วมแต่พอเห็นว่ากิจกรรมเป็นแบบนี้เขาเลยไม่ไปร่วมเขาบอกว่าเป็นของผู้หญิง เลยให้ไปคนเดียว ”

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 75 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ก็เคยได้บอกกับเทศบาลนะ ว่าต้องการเรียน อบรมเรื่องอะไร แต่ก็เข้าใจเขาก็ต้องจัดตามความต้องการของคนหมู่มาก แต่ป้าก็เข้าร่วมนะแม้จะไม่ตรงกับที่ป้าเสนอไป พอเข้าใจได้ว่างบประมาณมีน้อย จัดให้ผู้สูงอายุได้จำกัด”

2) แนวทางเพิ่มการเข้าถึงการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาของผู้สูงอายุในทุกระดับอายุ

สำหรับแนวทางที่ผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เข้าประชุมกลุ่มเห็นว่าจะช่วยเพิ่มการเข้าถึงการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาของผู้สูงอายุในทุกระดับอายุได้นั้น คือ ควรกระจายการจัดกิจกรรมไปยังพื้นที่ชุมชนให้มากขึ้น เพื่อลดปัญหาการเดินทาง รวมทั้งต้องคำนึงถึงสถานที่ซึ่งจะต้องเอื้อต่อการเข้าร่วมกิจกรรม และเอื้อต่อการทำกิจกรรมทางการศึกษาต่างๆ ของผู้สูงอายุ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพึงหาควรวางเครือข่ายการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุในแต่ละชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งด้วย เนื่องจากคนในชุมชนจะคุ้นเคยกับผู้สูงอายุ ทราบวิถีชีวิต และความต้องการของผู้สูงอายุในแต่ละชุมชน ซึ่งจะช่วยให้สามารถดำเนินการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุได้โดยสะดวก ทั้งนี้มีบทสัมภาษณ์ผู้สูงอายุและผู้อำนวยความสะดวกการศึกษา ดังนี้

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 3 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “อยากให้เทศบาลจัดกิจกรรมที่อื่นบ้าง เช่น ในชุมชน หรือในวัดที่อยู่ในชุมชน เพราะเราไม่ต้องเดินทางไปไกล เทศบาลค่อนข้างไกล ถ้าเปลี่ยนสถานที่จัดกิจกรรมบ้างก็น่าจะดี ”

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 8 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “เราคนแก่เดินทางไปหอประชุมของเทศบาลก็ลำบาก ถ้าเทศบาลได้มาจัดกิจกรรมใกล้บ้านก็คงดี เราได้สะดวก ”

ผู้อำนวยการกองการศึกษา ท่านที่ 2 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “เทศบาลมีงบประมาณในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุจำกัด ไม่มีงบประมาณรายหัวเหมือนกับเด็กปฐมวัยทางเราก็ได้พยายามหาพันธมิตร เช่น หน่วยงานการศึกษาในจังหวัด มาช่วยจัดการศึกษา และฝึกอบรมตามความต้องการของผู้สูงวัยอย่างเต็มที่ ”

ผู้อำนวยการกองการศึกษา ท่านที่ 7 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “เทศบาลเราก็พยายามสร้างเครือข่าย หรือพูดง่ายๆ ว่า เป็นชมรมดูแลผู้สูงอายุ โดยมีคนหนุ่มสาวในพื้นที่เป็นตัวตั้งตัวตีในการดำเนินการ เพราะคนในชุมชนจะคุ้นเคยกับผู้สูงอายุ รู้จักวิถีชีวิต และความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งจะช่วยให้ดำเนินการจัดการศึกษาแก่ผู้สูงอายุได้ง่ายยิ่งขึ้น ”

3) แนวทางเพิ่มการเข้าถึงการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาของผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาน้อย

ส่วนใหญ่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงามักจะจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาด้วยกิจกรรมที่ผู้สูงอายุในทุกระดับการศึกษาสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ อย่างไรก็ตาม มีผู้สูงอายุบางส่วนที่สนใจแต่ไม่มีโอกาสได้เข้าร่วม อาจเนื่องมาจากยังต้องทำงาน และบางส่วนไม่ทราบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงามีการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ โดยจากการประชุมกลุ่มมีข้อเสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประชาสัมพันธ์การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุให้ทั่วถึง และครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น รวมทั้งในบางกรณีที่เป็นจริงๆ อาจต้องเข้าไปจัดการศึกษาเชิงรุกถึงพื้นที่ชุมชนแบบเฉพาะเจาะจงให้แก่ผู้สูงอายุที่ยังต้องทำงานแต่สนใจจริงที่จะได้รับบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม แนวทางนี้มีความเป็นไปได้น้อย เนื่องจากต้องคำนึงถึงระเบียบและข้อจำกัดทางด้านการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย ทั้งนี้มีบทสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ ดังนี้

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 23 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ตาทวย สามิฉั่นก็อยากเข้าร่วมนะ แต่ไม่ค่อยคล่องเรื่องเวลา เพราะต้องเข้าสวนตอนเช้า ”

ผู้สูงอายุเพศชาย ท่านที่ 38 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ที่จัดอบรมเน้นเราผู้ชายก็มีนะ เหมือนกับหลักสูตรเกษตรปลอดสาร เกษตรอินทรีย์ แต่ว่าหลักสูตรมันใช้เวลาหลายวัน บางที 4-5 วัน ตาไม่ได้มีเวลาว่าง เพราะบางทีตอนเช้าต้องเข้าสวน บางทีต้องเลี้ยงหลาน เพราะยายเขาเสียแล้ว เลยต้องเลี้ยงหลานให้ลูก แต่ถ้าจัดช่วงบ่ายๆ สักวันสองวันก็น่าจะไปเรียนได้นะ พาหลานไปกัน”

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 44 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ก็เพิ่งจะรู้ว่าเทศบาลเขาจัดการศึกษาให้ผู้สูงอายุด้วย เพราะเขาไม่ประกาศ แต่ว่าก็เห็นเขาไปรวมกลุ่มกันนะ เราไม่รู้เรื่องเลยไม่กล้าเข้าร่วม ถ้าเทศบาลบอกเราบ้างก็ดีนะ ได้ไปร่วมบ้าง”

ผู้สูงอายุเพศชาย ท่านที่ 58 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ถ้าเทศบาลได้แจ้ง ได้ประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงก็ดีนะ คนแก่ๆ ได้ไปเรียนรู้ ปรับตัวให้ทันสมัยกับเขาบ้าง”

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 69 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ถ้าเทศบาลทำได้นะ อยากให้แจ้งให้ทั่วทุกครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุนะ บางทีจำเป็นจริงๆ ก็ต้องเข้าไปจัดอบรม สอนในชุมชนไปเลย เพราะแต่ละชุมชนอยากอบรม อยากเรียนในวิชาที่ไม่เหมือนกัน

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 88 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ชุมชนเราก็มินะ คนแก่ที่อยากเรียน อยากอบรม แต่เขาต้องทำงานหาตังค์ ที่จริงกลุ่มนี้ควรจะส่งเสริมให้เขาได้เรียนนะ”

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 92 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ฉันเข้าใจนะ จะให้เทศบาลจัดให้ทุกหมู่บ้านก็ไม่ไหว เพราะงบไม่พอ มันก็ต้องจัดที่เทศบาลนั่นแหละ”

4) แนวทางเพิ่มการเข้าถึงการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาของผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพ

แม้ว่าผู้สูงอายุที่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาเกือบทั้งหมดเป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี แต่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพบางส่วนก็ได้รับบริการสาธารณะทางการศึกษาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นการได้รับความรู้ทางด้านการดูแลสุขภาพ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเข้าไปให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพถึงบ้านตามตารางการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุแต่ละราย ในอนาคตอาจพิจารณาการให้ความรู้ทางด้านอื่นแก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพเพิ่มเติม เช่น ความรู้ทางด้านการทำพินัยกรรม สิทธิการเก็บกิน ซึ่งผู้สูงอายุสามารถเก็บผลประโยชน์ในทรัพย์สินของตนที่ยกให้บุตรหลานไปแล้วได้ เป็นต้น ทั้งนี้มีบทสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ และผู้อำนวยการกองการสาธารณสุขดังนี้

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 23 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “ทางเทศบาลก็ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับ โรคโควิด โรคเบาหวาน ไขมัน ความดันนะ โรคนี้คนแก่ๆ เป็นกันมาก ตัวป้าสุขภาพยังแข็งแรงดี ปีนี้ 72 แล้วยังไม่มีโรค เราก็ดีใจนะที่เทศบาลยังห่วงคนแก่”

ผู้สูงอายุเพศหญิง ท่านที่ 44 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “อสม. กับเทศบาลเขาก็ช่วยกันดูแลเราละ นี่ป่วยเป็นหอบมาหลายปี เขาก็มาให้ความรู้เราว่าเวลาหอบมากๆ ทำงัยได้บ้าง ลูกเนินติดต่อใคร เขาเข้ามาที 3-4 คน ดีใจนะที่ยังไม่ลืมเรา”

ผู้อำนวยการกองการสาธารณสุข ท่านที่ 1 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “สำหรับผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัว บางท่านอาจจะป่วยติดเตียง เราก็จะร่วมกับ รพ. สต ละร่วมกับ อสม. ในการเข้าไปให้ความรู้เป็นรายบุคคล เพราะกลุ่มเหล่านี้เขาเดินทางมาร่วมกิจกรรมลำบาก เราต้องอำนวยความสะดวกเต็มที่ ส่วนใหญ่จะให้ความรู้เรื่องโรคที่เขาเป็นอยู่เป็นหลัก ไม่ได้เน้นเรื่องอาชีพ หรือสันตนาการ”

ผู้อำนวยการกองการศึกษา ท่านที่ 4 ให้สัมภาษณ์ดังนี้ “บางครั้งก็มีปัญหาเรื่องผู้สูงอายุโง่ง ทางกองของเราในอนาคตอาจต้องพิจารณาให้ความรู้ทางด้านอื่น เช่น ความรู้ทางด้านการทำพินัยกรรม สิทธิการเก็บกิน ซึ่งผู้สูงอายุสามารถเก็บผลประโยชน์ในทรัพย์สินของตนที่ยกให้บุตรหลานไปแล้วได้ ก็อาจจะช่วยลดปัญหาเหล่านี้ได้”

ผู้อำนวยการกองการศึกษา ท่านที่ 12 ให้สัมภาษณ์ดังนี้” การจัดการศึกษาให้ผู้สูงวัยนั้นจะพิจารณาสุขภาพของผู้สูงวัยก่อน ถ้ามีโรคประจำตัว หรือไม่สามารถเดินทางไปไหนได้ ทางเราจะเข้าไปให้ความรู้ในเรื่องการดูแลสุขภาพเป็นหลัก ส่วนผู้สูงอายุที่สุขภาพยังแข็งแรงดีก็จะฝึกอบรมให้ความรู้ทั่วไป เช่น การทำเหรียญโปรยทาน สานกระเป่า บางครั้งก็มีหลักสูตรสันตนาการเพื่อผ่อนคลาย เช่นลีลาศ รำกระบอง หรือไทเก๊กบ้าง เพื่อให้เขามีกิจกรรมจะได้มีสุขภาพกายและจิตดี”

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การจัดการบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) เพื่อศึกษาการจัดการบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ที่ส่งผลต่อความเสมอภาคทางการศึกษา และศึกษาแนวทางการจัดการบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่จะช่วยเพิ่มความเสมอภาคทางการศึกษา ผู้สูงอายุ ทำการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม การประชุมกลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากนายกเทศมนตรี และผู้อำนวยการกองที่เกี่ยวข้องกับการจัดการบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกันไป ได้แก่ ผู้อำนวยการกองการศึกษา หรือผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม หรือผู้อำนวยการกองสาธารณสุข หรือปลัดเทศบาล และผู้สูงอายุ โดยสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.1.1 ศึกษาการจัดการบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา
- 1.1.2 ศึกษาการจัดการบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่ส่งผลต่อความเสมอภาคทางการศึกษา
- 1.1.3 ศึกษาแนวทางการจัดการบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่จะช่วยเพิ่มความเสมอภาคทางการศึกษาผู้สูงอายุ

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาเป็นอย่างไร และอยู่ในระดับใด

1.2.2 การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาส่งผลต่อความเสมอภาคทางการศึกษาหรือไม่

1.2.3 แนวทางการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่จะช่วยเพิ่มความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุควรเป็นอย่างไร

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1.3.1 **การวิจัยเรื่อง** การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา มีขอบเขตดังนี้

1.3.2 **ด้านเนื้อหาการวิจัย** ทำการศึกษาปัจจัยการดำเนินการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาในระดับเทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

1.3.3 **ด้านประชากรการวิจัย** ได้แก่ นายกเทศมนตรี จำนวน 14 คน ผู้อำนวยการกองการศึกษา จำนวน 15 คน และผู้สูงอายุในเขตเทศบาล จำนวน 12,488 คน

1.3.4 **พื้นที่การวิจัย** ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดพื้นที่วิจัยไว้ในเขตเทศบาลของจังหวัดพังงา

ระยะเวลาการวิจัย ตั้งแต่ มิถุนายน 2563-สิงหาคม 2564

1.4 สรุปผลการวิจัย

1.4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

นายกเทศมนตรีที่ทำการเก็บข้อมูลเป็นเพศชายทั้งหมด จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 มีอายุอยู่ในช่วง 51 ปีขึ้นไป มากที่สุด จำนวน 12 คน นอกนั้นเป็นผู้มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 85.71 และ 14.29 ตามลำดับ โดยสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 10 คน นอกนั้นสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43 และ 28.57 ตามลำดับ ทั้งนี้ นายกเทศมนตรีมีประสบการณ์การจัดการศึกษาผู้สูงอายุมากที่สุด 4-6 ปี จำนวน 11 คน นอกนั้น มีประสบการณ์การจัดการศึกษาผู้สูงอายุ 7-9 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 78.57 และ 21.43 ตามลำดับ

ผู้อำนวยการกองการศึกษา หรือผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม หรือผู้อำนวยการกองสาธารณสุข หรือปลัดเทศบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศชาย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี มากที่สุด จำนวน 10 คน รองลงมาเป็นผู้มีอายุระหว่าง

41-50 ปี จำนวน 3 คน และอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67, 2.00 และ 13.33 ตามลำดับ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 8 คน ระดับปริญญาโท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 และ 46.67 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การจัดการศึกษาผู้สูงอายุ 4-6 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 ส่วนที่เหลือ คือ มีประสบการณ์การจัดการศึกษาผู้สูงอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี จำนวน 2 คน ประสบการณ์การจัดการศึกษาผู้สูงอายุ 7-9 ปี จำนวน 2 คน และประสบการณ์การจัดการศึกษาผู้สูงอายุ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน ซึ่งคิดเป็นกรณีละร้อยละ 13.33

ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพศชาย จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 30.13 เป็นเพศหญิง จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 69.87 มีอายุอยู่ในช่วง 60-74 ปี มากที่สุด จำนวน 326 คน รองลงมาเป็นผู้มีอายุระหว่าง 75-90 ปี จำนวน 42 คน และอายุ 91 ปีขึ้นไป จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 86.93, 11.20 และ 1.87 ตามลำดับ มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 53 คน มัธยมศึกษา จำนวน 104 คน อนุปริญญา จำนวน 158 คน และปริญญาตรี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 14.13, 27.73, 42.13 และ 16.00 ตามลำดับ ทั้งนี้ ผู้สูงอายุที่เก็บข้อมูลมีสุขภาพแข็งแรงมากที่สุด จำนวน 291 คน รองลงมามีโรคประจำตัว จำนวน 78 คน และนอนติดเตียง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 77.60, 20.80 และ 1.60 ตามลำดับ

1.4.2 การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาทั้งจากเอกสาร เว็บไซต์ รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและจากการสัมภาษณ์ทำให้พบรายละเอียดว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุดังนี้

1) ความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

ผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาทำการสำรวจความต้องการทางด้านการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.69$, S.D. 0.36) โดยมีการจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาผู้สูงอายุในระดับน้อย ($\bar{X}=2.40$, S.D. = 0.38) การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}= 3.11$, S.D. =0.44) ทั้งนี้ ค่าเฉลี่ยของการ

จัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุภาพรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.73$, S.D.=0.25)

ในการสอบถามความต้องการของผู้สูงอายุ พบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้สอบถามผู้สูงอายุเกี่ยวกับเวลาที่สะดวกเรียน ($\bar{X}=3.67$, S.D.=0.98) ส่วนข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2 ข้อ ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้สอบถามผู้สูงอายุถึงรูปแบบที่อยากเรียน เช่น เข้าร่วมการอบรม ทัศนศึกษา ($\bar{X}=2.40$, S.D.=0.74) และเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้สอบถามผู้สูงอายุเกี่ยวกับสถานที่ที่สะดวกต่อการเรียนของผู้สูงอายุ ($\bar{X}=2.40$, S.D.=0.74)

ในการจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาผู้สูงอายุ พบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2 ข้อ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนการศึกษาผู้สูงอายุระยะยาว ($\bar{X}=2.47$, S.D.=0.99) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนการศึกษาผู้สูงอายุโดยใช้ข้อมูลที่ได้มาจากการสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุ ($\bar{X}=2.47$, S.D.=1.06) ส่วนข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2 ข้อ ได้แก่ นโยบายและแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประเด็นยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุที่ชัดเจน ($\bar{X}=2.33$, S.D.=1.18) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุที่เพียงพอ ($\bar{X}=2.33$, S.D.=0.98)

ในการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ พบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ข้อ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.53$, S.D.=0.83) หน่วยงานภาครัฐให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.53$, S.D.=1.06) และหน่วยงานภาคเอกชนให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.53$, S.D.=0.83) ส่วนข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2 ข้อ ได้แก่ ภาคประชาชนเข้ามาช่วยจัดการศึกษาผู้สูงอายุ ($\bar{X}=2.47$, S.D.=0.99) และเครือข่ายการจัดการศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ ($\bar{X}=2.47$, S.D.=0.99)

2) *ความคิดเห็นของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา*

ผู้สูงอายุระบุว่า ได้รับการสอบถามเกี่ยวกับความต้องการบริการสาธารณะทางการศึกษาในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.28$, S.D.=0.40) โดยผู้สูงอายุเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาดำเนินการจัดการศึกษาผู้สูงอายุในระดับมาก ($\bar{X}=3.47$, S.D.=0.44) ส่วนค่าเฉลี่ยของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.37$, S.D.=0.30)

ในการสอบถามความต้องการบริการสาธารณะทางการศึกษาจากผู้สูงอายุ พบว่า เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มาสอบถามเกี่ยวกับเวลาที่ผู้สูงอายุสะดวกที่จะเรียนมากที่สุด ($\bar{X}=3.74$, S.D.=0.69) ส่วนข้อความที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สอบถามสถานที่ที่สะดวกต่อการเรียนของผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.02$, S.D.=0.79)

ในการดำเนินการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ พบว่า เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาตามเวลาที่ผู้สูงอายุสะดวกเรียนมากที่สุด ($\bar{X}=3.84$, S.D.=0.91) ส่วนประเด็นในการดำเนินการจัดการศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาตามสถานที่ที่สะดวกต่อการเรียนของผู้สูงอายุ ($\bar{X}=2.66$, S.D.=0.99)

3) *ความคิดเห็นของผู้อำนวยการเกี่ยวกับความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา*

ค่าเฉลี่ยความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาของผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.44$, S.D.=0.37) ซึ่งพบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้สูงอายุในทุกพื้นที่ของเขตเทศบาลที่ต้องการเข้ารับการศึกษามีโอกาสเข้ารับการศึกษาทุกคน ($\bar{X}=3.67$, S.D.=0.82) ส่วนข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่สุขภาพดีและผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพเข้ารับการศึกษาได้เหมือนกัน ($\bar{X}=2.73$, S.D.=1.33)

4) *ความคิดเห็นของผู้สูงอายุเกี่ยวกับความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา*

ตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาของผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.19$, S.D.=0.51) โดยข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้สูงอายุในทุกพื้นที่ของเขตเทศบาลที่ต้องการเข้ารับการศึกษา มีโอกาสเข้ารับการศึกษาทุกคน ($\bar{X}=3.78$, S.D.=1.04) ส่วนข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทุกช่วงอายุได้เข้ารับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ($\bar{X}=2.71$, S.D.=1.11)

5) การเปรียบเทียบระดับความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะ ด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาตามความเห็นของผู้อำนวยการ

ตามความเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม และผู้อำนวยการกองสาธารณสุขที่มีระดับอายุแตกต่างกันเกี่ยวกับความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุตามความเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม และผู้อำนวยการกองสาธารณสุข ที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี และปริญญาโทเกี่ยวกับความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุตามความเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม และผู้อำนวยการกองสาธารณสุขเกี่ยวกับความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ที่มีระยะเวลาในการทำงานด้านการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี 4-6 ปี 7-9 ปี และ 10 ปีขึ้นไป ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6) การเปรียบเทียบระดับความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้าน การศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาตามความเห็นของผู้สูงอายุ

ผลการเปรียบเทียบระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุเพศชาย และเพศหญิง พบว่า ระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุเพศชาย และเพศหญิง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุ ในช่วงอายุ 60-74 ปี 75-90 ปี และ 90 ปีขึ้นไป พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุในช่วงอายุ 60-74 ปี 75-90 ปี และ 90 ปีขึ้นไป ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษา อนุปริญญา และปริญญาตรี พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับความ

เสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษา อนุปริญญา และปริญญาตรี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้วิธีการทดสอบของแอลเอสดี (LSD's Method) พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุในระดับการศึกษาประถมศึกษา แตกต่างกับผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาที่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ระดับอนุปริญญา และระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนค่าเฉลี่ยคู่อื่นไม่พบความแตกต่าง

ผลการเปรียบเทียบระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรง มีโรคประจำตัว และพิการ พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรง ผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัว และผู้สูงอายุพิการ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.4.3 การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่ส่งผลต่อความเสมอภาคทางการศึกษา

จากผลของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุและความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม และผู้อำนวยการกองสาธารณสุขเกี่ยวกับความเสมอภาคในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา พบว่า การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ในด้านความต้องการของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ดังนี้ การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ในด้านความต้องการของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รองลงมา คือ ด้านการจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาผู้สูงอายุ และ การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ตามลำดับ

นอกจากนี้ เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบด้วย 1) ความต้องการการศึกษา และ 2) การดำเนินการจัดการศึกษา และความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุและความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ พบว่า การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ในด้านความต้องการของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ โดยการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ

ในด้านความต้องการของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะ ด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความสัมพันธ์พหุคูณและวิเคราะห์ค่าสัมพัทธ์พหุคูณระหว่าง การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุกับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลพบว่า การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์เชิงทำนายกับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 จึงทำการทดสอบตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงทำนายกับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาล โดยผลการวิเคราะห์ค่าสัมพัทธ์พหุคูณระหว่างการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ กับความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลแสดงให้เห็นว่า ค่าสัมพัทธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ กับตัวแปรความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.587$ หรือคิดเป็นร้อยละ 58.7) ซึ่งหมายความว่า ถ้าค่าตัวแปรการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ เพิ่มขึ้น ค่าตัวแปรด้านความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลจะเพิ่มขึ้นในระดับปานกลางด้วย นอกจากนี้ค่าสัมประสิทธิ์ของการกำหนด (R Square) แสดงให้เห็นว่าตัวแปรต้น หรือการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุมีความแม่นยำในการพยากรณ์ หรือมีอิทธิพลถึง ร้อยละ 34.4 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ 0.31 และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของการกำหนด เมื่อมีการปรับตามจำนวนตัวแปรอิสระแล้ว (Adjusted R²) พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.294 หมายความว่า ตัวแปรการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ สามารถกำหนดความแปรปรวนในค่าของตัวแปรความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของ

ผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และ ปลัดเทศบาลได้ประมาณ ร้อยละ 29.4

จากนั้นทำการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยในการจัดบริการ สาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุที่มีต่อความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษ แก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลพบว่า การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ ผู้สูงอายุ ด้านความต้องการของผู้สูงอายุ (X_1) สามารถพยากรณ์ความเสมอภาคของการจัดบริการ สาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ (Y) ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาล ได้อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } Y = 2.429 + .027X_1$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน } Z_r = 0.645Z_1$$

สำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความสัมพันธ์พหุคูณและ วิเคราะห์วิเคราะห์ค่าสัมพัทธ์พหุคูณระหว่าง การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุกับ ความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ พบว่า การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์เชิงทำนายกับความเสมอ ภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

จากนั้นทำการทดสอบตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงทำนายกับความ เสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ค่าสัมพัทธ์พหุคูณระหว่างการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ กับ ความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ แสดงให้เห็นว่า ค่าสัมพัทธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ ผู้สูงอายุ กับตัวแปรความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุตามความ คิดเห็นของผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับต่ำ ($r = 0.178$ หรือคิดเป็น ร้อยละ 17.8) ซึ่งหมายความว่า ถ้าค่าตัวแปรการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ เพิ่มขึ้น ค่าตัวแปรด้านความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุตาม ความคิดเห็นของผู้สูงอายุจะมีเพิ่มขึ้นในระดับต่ำด้วย นอกจากนี้ค่าสัมประสิทธิ์ของการกำหนด (R Square) แสดงให้เห็นว่าตัวแปรต้น หรือการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ มีความ แม่นยำในการพยากรณ์ หรือมีอิทธิพล ร้อยละ 3.2 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการ

พยากรณ์ .05 และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของการกำหนด เมื่อมีการปรับตามจำนวนตัวแปรอิสระแล้ว (Adjusted R²) พบว่า มีค่าเท่ากับ .026 หมายความว่า ตัวแปรการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ สามารถกำหนดความแปรปรวนในค่าของตัวแปรความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุได้ประมาณ ร้อยละ 2.6

เมื่อวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ที่มีต่อความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ พบว่า การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ด้านความต้องการของผู้สูงอายุ (X₁) และด้านการดำเนินการจัดการศึกษา (X₂) สามารถพยากรณ์ความเสมอภาคของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ (Y) ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาล ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } Y = 2.161 + 0.184X_1 + 0.124X_2$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน } Z_r = 0.146Z_1 + 0.107Z_2$$

1.4.4 แนวทางการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาเพื่อเพิ่มความเสมอภาคทางการศึกษาผู้สูงอายุ

1) สถานการณ์การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทำให้ทราบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาแต่ละแห่งได้กำหนดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มุ่งเน้นให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในประเด็นที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ มีหน่วยงานภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่จัดการศึกษาผู้สูงอายุอยู่ 4 หน่วยงานหลัก ได้แก่ สำนักปลัดเทศบาล กองการศึกษา กองสวัสดิการสังคม และกองสาธารณสุข จึงทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ในตำแหน่งผู้อำนวยการที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ในหน่วยงานต่างกัน โดยครั้งนี้ได้ทำการสัมภาษณ์ ปลัดเทศบาล ผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และปลัดเทศบาลหรือผู้แทน

จากการสัมภาษณ์นายกเทศมนตรี หรือผู้แทน และผู้อำนวยการ หรือผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาส่วนใหญ่มีนโยบายในการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ โดยทั่วไป เนื้อหาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัด

พังงาจัดการศึกษาผู้สูงอายุแบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ด้านสาธารณสุข ทั้งการดูแลสุขภาพร่างกายและจิตใจ 2) ด้านสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับปรับตัวของผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นปกติ รวมไปถึงการจัดกิจกรรมนันทนาการ และ 3) ด้านเศรษฐกิจ ทำการส่งเสริมอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุด้วยการจัดอบรมการทำผลิตภัณฑ์ที่ทำได้ง่าย เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถนำไปจำหน่ายได้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาผู้สูงอายุในระดับที่แตกต่างกันไปตามศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ประกอบไปด้วยหลายปัจจัยประกอบกัน ทั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ นโยบายของฝ่ายบริหาร งบประมาณสนับสนุน และบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ

ปัจจัยที่ช่วยขับเคลื่อนการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา โดยเทศบาลตำบลกระโสมสามารถดำเนินการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็เนื่องมาจากปัจจัยที่สำคัญ คือ ข้าราชการบำนาญกระทรวงสาธารณสุขที่เป็นผู้นำชมรมผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้และได้รับการยอมรับนับถือจากผู้สูงอายุและชุมชน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และมีจิตอาสาเข้ามาช่วยวางระบบการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นผู้ขับเคลื่อนการดำเนินงานทางด้านการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุจนได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งยังเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น ใฝ่เรียนรู้ จึงริเริ่มพัฒนาการดำเนินงานการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง จนทำให้การดำเนินงานมีความโดดเด่นในระดับประเทศ อีกทั้งผู้บริหารเทศบาลตำบลกระโสมให้ความสำคัญกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ดังจะเห็นได้จากสนับสนุนกิจกรรมการดำเนินงานทางด้านการศึกษาผู้สูงอายุ ด้วยการจัดให้มีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานทางด้านการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุให้แก่ชมรมผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เทศบาลตำบลกระโสมให้อิสระแก่ชมรมผู้สูงอายุในการดำเนินงานจัดการศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ จึงส่งผลให้การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลกระโสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุสูง

ทั้งนี้ แนวทางการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาใช้ในการจัดการศึกษาผู้สูงอายุมีหลายแนวทาง ทั้งการจัดตั้ง โรงเรียนผู้สูงอายุ การให้งบประมาณแก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านไปจัดโครงการให้แก่ผู้สูงอายุ

เจ้าหน้าที่ออกให้ความรู้ด้วยการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ การจัดอบรม หรือการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุ เป็นครั้งคราว

จากการดำเนินงานทางด้านการจัดการศึกษาผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา พบว่า มีผู้สูงอายุเข้าร่วมรับการศึกษาเป็นไปตามเป้าประสงค์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งยังมีผู้สูงอายุที่ต้องการเข้าร่วมรับการศึกษาสูงกว่าจำนวนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาวางแผนไว้

อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ผู้สูงอายุทุกคนที่ต้องการเข้าร่วมรับการศึกษาจะสามารถเข้าถึงการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาได้ อันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นสุขภาพร่างกายที่ไม่เอื้อต่อการเดินทาง สถานที่ที่ใช้ในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุมีระยะทางไกลจากที่พัก สถานที่จัดกิจกรรมไม่เอื้อต่อการเข้าร่วมของผู้สูงอายุ เช่น จัดในห้องประชุมชั้น 2 ของอาคาร การเดินทางไม่สะดวกต่อการเข้าร่วมกิจกรรม เวลาที่จัดกิจกรรมไม่สะดวกต่อการเข้าร่วมของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุบางส่วนไม่สนใจเข้าร่วมเนื่องจากยังต้องทำงานหาเลี้ยงชีพ และไม่เห็นความจำเป็น รวมทั้ง เนื้อหาที่จัดให้ผู้สูงอายุยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ อีกทั้งผู้สูงอายุบางส่วนรู้สึกว่าจะไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้ เนื่องจากผู้ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมก็มักเป็นผู้สูงอายุกลุ่มเดิม ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า ในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงานั้น ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุเกือบทั้งหมดเป็นผู้สูงอายุเพศหญิง โดยแม้ผู้สูงอายุชายบางส่วนจะสนใจเข้าร่วมกิจกรรม แต่มักไม่มีโอกาส เนื่องจากยังต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัว และมีกิจกรรมอื่นที่ผู้สูงอายุชายให้ความสนใจมากกว่า เช่น การแข่งขันนกเขาเสียง การชนไก่ เป็นต้น

ภาพรวมการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาส่วนใหญ่ยังขาดความต่อเนื่อง อันเป็นผลมาจากงบประมาณไม่เพียงพอ ขาดองค์ความรู้ในการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ และขาดบุคลากรหลักในการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาบางแห่งที่นายกเทศมนตรีเห็นความสำคัญของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ รวมทั้งมีความพร้อมทางด้านงบประมาณและบุคลากรก็สามารถจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุได้อย่างต่อเนื่อง

2) แนวทางการพัฒนาการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

(1) นโยบายสาธารณะและแผนการจัดการศึกษาผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาในอนาคต

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาส่วนใหญ่มีนโยบายและการวางแผนสำหรับการจัดบริการสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ แต่อาจไม่ได้แยกออกมาเป็นการเฉพาะเจาะจง มักรวมอยู่ในแผนของงานทางด้านสาธารณสุข หรือสวัสดิการสังคม ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาแต่ละแห่งมีแนวโน้มที่จะจัดทำนโยบายและแผนการจัดการศึกษาผู้สูงอายุต่อไป เนื่องจากเล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ โดยจะเน้นการดูแลสุขภาพและการดูแลทางด้านเศรษฐกิจเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตาม นายกเทศมนตรีที่ได้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะต้องหยุดการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากหมดวาระลงจากการได้รับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรี 2 สมัยติดต่อกันในเดือนมีนาคม พ.ศ.2564 หลังเสร็จสิ้นการเลือกตั้งนี้ จึงอาจทำให้นโยบายการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุในอนาคตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาส่วนใหญ่ยังขาดความแน่นอน

โดยพอจะประมวลได้ว่า แม้นโยบายในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุจะขึ้นอยู่กับผู้บริหารสูงสุดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงามีแนวโน้มในการวางแผนการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุใน 3 ประเด็นหลักอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ แผนการจัดการศึกษาผู้สูงอายุทางด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งเป็นการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาตามความต้องการโดยทั่วไปของผู้สูงอายุ โดยจะขยายการดำเนินงานให้ครอบคลุมผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบมากขึ้น รวมทั้งเพิ่มกิจกรรมทางการศึกษาผู้สูงอายุให้หลากหลายมากขึ้น ทั้งนี้ คาดว่าระดับการดำเนินงานจะขึ้นอยู่กับนโยบายของนายกเทศมนตรีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาแต่ละแห่ง รวมทั้งขึ้นอยู่กับงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองด้วย ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งที่นายกเทศมนตรีให้ความสำคัญกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษา แม้จะไม่มีงบประมาณสนับสนุนจากทางภาครัฐมากพอ แต่นายกเทศมนตรีก็จะใช้เงินส่วนตัว รวมถึงพยายามจัดหางบประมาณมาใช้ในการดำเนินงานด้วยการระดมทุน อีกทั้งแนวโน้มการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาแต่ละแห่งยังขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของผู้รับผิดชอบหลักทางด้านการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุด้วย โดยหากผู้รับผิดชอบหลักเป็นกองสาธารณสุข เนื้อหาและกิจกรรมการจัดการศึกษาผู้สูงอายุก็จะเน้นทางด้านดูแลสุขภาพเป็นหลัก ส่วนกองการศึกษา มักจะเน้นทางด้านกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรม และเชิดชูผู้สูงอายุโดยเชิญเป็นวิทยากรในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับกองสวัสดิการสังคม จะเน้นการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ส่วนหากสำนักปลัดเทศบาลเป็นผู้รับผิดชอบหลัก

การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุก็จะมีจุดเน้นที่ชัดเจน ขึ้นอยู่กับนโยบายจากผู้บริหารเป็นหลัก

ทั้งนี้ ผู้สูงอายุแต่ละคนมีความต้องการบริการสาธารณะทางการศึกษาในอนาคที่ที่หลากหลายแตกต่างกันไป ตามความสนใจของแต่ละคน ไม่ได้แสดงความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน บางคนต้องการให้มีการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษด้วยการให้ความรู้ทางด้านสุขภาพ เพราะมีปัญหาสุขภาพ บางคนอยากให้จัดอบรมอาชีพด้วยการประดิษฐ์สินค้าพร้อมกับการตลาดในการขายให้ บางคนต้องการให้จัดศึกษาดูงานนอกสถานที่ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มีประเด็นที่ผู้สูงอายุต่างเห็นตรงกัน คือ การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุมีความสำคัญกับการเป็นผู้สูงอายุอย่างยิ่ง โดยต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง รวมทั้งต้องเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาโดยทั่วถึงกัน โดยเฉพาะผู้สูงอายุเพศชาย ทั้งนี้ ผู้สูงอายุที่ให้สัมภาษณ์เกือบทั้งหมด ระบุว่า ปัจจุบันการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุมักเป็นกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดมักเป็นผู้สูงอายุหญิง โดยมีผู้สูงอายุชายสนใจเข้าร่วมกิจกรรมในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาน้อยมาก ทั้งนี้ เนื่องมาจากการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษายังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุเพศชาย และผู้สูงอายุเพศชายบางส่วนยังต้องประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว จึงไม่สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษาต่างๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้

(2) แนวทางพัฒนาการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ

แนวทางการพัฒนาการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ คือ จะต้องมีการสำรวจ หรือสอบถามความต้องการของผู้สูงอายุก่อนที่จะจัดทำนโยบายหรือวางแผนการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ รวมทั้งต้องมีช่องทางให้ผู้สูงอายุได้แสดงความต้องการของตนเองทางการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบ โดยในอนาคต หากมีการสอบถามความต้องการก่อนการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษา ก็อาจทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดกิจกรรมการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุเพศชายได้ด้วย อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเปิดโอกาส และให้อิสระแก่กลุ่มผู้สูงอายุเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมทางด้านบริการสาธารณะทางการศึกษาได้เอง หรือเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมดำเนินการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(3) แนวทางเพิ่มการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในการจัดบริการ สาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

สำหรับแนวทางที่จะเพิ่มการมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ เพื่อ จัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุนั้น พอจะกล่าวได้ว่า ในอนาคตองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นต้องการให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น โดยเฉพาะในการจัดทำหลักสูตร การศึกษาสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องอาศัยความรู้หลายแขนง การจัดฝึกอบรม การจัดกิจกรรมทางการ ศึกษาต่างๆ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ และองค์กร เอกชนในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ รวมทั้งยังต้องการให้ภาคส่วนต่างๆ เข้า มาให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุด้วย โดย แนวทางในการเพิ่มการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ก็อาจดำเนินการโดยทำบันทึกความร่วมมือ กับหน่วยงานภาครัฐอื่นเพื่อร่วมกันจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุ และทำหนังสือขอ ความอนุเคราะห์ไปยังภาคเอกชนในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

(4) แนวทางเพิ่มการเข้าถึงการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ ผู้สูงอายุ

จากการที่ผู้สูงอายุบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงการจัดบริการ สาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาได้ด้วยเหตุหลายประการดัง ได้แสดงรายละเอียดไว้ก่อนหน้านี้นี้ จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาต้องหา แนวทางในการเพิ่มระดับการเข้าถึงการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุ โดยมี แนวทางดังนี้

- แนวทางเพิ่มการเข้าถึงการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษา ของผู้สูงอายุเพศชาย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาจะต้องทำการสำรวจ ความต้องการของผู้สูงอายุเพศชาย โดยจะต้องจัดเนื้อหาและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ ของผู้สูงอายุเพศชาย รวมทั้งต้องคำนึงถึงเวลาในการจัดกิจกรรมซึ่งต้องเอื้อต่อผู้สูงอายุชายที่ยังต้อง ทำงาน เพื่อให้สะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษแก่ผู้สูงอายุด้วย ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มเห็นว่า อาจเป็นไปได้ยากที่จะจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาให้แก่ ผู้สูงอายุชายที่ยังต้องทำงาน เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ และบุคลากร

- แนวทางเพิ่มการเข้าถึงการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาของผู้สูงอายุในทุกระดับอายุ

สำหรับแนวทางที่จะช่วยเพิ่มการเข้าถึงการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาของผู้สูงอายุในทุกระดับอายุได้นั้น คือ ควรกระจายการจัดกิจกรรมไปยังพื้นที่ชุมชนให้มากขึ้น เพื่อลดปัญหาการเดินทาง รวมทั้งต้องคำนึงถึงสถานที่ซึ่งจะต้องเอื้อต่อการเข้าร่วมกิจกรรม และเอื้อต่อการทำกิจกรรมทางการศึกษาต่างๆ ของผู้สูงอายุ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพึงควรสร้างเครือข่ายการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุในแต่ละชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งด้วย เนื่องจากคนในชุมชนจะคุ้นเคยกับผู้สูงอายุ ทราบวิถีชีวิต และความต้องการของผู้สูงอายุในแต่ละชุมชน ซึ่งจะช่วยให้สามารถดำเนินการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุได้โดยสะดวก

- แนวทางเพิ่มการเข้าถึงการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาของผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาน้อย

ส่วนใหญ่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงามักจะจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาด้วยกิจกรรมที่ผู้สูงอายุในทุกระดับการศึกษาสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ อย่างไรก็ตาม มีผู้สูงอายุบางส่วนที่สนใจแต่ไม่มีโอกาสได้เข้าร่วม อาจเนื่องมาจากยังต้องทำงาน และบางส่วนไม่ทราบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงามีการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ โดยจากการประชุมกลุ่มมีข้อเสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประชาสัมพันธ์การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุให้ทั่วถึง และครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น รวมทั้งในบางกรณีที่จำเป็นจริงๆ อาจต้องเข้าไปจัดการศึกษาเชิงรุกถึงพื้นที่ชุมชนแบบเฉพาะเจาะจงให้แก่ผู้สูงอายุที่ยังต้องทำงานแต่สนใจจริงที่จะได้รับบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม แนวทางนี้มีความเป็นไปได้น้อย เนื่องจากต้องคำนึงถึงระเบียบและข้อจำกัดทางด้านการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

- แนวทางเพิ่มการเข้าถึงการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาของผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพ

แม้ว่าผู้สูงอายุที่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาเกือบทั้งหมดเป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี แต่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพบางส่วนก็ได้รับบริการสาธารณะทางการศึกษาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นการได้รับความรู้ทางการดูแลสุขภาพ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเข้าไปให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพถึงบ้านตามตารางการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุแต่ละ

ราย ในอนาคตอาจพิจารณาการให้ความรู้ทางด้านอื่นแก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพเพิ่มเติม เช่น ความรู้ทางการทำพินัยกรรม สิทธิการเก็บกิน ซึ่งผู้สูงอายุสามารถเก็บผลประโยชน์ในทรัพย์สินของตนที่ยกให้บุตรหลานไปแล้วได้ เป็นต้น

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาได้แสดงรายละเอียดไปข้างต้นนั้น ผู้ศึกษาจะนำแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ มาใช้ในการอภิปรายผลการศึกษาเฉพาะในประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

2.1 สถานการณ์ปัญหา และความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ

ปัญหาในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงามีหลายประการ โดยปัญหาการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุที่เกิดขึ้นนั้น มาจากการที่บุคลากรยังไม่ได้นำเอาแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ ซึ่งต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้รับบริการเป็นหลักมาใช้อย่างจริงจัง โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาส่วนใหญ่ไม่ได้สอบถามความต้องการเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาจากผู้สูงอายุ จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงายังไม่สามารถจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาให้ผู้สูงอายุให้เป็นไปตามความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล อีกทั้งบุคลากรยังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ ซึ่งส่งผลทำให้บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ รวมทั้งขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่ในวัยสูงอายุ ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ เพื่อรองรับการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว ทั้งบุคลากรสายอาชีพ กึ่งอาชีพและอาสาสมัคร โดยกำหนดให้มีหลักสูตรมาตรฐานในการฝึกอบรม ทั้งหลักสูตรระยะสั้น ที่เป็นการให้ความรู้และทักษะพื้นฐาน และหลักสูตรระยะยาวที่เน้นความเป็นมืออาชีพในการทำหน้าที่ให้การดูแล (ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์, 2563) รวมทั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาแต่ละแห่งยังแตกต่างกัน โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักมีทั้งกองการศึกษา กองสวัสดิการสังคม กองสาธารณสุข และสำนักปลัด ซึ่งเป็นการแบ่งตามการพิจารณาให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ ทำให้การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุจึงขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ทั้งนี้ บุคลากรส่วนใหญ่จัดการศึกษาผู้สูงอายุตามความถนัดของหน่วยงาน เช่น กองการศึกษา จัดให้มีการทัศนศึกษา กอง

สวัสดิการสังคม จัดให้มีการอบรมอาชีพ กองสาธารณสุข จัดให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพ เป็นต้น จึงส่งผลให้การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพังงาแต่ละแห่งยังไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แตกต่างหลากหลายของผู้สูงอายุ ซึ่งทำให้ยังไม่สามารถสร้างความเสมอภาคให้เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุได้ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับประเทศ แชมเบียที่ยังขาดหน่วยงานรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุโดยตรง (Mapoma, C.C. & Masaiti, G., 2012: 112-113) นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการขาดงบประมาณ จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาส่วนใหญ่ไม่สามารถจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม ในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุนั้น ในทรรศนะของ Robinson, M. (2015: 4) เห็นว่าไม่ควรเป็นเพียงหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น ประชาชนควรได้มีส่วนร่วมขับเคลื่อนการดำเนินการจัดบริการสาธารณะเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนได้เช่นกัน รวมทั้ง หน้าที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็คือ ควรส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดบริการสาธารณะ ซึ่งหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาเปิดโอกาส และส่งเสริมอย่างจริงจังให้ภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งภาคีเครือข่ายต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดพังงาที่มีองค์ความรู้หลากหลาย หรือเป็นองค์กรที่มีงบประมาณสามารถสนับสนุนการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุได้ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ก็น่าจะช่วยบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่จัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งยังไม่สอดคล้องกับความต้องการบริการสาธารณะทางการศึกษาของผู้สูงอายุที่มีอยู่ในระดับมากลงได้ ซึ่งการร่วมมือเพื่อดำเนินการจัดบริการสาธารณะของภาคส่วนต่างๆ กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการระดมทรัพยากรที่ทุกฝ่ายมีมาใช้ในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุมีประสิทธิภาพ และผู้สูงอายุได้รับบริการสาธารณะทางการศึกษาทั่วถึงสอดคล้องกับความต้องการทางการศึกษาในระดับมากของผู้สูงอายุ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาขึ้นได้ และงบประมาณที่มีอย่างเพียงพอก็จะส่งผลให้การดำเนินการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุเป็นไปอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งยังถือว่าการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุที่เกิดมาจากความร่วมมือกันของทุกภาคส่วนในท้องถิ่นเป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่นตามแนวคิดบริการสาธารณะแนวใหม่ด้วย (Denhardt, R.B. and Denhardt, V.J., 2000: 549-552)

2.2 การศึกษาความต้องการการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ

สำหรับปัญหาการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุนั้น นอกจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุก่อนการดำเนินงาน ปัญหาอีกส่วนหนึ่งก็อาจจะมาจากการที่ผู้สูงอายุในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาแต่ละแห่งมีความแตกต่างหลากหลายทั้งอายุ อาชีพ ประสบการณ์ ระดับการศึกษา และรายได้ จึงทำให้ความต้องการของผู้สูงอายุนั้นมีความหลากหลายเป็นอย่างมาก ซึ่งด้วยเหตุนี้ อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุให้ตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุทั้งหมดเป็นไปได้ยาก อย่างไรก็ตาม การศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุย่อมทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อมูลพื้นฐานที่จะนำมาใช้ต่อยอดในการวางแผนการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ ทั้งนี้ ข้อมูลจากการศึกษาความต้องการในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาจากผู้สูงอายุนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาสามารถนำข้อมูลในภาพรวมมาใช้ประโยชน์ทางด้านงบประมาณ โดยจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ เช่น ผู้สูงอายุมีความต้องการจะได้รับการศึกษาทางด้านสุขภาพ ต้องการได้รับการอบรมเพื่อประกอบอาชีพเสริม เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้การจัดสรรงบประมาณมีความคุ้มค่า เป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชน ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาที่พบว่า เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำการสอบถามความต้องการการจัดบริการสาธารณะผู้สูงอายุเกี่ยวกับรูปแบบที่อยากเรียน เช่น การอบรม การทัศนศึกษา และสถานที่ที่สะดวกต่อการเรียนของผู้สูงอายุมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด จึงเป็นเหตุให้สถานที่ในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุไม่สะดวกต่อการเดินทาง จึงทำให้ผู้สูงอายุไม่เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งส่งผลให้การใช้งบประมาณเกิดความสูญเปล่า รวมทั้ง เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำการสอบถามความต้องการเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุจากผู้สูงอายุโดยตรง ยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการบริการสาธารณะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐได้ทราบ เพื่อที่จะได้จัดบริการสาธารณะทางการศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นไปตามหลักของแนวคิดบริการสาธารณะแนวใหม่ ทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดรัฐประศาสนศาสตร์แนวใหม่ในการให้ความสำคัญกับพลเมือง การมีส่วนร่วม ความเสมอภาค และการสร้างความเป็นธรรมทางสังคมด้วย (ชมพูนุช หุ่นาค, 2560: 133) รวมทั้งยังเป็นไปตามแนวคิดการกระจายอำนาจที่ต้องการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ทั้งด้านการตัดสินใจทางการเมือง การกำหนดทิศทางการจัดบริการสาธารณะ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับ

ชุมชนของตนเอง ซึ่งเป็นไปตามหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552: 22-23)

2.3 การจัดทำนโยบายและแผนการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ

การที่นโยบายและแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาส่วนใหญ่ไม่มีประเด็นยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุที่ชัดเจน จึงส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้สำรวจความต้องการของผู้สูงอายุเพื่อจัดทำแผนการศึกษาผู้สูงอายุ และทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้จัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุที่เพียงพอ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น และบุคลากรท้องถิ่นบางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา และไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะทางด้านการศึกษา รวมทั้งนโยบายการจัดบริการสาธารณะทางด้านการศึกษามักจะขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร (ประภาพรณ ไชยวงษ์, 2551: 24) ซึ่งส่งผลสืบเนื่องไปถึงการขาดประสิทธิภาพของการดำเนินการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และยังทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ลภัสรดา เวียงคำ (2559: 1110) ที่พบว่า การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุที่ชัดเจน เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการจัดบริการทางการศึกษาผู้สูงอายุบรรลุผล ซึ่งการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องก็เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จปัจจัยหนึ่งของการดำเนินงานทางการจัดการศึกษาผู้สูงอายุด้วยเช่นกัน (กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ, 2559: 15) ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาจึงควรจัดทำนโยบายเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะอย่างชัดเจน เพื่อใช้เป็นหลักในการดำเนินงาน และบุคลากรก็จะได้รับทราบและนำไปปฏิบัติให้เป็นทิศทางเดียวกัน ซึ่งน่าจะช่วยทำให้การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลได้ อย่างไรก็ตามงบประมาณไม่ได้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุได้เท่ากับการมีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะที่จะสร้างสรรค์สวัสดิการทางสังคมในการดูแลผู้สูงอายุ (กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ, 2559: 13) ดังเช่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาบางแห่งที่แม้ขาดงบประมาณในการดำเนินงานก็สามารถประสบความสำเร็จในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุได้ เพราะมีผู้นำที่มีจิตสาธารณะและผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาทำการขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างจริงจังจึงสร้างความศรัทธาได้จนส่งผลให้ได้รับความร่วมมือจากชุมชน และภาคส่วนต่างๆ ในการดำเนินงานจนกลายเป็นต้นแบบการดำเนินงานในระดับประเทศ

2.4 การดำเนินการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษา

ประเด็นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาดำเนินการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุได้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุมากที่สุด คือ จัดบริการสาธารณะทางการศึกษาในเวลาที่ผู้สูงอายุสะดวกจะเรียน ซึ่งก็สืบเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาได้ทำการสอบถามเกี่ยวกับเวลาที่ผู้สูงอายุสะดวกจะเรียนก่อนที่จะดำเนินการ อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุระบุว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่จะใช้ในการจัดบริการสาธารณะให้แก่ผู้สูงอายุ และสถานที่ที่สะดวกต่อการเรียนของผู้สูงอายุได้รับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งหมายถึงสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุน้อยที่สุด ทั้งนี้ เนื่องมาจากเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาไม่ค่อยได้สอบถามประเด็นเหล่านี้จากผู้สูงอายุ โดยดำเนินการตามความสะดวกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง ซึ่งมักจะเป็นการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุในประเทศไทยได้ทุกวันและรัสเซีย ที่มีสถาบันการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ (Lee, Y., 2015: 466; Taziev, S.F., 2015: 138) รวมทั้งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งอื่นของประเทศไทยด้วย (ชูศักดิ์ ตันวงศ์เลิศ, 2557: 72; เพ็ชร วิษุวัต และพลอยไพลิน วัชรวิเศษ, 2561: 23) โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงายังจัดอบรมระยะสั้นให้แก่ผู้สูงอายุด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานในประเทศรัสเซีย (Taziev, S.F., 2015: 138) อย่างไรก็ตามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาควรเน้นการเข้าไปจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุในชุมชนดังเช่นในประเทศไทยได้ทุกวัน ซึ่งสะดวกต่อการเข้าร่วมของผู้สูงอายุ (Lee, Y., 2015: 466) อีกทั้งควรจัดให้มีบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุหลากหลายรูปแบบเหมือนประเทศรัสเซียที่ได้จัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุทั้งการศึกษาด้วยตนเอง การจัดการศึกษาทางไกล สโมสร การฝึกอบรม สมาคม และการพบปะหารือกัน (Taziev, S.F., 2015: 138) โดยวิธีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาใช้ในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ คือ จัดในชั้นเรียนโดยวิทยากรที่มีความรู้มาให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการดำเนินงานในประเทศไทยได้ทุกวัน และประเทศรัสเซีย (Lee, Y., 2015: 466; Taziev, S.F., 2015: 138) และสอดคล้องกับการศึกษาของลภัสรดา เวียงคำ (2559: 1008) ที่พบว่า ผู้สูงอายุส่วนมากพอใจที่จะเรียนในแบบดั้งเดิม นั่นคือ เรียนแบบมีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง

โดยมากมักเป็นเนื้อหาทางด้านการดูแลสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานในประเทศไทยได้ทุกวัน รัสเซีย และแซมเบีย (Lee, Y., 2015: 466; Taziev, S.F., 2015: 138; Mapoma, C.C. & Masaiti, G., 2012: 110) และสอดคล้องกับเนื้อหาส่วนหนึ่งในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย (พระครูวิริตติธรรม โชติ

สมบูรณ์ บุญฤทธิ์ และพีระพล สงสาป, 2562: 1353) ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ควรจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุให้มีเนื้อหาที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้สูงอายุแต่ละคนที่มีความชอบแตกต่างกัน (ลภัสรดา เวียงคำ, 2559: 1008)

สำหรับการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในการจัดบริการสาธารณะด้าน การศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงานั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพังงาได้สร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ โดยได้ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ คือ โรงพยาบาล สำนักงานสาธารณสุข และการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) และหน่วยงานภาคเอกชน เพื่อจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับการ ดำเนินงานจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุในประเทศได้วันด้วย (Lee, Y., 2015: 462) รวมทั้งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับเครือข่ายการดำเนินงานจัดบริการสาธารณะทางการศึกษา ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยบางส่วน (พระครูวิริตธรรมโชติ สมบูรณ์ บุญฤทธิ์ และพีระพล สงสาป, 2562: 1349) การสร้างเครือข่ายถือว่าสอดคล้องกับภารกิจหลักของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประการหนึ่ง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องให้การส่งเสริม สนับสนุน เชิญชวน และหาความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก หรือองค์กรของภาคเอกชนในการ ดำเนินการกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2550: 350-354) อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุของ เครือข่ายการจัดการศึกษา และการมีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ของภาคประชาชนยังอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งน่าจะเนื่องมาจากประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ด้านการจัดบริการสาธารณะทางด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบทบาทของประชาชนต่อการจัดการศึกษา (ประภาพรรณ ไชยวงษ์, 2551: 24) ดังนั้น องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาจึงควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินงาน และส่งเสริมให้เครือข่ายการจัดการศึกษาผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจมากขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามองค์ประกอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญประการ หนึ่ง คือ ประชาชนมีสิทธิในการเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงในการบริหารกิจกรรมการจัดบริการ สาธารณะซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปกครองในระบบประชาธิปไตย (สมชาย น้อยจ๋า, 2556: 4)

2.5 ความเสมอภาคทางการศึกษาผู้สูงอายุ

บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาเห็นว่าในภาพรวมผู้สูงอายุได้รับความเสมอภาคทางการศึกษาในระดับมาก ในขณะที่ภาพรวมของผู้สูงอายุเห็นว่าตนเองมีความเสมอภาคทางการศึกษาในระดับปานกลางเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมองว่าได้เปิดกว้างให้ผู้สูงอายุทุกคนสามารถเข้าร่วมรับบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุได้ โดยไม่มีข้อจำกัดทั้งทางเพศ อายุ สุขภาพ ระดับการศึกษา จึงถือได้ว่าเป็นการสร้างเสมอภาคทางโอกาสตามแนวคิดของ Uekawa, K. (2000: 6) แต่อย่างไรก็ตาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจไม่ได้คำนึงถึงข้อจำกัดในมุมมองของผู้สูงอายุ ที่มองว่า แม้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเปิดกว้างให้ผู้สูงอายุทุกคนสามารถเข้าร่วมรับบริการสาธารณะทางการศึกษาได้ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดทางด้านจำนวนผู้เข้าร่วมที่รับจำนวนจำกัด หรือผู้ที่ได้รับโอกาสทางการศึกษามากเป็นผู้สูงอายุกลุ่มเดิม การเดินทางที่ไม่สะดวก หรือแม้กระทั่งสถานที่ที่จัดบริการสาธารณะทางการศึกษาที่ไม่เอื้อต่อการเดินทางและการทำกิจกรรมทางการศึกษาของผู้สูงอายุ รวมทั้ง ผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพก็ไม่สะดวกที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษา ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของ Ward, N. (2015: 244) ที่พบปัญหาความไม่เสมอภาคของการเข้าถึงการศึกษาในผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพ และผู้สูงอายุที่พิการด้วยเช่นกัน

อีกทั้ง ผู้สูงอายุเพศชายก็มองว่า กิจกรรม หรือรูปแบบในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษา นั้นก็เอื้อต่อความต้องการของเพศหญิง ไม่สอดคล้องกับความต้องการของเพศชาย จึงทำให้ผู้สูงอายุเพศชายได้รับความเสมอภาคจากการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นน้อยกว่า ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาในสหภาพยุโรป ที่พบว่า โดยทั่วไปผู้สูงอายุเพศหญิงจะมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตได้น้อยกว่าผู้สูงอายุเพศชาย (Corsi, M. et.al., 2010: 8)

นอกจากนี้ ผู้สูงอายุยังเห็นว่า มีโอกาสที่จะได้รับบริการสาธารณะทางการศึกษาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นน้อยกว่าคนวัยอื่นอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Taylor, P. (2010: 262) ที่พบว่า ผู้สูงอายุมีโอกาสนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเรียนรู้ ทั้งทางด้านการศึกษา และการฝึกอบรมน้อยกว่าคนวัยอื่นเช่นกัน

ทั้งนี้ ในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ นั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาจึงควรคำนึงลักษณะของความเสมอภาคทางการศึกษาให้มากขึ้น ทั้งการพิจารณากระจายโอกาสในการเข้าถึงการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาให้ผู้สูงอายุทุกคนสามารถเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2532: 95) กระจายโอกาสให้แก่ผู้สูงอายุที่ขาดโอกาสทางการศึกษา (ชนิตา รักษ์พลเมือง,

2534: 194-195) ควรจัดสรรทรัพยากรในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุให้มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุมากขึ้น ซึ่งจะเป็นไปตามคำแนะนำในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาจาก UNESCO (1988: 6-7) ที่ระบุว่า การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาสะท้อนความเสมอภาคในการได้รับการจัดสรรทรัพยากรด้วย

3. ข้อเสนอแนะ

สำหรับการวิจัยเรื่อง การจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะแบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดทำนโยบายการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ และบริบทของจังหวัดพังงา

3.1.2 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาควรจัดทำแผนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ด้านการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ทั้งทางด้านปริมาณบุคลากรที่ต้องเพียงพอต่อการดำเนินงาน และทางด้านคุณภาพของบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ

3.1.3 ผู้รับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรถอดบทเรียนการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ทั้งบทเรียนที่ดี และบทเรียนที่ต้องปรับปรุง เพื่อจะได้นำไปใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.2 ทำการศึกษารูปแบบการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับบริบทของจังหวัดพังงา เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงานำไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินงาน

3.2.3 ศึกษาความพึงพอใจในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2562 ก.). *แผนความเชื่อมโยงบูรณาการสร้างความเสมอภาคเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ปีงบประมาณ 2562*. 14 พฤษภาคม 2563. http://www.dop.go.th/download/formdownload/th1545031486-795_0.pdf
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2562 ข.). *สถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย 77 ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562*. กระทรวงมหาดไทย.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2562 ค.). *มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมสูงอายุ (ฉบับปรับปรุง)*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2563). *แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น พ.ศ. 2561-2565*. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.
- กองกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น. (2563). *ข้อมูลจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแยกรายจังหวัด. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น*.
- กองบัญชาประชาชนชาติ. (2563). *ผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัดแบบปริมาณลูกโซ่ ฉบับ พ.ศ.2561*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- กลุ่มงานคณะกรรมการการปกครอง. (2557). *ชุดความรู้เบื้องต้น เรื่อง การปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยและต่างประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการวุฒิสภา.
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. (2561). *แผนพัฒนาจังหวัดพังงาประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561-2564 (ฉบับปรับปรุงปี 2561)*. สำนักงานข้อมูลข่าวสารของทางราชการ.
- กลุ่มสถิติแรงงาน. (2556). *การทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2555*. สำนักสถิติเศรษฐกิจและสังคม. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ. (2559). *การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ*. กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ. กรมกิจการผู้สูงอายุ.
- เกียรติศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551). “ถึงเวลาเตรียมพร้อมรับสังคมผู้สูงอายุ.. การศึกษาอัฟเกรด, 2 (092). 30 กรกฎาคม 2551. <http://www.vcharkarn.com/varticle/38043>
- โกวิท พวงงาม. (2555). *การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการ และมิติใหม่ในอนาคต*. พิมพ์ครั้งที่ 8. วิทยุชน: กรุงเทพมหานคร.

- จรัส สุวรรณมาลา. (2541). *แนวทางการจัดแบ่งภารกิจระหว่างองค์กรของรัฐในจังหวัด*. คณะรัฐศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรินทร์ เทศวานิช. (2536). “การลงทุนทางการศึกษาในมหาวิทยาลัยเปิด: ความไม่เป็นธรรมที่ควรเปลี่ยนแปลง”. *วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช*. 6(3): 42-51.
- เฉลิมพล แจ่มจันทร์. (2553). ผู้สูงอายุไทย : ภาระและสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของครัวเรือน. ใน *สุชาดา ทวีสิทธิ์ และสวริย์ บุญยमानนท์ (บรรณาธิการ). คุณค่าผู้สูงอายุในสายตาสังคมไทย* (หน้า 85- 105). นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชมพูนุช หุ่นนาถ. (2560). “การบริการสาธารณะใหม่เพื่อรับใช้พลเมือง”. *วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์*. 19 (1): 125-140.
- ชนิดา รักษ์พลเมือง. (2532). *การศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศ*. โอเดียนสโตร์: กรุงเทพมหานคร.
- _____. (2534). *พื้นฐานการศึกษา : หลักการและแนวคิดทางสังคม*. สายส่งวิญญูชน: กรุงเทพมหานคร.
- ชวงส์ ฉายะบุตร. (2539). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. บริษัท พิงเนสพรีนติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด: กรุงเทพมหานคร.
- ชูเกียรติ ลีสุวรรณ. (2552). *หลักการ ปรัชญา การศึกษาตลอดชีวิต*. เอกสารประกอบการบรรยาย หลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะนักบริหารระดับสูง กศน. วันที่ 3 กรกฎาคม 2552. โรงแรมบางกอกพาเลซ. กรุงเทพมหานคร
- ชูศักดิ์ ตันวงศ์เลิศ. (2557). *ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา) มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ไททัศน์ มาลา. (2561). “การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance: NPG): แนวคิดและการประยุกต์ใช้ในการจัดการปกครองท้องถิ่น”. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*. 8(1): 179-194.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2546). *ทิศทางการปกครองท้องถิ่นไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- นภเรณู สัจจรักษ์ ชีระฐิติ. (2560). *การวิจัยทิศทางและการพัฒนานโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย*. มหาวิทยาลัยมหิดล: นครปฐม.
- นราธิป ศรีราม. (2557). “หน่วยที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะของท้องถิ่น”. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดบริการสาธารณะของท้องถิ่น หน่วยที่ 1-7*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี.

- นราธิป ศรีราม กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย และชลัช ชรัญญ์ชัย. (2556). *การสังเคราะห์แนวความคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช: นนทบุรี.
- นวลฉวี ประเสริฐสุข อรุณีย์ เกิดในมงคล และกันยารัตน์ สะอาดเย็น. (2559). “รูปแบบการพัฒนาทักษะการเรียนรู้สร้างสรรค์แบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุในชนบทไทยด้านการดูแลสุขภาพจิต”. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*. 8(2): 49-61.
- เบญจวรรณ วงษาดี. (2550). *การศึกษาความต้องการกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (มปป.). *แนวการศึกษา 4 หลักการปกครองท้องถิ่น*. 11 กรกฎาคม 2563.
<https://www.stou.ac.th/Schoolnew/polsci/UploadedFile/แนวการศึกษา%204%20หลักการปกครองท้องถิ่น.pdf>
- _____. (2547). *การปกครองท้องถิ่นไทยในบริบทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช: นนทบุรี.
- ประภาพรณ ไชยวงษ์. (2551). “การกระจายอำนาจทางการศึกษาสู่ท้องถิ่น”. *วารสารการศึกษาไทย*. 5(50): 22-26.
- ประหยัด หงส์ทองคำ. (2523). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. ไทยวัฒนาพานิช: กรุงเทพมหานคร.
- พระครูวิริตธรรมโชติ สมบูรณ์ บุญฤทธิ์ และพีระพล สงสาป (2562) “โรงเรียนผู้สูงอายุ: การจัดการระบบสุขภาพและสวัสดิการผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุในภาคใต้”. *วารสารมหาจุฬาทรรศน์*. 6(3): 1339-1362.
- พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546. (2546). (2546, 31 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 120 ตอนที่ 130. หน้า 1.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551. (2551). (2551, 3 มีนาคม) *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 ตอนที่ 41 ก. หน้า 2.
- พิทักษ์ ทองสุข และคณะ. (2560). *การเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลตะเคียนเตี้ยอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี*. มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.
- เพ็ชรี รูปะวิเชตร์ และพลอยไพลิน รูปะวิเชตร์. (2561). “กลยุทธ์การจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาภาวะพลัดพลังในผู้สูงอายุ”. *ศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. 2(3): 17-30.
- ไพโรจน์ วงศ์วัฒน์. (2551). *สังคมผู้สูงอายุ: เราจะเตรียมรับมือกันอย่างไร*. ธนาคารกรุงเทพ.

- ภาณุ อุดกกลิ่น. (2553). *มโนทัศน์และทฤษฎีการสูงอายุ*. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีอุตรธานี.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2561). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2561*. กรมกิจการผู้สูงอายุ.
- รศ.ดร. รัตนเสริมพงศ์. (2554). “หน่วยที่ 1 แนวคิดและหลักการทั่วไปในการบริหารท้องถิ่น”. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา หลักการบริหารท้องถิ่น หน่วยที่ 1-8*. มหาวิทยาลัยสุโขทัย
 ธรรมมาธิราช: นนทบุรี.
- รศ.ดร. เกียรติ (บรรณาธิการ). (2556). *มโนทัศน์ใหม่ของนิยามผู้สูงอายุ: มุมมองเชิงจิตวิทยาสังคม และสุขภาพ*. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รุ่งทิพย์ เมนะเสวต. (ม.ป.ป.). *Gerontology ศาสตร์ที่น่าสนใจในการดูแลผู้สูงอายุ*. 7 สิงหาคม 2558.
<http://www.jobpub.com/articles/showarticle.asp?id=1189>
- ลภัสรดา เวียงคำ. (2559). “การจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุในเมือง”. ใน *เอกสารการประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมครั้งที่ 8*. ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม วันที่ 31 มีนาคม -2 เมษายน 2559. 1005-1112.
- ลัดดา คำริการเลิศ. (2553). *ผลสำรวจจีผู้สูงอายุไทย 1 ใน 3 ยากจน อยากทำงานหลังเกษียณ*. 31 มีนาคม 2553. จาก
<http://www.Bangkokbiznews.com/home/detail/politics/life/20100331/107863/>
 ผลสำรวจจีผู้สูงอายุไทย1ใน3ยากจนอยากทำงานหลังเกษียณ.html.
- วสิน โคมท. (2558). *การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับ การเพิ่มโอกาสการศึกษาของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส*. คุยฎิณีพนธ์สหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์. (2563). *สังคมสูงวัย ความท้าทายประเทศไทย*. 30 มกราคม 2563.
<http://www.dop.go.th/th/know/3/276>
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2550). *กฎหมายการปกครองท้องถิ่น*. เอ็กชเปอร์เน็ท: กรุงเทพมหานคร.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์ และมรุต วันทนากร. (2547). *คำอธิบายศัพท์การปกครองท้องถิ่น*. วิทยาลัยพัฒนาการ ปกครองท้องถิ่น: นนทบุรี.
- สมจิต แคนสีแก้ว และคณะ. (2559). “ความเสมอภาคและโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่การสร้างคุณภาพชีวิต”. *วารสารราชพฤกษ์*. 14(3): 10-17.
- สมชัย จิตสุชน. (2558). *ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย: แนวโน้ม นโยบาย และแนวทางขับเคลื่อนนโยบาย*. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้. (2556) *การศึกษาตลอดชีวิต*. 26 เมษายน 2562.
<http://dnfe5.nfe.go.th/ilp/liciti/longlife.html>

- สมชาย น้อยน้ำ. (2556). *หลักการปกครองท้องถิ่น*. ทริปเพิ้ลเอ็ดดูเคชั่น: กรุงเทพมหานคร.
- สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์ (บรรณาธิการ). (2552). *รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2552*. มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. บริษัท ทีคิวพี จำกัด: กรุงเทพมหานคร.
- สร้อยพัทธ์ เอี้ยวเจริญ และกุลสกาวิ์ เลาสถิต. (2562). “การบริการสาธารณะแนวใหม่กับความสอดคล้องของวัฒนธรรมไทย”. *วารสารการเมืองการปกครอง*. 9(3): 219-232.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2561). “กระบวนการทัศน์การจัดการบริการสาธารณะแนวใหม่”. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. 9(1): 181-197.
- สันต์ชัย รัตนขวัญ. (2560). *การบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. 15 ธันวาคม 2560. <http://www.phothong101.go.th/index.php/d/q/34-q3>
- สุขภาวะผู้สูงอายุ. (ม.ป.ป.). *สิทธิผู้สูงอายุ สิทธิได้รับบริการด้านการศึกษา การศาสนาและข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต*. 7 มีนาคม 2557. http://www.stou.ac.th/stoukc/elder/main2_2.html.
- สุดารัตน์ จำภา ชยากานต์ เรื่องสุวรรณ และจำเนียร พลหาญ. (2556). “การศึกษาแนวการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด”. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. 7(1) : 85-95.
- สุทธิพงษ์ บุญผดุง. (2554). *รายงานการวิจัย การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่น โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะที่ 1)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา : กรุงเทพมหานคร.
- สุธีรา บัวทอง สุทธิพงษ์ สภาพอดด์ และศิริณา จิตต์จรัส. (2558). “ผู้สูงอายุกับเหตุผลในการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ และสิ่งที่ต้องการเรียนรู้”. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 12(1): 7-16.
- สุภาวดี วาทิกทินกร. (2552). *การวิจัยและพัฒนา “กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต*. 8 มีนาคม 2554. <http://panchalee.wordpress.com/2010/03/09/การวิจัยและการพัฒนา>
- สุมาลี ปิตยานนท์. (2539). *เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์ : การศึกษาและการฝึกอบรมในประเทศไทย*. คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2541). *การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: กรุงเทพมหานคร.

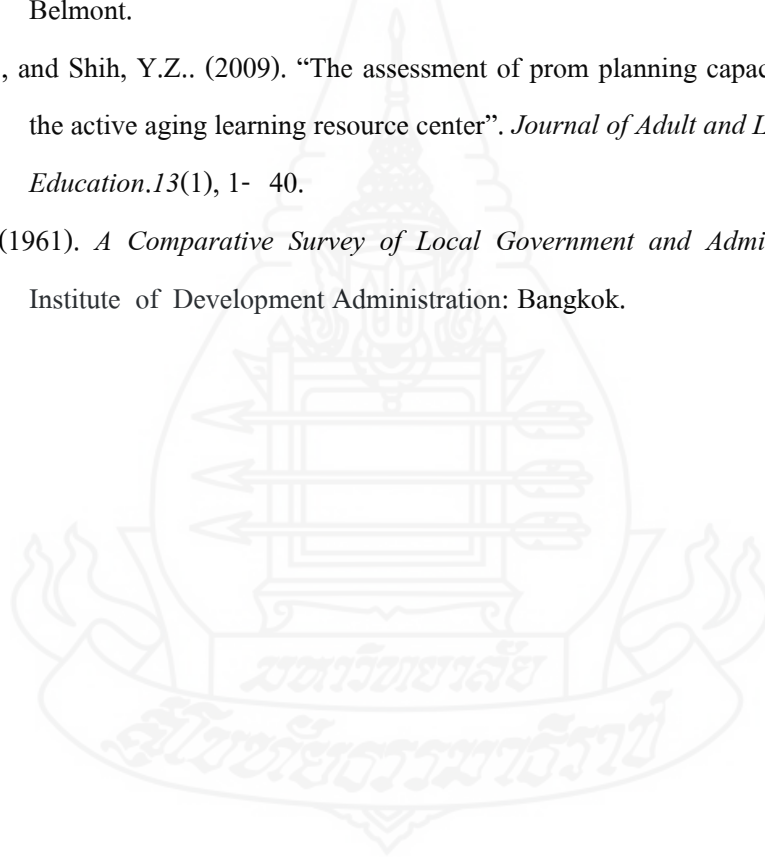
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2532). ความเสมอภาคทางการศึกษา: รายงานการติดตามผล การพัฒนาการศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. (2559). รายงานการพัฒนามนุษย์ ปี 2559. <http://hdr.undp.org/en/countries/profiles/THA>
- สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). (2553). รายงานผลการสำรวจและศึกษาวิจัย ชุดความรู้ ส่องโอกาส สร้างอาชีพ เรื่อง การขยายตัวของความเป็นเมือง (Urbanization). 29 เมษายน 2563. <http://www.okmd.or.th/okmd-opportunity/urbanization/256/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (ม.ป.ป.). บทที่ 2 การปฏิรูปการเรียนรู้ตลอดชีวิต. 10 มีนาคม 2554. <http://www.onec.go.th/publication/4210039/chapter2.htm>
- สำนักงานสถิติจังหวัดพังงา. (2559). วิเคราะห์ สรุปสถานการณ์ด้านผู้สูงอายุ จังหวัดพังงา. 29 เมษายน 2563. <http://phangnga.nso.go.th/images/Document/Older/2.%20older.pdf>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2550). การนำเสนอข้อมูลจากผลการสำรวจประชากรสูงอายุ ปี 2550. 7 มีนาคม 2554. http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/theme_2-1-1.html.
- _____. (2560). จำนวนผู้สูงอายุจากการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทยจำแนกตามเพศ ภาคจังหวัด และเขตการปกครอง พ.ศ. 2560. <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>
- _____. (2561). จำนวนและสัดส่วนประชากรจากการทะเบียน จำแนกตามกลุ่มอายุ (วัยเด็ก วัยแรงงาน วัยสูงอายุ) และเพศ พ.ศ. 2552 - 2561. 29 เมษายน 2563. <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงา. (2561). ข้อมูลทั่วไปจังหวัด. 18 พฤษภาคม 2563. <http://www.phangngapao.go.th/content/general>
- อาชัญญา รัตน์อุบล และคณะ. (2555). “การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษา/การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ”. *วารสารครุศาสตร์*. 40(1): 14-28.
- อรอำไพ บุรานนท์. (2554). *แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามความต้องการของผู้สูงอายุศูนย์บริการผู้สูงอายุดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- Ahmed, M.. (1975). *Economic of Non-formal Education: Resources, Cost, and Benefits*. Praeger: New York.

- Barber, B.R.. (2003). *Strong Democracy: Participatory Politics for a New Age*. University of California: Los Angeles.
- Blondel, J.. (1999). *Comparative Government: An Introduction*. Prentice Hall: New Jersey.
- Bogdanor, V.. (2001). *Devolution in the United Kingdom*. Oxford University: London.
- Boulton-Lewis, G.M.. (2010). "Education and Learning for the Elderly: Why, How, What". *Educational Gerontology*. 36(3): 213-228.
- Canadian Council on Learning. (2007). *Report on learning in Canada*. Ontario: Ottawa.
- Choe, E.H.. (1992). "New role of elderly in newly industrializing countries". *Productive Ageing in Asia and the Pacific*. Asian Population Studies Series No.129. United Nations.
- Clarke, J.J.. (1957). *Outline of Local government of the United Kingdom*. Sir Isaac Pitman & Sons: London.
- Cohn, E.. (1982). "Financing schools". *Encyclopedia of Educational Research*. 2(1982): 695-696.
- Coleman, J.S.. (1966). Equality of Educational Opportunity. U.S. Department of Health Education and Welfare.
- Corsi, M., Lodovici, M.S., Botti, F. and D'Ippoliti, C.. (2010). *Active Ageing and Gender Equality Policies: The Employment and Social Inclusion of Women and Men of Late Working and Early Retirement Age*. Expert Group on Gender Equality and Social Inclusion.
- Dalziel, H.L.. (2011). *The New Zealand : Positive Ageing Strategy*. Ministry of Senior Citizens.
- Denhardt, R.B. and Denhardt, V.J.. (2000). "The New Public Service: Serving Rather than Steering". *Public Administration Review*. 6(60): 549-559.
- _____. *The new public service: Serving, not steering*. 3rd ed.. M.E. Sharpe: New York.
- Education Corner. (2021). The Learning Pyramid. 11 May 2021. <https://www.educationcorner.com/the-learning-pyramid.html>
- Farrell, J.P.. (1994). "Social Equality and Educational Expansion in Developing Nations". *The International Encyclopedia of Education*. 2nd ed. Pergamon: U.S.A.
- Formosa, M.. (2000). "Older Adult Education in a Maltese University of the Third Age: a critical perspective". *Education and Ageing*. 15(3): 315-339.

- Gordon, E.W.. (1972). Toward Defining Equality of Educational Opportunity. In On Equality of Educational Opportunity. (423-424). Mesteller, F. and Moynihon, D.P. (eds). Rondon House: New York.
- Psacharopoulos, G. and Woodhall, M.. (1991). Education for Development an Analysis of Investment Choices. Oxford University: U.S.A..
- Gillborn, D. and Youdell, D.. (2000). Rationing Education Policy, Practice, Reform and Equity. Open University Buckingham and Philadelphia: London.
- Hague, R and Harrop, M.. (1995). *Comparative Government and Politics: An Introduction*. Palgrave: London.
- Holloway, W.V.. (1959). *State and Local Government in the United States*. McGraw-Hill: New York.
- Hsu, H., Liang, J., Luh, D., Chen, C. and Wang, Y.. (2019). “Social Determinants and Disparities in Active Aging Among Older Taiwanese”. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 16(16): 3005.
- Husen, T. and Posrthevaite, Y.N.. (1985). *The International Encyclopedia of Education*. 2 nd ed.. Pergamon Press: New York.
- Kennett, P.. (2010). “Global Perspectives on Governance”. In *The New Public Governance?: Emerging Perspectives on the Theory and Practice of Public Governance*. Stephen P. Osborne (ed.). Routledge: London.
- Lee, Y.. (2015). “Older adult education: new public pedagogy in 21st century Taiwan”. *Australian Journal of Adult Learning*. 55(3): 460-476.
- Manor, J.. (1999). *The Political Economy of Democratic Decentralization: Directions in Development Series*. World Bank: Washington DC.
- Mapoma, C.C. and Masaiti, G.. (2012). “Perceptions of and Attitudes towards Ageing in Zambia”. *European Journal of Educational Research*. 1(2): 107-116.
- McGinty, J. and Fish, J.. (1993). Further education in the market place: equity, opportunity and individual learning. Langport: New York.
- Osborne, S. P.. (2010). “Introduction: The (New) Public Governance: A Suitable Case for Treatment?”. In *The New Public Governance?: Emerging Perspectives on the Theory and Practice of Public Governance*. Stephen P. Osborne (ed.). Routledge: London.

- Robson, W.A.. (1953). *Local Government in Encyclopedia of Social Science*. The Macmillan: New York.
- Robinson, M.. (2015). *From Old Public Administration to the New Public Service: Implications for Public Sector Reform in Developing Countries*. UNDP Global Centre for Public Service Excellence: Singapore.
- Stone, W.. (2003). *Ageing, Social Capital and Social Support*. Retrieve:17 January 2003. from <http://www.aph.gov.au/house/committee/ageing/strategies/subs/sub115.pdf>.
- Sungsri, S.. (2009). "Lifelong Learning in Thailand: Policy and Implementation". *National Strategies of Lifelong learning with regard to citizens motivation and barriers against continuing education and training meeting in Riga*. 16-19 June 2009. University of Latvia.
- Taylor, P.. (2010). "Age Equality in Education and Training". Peterson, P., Baker, E., McGaw, B. (ed.). *The International Encyclopedia of Education*. 262-268. Elsevier: Amsterdam.
- Taziev, S.F.. (2015). "Active Life of the Senior Citizens through Education". *International Education Studies*. 8(4): 134-142.
- Tesconi, C.A and Hurwitz, E.. (1974). *Education for Whom? The Question of Equal Educational Opportunity*. Dodd, Mead & Company: New York.
- The European Commission. (2001). *Integrated funding models for lifelong learning*. 28 June 2007. <http://www.pjb.co.uk/npl/bp23.htm>
- Tobias, R.. (2017). "Fifty years of learning by older adults in Aotearoa New Zealand". *Australian Journal of Adult Learning*. 57(3): 440-457.
- Toshio Ohsako. (2001). "The Role of Inter-generational Programs in Promoting Lifelong Learning for All Ages". In Carolyn Medel-Anonuevo (ed.). *Integrating Lifelong Learning Perspectives*. (186-207). Germany. UNESCO Institute for Education.
- Turner, J. et.al.. (2008). *Lifelong Learning for an Aging Population: Lessons from Scandinavia*. AARP Office of International Affairs.
- Uekawa, K.. (2000). *Making Equality in 40 National Education Systems*. University of Chicago: Chicago.

- UNESCO. (1985). *Education Management at Local Level*. Division of Education Planning: Paris.
- United Nations. (1993). *Urban and Rural Areas by Sex and Age: the 1992 Revision*. Population Division: New York.
- United Nations Economic Commission for Europe. (2010). *UNECE Policy brief on Ageing No.5*. 16 January 2011. http://www.unece.org/pau/_docs/age/2010/Policy-Briefs/5-Policybrief_Lifelong_learning_Eng.pdf.
- Ward, N.. (2015). "Ageing and learning disability: Putting older people with learning disabilities on the map". *British Journal of Learning Disabilities*. 43(4): 243-245.
- Weeks, J.R.. (1992). *Population: An Introduction to Concepts and Issues*. 5th ed. Wadsworth: Belmont.
- Wei, H.C., and Shih, Y.Z.. (2009). "The assessment of prom planning capacity for educators of the active aging learning resource center". *Journal of Adult and Lifelong Education*.13(1), 1- 40.
- Wit, D.. (1961). *A Comparative Survey of Local Government and Administration*. National Institute of Development Administration: Bangkok.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

ที่ อว ๐๖๐๒.๑๗/บ ๗๗๖

สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๗๑ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย	๑. โครงการวิทยานิพนธ์	จำนวน ๑ ชุด
	๒. แบบสอบถาม	จำนวน ๒ ชุด
	๓. แบบสัมภาษณ์	จำนวน ๒ ชุด

เนื่องด้วย นางลภัสสรดา เวียงคำ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การจัดการบริการสาธารณะทาง
การศึกษาผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา” ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่ส่งมาพร้อมนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย ไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือวิจัยที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชาแนวปฏิบัติและสอดคล้องกับหลัก และกระบวนการวิจัย สาขาวิชาวิทยาการจัดการ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย โดยได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อใช้ประกอบการศึกษาดังกล่าว หากต้องการสอบถาม รายละเอียดเพิ่มเติมโปรดติดต่อกับนักศึกษาโดยตรงได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๑-๕๕๑-๖๓๕๓

สาขาวิชาวิทยาการจัดการ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

โทร. ๐๒-๕๐๔-๘๑๘๑-๖

โทรสาร. ๐๒-๕๐๓-๓๖๑๒

ที่ อว ๐๖๐๒.๑๗/บ ๗๖๖

สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๗๑ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.สุวิดา นวมเจริญ

สิ่งที่ส่งมาด้วย	๑. โครงการวิทยานิพนธ์	จำนวน ๑ ชุด
	๒. แบบสอบถาม	จำนวน ๒ ชุด
	๓. แบบสัมภาษณ์	จำนวน ๒ ชุด

เนื่องด้วย นางลภัสสรดา เวียงคำ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การจัดการบริการสาธารณะทาง
การศึกษาของผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา” ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่ส่งมาพร้อมนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูลและได้รับ
ความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย
ไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือวิจัยที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชาแนวปฏิบัติและสอดคล้องกับหลัก
และกระบวนการวิจัย สาขาวิชาวิทยาการจัดการ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย
โดยได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อใช้ประกอบการศึกษาดังกล่าว หากต้องการสอบถาม
รายละเอียดเพิ่มเติมโปรดติดต่อกับนักศึกษาโดยตรงได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๑-๕๕๑-๖๓๕๓

สาขาวิชาวิทยาการจัดการ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
และขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

โทร. ๐๒-๕๐๔-๘๑๘๑-๖

โทรสาร. ๐๒-๕๐๓-๓๖๑๒

ที่ อว ๐๖๐๒.๑๗/บ ๗๙/๖

สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัยทิพย์ เจียวิวรรณ์กุล

สิ่งที่ส่งมาด้วย	๑. โครงการวิทยานิพนธ์	จำนวน ๑ ชุด
	๒. แบบสอบถาม	จำนวน ๒ ชุด
	๓. แบบสัมภาษณ์	จำนวน ๒ ชุด

เนื่องด้วย นางลภัสสรดา เวียงคำ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การจัดการบริการสาธารณะทาง
การศึกษาผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา” ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่ส่งมาพร้อมนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูลและได้รับ
ความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย
ไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือวิจัยที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชาแนวปฏิบัติและสอดคล้องกับหลัก
และกระบวนการวิจัย สาขาวิชาวิทยาการจัดการ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย
โดยได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อใช้ประกอบการศึกษาดังกล่าว หากต้องการสอบถาม
รายละเอียดเพิ่มเติมโปรดติดต่อกับนักศึกษาโดยตรงได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๑-๕๕๑-๖๓๕๓

สาขาวิชาวิทยาการจัดการ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
และขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

โทร. ๐๒-๕๐๔-๘๑๘๑-๖

โทรสาร. ๐๒-๕๐๓-๓๖๑๒

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

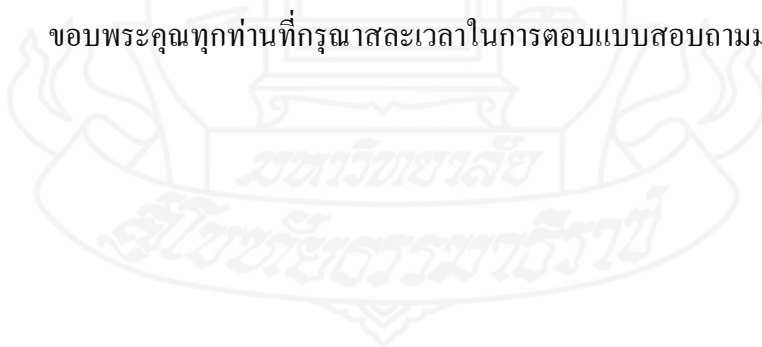
แบบสอบถามผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม
ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข

เรื่อง การดำเนินการจัดบริการสาธารณสุขทางการศึกษาผู้สูงอายุ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดพังงา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย
ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล
ส่วนที่ 2 การจัดบริการสาธารณสุขทางการศึกษาผู้สูงอายุ
ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณสุขทางการศึกษาผู้สูงอายุ
ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ
3. ข้อมูลที่ได้รับจากท่านในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ และจะนำเสนอข้อมูลในภาพรวม โดยจะไม่มีการระบุรหัสใดๆ ในการระบุตัวบุคคล หรือเชื่อมโยงถึงบุคคลใด
4. ขอความร่วมมือจากทุกท่าน กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงทุกข้อ

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

เรื่อง การดำเนินการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

คำชี้แจง กรุณาตอบแบบสอบถามโดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่อง หน้าข้อความหรือกรอก
ข้อมูลตามความเป็นจริงของท่าน

1) เพศ

1) หญิง

2) ชาย

2) อายุ

1) 21-30 ปี

2) 31-40 ปี

3) 41-50 ปี

4) ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป

3) ระดับการศึกษา

1) ปริญญาตรี สาขา.....

2) ปริญญาโท สาขา.....

3) ปริญญาเอก สาขา.....

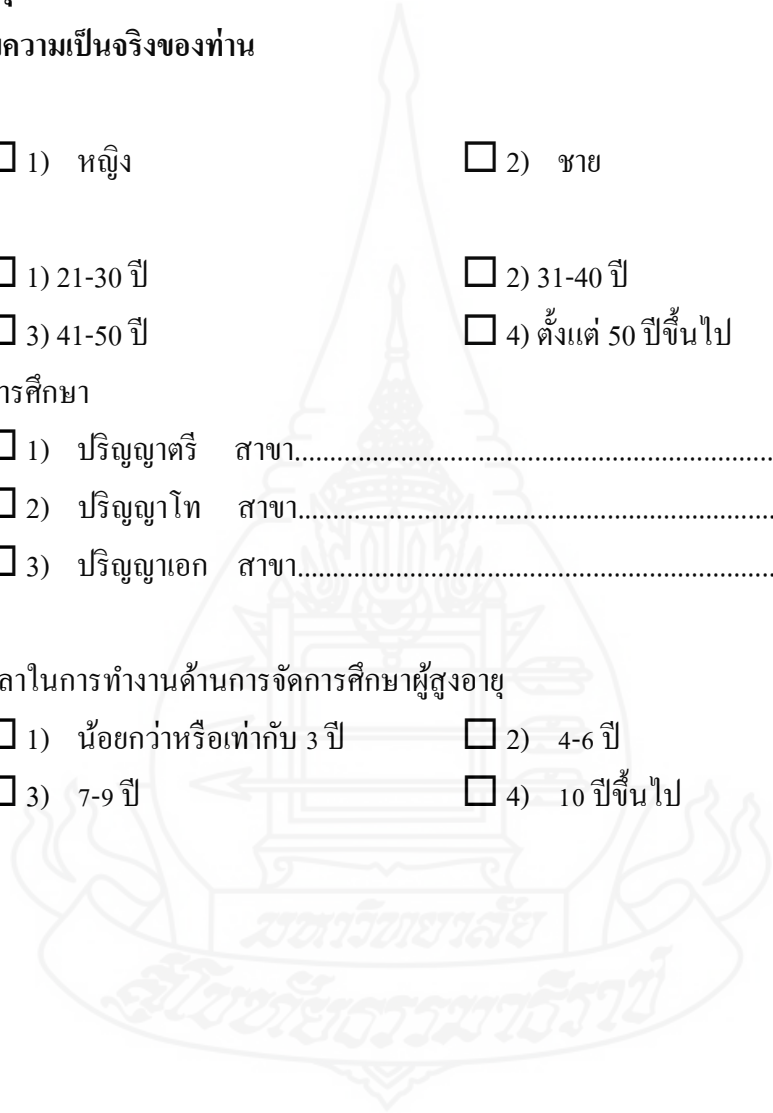
4) ระยะเวลาในการทำงานด้านการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ

1) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี

2) 4-6 ปี

3) 7-9 ปี

4) 10 ปีขึ้นไป

ส่วนที่ 2 การจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเห็นว่าตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

โดยมีระดับความคิดเห็นทั้งหมด 5 ระดับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระดับความคิดเห็น	5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
ระดับความคิดเห็น	4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
ระดับความคิดเห็น	3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ระดับความคิดเห็น	2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
ระดับความคิดเห็น	1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ที่	ประเด็นการดำเนินการ	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
ความต้องการของผู้สูงอายุ						
1.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สอบถามผู้สูงอายุเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องที่ต้องการเรียน					
2.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สอบถามผู้สูงอายุถึงรูปแบบที่อยากเรียน เช่น เข้ารับการอบรม ทัศนศึกษา					
3.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สอบถามผู้สูงอายุถึงวิธีที่ใช้ในการเรียน เช่น เรียนแบบเผชิญหน้า เรียนออนไลน์					
4.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สอบถามผู้สูงอายุเกี่ยวกับสถานที่ที่สะดวกต่อการเรียนของผู้สูงอายุ					
5.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สอบถามผู้สูงอายุเกี่ยวกับเวลาที่สะดวกเรียน					
การจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาผู้สูงอายุ						
6.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีนโยบายการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ					
7.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนการศึกษาผู้สูงอายุระยะยาว					

ที่	ประเด็นการดำเนินการ	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
8.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนการศึกษาผู้สูงอายุโดยใช้ข้อมูลที่ได้มาจากการสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุ					
9.	นโยบายและแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประเด็นยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุที่ชัดเจน					
10.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุที่เพียงพอ					
การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ						
11.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ					
12.	ภาคประชาชนเข้ามาช่วยจัดการศึกษาผู้สูงอายุ					
13.	หน่วยงานภาครัฐให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ					
14.	หน่วยงานภาคเอกชนให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ					
15.	เครือข่ายการจัดการศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ					

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุ
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเห็นว่าตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
 โดยมีระดับความคิดเห็นทั้งหมด 5 ระดับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระดับความคิดเห็น	5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
ระดับความคิดเห็น	4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
ระดับความคิดเห็น	3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ระดับความคิดเห็น	2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
ระดับความคิดเห็น	1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ที่	รายละเอียดความเสมอภาค	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
1.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุในพื้นที่เข้ารับการศึกษ โดยแจ้งข่าวด้วยการติดป้ายประกาศรถกระจายเสียง แจ้งผ่านผู้นำชุมชน อสม. เป็นต้น					
2.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทั้งเพศชายและหญิงเข้ารับการศึกษอย่างเท่าเทียมกัน					
3.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทุกช่วงอายุได้เข้ารับการศึกษอย่างเท่าเทียมกัน					
4.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่สุขภาพดีและผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพเข้ารับการศึกษได้เหมือนกัน					
5.	ผู้สูงอายุในทุกพื้นที่ของเขตเทศบาลที่ต้องการเข้ารับการศึกษามีโอกาสเข้ารับการศึกษารทุกคน					

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามผู้สูงอายุ

เรื่อง ความเสมอภาคทางการศึกษาของการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุ ของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยทางรัฐ
ประศาสนศาสตร์ โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

1. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษาผู้สูงอายุขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ

2. ข้อมูลที่ได้รับจากท่านในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ และจะ
นำเสนอข้อมูลในภาพรวม โดยจะไม่มีการระบุรหัสใดๆ ในการระบุตัวบุคคล หรือเชื่อมโยงถึง
บุคคลใด

3. ขอความร่วมมือจากทุกท่าน กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงทุกข้อ

ขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

แบบสอบถามผู้สูงอายุ

เรื่อง ความเสมอภาคทางการศึกษาของการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาตอบแบบสอบถามโดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่อง หน้าข้อความหรือกรอกข้อมูลตามความเป็นจริงของท่าน

1) เพศ

- 1) หญิง   2) ชาย

2) อายุ

- 1) 60-74 ปี   2) 75-90 ปี   3) ตั้งแต่ 90 ปีขึ้นไป

3) ระดับการศึกษา

- 1) ประถมศึกษา   2) มัธยมศึกษา
 3) อนุปริญญา   4)ปริญญาตรี
 5) ปริญญาโท   6) ปริญญาเอก

4) สุขภาพ

- 1) แข็งแรง   2) มีโรคประจำตัว   3) พิการ/นอนติดเตียง

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเห็นว่าตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

โดยมีระดับความคิดเห็นทั้งหมด 5 ระดับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระดับความคิดเห็น	5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
ระดับความคิดเห็น	4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
ระดับความคิดเห็น	3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ระดับความคิดเห็น	2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
ระดับความคิดเห็น	1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ที่	การจัดการศึกษาผู้สูงอายุ	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
ความต้องการการศึกษา						
1.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มาสอบถามเนื้อหาเรื่องที่ท่านอยากจะเรียน					
2.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มาสอบถามถึงรูปแบบที่ท่านต้องการเรียน เช่น เข้ารับการอบรม ทักษะศึกษา					
3.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มาสอบถามถึงวิธีที่ท่านต้องการใช้ในการเรียน เช่น เรียนแบบเผชิญหน้า เรียนออนไลน์					
4.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มาสอบถามสถานที่ที่สะดวกต่อการเรียนของท่าน					
5.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มาสอบถามเกี่ยวกับเวลาที่ท่านสะดวกจะเรียน					
การดำเนินการจัดการศึกษา						
6.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาตามเนื้อหาเรื่องที่ท่านอยากจะเรียน					
7.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาตามรูปแบบที่ท่านต้องการเรียน เช่น เข้ารับการอบรม ทักษะศึกษา					
8.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาตามวิธีที่ท่านต้องการเรียน เช่น สอนด้วยวิทยากร เรียนออนไลน์					
9.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาตามสถานที่ที่สะดวกต่อการเรียนของท่าน					
10.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาตามเวลาที่ท่านสะดวกเรียน					

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นจังหวัดพังงา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเห็นว่าตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
โดยมีระดับความคิดเห็นทั้งหมด 5 ระดับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระดับความคิดเห็น	5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
ระดับความคิดเห็น	4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
ระดับความคิดเห็น	3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ระดับความคิดเห็น	2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
ระดับความคิดเห็น	1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ที่	รายละเอียดการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษา ผู้สูงอายุ	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
1.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประชาสัมพันธ์ให้ท่านเข้า รับการศึกษาอบรม โดยแจ้งข่าวด้วยการติดป้ายประกาศ ใช้รถกระจายเสียง แจ้งผ่านผู้นำชุมชน อสม. เป็นต้น					
2.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทั้ง เพศชายและหญิงเข้ารับการศึกษอย่างเท่าเทียมกัน					
3.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทุก ช่วงอายุได้เข้ารับการศึกษอย่างเท่าเทียมกัน					
4.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่ สุขภาพดีและผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพเข้ารับการศึกษ ได้เหมือนกัน					
5.	ผู้สูงอายุในทุกพื้นที่ของเขตเทศบาลที่ต้องการเข้ารับ การศึกษามีโอกาสเข้ารับการศึกษารวมทุกคน					

แนวคำถามในการสัมภาษณ์นายกเทศมนตรี

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดพังงาที่จะช่วยสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

คำชี้แจง

1. แนวคำถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. ข้อมูลที่ได้รับจากท่าน ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ และจะนำเสนอข้อมูลในภาพรวม โดยจะไม่มีการระบุรหัสใดๆ ในการระบุตัวบุคคล หรือเชื่อมโยงถึงบุคคลใด
3. ขอความร่วมมือจากทุกท่าน กรุณาตอบตามความเป็นจริงทุกข้อ

ขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาสละเวลาให้สัมภาษณ์มา ณ โอกาสนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

คำชี้แจง กรุณาเขียนเครื่องหมาย ในช่อง หน้าข้อความตามความเป็นจริงของท่าน

1) เพศ

- 1) หญิง 2) ชาย

2) อายุ

- 1) 21-30 ปี 2) 31-40 ปี
 3) 41-50 ปี 4) ตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป

3) ระดับการศึกษา

- 1) ปริญญาตรี วุฒิการศึกษา.....
 2) ปริญญาโท วุฒิการศึกษา.....
 3) ปริญญาเอก วุฒิการศึกษา .....

4) ประสบการณ์การจัดการศึกษาผู้สูงอายุ

- 1) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี 2) 4-6 ปี
 3) 7-9 ปี 4) 10 ปีขึ้นไป

ส่วนที่ 2 แนวคำถามในการสัมภาษณ์

1. ในอนาคต องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีนโยบายและแผนในการจัดการศึกษาผู้สูงอายุต่อไปอย่างไร
2. ท่านจะพัฒนาการจัดการศึกษาผู้สูงอายุให้เป็นไปตามความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างไร

แนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดพังงาที่จะช่วยสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

คำชี้แจง

1. แนวคำถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. ข้อมูลที่ได้รับจากท่าน ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ และจะนำเสนอข้อมูลในภาพรวม โดยจะไม่มีการระบุรหัสใดๆ ในการระบุตัวบุคคล หรือเชื่อมโยงถึงบุคคลใด
3. ขอความร่วมมือจากทุกท่าน กรุณาตอบตามความเป็นจริงทุกข้อ

ขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาสละเวลาให้สัมภาษณ์มา ณ โอกาสนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

คำชี้แจง กรุณาตอบแบบสอบถามโดยเขียนเครื่องหมาย ในช่อง หน้าข้อความหรือกรอก

ข้อมูลตามความเป็นจริงของท่าน

1) เพศ

- 1) หญิง 2) ชาย

2) อายุ

- 1) 60-74 ปี 2) 75-90 ปี 3) ตั้งแต่ 90 ปีขึ้นไป

3) ระดับการศึกษา

- 1) ประถมศึกษา 2) มัธยมศึกษา
 3) อนุปริญญา 4) ปริญญาตรี
 5) ปริญญาโท 6) ปริญญาเอก

4) สุขภาพ

- 1) แข็งแรง 2) มีโรคประจำตัว 3) พิการ

ภาคผนวก ก

ค่าดัชนีความสอดคล้อง และค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC)

แบบสอบถามผู้อำนวยการกองการศึกษา

เรื่อง การดำเนินการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดพังงา

ส่วนที่ 1 การดำเนินการ

ข้อ	รายละเอียดคำถามเกี่ยวกับการดำเนินการ	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		ท่านที่ 1	ท่านที่ 2	ท่านที่ 3	
ความต้องการของผู้สูงอายุ					
1.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สอบถามผู้สูงอายุเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องที่ยากเรียน	+1	+1	+1	
2.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สอบถามผู้สูงอายุถึงรูปแบบที่ยากเรียน เช่น เข้ารับการอบรม ทักษะศึกษา	+1	+1	+1	
3.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สอบถามผู้สูงอายุถึงวิธีที่ใช้ในการเรียน เช่น สอนด้วยวิทยากร เรียนออนไลน์	+1	0	+1	ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 เสนอให้ปรับเป็นการเรียนแบบเผชิญหน้า กับการเรียนออนไลน์ เนื่องจากการเรียนทั้งสองแบบนั้น ใช้วิทยากรในการสอนได้เหมือนกัน

ข้อ	รายละเอียดคำถามเกี่ยวกับการ ดำเนินการ	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		ท่าน ที่1	ท่าน ที่2	ท่าน ที่3	
4.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ สอบถามผู้สูงอายุเกี่ยวกับสถานที่ที่ สะดวกต่อการเรียนของผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	
5.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ สอบถามผู้สูงอายุเกี่ยวกับเวลาที่สะดวก เรียน	+1	+1	+1	
การจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาผู้สูงอายุ					
6.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีนโยบาย การศึกษาสำหรับผู้สูงอายุเป็นการ เฉพาะ	+1	+1	+1	
7.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำ แผนการศึกษาผู้สูงอายุระยะยาว	+1	+1	+1	
8.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำ แผนการศึกษาผู้สูงอายุโดยใช้ข้อมูล ที่ได้มาจากการสำรวจความต้องการของ ผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	
9.	นโยบายและแผนขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นมีประเด็นยุทธศาสตร์ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 เสนอให้เพิ่มคำว่า “ที่ ชัดเจน” ท้ายประโยค
10.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรร งบประมาณสำหรับการจัดการศึกษา ผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 เสนอให้เพิ่มคำว่า “ที่ เพียงพอ” ท้ายประโยค
การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ					
11.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้าง เครือข่ายการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	

ข้อ	รายละเอียดคำถามเกี่ยวกับการ ดำเนินการ	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		ท่าน ที่1	ท่าน ที่2	ท่าน ที่3	
12.	ภาคประชาชนเข้ามาช่วยจัดการศึกษา ผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 3 เสนอว่า น่าจะระบุน่า เข้ามาช่วย หรือร่วมมือ ในประเด็นใดบ้าง เพื่อให้เห็นภาพชัดเจน ขึ้นว่าร่วมมือจริง
13.	หน่วยงานภาครัฐให้ความร่วมมือใน การจัดการศึกษาผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	
14.	หน่วยงานภาคเอกชนให้ความร่วมมือ ในการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	
15.	เครือข่ายการจัดการศึกษามีส่วนร่วมใน การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	

ส่วนที่ 2 ความเสมอภาค

ข้อ	รายละเอียดคำถามเกี่ยวกับความเสมอภาค	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		ท่านที่ 1	ท่านที่ 2	ท่านที่ 3	
1.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุในพื้นที่เข้ารับการศึกษา	+1	+1	+1	ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 3 เสนอว่า อาจเพิ่มเติมข้อมูลว่าประชาสัมพันธ์ในช่องทางใดบ้าง เพื่อให้ทราบว่าเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายจริงหรือไม่
2.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทั้งเพศชายและหญิงเข้ารับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน	+1	+1	+1	
3.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทุกช่วงอายุได้เข้ารับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน	+1	+1	+1	
4.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีเข้ารับการศึกษาเท่านั้น	-1	+1	0	ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 3 ระบุว่า คำถามช่วงต้นมีถามถึงความต้องการของผู้สูงอายุเรื่องรูปแบบ- มีการทัศนศึกษา คือ ในบางรูปแบบ อาจจะได้เกี่ยวกับเสมอภาคหรือไม่ อาจจะต้องดูบริบทด้วย
5.	ผู้สูงอายุในพื้นที่ที่ต้องการศึกษาได้รับการศึกษาทุกคน	-1	+1	0	ผู้สูงอายุเรื่องรูปแบบ- มีการทัศนศึกษา คือ ในบางรูปแบบ อาจจะได้เกี่ยวกับเสมอภาคหรือไม่ อาจจะต้องดูบริบทด้วย เพิ่มรายละเอียดคำถามเรื่องความเสมอภาค น่าจะได้ข้อมูลที่ชัดเจนขึ้น ตอนเก็บข้อมูล

ตารางแปลผลค่า IOC แบบสอบถามผู้อำนวยการกองการศึกษา

เรื่อง การดำเนินการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดพังงา

ส่วนที่ 1 การดำเนินการ

ข้อ	รายละเอียดคำถามเกี่ยวกับการดำเนินการ	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลผล
		ท่าน ที่1	ท่าน ที่2	ท่าน ที่3		
1.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สอบถามผู้สูงอายุเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องที่อยากเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สอบถามผู้สูงอายุถึงรูปแบบที่อยากเรียน เช่น เข้ารับการอบรม ทัศนศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สอบถามผู้สูงอายุถึงวิธีที่ใช้ในการเรียน เช่น สอนด้วยวิทยากร เรียนออนไลน์	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
4.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สอบถามผู้สูงอายุเกี่ยวกับสถานที่ที่สะดวกต่อการเรียนของผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สอบถามผู้สูงอายุเกี่ยวกับเวลาที่สะดวกเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีนโยบายการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
7.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนการศึกษาผู้สูงอายุระยะยาว	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
8.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนการศึกษาผู้สูงอายุโดยใช้ข้อมูลที่ได้มาจากการสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ข้อ	รายละเอียดคำถามเกี่ยวกับการดำเนินการ	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลผล
		ท่าน ที่1	ท่าน ที่2	ท่าน ที่3		
9.	นโยบายและแผนขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นมีประเด็นยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการจัด การศึกษาผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
10.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรร งบประมาณสำหรับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
11.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างเครือข่าย การจัดการศึกษาผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
12.	ภาคประชาชนเข้ามาช่วยจัดการศึกษา ผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
13.	หน่วยงานภาครัฐให้ความร่วมมือในการจัด การศึกษาผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
14.	หน่วยงานภาคเอกชนให้ความร่วมมือในการ จัดการศึกษาผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
15.	เครือข่ายการจัดการศึกษามีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ส่วนที่ 2 ความเสมอภาค

ข้อ	รายละเอียดคำถามเกี่ยวกับความเสมอภาค	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลผล
		ท่าน ที่ 1	ท่าน ที่ 2	ท่าน ที่ 3		
1.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุในพื้นที่เข้ารับการศึกษ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทั้งเพศชายและหญิงเข้ารับการศึกษอย่างเท่าเทียมกัน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทุกช่วงอายุได้เข้ารับการศึกษอย่างเท่าเทียมกัน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีเข้ารับการศึกษเท่านั้น	-1	+1	0	0	ปรับปรุง
5.	ผู้สูงอายุในพื้นที่ที่ต้องการศึกษาได้รับการศึกษทุกคน	-1	+1	0	0	ปรับปรุง

ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามผู้อำนวยการกองฯ

ตอนที่ 2

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.993	.993	15

ตอนที่ 3

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.765	.767	5

รวมทั้งฉบับ

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.985	.985	20

ค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC)

แบบสอบถามผู้สูงอายุ

เรื่อง ความเสมอภาคทางการศึกษาของการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาของผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

ส่วนที่ 1 การดำเนินการ

ข้อ	รายละเอียดคำถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		ท่านที่ 1	ท่านที่ 2	ท่านที่ 3	
ความต้องการการศึกษา					
1.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มาสอบถามเนื้อหาเรื่องที่ท่านอยากจะเรียน	+1	+1	+1	
2.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มาสอบถามถึงรูปแบบที่ท่านต้องการเรียน เช่น เข้ารับการอบรมทัศนศึกษา	+1	+1	+1	
3.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มาสอบถามถึงวิธีที่ท่านต้องการใช้ในการเรียน เช่น สอนด้วยวิทยากรเรียนออนไลน์	+1	0	+1	ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 เสนอให้ปรับเป็นการเรียนแบบเผชิญหน้ากับการเรียนออนไลน์ เนื่องจากเรียนทั้งสองแบบนี้ ใช้วิทยากรในการสอนได้เหมือนกัน
4.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มาสอบถามสถานที่ที่สะดวกต่อการเรียนของท่าน	+1	+1	+1	
5.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มาสอบถามเกี่ยวกับเวลาที่ท่านสะดวกจะเรียน	+1	+1	+1	

ข้อ	รายละเอียดคำถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		ท่านที่ 1	ท่านที่ 2	ท่านที่ 3	
การดำเนินการจัดการศึกษา					
6.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาตามเนื้อหาเรื่องที่ท่านอยากจะเรียน	+1	+1	+1	
7.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาตามรูปแบบที่ท่านต้องการเรียน เช่น เข้ารับการอบรม ทัศนศึกษา	+1	+1	+1	
8.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาตามวิธีที่ท่านต้องการเรียน เช่น สอนด้วยวิทยากร เรียนออนไลน์	+1	+1	+1	
9.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาตามสถานที่ที่สะดวกต่อการเรียนของท่าน	+1	+1	+1	
10.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาตามเวลาที่ท่านสะดวกเรียน	+1	+1	+1	

ส่วนที่ 2 ความเสมอภาค

ข้อ	รายละเอียดคำถามเกี่ยวกับความเสมอภาค	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		ท่านที่ 1	ท่านที่ 2	ท่านที่ 3	
1.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประชาสัมพันธ์ให้ท่านเข้ารับการศึกษาอบรม	+1	+1	+1	ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 3 เสนอว่า อาจเพิ่มเติมข้อมูลว่าประชาสัมพันธ์ในช่องทางใดบ้าง เพื่อให้ทราบว่าจะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายจริงหรือไม่
2.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทั้งเพศชายและหญิงเข้ารับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน	+1	+1	+1	
3.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทุกช่วงอายุได้เข้ารับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน	+1	+1	+1	
4.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีเข้ารับการศึกษาเท่านั้น	-1	+1	0	ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 3 ระบุว่า คำถามช่วงต้นมีถามถึงความต้องการของผู้สูงอายุเรื่องรูปแบบ- มีการทัศนศึกษา คือ ในบางรูปแบบ อาจจะไม่ได้เกี่ยวกับเสมอภาคหรือไม่ อาจจะต้องดูบริบทด้วย
5.	ผู้สูงอายุที่ต้องการเรียนได้เข้าเรียนทุกคน	-1	+1	0	ผู้สูงอายุเรื่องรูปแบบ- มีการทัศนศึกษา คือ ในบางรูปแบบ อาจจะไม่ได้เกี่ยวกับเสมอภาคหรือไม่ อาจจะต้องดูบริบทด้วย เพิ่มรายละเอียดคำถามเรื่องความเสมอภาค น่าจะได้ข้อมูลที่ชัดเจนขึ้นตอนเก็บข้อมูล

ข้อเสนอแนะ

ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 3 แนะนำให้เพิ่มข้อมูลที่บางคำถามกว้างมาก และอาจทำให้ผู้ตอบไม่เข้าใจความต้องการของผู้วิจัยจริงๆ เพื่อให้ได้ข้อมูล หรือประเด็นที่ชัดเจนมากขึ้น

ตารางแปลผลค่า IOC แบบสอบถามผู้สูงอายุ

เรื่อง ความเสมอภาคทางการศึกษาของการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

ส่วนที่ 1 การดำเนินการ

ข้อ	รายละเอียดคำถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลผล
		ท่านที่ 1	ท่านที่ 2	ท่านที่ 3		
1.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มาสอบถามเนื้อหาเรื่องที่ท่านอยากจะเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มาสอบถามถึงรูปแบบที่ท่านต้องการเรียน เช่น เข้ารับการอบรม ทักษะศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มาสอบถามถึงวิธีที่ท่านต้องการใช้ในการเรียน เช่น สอนด้วยวิทยากร เรียนออนไลน์	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
4.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มาสอบถามสถานที่ที่สะดวกต่อการเรียนของท่าน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มาสอบถามเกี่ยวกับเวลาที่ท่านสะดวกจะเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาตามเนื้อหาเรื่องที่ท่านอยากจะเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
7.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาตามรูปแบบที่ท่านต้องการเรียน เช่น เข้ารับการอบรม ทักษะศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ข้อ	รายละเอียดคำถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษา	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลผล
		ท่าน ที่1	ท่าน ที่2	ท่าน ที่3		
8.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาตามวิธีที่ท่านต้องการเรียน เช่น สอนด้วยวิทยากร เรียนออนไลน์	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
9.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาตามสถานที่ที่สะดวกต่อการเรียนของท่าน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
10.	เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาตามเวลาที่ท่านสะดวกเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ส่วนที่ 2 ความเสมอภาค

ข้อ	รายละเอียดคำถามเกี่ยวกับความเสมอภาค	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลผล
		ท่าน ที่1	ท่าน ที่2	ท่าน ที่3		
1.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประชาสัมพันธ์ให้ท่านเข้ารับการศึกษาอบรม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทั้งเพศชายและหญิงเข้ารับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทุกช่วงอายุได้เข้ารับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีเข้ารับการศึกษาเท่านั้น	-1	+1	0	0	ปรับปรุง
5.	ผู้สูงอายุที่ต้องการเรียนได้เข้าเรียนทุกคน	-1	+1	0	0	ปรับปรุง

สรุปผลค่า IOC แบบสอบถามผู้สูงอายุ

เรื่อง ความเสมอภาคทางการศึกษาของการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา

จากเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า เครื่องมือเชิงปริมาณทุกชุดมีค่า IOC มากกว่า 0.80 และค่า IOC รายข้อก็ต้องมากกว่า 0.5 ทุกข้อ จึงจะถือได้ว่าเครื่องมือเชิงปริมาณแต่ละชุดมีเนื้อหาของข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการทราบ

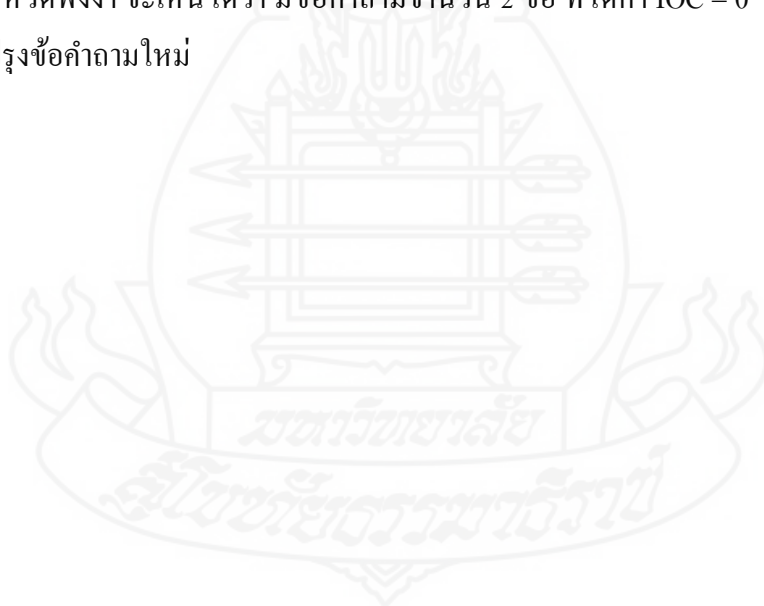
คำนวณค่า IOC ของแบบสอบถามผู้สูงอายุ เรื่อง ความเสมอภาคทางการศึกษาของการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา ได้ ดังนี้

$$\text{ค่า IOC ทั้งฉบับ} = \frac{1+1+0.67+1+1+1+1+1+1+1+1+1+1+0+0}{15} = 0.84$$

15

ทั้งนี้ ค่า IOC ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ถือว่า ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้

แต่เมื่อพิจารณาจากผลตามตารางแปลผลค่า IOC แบบสอบถามผู้สูงอายุ เรื่อง ความเสมอภาคทางการศึกษาของการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงา จะเห็นได้ว่า มีข้อคำถามจำนวน 2 ข้อ ที่ได้ค่า IOC = 0 ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ จึงต้องปรับปรุงข้อคำถามใหม่

ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามผู้สูงอายุ

ตอน 2

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.991	.991	10

ตอน 3

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.975	.974	5

รวมทั้งฉบับ

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.993	.993	15

การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC)

แนวคำถามในการสัมภาษณ์นายกเทศมนตรี และแนวคำถามในการประชุมกลุ่ม

ผู้อำนวยการกองการศึกษา

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จังหวัดพังงาที่จะช่วยสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

ข้อ	รายละเอียดคำถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		ท่านที่ 1	ท่านที่ 2	ท่านที่ 3	
1.	ในอนาคต องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีนโยบายและแผนในการจัดการศึกษาผู้สูงอายุต่อไปอย่างไร	+1	+1	+1	
2.	ท่านจะพัฒนาการจัดการศึกษาผู้สูงอายุให้เป็นไปตามความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างไร	+1	+1	+1	
3.	ท่านคิดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรใช้แนวทางใดที่จะทำให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น	+1	+1	+1	
4.	ตามความเห็นของท่านคิดว่าผู้สูงอายุได้รับการศึกษาไม่แตกต่างจากกลุ่มอายุอื่นใช่หรือไม่ อย่างไร	+1	+1	+1	ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 เสนอให้ตัดคำว่า “ใช่หรือไม่”
5.	ท่านเห็นว่าควรทำอย่างไรจึงจะช่วยให้ผู้สูงอายุ ทั้งผู้สูงอายุเพศหญิง เพศชาย ผู้สูงอายุในทุกช่วงอายุ ผู้สูงอายุในระดับการศึกษา ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี และผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพ เข้าถึงการศึกษาได้โดยสะดวก	+1	+1	+1	
6.	ท่านเห็นว่าควรทำอย่างไรจึงจะช่วยให้ผู้สูงอายุทุกคน ทั้งผู้สูงอายุเพศหญิง	+1	+1	+1	

ข้อ	รายละเอียดคำถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		ท่านที่ 1	ท่านที่ 2	ท่านที่ 3	
	เพศชาย ผู้สูงอายุในทุกระดับอายุ ผู้สูงอายุในทุกระดับการศึกษา ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีและผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพ ได้รับการศึกษาตามความต้องการของตน				

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ตารางแปลผลค่า IOC แนวคำถามในการสัมภาษณ์นายกเทศมนตรี และแนวคำถามในการประชุม

กลุ่มผู้อำนวยการกองการศึกษา

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดพังงาที่จะช่วยสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

ข้อ	รายละเอียดคำถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษา	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลผล
		ท่าน ที่1	ท่าน ที่2	ท่าน ที่3		
1.	ในอนาคต องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีนโยบายและแผนในการจัดการศึกษาผู้สูงอายุต่อไปอย่างไร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.	ท่านจะพัฒนาการจัดการศึกษาผู้สูงอายุให้ เป็นไปตามความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างไร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.	ท่านคิดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรใช้แนวทางใดที่จะทำให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.	ตามความเห็นของท่านคิดว่าผู้สูงอายุได้รับการศึกษาไม่แตกต่างจากกลุ่มอายุอื่นใช่หรือไม่ อย่างไร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.	ท่านเห็นว่าควรทำอย่างไรจึงจะช่วยให้ผู้สูงอายุ ทั้งผู้สูงอายุเพศหญิง เพศชาย ผู้สูงอายุในทุกช่วงอายุ ผู้สูงอายุในทุกระดับการศึกษา ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีและผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพ เข้าถึงการศึกษาได้โดยสะดวก	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6.	ท่านเห็นว่าควรทำอย่างไรจึงจะช่วยให้ผู้สูงอายุทุกคน ทั้งผู้สูงอายุเพศหญิง เพศชาย	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ข้อ	รายละเอียดคำถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษา	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลผล
		ท่าน ที่1	ท่าน ที่2	ท่าน ที่3		
	ผู้สูงอายุในทุกระดับอายุ ผู้สูงอายุในทุก ระดับการศึกษา ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีและ ผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพ ได้รับการศึกษา ตามความต้องการของตน					

สรุปผลค่า IOC แนวคำถามในการสัมภาษณ์นายกเทศมนตรี และแนวคำถามในการประชุมกลุ่ม
ผู้อำนวยการกองการศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่จะช่วยสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับ
ผู้สูงอายุ

จากเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า เครื่องมือเชิงคุณภาพทุกชุดต้องมีค่า IOC เท่ากับ 0.5 จึงถือได้ว่า
เครื่องมือเชิงคุณภาพแต่ละชุดมีเนื้อหาของข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ผู้ศึกษาต้องการ
ทราบ

คำนวณค่า IOC ของแนวคำถามในการสัมภาษณ์นายกเทศมนตรี และแนวคำถามในการ
ประชุมกลุ่มผู้อำนวยการกองการศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดบริการสาธารณะทางการ
ศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่จะช่วยสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา
สำหรับผู้สูงอายุได้ ดังนี้

$$\text{ค่า IOC ทั้งฉบับ} = \underline{1+1+1+1+1} = 1$$

6

ทั้งนี้ ค่า IOC ของแนวคำถามในการสัมภาษณ์ และแนวคำถามในการประชุมกลุ่มทั้งฉบับ
ถือว่า ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้

การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC)

แนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จังหวัดพังงาที่จะช่วยสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

ข้อ	รายละเอียดคำถามเกี่ยวกับการจัด การศึกษา	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		ท่าน ที่ 1	ท่าน ที่ 2	ท่าน ที่ 3	
1.	ท่านคิดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีนโยบายและแผนการจัด การศึกษาผู้สูงอายุในอนาคตอย่างไร	+1	+1	+1	
2.	ท่านคิดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะจัดการศึกษาผู้สูงอายุให้เป็นไปตาม ความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างไร	+1	+1	+1	
3.	ท่านคิดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรใช้แนวทางใดที่จะทำให้ภาคส่วน ต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น	+1	+1	+1	
4.	ตามความเห็นของท่าน ท่านคิดว่าท่าน ได้รับการศึกษาแตกต่างจากประชาชน วัยอื่นหรือไม่ อย่างไร	+1	+1	+1	ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 เสนอให้ปรับคำที่ใช้เป็น ...ท่านคิดว่า “ผู้สูงอายุ” ได้รับการศึกษา...
5.	ท่านเห็นว่าองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นควรทำอะไรจึงจะช่วยให้ ผู้สูงอายุ ทั้งผู้สูงอายุทุกเพศ ทุกช่วงอายุ ทุกระดับการศึกษา ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพ ดีและผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพ เข้าถึง การศึกษาได้ง่าย	+1	+1	+1	
6.	ท่านเห็นว่าควรทำอะไรจึงจะช่วยให้ ผู้สูงอายุทุกคน ทุกเพศ ทุกช่วงอายุ ทุก	+1	+1	+1	

ข้อ	รายละเอียดคำถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		ท่านที่ 1	ท่านที่ 2	ท่านที่ 3	
	ระดับการศึกษา ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี และผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพ ได้รับการศึกษาตามความต้องการ				

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ตารางแปลผลค่า IOC แนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดบริการ สาธารณะทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่จะช่วยสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

ข้อ	รายละเอียดคำถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลผล
		ท่านที่ 1	ท่านที่ 2	ท่านที่ 3		
1.	ท่านคิดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีนโยบายและแผนการจัดการศึกษาผู้สูงอายุในอนาคตอย่างไร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.	ท่านคิดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะจัดการศึกษาผู้สูงอายุให้เป็นไปตามความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างไร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.	ท่านคิดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรใช้แนวทางใดที่จะทำให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ข้อ	รายละเอียดคำถามเกี่ยวกับ การจัดการศึกษา	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลผล
		ท่าน ที่1	ท่าน ที่2	ท่าน ที่3		
4.	ตามความเห็นของท่าน ท่านคิดว่าท่านได้รับการศึกษาแตกต่างจากประชาชนวัยอื่นหรือไม่ อย่างไร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.	ท่านเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรทำอะไรจึงจะช่วยให้ผู้สูงอายุ ทั้งผู้สูงอายุทุกเพศ ทุกช่วงอายุ ทุกระดับการศึกษา ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีและผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพ เข้าถึงการศึกษาง่าย	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6.	ท่านเห็นว่าควรทำอะไรจึงจะช่วยให้ผู้สูงอายุทุกคน ทุกเพศ ทุกช่วงอายุ ทุกระดับการศึกษา ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีและผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพ ได้รับการศึกษาตามความต้องการ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

สรุปผลค่า IOC แนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดบริการ
 สาธารณะทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่จะช่วยสร้างความเสมอภาค
 ทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

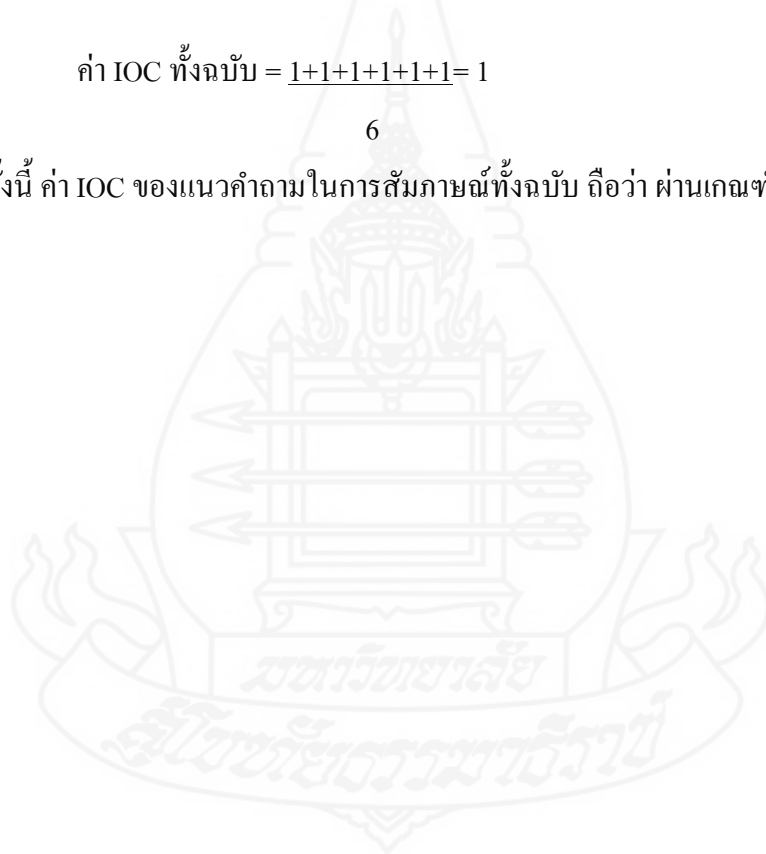
จากเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า เครื่องมือเชิงคุณภาพทุกชุดต้องมีค่า IOC เท่ากับ 0.5 จึงถือได้ว่า
 เครื่องมือเชิงคุณภาพแต่ละชุดมีเนื้อหาของข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ผู้ศึกษาต้องการ
 ทราบ

คำนวณค่า IOC ของแนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการ
 จัดบริการสาธารณะทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพังงาที่จะช่วยสร้างความ
 เสมอภาคทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุได้ ดังนี้

$$\text{ค่า IOC ทั้งฉบับ} = \frac{1+1+1+1+1}{5} = 1$$

6

ทั้งนี้ ค่า IOC ของแนวคำถามในการสัมภาษณ์ทั้งฉบับ ถือว่า ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	ลภัสรดา เวียงคำ	
วัน เดือน ปีเกิด	9 มกราคม 2523	
สถานที่เกิด	อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา	
ประวัติการศึกษา		
วท.บ.(วิทยาศาสตร์การอาหารและโภชนาการ)	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	พ.ศ. 2545
บธ.ม.(การจัดการทั่วไป)	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	พ.ศ. 2551
รป.บ.(การบริหารท้องถิ่น)	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	พ.ศ. 2559
ปร.ด.(ประชากรศึกษา)	มหาวิทยาลัยมหิดล	พ.ศ. 2559

